

ოთარ ჯაფარიძე 100
OTAR JAPARIDZE

2016

ოთარ ჯაფარიძე 100 OTAR JAPARIDZE 100 1920-2020

საიუბილეო გამოცემა
ANNIVERSARY EDITION

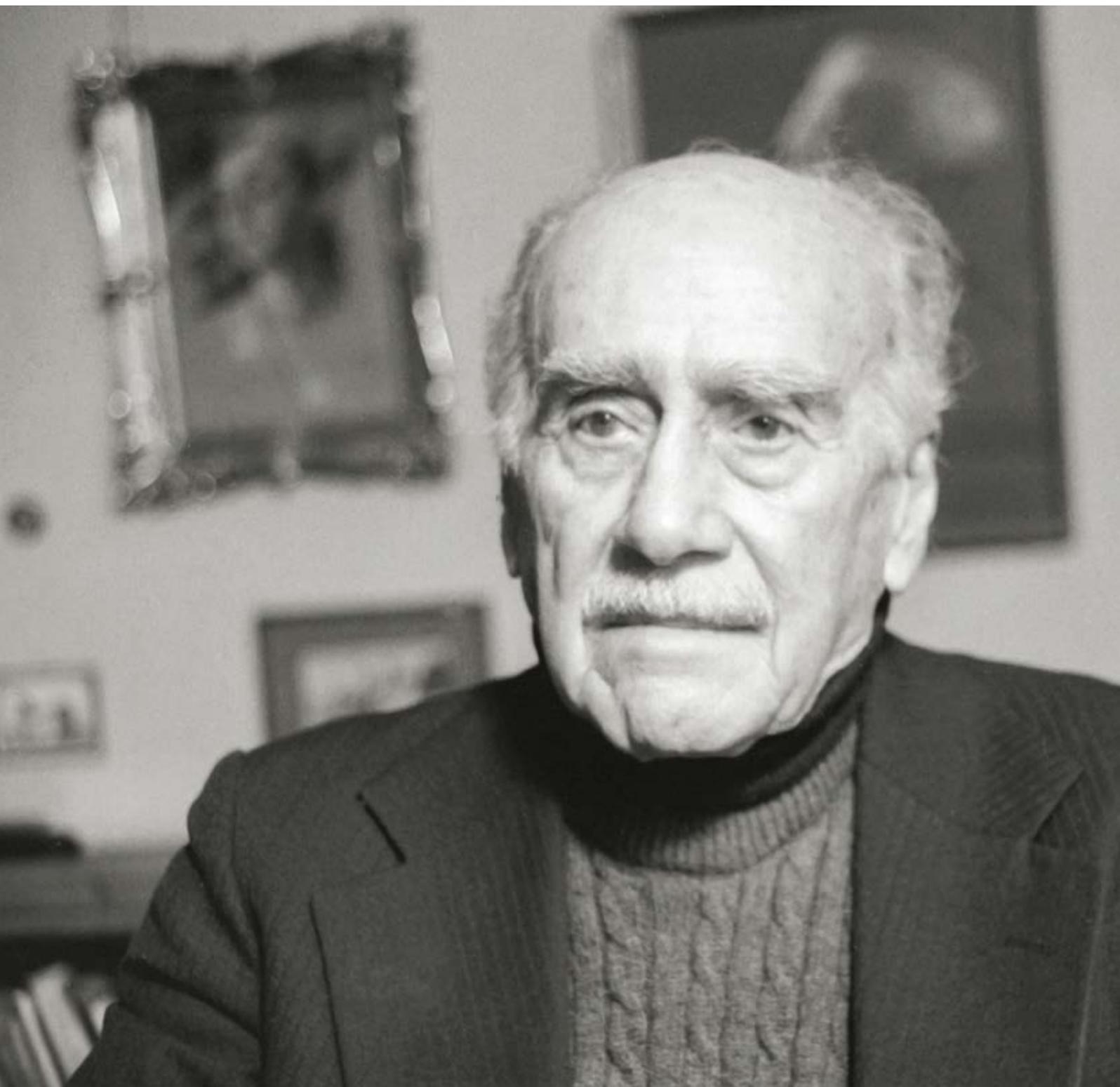
წიგნი გამოიცა საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მხარდაჭერით

BOOK WAS PUBLISHED WITH SUPPORT OF MINISTRY OF SCIENCE, EDUCATION, CULTURE AND SPORTS

გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრი

GEORGE CHUBINASHVILI NATIONAL RESEARCH CENTRE FOR GEORGIAN ART HISTORY AND HERITAGE PRESERVATION

ოთარ ჯაფარიძე. ოლიკო ჟღენტის ფოტო-არქივიდან
Otar Japaridze. Photo archive of Oliko Zhghenti

ოთარ ჯაფარიძე 100
OTAR JAPARIDZE 100

თბილისი 2020 TBILISI

პროექტის ხელმძღვანელი: Head of project:
მარიამ გაჩეჩილაძე MARIAM GACHECHILADZE

ნიგნის ავტორი: Book Author:
მარიამ გაჩეჩილაძე MARIAM GACHECHILADZE

ნიგნზე იმუშავეს: Autors:
მარიამ გაჩეჩილაძე MARIAM GACHECHILADZE
სოფიო ჩიტორელიძე NODAR ARONISHIDZE
ნოდარ არონიძე SOPHIO CHITORELIDZE

კონსულტანტი: Consultant:
ოთარ ჯაფარიძე (უმცროსი) OTAR JAPARIDZE (Junior)

თარგმანი ინგლისურად: Translated by
თამარ გიორგაძე TAMAR GIORGADZE

რედაქტორი: Editor:
მარინა მეძმარიაშვილი MARINA MEDZMARIASHVILI

კომპიუტერული უზრუნველყოფა: Layout:
მაკა ცომაია MAKA TSOMAIA

ნიგნში გამოყენებულია გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სერგო ქობულაძის სახელობის ძეგლთა ფიქსაციის ლაბორატორიის ფოტომასალები

The photography materials used in the book belong to the Sergo Kobuladze Heritage Fixation Laboratory at George Chubinashvili National Research Centre for Georgian Art History and Heritage Preservation

დაიბეჭდა სტამბა: Printing by
სეზანში Cezanne

დახმარებისათვის მადლობას ვუხდით: მხატვარ ოთარ ჯაფარიძეს და მის ოჯახს.
ასევე – ქალბატონებს: თამარ ლორთქიფანიძეს, თამარ ბელაშვილს, ირინა ჰაისლერს, მარინა ფანცხავას, თინათინ ნამგალაშვილს, მარინე მარკოზაშვილს, ნანა ყიფიანს, ოლიკო ულენტს, იზა ბუკიას, მარიამ გაბაშვილს, ბატონებს: რამაზ ჯაფარიძეს, ზურაბ ჯაფარიძეს, ალექსანდრე კუზანაშვილს, ლევან ზედგინიძეს

We would like to acknowledge and thank Otar Japaridze and his family. Also Tamar Lortkipanidze, Tamar Belashvili, Irina Heisler, Marina Phantskhava, Tinatin Nagalashvili, Matine Markozashvili, Nana Kipiani, Oliko Zjghenti, Iza Bukia, Mariam Gabashvili, Ramaz Japaridze, Zurab Japaridze, Alexandre Kuzanashvili, Levan Zedginidze

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო
Minister of Education, Science, Culture and Sport of Georgia

გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრი
George Chubinashvili National Research Centre for Georgian Art History and Heritage Preservation

ISBN 978-9941-8-2928-4

ნიგნი ეძღვნება, მხატვრის დაბადების 100 წლის საიუბილეო თარიღს, რომელიც 2020 წლის 29 ოქტომბერს შესრულდა. მისი ცხოვრებისა და შემოქმედების ამსახველი ამ გამოცემით, XX ს-ის ქართული ხელოვნების ისტორიის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი და საინტერესო მონაკვეთი გახდა ცნობილი და ხელმისაწვდომი ფართო საზოგადოებისათვის.

ამ გამოცემას, დიდი ემოციური დატვირთვა ჰქონდა თავად ხელოვანისათვის, რომლის შესახებ მონოგრაფია არასდროს არსებულა, უპირველესად მისი გამორჩეულად თავმდაბალი ხასიათის გამო. ხელოვანისთვის, რომელიც უკვე ერთი ასწლეულია ერისა და დარგის სამსახურში დაუღალავად იღწვოდა, რომელიც ღვთისგან ნაბოძებ ნიჭიერებასთან ერთად პატიოსნებისა და კეთილშობილების მაგალითი იყო ყველასთვის ვინც კი მას იცნობდა.

როგორი ინტერესითა და სიხარულით ელოდა ამ ნიგნს... მაგრამ სამწუხაროდ, 27 ნოემბერს, კოვიდ ინფექციით გარდაიცვალა.

ნიგნისთვის განკუთვნილ ტექსტებს და გადარჩეულ საილუსტრაციო მასალას, თავად მხატვარი კარგად იცნობდა. ის თავადაც იყო ამ პროცესში ჩართული და ამიტომაც, მიზანშეწონილად მივიჩნიეთ შემდგომი ცვლილებებისაგან თავის შეკავება და გამოცემაც მომზადდა ისე, როგორც ეს ოთარ ჯაფარიძის სიცოცხლეში იგეგმებოდა.

The book is dedicated to the 100th anniversary of the artist's birth, which was on 29 October 2020. With this publication describing his life and work, a very important and interesting period of the 20th century art history became known and accessible to a wide range of society.

This publication had a deep emotional meaning for the artist, which never had his own monograph book because of his modest character. He was a person who devoted himself to the art and homeland. Besides his God-given talent and candor, he was an example of honesty for everybody.

He was waiting for this publication with great interest and delight... But on 27 November he died with COVID virus.

The texts and selected illustration images for the book were well known to the artist. He was involved in the process and therefore we considered expedient to avoid future changes and the publication was prepared as it was planned in his life.

ოთარ ჯაფარიძე უჩა ჯაფარიძის გამოფენის გახსნაზე. თიბისი არტ გალერეა. 5 აპრილი 2017
ნუცა ლეჟავას ფოტო

Otar Japaridze at the opening of solo exhibition of Ucha Japaridze. TBC Art Gallery. 5th April 2017
Photo by Nuca Lejava

მარია ბაჩიჩილაძე

მხატვარი ოთარ ჯაფარიძე – ჩემთვის ეს ის შემთხვევაა, როცა არ ვიცი საიდან დავინყო. ოფიციალური „სვლით“, მშრალი ბიოგრაფიული მონაცემებით, შემდგომ ნამუშევრების აღწერა-ანალიზით და ხელოვნებათმცოდნეობითი დასკვნებით? არა, ასე არ გამომივა არაფერი... რატომ? იმიტომ, რომ საქმე მაქვს ისეთ ადამიანთან, რომელიც მხატვრულ შემოქმედებამდე თავისი ადამიანური ღირსებებითაა სრულიად განსაკუთრებულად შესაფასებელი...

თუმცა რატომ?... არც ბიოგრაფიული მონაცემები არაა გვერდზე გადასადები, პირიქით, ძალზე საყურადღებო და მნიშვნელოვანია... მარტო მისი ოჯახის ნევრთა ჩამონათვალის კი იკმარებდა, ოთარ ჯაფარიძის შესახებ შთაბეჭდილების შესაქმნელად...

და მაინც მკითხველი რომ არ დავაბნო, ვარჩევ, დავინყო ჩვეულებრივად და რუტინულად მივყვე მისი ბიოგრაფიის თხრობას...

ოთარ ჯაფარიძე, საქართველოს დამსახურებული მხატვარი, დაიბადა 1920 წლის 29 ოქტომბერს... და აქ უკვე შემოდის სიხარული იმისა რომ, ახლა 2020 წლის 29 ოქტომბერს ბატონ ოთარს დაბადებიდან 100 წელი უსრულდება... ეს ხომ ძალიან კარგია, რომ ჩვენ ყველას, მათ ვინც იცნობს ბატონ ოთარს და მათაც ვინც არ იცნობს, შეგვიძლია მივულოცოთ მას დაბადების დღე, ვიამაყოთ იმით, რომ გვყავს სამშობლოს სიყვარულსა და მის სამსახურში დაღლილი ბრძენი, ჭარმაგი ადამიანი, გონიერი და ერთგული თავისი საქმის, მაფიქრალი და მზრუნველი, დაღონებული ყოველივე იმით რაც ხდებოდა და ხდება... თუმცა მომავლის ხედვის ოპტიმიზმი ნაკლებ-

ოთარ ჯაფარიძე, ?, უკანა პლანზე, მარჯვნივ ლევან რჩეულიშვილი.

1980-იანი წწ. ნანა ყიფიანის ფოტო-არქივიდან

Otar Japaridze, ?, in the background, Leo Rcheulishvili (to the right). 1980s.

Photo archive of Nana Kipiani

ბია მის მოგონებებში, მაგრამ მისი ღვანლის და იმ წარსული დღეების გახსენება, რასაც მხატვრისავე სურვილით ამ წიგნშივე ვაქვეყნებთ, საშუალება გვეძლევა გავიაზროთ და გავანალიზოთ უკვე არსებული, დადებითი და უარყოფითი, რათა შევძლოთ უკეთესი

მომავლის მიღწევა. გავაცნობიეროთ დიდი ძალისხმევით მოპოვებული მიღწევები და შეცდომებიც, რაც ნებისთი თუ უნებურად იქნა დაშვებული იმ სათუთ სივრცეში რასაც ხელოვნების, ამ შემთხვევაში კი სახვითი ხელოვნების სივრცე ჰქვია... და ყოველივე ამის შესახებ, როცა თავად უახლესი წარსულის თანამონაწილე ხელოვანი გიყვება, იმის ბიძგსაც გაძლევს მეტად დაფიქრდე და გადაარჩინო თუნდაც ის, რაც მხოლოდ ბუნდოვნად და მქრქალადღა შემორჩენილი საზოგადოების მეხსიერებაში...

ახლა კი დავიწყებ თავიდან... საქართველოს დამსახურებული მხატვარი ოთარ ჯაფარიძე, დაიბადა 1929 წლის 29 ოქტომბერს, ოჩამჩირეში, გრიგოლ ჯაფარიძისა და ნადია ჩიკვაიძის ოჯახში. მხატვრის ბაბუა მალაქია ჯაფარიძე, ცნობილი პედაგოგი, რაჭის მთიან სოფელში ღარში ცხოვრობდა. იგი აქტიური საზოგადო მოღვაწე და პედაგოგი იყო, უდიდესი წვლილი შეიტანა მომავალი თაობების აღზრდის საქმეში. მალაქიას ექვსი ვაჟი ჰყავდა. თავად მას, მხატვრობისადმი მიდრეკილება არ გააჩნდა, თუმცა მისი ვაჟების სახელი მყარად ჩაინერა ქართული სახვითი ხელოვნების ისტორიაში – ბატონი ოთარის მამა – გრიგოლი და მამის ტყუპისცალი – ლადო, მხატვრობით იყვნენ გატაცებულნი, ყველაზე უმცროსი ბიძა კი, უჩა – მომავალში საქართველოს სახალხო მხატვარი და ქართული სახვითი ხელოვნების ერთ-ერთი წამყვანი ოსტატი გახდა.

ბატონი ოთარის მხატვრობით დაინტერესებაც სწორედ მამისა და ბიძების დამსახურება იყო. მხატვრის მამის – გრიგოლისა და მისი ტყუპისცალი ლადოს სახელს უკავშირდება შოთა რუსთაველის პორტრეტის ახლებური პროტოტიპის შექმნა, რომელიც პირველად 1912 წელს, გრ. დიასამიძის მიერ გამოცემულ გაზეთ „თემში“ დაიბეჭდა და იმავე

შოთა რუსთაველის პორტრეტი. მხატვრები გრიგოლ და ლადო ჯაფარიძეები. 1912 წ. ქალ., ფანქარი.

Portrait of Shota Rustaveli. Artists: Grigol and Otar Japaridze. 1912. pencil on paper.

წელს პაოლო იაშვილის მიერ გამოცემულ ჟურნალ „ოქროს ვერძის“ პირველ ნომერში გამოქვეყნდა.

1940-იან წლებში კი ეს პორტრეტი ტირაჟირებული ღია ბარათების სახით გავრცელდა და საყოველთაო აღიარება მოიპოვა.

მომდევნო თაობიდან კი ბატონმა ოთარმაც და მისმა ბიძაშვილმა გივიმაც¹ მხატვრობის გზა აირჩიეს. ამის შესახებ ბატონი ოთარი გვიამბობს: „მხატვრობის ეს ტრადიცია გააგრძელა მამას ტყუპისცალის, ლადოს, ვაჟმა – გივიმ. იგი გრაფიკის განყოფილებაზე

1 სრულიად ახალგაზრდა, სამხატვრო აკადემიის სტუდენტი მხატვარი-გრაფიკოსი გივი ჯაფარიძე (1915-1942), მეორე მსოფლიო ომის დაწყების პირველივე დღეებში მოხალისედ წავიდა ფრონტზე და დაიღუპა.

უჩა ჯაფარიძე, დიმიტრი ჯანელიძე, ოთარ ჯაფარიძე. ხულო, 1976

Ucha Japaridze, Dimitri Janelidze, Otar Japaridze. Khulo, 1976

სწავლობდა, იოსებ შარლემანის ხელმძღვანელობით. დაამთავრა აკადემია, იყო ოფორტის სახელოსნოს განმგებელი აკადემიაში, მაგრამ 1941 წელს, როცა მეორე მსოფლიო ომი დაიწყო, მობილიზაცია გამოცხადდა – 12 საათზე გადმოიცა ინფორმაცია ომის შესახებ და ჩემს ბიძაშვილ გივის გამოძახება უკვე ჰქონდა მიღებული. მეორე დღესვე, 23 რიცხვში წაიყვანეს და დაილუპა... ამის შემდეგ უკვე მოვიდა ჩემი რიგი“. ანუ, მთლიანობაში, რომ წარმოვიდგინოთ ბატონი ოთარ ჯაფარიძის დიდი ოჯახი მხატვართა „თავშეყრის მინი სამყაროს წარმოადგენდა“.

საშუალო განათლებას ოთარ ჯაფარიძე თბილისის პირველ სკოლაში იღებს, რომელსაც 1939 წელს ამთავრებს და სამხატვრო აკადემიაში აგრძელებს სწავლას. მეორე მსოფლიო ომის დაწყების შემდგომ ერთი

წლით ტოვებს აკადემიას და უნივერსიტეტის ისტორიის ფაკულტეტზე გადადის, სადაც ხელოვნების ისტორიკოსის სპეციალობის დაეუფლება სურს. მაგრამ 1943 წელს კვლავ სამხატვრო აკადემიას უბრუნდება. ამის შესახებ თვით მხატვრის მიერ მონათხრობს მოვიყვან: „ცოტა ხნით უნივერსიტეტში გადავედი, სადაც ხელოვნების ისტორიის სპეციალობით ვიყავი დაკავებული, მაგრამ, ფაქტობრივად, ხელოვნების ისტორია არ გვიტარებოდა, ჩვენ კურსს კი, მე რომ აკადემიიდან წამოვედი, ვახტანგ ბერიძე უკითხავდა მსოფლიო ხელოვნების ისტორიას და ბ-ნი ვახტანგის ლექციებზე სპეციალურად მივდიოდი მისი თანხმობით. ბ-ნი ვახტანგი ძალიან კმაყოფილი იყო ჩემი დაინტერესებით და მეოთხე თუ მეხუთე კურსზე შემომთავაზა, აკადემიას რომ დავამთავრებდი,

ჩელოზე დამკვრელი (ესკიზის ვარიანტი). 1946 წ.
მუყაო, ზეთი, 13,5 X 10,5

Cellist (sketch option). 1946.
Oil on cardboard, 13,5 X 10,5

ხელოვნების ისტორიის ინსტიტუტში გამეგრძელებინა მუშაობა, რადგან დაინტერესებული იყო, რომ მხატვრები, რომლებსაც გავლილი ჰქონდათ მხატვრობის პროფესიონალური სკოლა, ერთდროულად ისტორიკოსები ან ხელოვნების ისტორიკოსები გამხდარიყვნენ. შემომთავაზა, რომ ასპირანტურაში ჩამებარებინა, მაგრამ როცა დავამთავრე, ფერწერის ფაკულტეტს მისცეს ასპირანტურის ორი ადგილი და უჩამ იქ მირჩია ჩაბარება. მოვხვდი ასპირანტურაში და სამი წელი ვიყავი აკადემიის ასპირანტი. ამ პერიოდში მუსიკამ გამიტაცა და გადავწყვიტე, ეს ჩემი გატაცება ფერწერაში გადმომეცა და ჩემს

ცხოვრებაში ერთადერთი დიდი ზომის ტილო „კონცერტი“ გავაკეთე“².

ოთარ ჯაფარიძის სადიპლომო ნამუშევარიც, სწორედ მუსიკის თემაზე იყო შესრულებული. 1946 წელს ის ამთავრებს თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის სახვითი ხელოვნების ფაკულტეტს, ფერმწერის დიპლომით. სადიპლომო ნამუშევრის საბოლოო სახის ჩამოყალიბებამდე კი უამრავ ესკიზს ქმნის, შესრულებულს ფანქრით, ტუშით, კალმითა თუ ზეთის საღებავით. ზოგი მათგანი თავადაც დასრულებული დამოუკიდებელი დაზგური ნამუშევარია, სადაც მძაფრად შეიგრძნობა მუსიკოსთა თავდაუზოგავი, მძიმე შრომის პროცესი.

უმეტესწილად გარეშე თვალისთვის უხილავი, კულისებს მიღმა დარჩენილი მუშაობა გადმოცემული ძლიერი, დახვეწილი და თამამი ხელწერით. შესრულების მანერასაც რომ არ მიექცეს ყურადღება, აქ მაინც, თავისთავად გახსენდება იმპრესიონისტული ტენდენციები. მხატვარი გვიჩვენებს სამუშაო პროცესს; მაყურებლისთვის შეცნობადს ხდის შემსრუბელთა დამოკიდებულებას მათთვის საყვარელი საქმისადმი. ფიგურათა ინდივიდუალური მოძრაობებითა და პოზებით, აფიქსირებს მათ განცდებსა და ფაქიზ დამოკიდებულებას ზოგადად მუსიკისადმი. ამ ნამუშევრების დიდხანს ცქერისას განცდა გიპყრობს, რომ ხმაც გესმის, მუსიკის ხმა ფორმადქმნილი ფიგურათა ექსპრესიული მოძრაობით (ჩელოზე დამკვრელი, ესკიზის ვარიანტი, მუყაო, ზეთი, 13,5x10,5 სმ., 1946; მუსიკოსები. მუყაო, ზეთი, 6x9,7 სმ., 1948).

მრავლად შესრულებულ ამ გრაფიკულ ჩანახატებსა, თუ ფერწერულ ესკიზებში, უკვე ნათლად იკვეთება ოთარ ჯაფარიძე – ახალგაზრდა, დამწყები ხელოვანი, რომელიც უდიდესი შემოქმედებითი პოტენციალით და ნიჭითაა დაჯილდოვებული.

2 მარიამ გაჩეჩილაძე - ინტერვიუ მხატვართან. ოთარ ჯაფარიძე. გ. ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრის ელექტრონული ჟურნალი „ARS GEORGICA“ სერია-B, 2015. <http://georgianart.ge>

მუსიკოსები. ქალ., პასტელი, 7 X 14
Musicians. Pastel crayon on paper, 7 X 14

სადიპლომო ნამუშევრიდანვე იკვეთება მხატვრის ინდივიდუალური, თავისუფალი ნერის მანერა, თამამი ხელწერა.

ოთარ ჯაფარიძის შემოქმედება მოიცავს სხვადასხვა ჟანრს: ქმნის პორტრეტებს, ნატურმორტებს, განსაკუთრებულ ადგილს კი პეიზაჟის ჟანრს უთმობს, რომელთა შორის სრულიად გამორჩეულია მხატვრის მშობლიური მხარის, რაჭის ხედები – სოფელი ღარი, შოდა, ღები („შოდა დილით“. მუყაო, ზეთი, 25x35 სმ., 1980; „ღარი. დილის ბურუსი“. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25x16 სმ., 1956), თუმცა არც საქართველოს სხვა კუთხეების მიმართ არის გულგრილი. მრავლრიცხოვანია გურიის, სვანეთის, იმერეთისა და მთის სოფლების ამსახველი პეიზაჟები („გურული ოდა“. მუყაო, ზეთი, 18x25 სმ., 1961; „სახლი სოფელ ზუდალში“. მუყაო, ზეთი, 28x35 სმ., 1960), ტყისა თუ ხეების გამომხატველი გრაფიკული და ფერწერული კომპოზიციები („ხის ეტიუდი“. მუყაო, ზეთი, 35x25 სმ., 1969; „ჩვენი ტყის სიმფონია“. ქალ., ტუში, აკვარელი, 17x12 სმ., 2003 და ა.შ.); უმნიშვნელოვანესია ასევე საქარ-

ავტოპორტრეტი. ქალ., წითელი სანგინა, 60 X 55, 1944
Self-portrait, Red sanguine on paper, 60 X 55, 1944

სტუმრად ოთარ ჯაფარიძესთან. ოთარ ჯაფარიძე, მარიამ გაჩეჩილაძე. 2014 წელი

Visit with Otar Japaridze. Otar Japaridze, Mariam Gachechiladze. 2014

თველოსა თუ სხვა ქვეყნების ქალაქების ხედვები („ძველი თბილისი“. მუყაო, ზეთი, 15x20 სმ., 1944; „ძველი პრალის ქუჩა“. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 20x14 სმ., 1996; „ფლორენცია“. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 12x10,5 სმ., 1981).

ოთარ ჯაფარიძის შემოქმედებაში დიდი ადგილი ეთმობა პორტრეტის ჟანრსაც. მხატვრის არაჩვეულებრივი ნიჭი, თამამი ხელწერა და პიროვნული, შინაგანი ენერჯის გადმოცემის უნარი ახალგაზრდულ ასაკში შესრულებულ საკუთარ ავტოპორტრეტშივე ვლინდება.

პორტრეტებს შორის ასევე გამორჩეულია, უდიდესი ადამიანური სითბოთი და სიფაქიზით გაჯერებული მეუღლის – ლამარა გიორგობიანის პორტრეტიც (ტილო, ზეთი, 33x27 სმ., 1970-იანი წწ.).

ოთარ ჯაფარიძის შემოქმედებაში 1990-

იანი წლებიდან – 2008 წლამდე წამყვანი ადგილი ქართული არქიტექტურული ძეგლების ასახვას ეთმობა. ეს ძირითადად გრაფიკული ნამუშევრებია, რომლებზეც დოკუმენტური სიზუსტითაა დაფიქსირებული ქართული კულტურის უნიკალური ქმნილებები, ადრეული ხანის, შუა საუკუნეებისა თუ მოგვიანო პერიოდის ტაძრები, სამრეკლოები, მიტოვებულ ეკლესიათა ნანგრევები. გარდა მხატვრულისა, ამ ნამუშევრებს განსაკუთრებული ისტორიული ღირებულება აქვს, მათზე სკრუპულოზური სიზუსტით არის ნაჩვენები ამა თუ იმ არქიტექტურული ძეგლის იმდროის მდგომარეობა რა დროშიც იგი იქნა ასახული მხატვრის მიერ.³

ოთარ ჯაფარიძის შემოქმედების გააზრებისას ერთგვარი ნაკლოვანების გრძნობა უჩ-

3 იმისთვის რომ ნათელი გახდეს ძეგლისადმი მხატვრის დამოკიდებულების ჩვენება ძეგლთა უმრავლესობას პარალელურ მასალად დავურთეთ მათი ხედების ამსახველი ფოტო-სურათებიც.

მხატვარი ოთარ ჯაფარიძე ოჯახთან ერთად
Artist Otar Japaridze with his family

ნდება ადამიანს, განცდა იმისა, რომ ხელოვან-მა ბოლომდე ვერ შეძლო მასში დავანებული ნიჭისა და ენერჯის გადმოცემა. მიუხედავად არც თუ მცირე შემოქმედებითი მემკვიდრეობისა, რასაც მხატვრის ხელი შეეხო, გიჩნდება მეტი და მეტი ნამუშევრის ხილვის სურვილი. თუ რა ინვეს ამ უკმარისობას მხატვრის ბიოგრაფიაში შეგვიძლია ამოვიკითხოთ.

ნებისთ თუ უნებლიედ მას თხუთმეტი წლით მოუხდა თითქმის ჩამოცილებოდა მისთვის საყვარელ საქმეს – შემოქმედებით მუშაობას. ამ წლების ისტორიას ამავე წიგნში გამოქვეყნებულ მისსავე მოგონებებში გაეცნობით, სათაურით „როგორ გავხდი აკადემიის პრორექტორი“, სადაც მხატვარი ცოცხლად აღწერს იმ პროცესებს, რაც მაშინდელ სამხატვრო აკადემიაში მიმდინარეობდა. აკადემიაში, რომელიც მისი ცხოვრების განუყოფელ ნაწილად იქცა და რომელმაც დიდი შემოქმედებითი ენერჯია წაართვა. მან კი სანაცვლოდ, თავისი თვდაუზოგავი შრომით, ამ

სასწავლებლის გადარჩენის ისტორიაში, სამუდამოდ დატოვა კვალი ნათელი.

ეს იყო სამხატვრო აკადემიის ცხოვრებაში არსებული საუკეთესო წლები, რომელიც მაშინდელ რექტორთან და ერთ მუშტად შეკრულ კოლექტივთან ერთად შეიქმნა. ვისაც კი მოუწია ამ წლებში აკადემიის კედლებში ყოფნა, თითქმის ყველა ნოსტალგიითაა განმსჭვალული და სიყვარულით იხსენებს განუმეორებელ დროს, ზოგადად აპოლონ ქუთათელაძის რექტორობისა (1956-1972წწ.) და მის მხარში მდგომ ოთარ ჯაფარიძის პრორექტორობის პერიოდს (1968-1983 წწ.).

2014 წელს ბატონ ოთართან ჩანერილი ინტერვიუს დროს, ჩემს კითხვაზე: „პრორექტორობამ ძალიან შეგიშალათ ხელი შემოქმედებით მუშაობაში?“ – ბატონი ოთარი ასე მპასუხობს: „ცხადია, რა თქმა უნდა შემიშალა. თხუთმეტი წელი შევალე ამ თანამდებობას, იმიტომ, რომ მე ფორმალურად მოვალეობის შესრულება არ შემიძლია. მთელი ჩემი არსე-

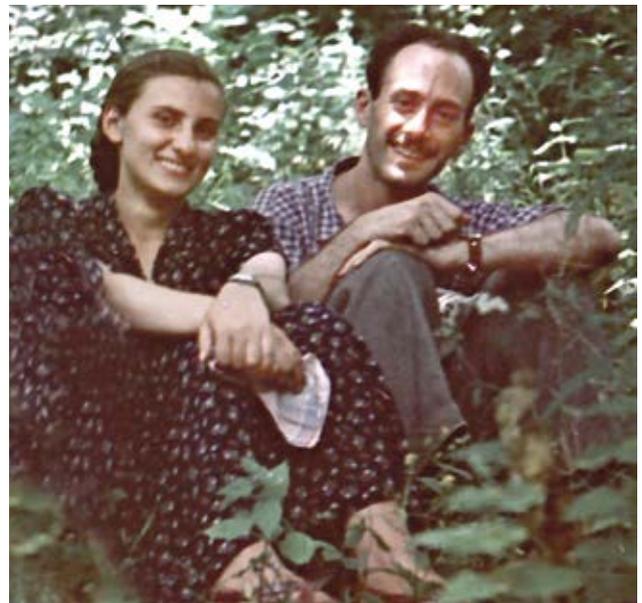

ოთარ ჯაფარიძე მეუღლესთან, ლამარა გიორგობიანთან ერთად. 1952

Otar Japaridze with his wife, Lamara Giorgobiani. 1952

ბით ვიყავი ჩართული ამ საქმეში და წარმოიდგინეთ, წელიწადში ათი-თერთმეტი თვე არანაირი საშუალება არ მქონდა შემოქმედებითი მუშაობის. მხოლოდ ზაფხულში, რაჭაში რომ წავიდოდი, იქ ვაკეთებდი ესკიზებს⁴. თუმცა არასდროს უნანია, რომ აპოლონ ქუთათელაძის შემოთავაზებულ წინადადებას დათანხმდა და მის გვერდით იღწვოდა იმ დიდი საქმისთვის რასაც აკადემიის გადარჩენა ერქვა.

ბატონი ოთარი დიდად აფასებდა აპოლონ ქუთათელაძის მიერ აკადემიისთვის განუღწვანლს. აპოლონისადმი მიძღვნილ მოგონებების წიგნში ოთარ ჯაფარიძე წერს: „დღეს მე თავს ბედნიერად ვთვლი, რომ საშუალება მომეცა უშუალო მონაწილე ვყოფილიყავი იმ უზარმაზარი ცვლილებებისა, რომლებიც მაშინ აკადემიაში ბატონი აპოლონის ჩანაფიქრითა და ენერგიული ხელმძღვანელობით ხდებოდა. მხოლოდ ჩამოთვლაც კი იმისა, რაც მაშინ

ოთარ ჯაფარიძე მეუღლესთან, ლამარა გიორგობიანთან ერთად. 1952

Otar Japaridze with his wife, Lamara Giorgobiani. 1952

4 მარიამ გაჩეჩილაძე - ინტერვიუ მხატვართან. ოთარ ჯაფარიძე. გ. ჩუბინაშვილის სახ. ცენტრის ელექტრონული ჟურნალი „ARS GEORGICA“ სერია-B, 2015. <http://georgianart.ge>

ოთარ ჯაფარიძე. მირზაანი, 1981

Otar Japaridze. Mirzaani, 1981

თბილისის სამხატვრო აკადემიაში კეთდებოდა, გაკვირვებას იწვევს – როგორ ახერხებდა ეს ადამიანი ამდენი, შეიძლება ითქვას, იმ პერიოდისათვის ფანტასტიკური იდეების ხორცშესხმას და ცხოვრებაში განხორციელებას. დახურვისათვის განწირულ აკადემიაში ბატონმა აპოლონმა თავისი დაუშრეტელი ენერჯის, ავტორიტეტისა და პიროვნული ხიბლის წყალობით შეძლო ისეთი ძირეული ორგანიზაციული ცვლილებების გატარება, რომლებმაც შემდგომი წლების მანძილზე თბილისის სამხატვრო აკადემია გადააქცია საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთ მონინავე და ავტორიტეტულ უმაღლეს სამხატვრო სასწავლებლად.⁵

არ შემიძლია არ შევეხო ბატონი ოთარის დიდ, სიყვარულითა და სითბოთი სავსე ოჯახსაც, მაგრამ ისევ და ისევ ჩემს საუბარს მისივე მონაყოლის მოყვანას ვარჩევ, რომელიც ასევე მასთან შემდგარი ინტერვიუდანაა ამო-

ნარიდი: „ადამიანი, როდესაც ჩემ ასაკს მიაღწევს, ძალაუნებურად იხედება უკან. აი, გავიარე რალაც ცხოვრება და რა გავაკეთე?... ხელოვნებაში, რა თქმა უნდა, ბევრი რამ ვერ გავაკეთე... ბევრად მეტი მინდოდა, მაგრამ საშუალება არ მომეცა, რადგან როდესაც ცოლი შევირთე და ჩემი უფროსი ვაჟი იყო ორი თვის, მამაჩემი გარდაიცვალა მოულოდნელად... მანამდე მთლიანად მამაჩემის კმაყოფაზე ვიყავით და უცებ, აღმოვჩნდი ოჯახის მარჩენალი. იმ დროს ვმუშაობდი სამხატვრო სასწავლებელში, ნახევარ შტატზე ვიყავი, გამიზარდეს შტატი და გარკვეული მუდმივი შემოსავალი მიქონდა. ამაზე უარის თქმა არ შემიძლო, იმას რომ დავლოდებოდი, აი, გავაკეთებ ნახატს და გაიყიდება – ასე არ გამოვიდოდა. გავკვირდა მეორე და მესამე ბავშვი და მე, რა თქმა უნდა, ვალდებული ვიყავი, ჩემი ოჯახის აუცილებელი მოთხოვნები დამეკმაყოფილებინა. ვერ ვრისკავდი, არა ვარ იმ დონის მხატვარი, რომ რასაც დავხატავდი, ყველაფერი იმ წუთას გაყიდულიყო. რაც შეეხება ოჯახს – მყავს სამი შვილი და ცხრა შვილიშვილი და ვთვლი: – ჩემი არსებობის ყველაზე დიდი გამამართლებელი არის ის, რომ შევძელი ასეთი მრავალრიცხოვანი ოჯახი შემექმნა და დამეტოვებინა. თქვენთვის რომ უფრო გასაგები იყოს ჩემი გრძნობა, ხომ გითხარით, ბაბუაჩემს, რომელიც მასწავლებელი იყო, ჰყავდა ექვსი ვაჟი და თვლიდა, რომ მისი შთამომავლობის გაგრძელება უზრუნველყოფილია. ამ ექვს ვაჟს საერთო ჯამში, ერთად, ჰყავდა ხუთი შვილი, აქედან – სამი ქალი და ორი ვაჟი. ჩემი უფროსი ბიძაშვილი, გივი, ფრონტზე დაიღუპა და დავრჩი მხოლოდ მე, რომელსაც შემეძლო გამეგრძელებინა ბაბუაჩემის გვარი. და მე ჩემი თავი მოვალედ ჩავთვალე, რომ ეს გამოემსწორებინა და როდესაც ჩემს წარსულზე ვფიქრობ, ეს არის ყველაზე დიდი რამ, რისი გაკეთებაც შევძელი. ახლა უკვე ჩემი უფროსი შვილიშვილი, პროფესორია, იაპონიაში დაიც-

5 აპოლონ ქუთათელაძე. მოგონებები. თბ., 1999, გვ. 57

ოთარ ჯაფარიძის პერსონალური გამოფენის გახსნა. გ. ჩუბინაშვილის ეროვნული კვლევითი ცენტრის საგამოფენო დარბაზში „Ars Georgica“. 3 თებერვალი 2016; ფოტო გიორგი პაპაშვილის ფოტო

Opening of solo-exhibition of Otar Japaridze at Ars Georgica (exhibition hall of George Chubinashvili National Research Centre, 3rd February 2016; Photo by Giorgi papashvili

ვა დისერტაცია, მეორე არქიტექტორია, ისიც მუშაობს უკვე, ბავშვები სტუდენტები არიან და აი, მე მოვესწარი ამას ყველაფერს....

ჩემი მეუღლე ექიმი იყო, 13 წელია უკვე, რაც აღარა მყავს. ძალიან მძიმე დანაკლისი იყო, მაგრამ რა ვქნა.. ახლა აქ ჩემი უფროსი ვაჟი ცხოვრობს. როგორც გითხარით, დიდი ოჯახი შევქმენი, მაგრამ შემდეგ ხომ ყველაფერი ვითარდება, თანდათან იყოფა და ჩემი საერთო ოჯახი სამად გაიყო. ამჟამად ცალკე-ცალკე ცხოვრობს ყველა. ამას ერთგვარი სირთულე ახლავს იმ მხრივ, რომ

ძალიან ხშირად ვეღარ ნახულობ, მაგრამ ბუნებრივი მოვლენაა და რას იზამ. სამდურავი არაფერი მაქვს არც ჩემი შვილების და არც შვილიშვილების მიმართ.“⁶

თავად ოთარ ჯაფარიძის სახელის ხსენებისას სიყვარულითა და სითბოთი უნათდებათ სახე ადამიანებს, მათაც ვისაც ოდნავი შეხება ჰქონია და მათაც ვისაც მიეცა ბედნიერება, რომ ახლო ნაცნობობა და ურთიერთობა ჰქონოდა მასთან და იქვე ყველა, მის საოცარ თავმდაბლობაზე და კეთილშობილებაზე იწყებს ლაპარაკს.

6 მარიამ გაჩეჩილაძე - ინტერვიუ მხატვართან. ოთარ ჯაფარიძე. გ. ჩუბინაშვილის სახ. ცენტრის ელექტრონული ჟურნალი „ARS GEORGICA“ სერია-B, 2015. <http://georgianart.ge>

ოთარ ჯაფარიძის პერსონალური გამოფენა. ზურაბ ჯაფარიძე, ოთარ ჯაფარიძე, რომა ცუხიშვილი, ნოდარ აფციაური. გ. ჩუბინაშვილის ეროვნული კვლევითი ცენტრის საგამოფენო დარბაზში „Ars Georgica“. 3 თებერვალი 2016; გიორგი პაპაშვილის ფოტო

Solo-exhibition of Otar Japaridze. Zurab Japaridze, Otar Japaridze, Roma Tsukhishvili, Nodar Aptsiauri. Solo exhibition at Ars Georgica (exhibition hall of George Chubinashvili National Research Centre, 3rd February 2016; Photo by Giorgi papashvili

გაგაცნობთ თუნდაც ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორის, ბატონ სამსონ ლეჟავას მცირე მოგონებას: „ბატონი ოთარ ჯაფარიძე ბავშვობის პერიოდიდან მახსოვს. მას ყოველთვის გამოარჩევდა სრულებით ბუნებრივი, შინაგანი, ღრმა კეთილშობილება. იშვიათი მოკრძალებულობაც ახასიათებდა. მაღალ თანამდებობებზე ყოფნის დროსაც – არაჩვეულებრივი უბრალოებითა და სათნოებით იქცევდა ყურადღებას.

სტუდენტობის ხანაში მასთან ერთად ჩეხოსლოვაკიაში ვიმოგზაურე. მიუხედავად ასაკობრივი სხვაობისა, როგორც უმცროს

მეგობარს, ისე მეპყრობოდა, რაც მისი დიდი შინაგანი კულტურის გამოხატულება იყო. ეს მოგზაურობა მასთან ურთიერთობის შედეგადაც დაუფინყარია ჩემთვის.

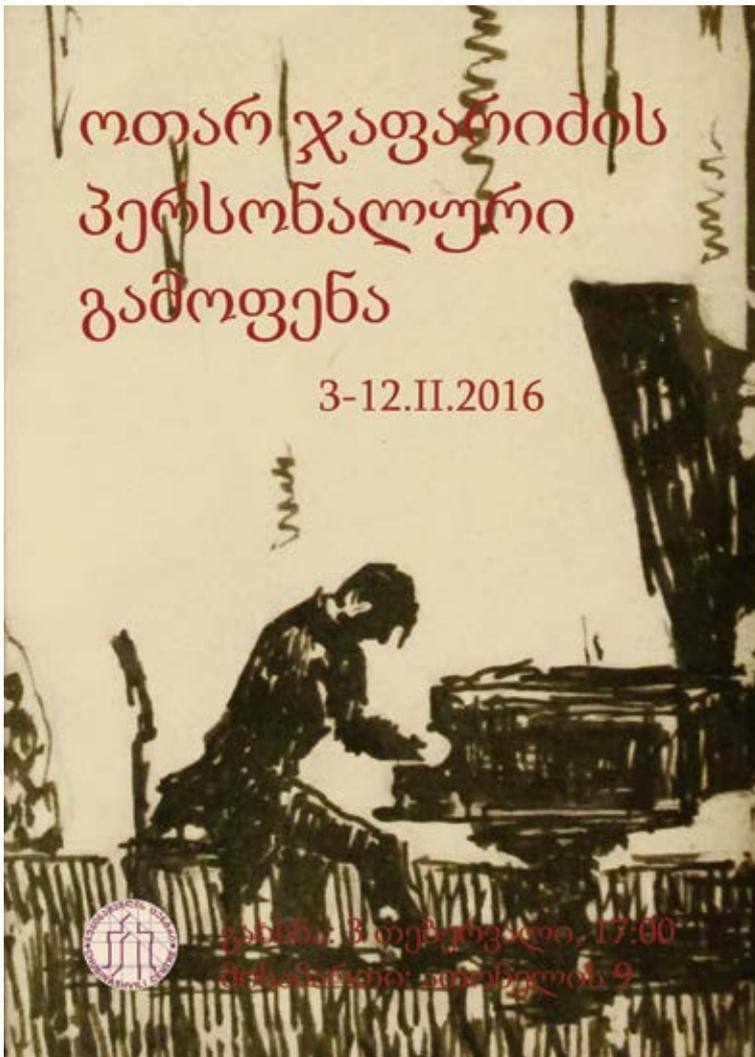
ბევრად გვიან გავიგე, თუ რაოდენ ნიჭიერი ფერმწერი ბრძანდებოდა. მისი მოკრძალებულობის შედეგად, თითქოს ჩრდილში ყოფნას ირჩევდა და ამიტომაც პოპულარული და აღიარებული არ იყო, როგორც ოსტატი, რაც უსამართლობად მიმაჩნია...

ამ სიკეთით აღსავსე პიროვნებას მუდამ სიყვარულით ვიხსენებ და წრფელად ვუსურვებ ყოველივე საუკეთესოს“.

ოთარ ჯაფარიძის მიმართ პატივისცემის გამოხატვის სურვილი მრავალმა ადამიანმა გამოთქვა, მათ შორის საქართველოს დამსახურებულმა მხატვარმა ნუზარ მექმარიაშვილმაც, რომელიც მას ამგვარი სურვილებით მიმართავს: „ბატონო ოთარ, გილოცავთ საიუბილეო თარიღს! თქვენი ცხოვრებით ხართ მონაწილე და მოწმე მრავალი მოვლენისა ქართულ სახვით ხელოვნებაში, მრავალი წელი მიუძღვენით თბილისის სამხატვრო აკადემიაში თაობების აღზრდას, რაც დიდად დასაფასებელია. მთელი თქვენი ცხოვრება არის მაგალითი ღირსეული ცხოვრებისა და შემოქმედებისა. გისურვებთ

იცხოვროთ კიდევ მრავალი წელი გარშემორტყმული თქვენი ოჯახის და კოლეგების სიყვარულით. ბედნიერ იუბილეს გისურვებთ!“

ოთარ ჯაფარიძის 100 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი წიგნის ეს მცირე შესავალი წერილი, ჩემი მხრიდანაც საუკეთესო სურვილებით მინდა იყოს გაჯერებული, მინდა კიდევ ერთხელ გამოვხატო პატივისცემა და გულწრფელი მადლობა გადავუხადო ადამიანს, რომელმაც თავისი პიროვნული მოვალეობის პირნათლად შესრულებით ღირსეული, პროფესიული და ადამიანური ვალი მოიხადა თავისი საყვარელი ოჯახისა და ქვეყნის წინაშე.

ოთარ ჯაფარიძის პერსონალური გამოფენის პლაკატი. 3-12.II.2016

Poster for solo-exhibition by Otar Japharidze. 3-12.II.2016

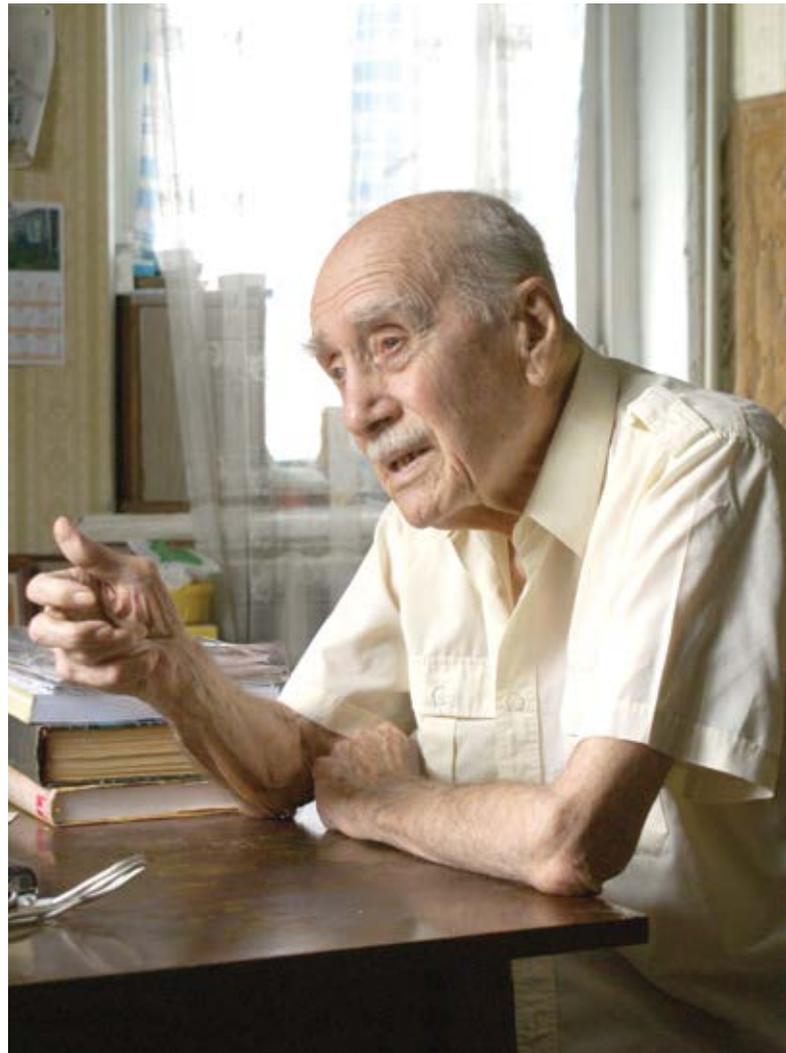
ოთარ ჯაფარიძე

როგორ გავხდი სამხატვრო აკადემიის პრორექტორი

სამხატვრო აკადემიის პრორექტორი სრულიად მოულოდნელად გავხდი, ისე რომ ამის შესახებ არა მხოლოდ არასდროს მიფიქრია, არამედ საერთოდ გონებაშიც კი არასდროს გამივლია.

აპოლონ ქუთათელაძემ, აკადემიის რექტორად დანიშვნის შემდეგ¹, ჩაიფიქრა და ნამოიწყო კიდეც არნახული რეორგანიზაცია, რომლის წყალობითაც შესაძლებელი გახდა არა მხოლოდ დამოუკიდებლობის დაკარგვის პირას მყოფი ამ სასწავლებლის გადარჩენა, არამედ აკადემიის ცხოვრებაში სრულიად ახალი ეპოქის დაწყება.

როდესაც აპოლონმა სამხატვრო აკადემია ჩაიბარა, იქ სახვითი ხელოვნების სპეციალობები (ფერწერა, ქანდაკება, გრაფიკა) ოფიციალურად არ არსებობდა და ისინი მონუმენტალურ-დეკორატიული ფერწერის და ქანდაკების სახელით აგრძელებდნენ მუშაობას. ამავე დროს გაიხსნა სალამოს განყოფილება, რომელიც იდეით განკუთვნილი იყო იმ ადამიანებისთვის, რომლებიც დღისით მუშაობდნენ და ჰქონდათ სურვილი ასე თუ ისე დაუფლებოდნენ მხატვრობის ანაბანას. ცხადია ვერც სამუშაო პირობები და ვერც პროგრამები ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებდა. სხვათა შორის მეც ორი თუ სამი წელი ვმუშაობდი სალამოს განყოფილებაზე და კარგად ვიყავი ინფორმირებული იქ

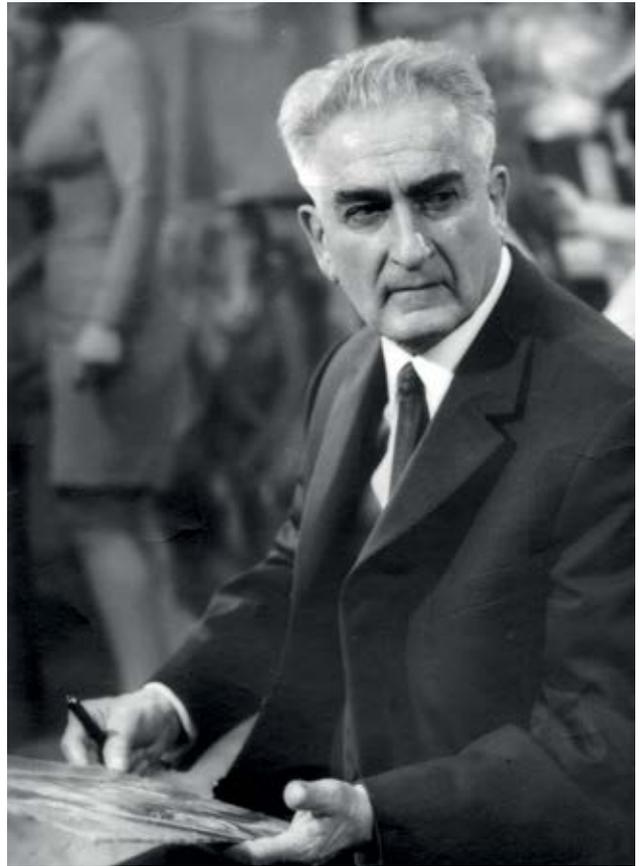

ოთარ ჯაფარიძე. 2014 წლის ფოტო
Otar Japaridze. Photo taken in 2014

¹ აპოლონ ქუთათელაძე (1899-1972) სამხატვრო აკადემიის რექტორად დანიშნა 1956 წელს და ამ თანამდებობაზე იყო სიცოცხლის ბოლომდე (1972).

შექმნილი სიტუაციის შესახებ. აკადემიის ყოფნა-არყოფნის საკითხი სულ უფრო აქტუალური ხდებოდა. უკვე მუსირებდა აზრი, რომ აკადემიას ორ დანარჩენ სახელოვნებო უმაღლეს სასწავლებელთან² ერთად ხელოვნების ინსტიტუტში გაერთიანება ელოდებოდა, რაც ცხადია სამივესთვის დამლუპველი იქნებოდა.

ასეთ კრიტიკულ მომენტში აპოლონმა ყველაზე სწორი და რადიკალური გადაწყვეტილება მიიღო. იმის მაგივრად, რომ ეცადა მოეხერხებინა როგორმე ოფიციალურად აღედგინა დაზგური სპეციალობები და ეზრუნა მათი ფუნქციონირებისათვის საჭირო პირობების შექმნაზე, მან გადაწყვიტა შეეთავაზებინა ხელისუფლებისათვის სრულიად ახალი ტიპის უმაღლესი სამხატვრო სასწავლებლის ჩამოყალიბება, რომელშიც გაერთიანებული იქნებოდა სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების ყველა დარგი. სწორედ ამ კრიტიკულ დროს ჩაესახა მას გონებაში ახალი ტიპის უმაღლესი სასწავლებლის მოდელი, რომლის ხორცშესხმასაც თავისი სიცოცხლის დარჩენილი წლები მოახმარა. ასეთი რადიკალური გადაწყვეტილება თავისთავად თვით აპოლონის მებრძოლი ბუნებიდან გამომდინარეობდა. საბედნიეროდ მისმა ამ გაბედულმა და გრანდიოზულმა იდეებმა ნოყიერი ნიადაგი პოვეს საქართველოს იმდროინდელ ხელმძღვანელობაში. როგორც ჩანს აპოლონმა აკადემიის მომავლის ხატოვანი და ემოციური წარდგენით იმდენად დიდი და ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა საქართველოს იმდროინდელ ლიდერზე – ვასილ მჟავანაძეზე, რომ იგი მისი ყველა იდეის და წამოწყების უპირობო, მხურვალე მხარდამჭერი გახდა. ვფიქრობ, აპოლონის შორსმომავალი ამბიციური გეგმები გარკვეულწილად ემთხვეოდა ცენტრალური კომიტეტის მდივნის სურვილებსაც.

აპოლონ ქუთათელაძე

Apolon Kutateladze

უნდა აღინიშნოს, რომ იმ პერიოდში (1950 – 1980-იანი წლები) საქართველო განიცდიდა ომისშემდგომი აღმავლობის საუკეთესო წლებს. იგი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებს შორის ერთ-ერთი ყველაზე წარმატებული რესპუბლიკა იყო როგორც ეკონომიური მდგომარეობით, ისე განსაკუთრებით, მეცნიერებისა და კულტურის განვითარების მაღალი დონით. სწორედ ამ ფაქტმა განაპირობა აპოლონის ამბიციური გეგმების განხორციელების შესაძლებლობა. ომის შემდგომ წლებში დასავლეთიდან (განსაკუთრებით გერმანიიდან) შემოსული საქონელი

2 იგულისხმება სამი სახელოვნებო სასწავლებლის - სამხატვრო აკადემიის, თეატრალური ინსტიტუტის და კონსერვატორიის გაერთიანების მცდელობა.

ჩვენი ნაწარმისაგან გამოირჩეოდა დახვეწილი და მიმზიდველი ფორმებით. ყველაფერში ნათლად იგრძნობოდა, რომ ამ ნაწარმის შექმნაში, განსაკუთრებით მათ გარეგან სახესა და შეფუთვაში, ლომის წილი მხატვარ-დიზაინერებს ეკუთვნოდათ. სწორედ ამაზე გააკეთა აპოლონმა განსაკუთრებული აქცენტი და დაარწმუნა ხელმძღვანელობა, რომ საქართველოში წარმოებული საქონლის კონკურენტუნარიანობისთვის აუცილებელი იყო, მათ შექმნაში სპეციალისტ მხატვარ-დიზაინერებს მიეღოთ მონაწილეობა.

აპოლონმა თავისი გეგმის დაუყოვნებლივი რეალიზაცია აკადემიაში დეკორატიული გამოყენებითი ხელოვნების სპეციალობების ჩამოყალიბებით დაიწყო. ამ საქმეში მას თავიდანვე დიდ დახმარებას უწევდა მრავალმხრივი ინტერესების მქონე მხატვარი დავით (დოდია) ციციშვილი³ – რომელსაც თავისი ფართო ერუდიციის გამო აკადემიაში „მოსიარულე ენციკლოპედია“ ეძახდნენ. დავითის დახმარებით აპოლონმა ახალგაზრდა მხატვრების ჯგუფი შეარჩია, რომლებიც ახალი სპეციალობების დასაუფლებლად ხანგრძლივი მივლინებით გაიგზავნენ ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებში. ამავე დროს აღმოჩნდა, რომ ლენინგრადისა და მოსკოვის გამოყენებითი ხელოვნების ინსტიტუტები დამთავრებული ჰქონდა რამდენიმე ქართველ ახალგაზრდას და ისინი აპოლონმა დაუყოვნებლივ მოიწვია სამხატვრო აკადემიაში სამუშაოდ. ერთი სიტყვით, რესპუბლიკის ხელმძღვანელობის ხელშეწყობით დაიწყო გამოყენებითი ხელოვნების სპეციალობების ჩამოყალიბების ფართო პროგრამის დაუყოვნებლივი განხორციელება. აკადემიას გამოეყო დამატებითი საშტატო ერთეულები და პედაგოგიური შემადგენლობის

შესავსებად ჩატარდა რამდენიმე კონკურსი. სწორედ ერთ-ერთ პირველ კონკურსში, 1960 წლის იანვარში, მეც ვმონაწილეობდი. ამ გადაწყვეტილების მიღებაში მნიშვნელოვანი როლი თვითონ აპოლონის შემოთავაზებამ შეასრულა. ასევე აქტიურად მაქებებდა აკადემიის საბჭოს მაშინდელი მდივანი შურა წერეთელი. ის ფიქრის გორაზე სამხატვრო სასწავლებლის მახლობლად ცხოვრობდა, ამიტომ ქუჩაში ხშირად მხვდებოდა და ყოველ შეხვედრაზე, როგორც წესი, აუცილებლად მარწმუნებდა, რომ სამხატვრო აკადემიაში პედაგოგად გადასვლა სასარგებლო იქნებოდა როგორც ჩემთვის, ისე აკადემიისთვისაც. მეც ერთგვარი ჭოჭმანის შემდეგ გადავწყვიტე კონკურსში მიმელო მონაწილეობა. როგორც ეხლა ვხვდები, ეს გადაწყვეტილება არ იყო საკმაოდ მყარი. როდესაც გავიგე, რომ კონკურსი საკმაოდ დიდი იყო, და რაც მთავარია, მასში მონაწილეობდნენ ის ნიჭიერი ახალი თაობის წარმომადგენლები, რომლებიც რექტორის ბრძანების თანახმად უკვე პედაგოგებად მუშაობდნენ, გადავწყვიტე საკონკურსოდ საბუთები აღარ შემეტანა. საბუთების წარდგენის ვადის გასვლამდე ერთი დღით ადრე სამხატვრო სალონში შემთხვევით ბატონ აპოლონს შევხვდი და მან დანახვისთანავე მკითხა, შევიტანე თუ არა საბუთები. მე ვუთხარი, რომ კონკურსის სირთულის გამო გადავიფიქრე. აპოლონი ძალიან გაბრაზდა და კატეგორიულად დამავალა დარჩენილ დროში ყველა საჭირო მასალა ჩამებარებინა აკადემიის კანცელარიაში. მე უკვე მეტი გზა აღარ მქონდა, თუნდაც მხოლოდ აპოლონის ხათრით უნდა მიმელო მონაწილეობა კონკურსში. ჩემდა გასაკვირად, საბოლოო შედეგების მიხედვით, დავიკავე ფერწერის კათედრის მასწავლებ-

3 დავით ციციშვილი (1901-1986) საქართველოს სახალხო მხატვარი. 1959 წელს აპ. ქუთათელაძესთან ერთად თბილისის სამხატვრო აკადემიაში დააარსა გამოყენებითი ხელოვნების ფაკულტეტი; ააღორძინა ქართული ხალხური შემოქმედების მრავალი მივინეებელი დარგი: ტიხრული მინანქრის, ლურჯი სუფრისა და ძველი ქართული ფერადი დაჩითვის ტექნოლოგია. იხ. <http://www.nplg.gov.ge/bios/ka/00007713/>

ლის ნახევარი საშტატო ერთეული. შემდეგი, 1961 წლიდან კი უკვე უფროსი მასწავლებლის მთლიან შტატზე გადავედი. ამასთან დაკავშირებით, ცხადია, მომიხდა იაკობ ნიკოლაძის სახელობის სამხატვრო სასწავლებლის დატოვება, რაც საკმაოდ მტკივნეული აღმოჩნდა, რადგან სასწავლებელში იმ პერიოდში საქმის ერთგული საუკეთესო ადამიანები იყვნენ შეკრებილნი. სასწავლებელმა არა მხოლოდ ჩემ ცხოვრებაში დატოვა დადებითი კვალი, არამედ ზოგადად სამხატვრო განათლების დონის ამაღლების საქმეშიც ფასდაუდებელი როლი შეასრულა. მე რომ სასწავლებელთან მთლიანად არ გამენწყვიტა ურთიერთობა, ვალია (ვალენტინ) შერპილოვმა ფერწერის ტექნოლოგიის საათები დამითმო და კიდევ რამდენიმე წელი ვასწავლიდი ფერწერის განყოფილების მეორე კურსის მოსწავლეებს. სწორედ ამან გადამაწყვეტინა ის, რომ სამხატვრო სასწავლებლის სტუდენტებისათვის ფერწერის ტექნიკისა და ტექნოლოგიის სახელმძღვანელო დამენერა, რაც რამდენიმე წლის მუშაობის შედეგად შევასრულე კიდევ.

როგორც უკვე აღვნიშნე, 1960-იანი წლებიდან დაიწყო სამხატვრო აკადემიის მიზანდასახული გაფართოება და აღმასვლა. გრიბოედოვის ქუჩის № 22 სახლში (ე. წ. არშაკუნისეული) იმ დროისათვის, აკადემიასთან ერთად, ბევრი კერძო მობინადრეც ცხოვრობდა. იმისთვის, რომ სამხატვრო აკადემიის განვითარებას ხელი არ შეშლოდა, ქალაქის საბჭომ დაიწყო ამ შენობიდან მოსახლეობის გაყვანა. ეს პროცესი დროში საკმაოდ გაიწელა, მაგრამ რამდენიმე წელიწადში როგორც № 22-ში, ასევე № 24-ში (ე. წ. ქობულაშვილისეული სახლი) მთელი ფართი აკადემიის განკარგულებაში გადავიდა. ამავდროულად აპოლონმა დაიწყო № 22 შენობის ირანელი ოსტატების მიერ მოხატული სარკეებიანი დარბაზების რესტავრაცია. ამისათვის მან სპეციალურად ჩამოიყვანა ჟორა ხალათოვი. გრძელი საგამოფენო დარბაზი, ადრე გაკეთებული,

დაბალი ტიხრებისაგან გაანთავისუფლა და რესტავრირებული დარბაზების ჩვენებასთან ერთად, ამ სივრცეში, აკადემიის სტუდენტების ნამუშევრების რეტროსპექტიული გამოფენის მოწყობაც დაგეგმა. აპოლონმა ეს განზრახვა მალევე მოიყვანა სისრულეში, რის წყალობითაც აკადემიის მუზეუმი შეტანილი იქნა საქართველოში სტუმრად ჩამოსული უმაღლესი რანგის მოღვაწეების მიერ მოსანახულებელ ობიექტთა სიაში. დიდი დარბაზი, ზედა განათებით, მთლიანად ფერწერას დაეთმო, ხოლო რესტავრირებულ დარბაზებში გამოყენებითი ხელოვნების სპეციალობების საკურსო და სადიპლომო ნამუშევრები განლაგდა. მუზეუმის ექსპოზიციას მართლაც შთამბეჭდავი გამოვიდა და ყველა მნახველის აღფრთოვანებას იწვევდა.

1960 წლიდან მოყოლებული, აკადემია, ჩემს თვალწინ, არნახული ტემპით იზრდებოდა და ვითარდებოდა. თანდათან ემატებოდა ახალი სპეციალობები და კათედრები, იზრდებოდა სტუდენტების რაოდენობაც. მიუხედავად იმისა, რომ მთელი შენობა აკადემიის განკარგულებაში გადავიდა, სასწავლო ფართის ნაკლებობა კვლავ იყო, რაც ხელს უშლიდა შემდგომ განვითარებას. განთავისუფლებული ფართი საჭიროებდა სრულ, კაპიტალურ გარემონტებას, რათა გამოსადეგი ყოფილიყო სასწავლო პროცესისათვის. ამით აპოლონმა კარგად ისარგებლა თავისი მიზნების განსახორციელებლად და მთავრობის მიერ აკადემიის კაპიტალური რემონტისათვის გამოყოფილი არც თუ მცირე თანხით ახალი, მაღლივი სასწავლო კორპუსის მშენებლობა დაიწყო. ცხადია, მთელი საპროექტო სამუშაოები უსასყიდლოდ შეასრულეს აკადემიის არქიტექტურული გეგმარებისა და საინჟინრო კათედრებმა. კორპუსის მშენებლობას ხელი მოკიდა რუსთავის ერთ-ერთმა სამშენებლო ტრესტმა, რომელსაც სათავეში ედგა შესანიშნავი პიროვნება, მოქანდაკე გია ჯაფარიძის მამა, ზურაბ ჯაფარიძე.

ახალი სპეციალობების დამატებამ და შესაბამისად, სტუდენტთა რაოდენობის ზრდამ თავისთავად დააყენა აკადემიის ხელმძღვანელობაში გარკვეული რეორგანიზაციის საკითხი. დაარსების დღიდან 1968 წლამდე სამხატვრო აკადემიას დირექტორი და ერთი მოადგილე ედგნენ სათავეში. მთავრობამ დააკმაყოფილა აპოლონის თხოვნა და დამატებით სასწავლო დარგის პრორექტორის (ამიერიდან დირექტორი უკვე რექტორად იწოდებოდა, ისევე როგორც ყველა სხვა უმაღლეს სასწავლებელში) შტატი დაუმტკიცა.

იმდროისათვის ახალი სასწავლო კორპუსი უკვე მწყობრში იყო ჩამდგარი და ფერწერის კათედრას თავის აუდიტორიებიანად მერვე სართული მთლიანად ჰქონდა დაკავებული. კათედრის მთელი შემადგენლობა პედაგოგ-სტუდენტებიანად ფრიად კმაყოფილი ვიყავით და მთელ სამუშაო დროს ახალ სასწავლო კორპუსში ვატარებდით. აკადემიის რექტორატი ძველ შენობაში დარჩა და ამდენად რაიმე ახალი ამბის ფერწერის კათედრამდე მოღწევას დიდი დრო სჭირდებოდა. ამ მდგომარეობას ისიც აძლიერებდა, რომ უამრავ საორგანიზაციო საქმეებში მთლიანად ჩართული აპოლონი კათედრაზე საკმაოდ იშვიათად ახერხებდა ამოსვლას. სწორედ ამით იყო განპირობებული ის ფაქტი, რომ სასწავლო დარგის პრორექტორის შტატის დამატების ამბავმა ჩვენამდე დავიანებით მოაღწია და მაინცა და მაინც დიდი ინტერესი არც გამოუწვევია. როგორც შემდგომში გავიგე, ფერწერის კათედრისგან განსხვავებით, რექტორატსა და მათთან დაახლოვებულ პირებს შორის ახალი პრორექტორის დანიშვნის პერსპექტივას და შესაძლო კანდიდატურის შერჩევას ფრიად ცხოველი ინტერესი გამოუწვევია.

ჩემთვის, სრულიად მოულოდნელად, ეს ამბავი კი, ასე დაიწყო: 1968 წლის მარტის დასაწყისის ერთ საღამოს, როდესაც მთელი ოჯახი სახლში ვიყავით და დასაძინებლად ვემზადებოდით, ტელეფონმა დარეკა. ყურმილი მე ავიღე და აქედან დაიწყო მოულოდ-

ნელობების და უცნაურობების მთელი კასკადი. ყურმილიდან აპოლონ ქუთათელაძის ხმა გავიგონე, მისი ხმის არევა სხვაში შეუძლებელი იყო. იგი მოკითხვის შემდეგ პირდაპირ საქმეზე გადავიდა. მკითხა, ვიცოდი თუ არა, რომ აკადემიას დამატებით სასწავლო დარგის პრორექტორის შტატი გამოეყო. ამაზე მე გულახდილად ვუპასუხე, რომ ფერწერის კათედრაზე ყური მოვკარი ამის შესახებ საუბარს, მაგრამ ამის მეტი არაფერი გამიგია. ამაზე აპოლონმა აღნიშნა, რომ ეს ფაქტი კიდევ ერთი დადებითი მომენტი ჩემ სასარგებლოდ, შემდეგ კი მოკლედ ამიხსნა შექმნილი მდგომარეობა. მან მითხრა, რომ შესაფერისი კანდიდატურის შერჩევის პროცედურა საკმაოდ გაინელა დროში და საჭირო იყო პრობლემის უახლოეს დღეებში გადაჭრა. მე ვუსმენდი და ვერაფრით ვერ ვხვდებოდი რა კავშირი ჰქონდა ყოველივე ამას პირადად ჩემთან. საუბრისას აპოლონმა მითხრა, რომ ვაკანტური ადგილის შესაფერის პიროვნებად მე მივაჩინდი. ამასთანავე რამდენიმე არგუმენტი დამისახელა, რის გამოც ჩემი მხრიდან შემოთავაზებაზე დათანხმება მისაღები უნდა ყოფილიყო.

პირველი მისი დაპირება იყო, რომ ყოველმხრივ ეცდებოდა დაეჩქარებინა მოსკოვში „ვაკ“-ში გაგზავნილი საბუთების საფუძველზე ჩემთვის დოცენტის წოდების დამტკიცება, რაც საშუალებას მომცემდა მიმელო პრორექტორის სრული ხელფასი 700 მანეთის ოდენობით, ეს კი აპოლონის თქმით გამათავისუფლებდა ჩემი ხელფასის დამატებით, „ხალტურის“ ძებნის აუცილებლობისაგან. მთავარი კი რა თქმა უნდა იყო ის, რომ მე საშუალება მომეცემოდა მთელი ჩემი ენერგია და ძალისხმევა აკადემიაში მუშაობაზე გადამეტანა. აპოლონმა კარგად იგრძნო, როგორი მოულოდნელი იყო ჩემთვის ეს შემოთავაზება და მითხრა, რომ პასუხის გაცემას არ მაჩქარებს და მეორე დღით მასთან მისვლა დამავალა, რათა ყველაფერი საბოლოოდ გადაგვეწყვიტა.

როდესაც საუბარი დავამთავრე, დავინა-

თბილისის სამხატვრო აკადემია. ოთარ ჯაფარიძე, აპოლონ კუთათელაძე, დავით ციციშვილი, ელგუჯა სანადირაძე
Tbilisi State Academy. Otar Japaridze, Apolon Kutateladze, David Tsitsishvili, Elguja Sanadiradze

ხე რომ ჩვენები გაკვირვებული თვალებით მიყურებდნენ და ელოდებოდნენ ამეხსნა მათთვის, რა ხდებოდა. როდესაც განვმარტე, რომ აპოლონმა პრორექტორის ვაკანტური თანამდებობის დაკავება შემომთავაზა, მათი რეაქცია მძაფრი და ერთმნიშვნელოვანი იყო – უდიდესი სიხარული ჩემი დაფასების გამო. დედამ სევდანარევი სიხარული ვერ დამალა, ცრემლებით ავესო თვალები და წუხილი გამოთქვა, რომ ამ ბედნიერ წუთებს გრიშა (მამაჩემი) ვერ მოესწრო. ჩემი მეუღლე, ლამარა, მიუხედავად მისთვის დამახასიათებელი თავშეკავებულობისა, თავის უდიდეს სიხარულს არ მალავდა. მე თვითონ კი უცნაურ გაურკვეველ სიტუაციაში ვიყავი – თან ჩვენებთან ერთად მიხაროდა მატერიალური და საზოგადოებრივი მდგომარეობის მომავალი გაუმჯობესება, მაგრამ თან გარკვეულნი-

ლად მაშინებდა შეჩვეული მდგომარეობის შეცვლის პერსპექტივა.

მალევე კიდევ ერთი ტელეფონის ზარი გაისმა – ამჟამად უკვე უჩა რეკავდა. მას აინტერესებდა უკვე მელაპარაკა აპოლონი თუ არა. როდესაც გაიგო, რომ საუბარი ცოტა ხნის წინ შედგა, დაინტერესდა ჩემი რეაქციით. მე გულახდილად ვუპასუხე, რომ მოულოდნელი წინადადებით ძალიან ალღევებული და დაბნეული ვიყავი. თან ვკითხე, როგორი იყო მისი დამოკიდებულება ყოველივე მომხდართან. ცხადია, იმ დროს ჩემთვის მნიშვნელოვანი იყო ახლობელი ადამიანის აზრი, მით უფრო, რომ მას ამ მხრივ გარკვეული ცხოვრებისეული გამოცდილება ჰქონდა – ჩემზე უფრო ახალგაზრდა ასაკში აკადემიას ხელმძღვანელობდა. უჩას პასუხი ჩემთვის ერთგვარად მოულოდნელი იყო და კიდევ უფრო გაამძაფრა ჩემი დაბნეულობა.

მითხრა, რომ ის არ მირჩევდა შემოთავაზებზე დათანხმებას, რადგან ამას შეიძლება ბევრი უსიამოვნება შეეხვედრებინა და ჩემი მაშინდელი მშვიდი და სტაბილური მდგომარეობა მთლიანად აერია. როდესაც ახლა ვაანალიზებ უჩას რჩევას, ვხვდები, რომ მას არ უნდოდა მანამდე მშვიდ ცხოვრებას შეჩვეული, სრულიად განსხვავებულ სიტუაციაში აღმოვჩენილიყავი, სადაც მისი აზრით წარმატების დიდი შანსი არ მქონდა. დარწმუნებული ვარ უჩას პასუხი მის მეუღლესთან, მარგარიტასთან, თათბირის შედეგად იყო. ყოველივე ამის შემდეგ, ისედაც დაბნეული, კიდევ უფრო მეტ წინააღმდეგობრივ სიტუაციაში აღმოვჩნდი. სულ რაღაც ნახევარ საათში თავს რთულად გადასაწყვეტი პრობლემები დამატყდა, მაგრამ ამით ის სადამო არ დასრულებულა. ცოტა ხანში საშინელ დაბნეულობაში მყოფს ლადომ დამირეკა⁴. ყურმილის ალებისთანავე გავიგონე მისი დაუფარავად აღფრთოვანებული ხმა, რომელიც გულითადად მილოცავდა უდიდეს წარმატებას. ის განუზომლად ბედნიერი იყო მომხდართ და უჩასგან განსხვავებით, დარწმუნებული იყო ჩემ მომავალ წარმატებაში. ლადომ მითხრა, რომ უჩას ისიც ელაპარაკა, მაგრამ ვერაფრით ვერ იზიარებდა მის ზედმეტ სიფრთხილეს და ჩემი შესაძლებლობებისადმი უნდობლობას. რამდენადაც უცნაური არ უნდა იყოს, ლადომ მოიგონა 30 წლის წინანდელი ამბავი, როდესაც მან და მამამ ჩემი პირველი ნახატი ნატურიდან – კაცის შიშველი ტორსი – წაიღეს დავით კაკაბაძესთან საკონსულტაციოდ, აინტერესებდათ მისი აზრი, ღირდა თუ არა ჩემთვის აკადემიაში სასწავლებლად წასვლა. მამინ დავითმა ჩემი პირველი ნახატი დადებითად შეაფასა და ამით გზა დამილოცა შემდგომ მოღვაწეობაში. ლადომ ამ ეპიზოდის მოგონების შემდეგ მითხრა – „რას წარმოვიდგენდით მამინ დავითი, ან მე და გრიშა,

რომ შენ მომავალში გექნებოდა ბედნიერება, აკადემიაში ის თანამდებობა დაგეკავებინა, რომელსაც წლების განმავლობაში ღირსეულად უძღვებოდა დავით კაკაბაძეო“. შემდეგ ლადომ გამიზიარა ის არგუმენტები, რომლის გამოც არავითარი მორალური უფლება არ მქონდა უარი მეთქვა აპოლონის შემოთავაზებაზე. მისი თქმით უამრავ ღირსეულ ადამიანს შორის აპოლონმა თავისი არჩევანი ჩემზე შეაჩერა, რაც თავისთავად უკვე ჩემთვის დიდ წარმატებად უნდა ჩაითვალოს და რომ ეხლა მისი მოლოდინის განხილება ჩემი მხრივ უმადურობა და უზრდელობაც კი იქნებოდა. თუ ღმერთი განყრა და გარკვეული დროის შემდეგ აღმოჩნდება, რომ პრორექტორის თანამდებობა ჩემთვის მიუღებელია, უარი მამინ უფრო გამართლებული იქნება, ვიდრე ეხლაო. ლადო ოპტიმისტურად იყო განწყობილი და მეც მარწმუნებდა, რომ ყველაფერი კარგად იქნებოდა. ისიც მხოლოდ იმაზე სწუხდა, რომ ამ ბედნიერ დღეს მამაჩემი ვერ მოესწრო.

ალბათ ადვილი მისახვედრია, ლამეს როგორ გავატარებდი. დილით წავედი აკადემიაში და აპოლონს მივასწარი მისვლა. როდესაც ცოტა ხანში ისიც მოვიდა, მითხრა, რომ ჩემთან ლაპარაკის შემდეგ იგი ტელეფონით დაუკავშირდა პარტიის კალინინის რაიონული კომიტეტის მდივანს და მოახსენა, რომ როგორც იქნა გადაწყვიტა პრორექტორის თანამდებობაზე კანდიდატის ვინაობა. როდესაც სერგო რიგვაკამ (მაშინდელი რაიკომის მდივანი) გაიგო, თუ ვის გულისხმობდა აპოლონი, უთქვამს, რომ კარგად მიცნობდა ორჯონიკიძის რაიონული კომიტეტში მუშაობის დროიდან, როდესაც მე სამხატვრო სასწავლებელში ვმუშაობდი და რაღაც პერიოდში პარტორგანიზაციის მდივანიც კი ვიყავი. როგორც აპოლონმა მითხრა, სერგო რიგვაკამ კმაყოფილება გამოთქვა ჩემ კან-

4 ლადო ჯაფარიძე, უჩა ჯაფარიძის უფროსი ძმა, მხატვრის მამის - გრიშას ტყუპისცალი.

დიდატურასთან დაკავშირებით და დაპირდა მას, რომ რაიკომის ბიუროზე გატანის გარეშე, მეორე დღესვე, დადებით მსვლელობას მისცემდა საკითხს. რაიკომში სერგო რიგვაგასთან, მეორე მდივანთან და აგიტაცია-პროპაგანდის განყოფილების გამგესთან, დაახლოვებით ნახევარსაათიანი გასაუბრების შემდეგ გადაწყდა, რომ პარტიის რაიონული კომიტეტი რეკომენდაციას მიწევდა პრორექტორის ვაკანტური თანამდებობის დასაკავებლად. აკადემიაში დაბრუნებულმა შევიტყვე, რომ იქ უკვე გავრცელებული იყო ჩემი დანიშვნის ამბავი. დაიწყო გაუთავებელი მოლოცვები – ზოგი გულწრფელი, ზოგიც კი ცხადია „ზრდილობის გულობიზა“. იმავე დღეს აპოლონი შეუთანხმდა კულტურის მინისტრს, ოთარ თავთაქიშვილს, ჩვენი შეხვედრის შესახებ, რომელიც შედგა კიდევ და მეორე დღეს უკვე დაინერა ბრძანება ჩემი პრორექტორად დანიშვნის შესახებ. ასე დაიწყო ჩემ არც თუ ხანმოკლე ცხოვრებაში 15 წლიანი ყველაზე დაძაბული და შრომატევადი პერიოდი.

როგორც ჩემი დანიშნიდან გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ გავიგე, კანდიდატურის მოძიებას საკმაოდ ხანგრძლივი ისტორია ჰქონდა. მას შემდეგ რაც აპოლონმა დაპირება მიიღო პრორექტორის საშტატო ერთეულის დამატების შესახებ, მან დაიწყო ფიქრი, თუ ვინ შეძლებდა მისი ჩანაფიქრის რეალიზებაში ქმედითი დახმარების განევას. ძიების პროცესი რთული გამოდგა, ნათქვამია „მჯობნის მჯობნი არ დაილევან“ და შესაძლო კანდიდატის შერჩევა საკმაოდ გაინელა დროში. აპოლონს უკვე აჩქარებდნენ პრორექტორის შტატის დასამტკიცებლად წარდგენას. თითქოს შეირჩა კიდევაც ერთი ახალგაზრდა კაცი, მაგრამ მან სამწუხაროდ (ან იქნებ საბედნიეროდაც) სულსწრაფობა

გამოიჩინა და ჯერ კიდევ ოფიციალურად დანიშვნამდე გამოავლინა, როგორც ჩანს, მის ბუნებაში არსებული ქედმაღლობა, რაც თვით აპოლონსაც და მის უახლოეს გარემოცვასაც არ მოეწონა და გადაწყდა ძიების ისევ გაგრძელება.

ერთ საღამოს⁵, როდესაც აპოლონის უახლოესი პირები იყვნენ შეკრებილნი, რომელთა აზრსაც ის დიდ ანგარიშს უწევდა, ისევ დაუწყიათ შესაძლო კანდიდატების ძიება. სწორედ ამ საღამოს ერთ-ერთ დამსწრეს მე დავუსახელებივარ. ჩემი სახელის გაგონებაზე აპოლონს მისთვის ჩვეული მყისიერი რეაგირებით გამოუცხადებია, რომ მისთვის უკვე ნათელი იყო, ვინ გამოადგებოდა თანამდგომად, ჩანაფიქრის რეალიზაციის საქმეში. მას მხოლოდ სინანული გამოუთქვამს, რომ მანამდე არ მოვგონებოვარ, მაგრამ აქვე აღუნიშნავს, რომ ზოგიერთი ადრე დასახელებულისაგან განსხვავებით, ესეც ჩემს თავმდაბლობაზე მეტყველებდა. რაც შეეხება იმას, თუ ვინ დაასახელა ჩემი კანდიდატურა, მე არც მაშინ და არც შემდეგ არ მომსვლია აზრად ამის გარკვევა. მიუხედავად ამისა, ჩემამდე მაინც მოაღწია ამბავმა, რომ ეს ჟორა ჯაშმა გააკეთა.⁶

ჟორა ჯაშთან მე ჯერ კიდევ სტუდენტობის დროიდან მქონდა კარგი ურთიერთობა. როდესაც მე მესამე კურსზე უჩას სახელოსნოში ჩავირიცხე, იგი იქ ასისტენტად მუშაობდა. იყო ბევრი ფაქტორი, რომლის გამოც ჟორა ჩემდამი განსაკუთრებულ ყურადღებას იჩენდა. მთავარი, ცხადია, ის იყო, რომ იგი უჩას ასისტენტი იყო, მე კი უჩას ძმისშვილი. თან ის ჩემ ბიძაშვილთან, გივისთანაც, მეგობრობდა. გარდა ამისა, იმ დროს მას ცოლად ჰყავდა ნინა ფოფხაძე და ჟორა მასთან ცხოვრობდა სახლში. ნინას მამა ნიკოლოზ (კოლია) ფოფხაძე, ცნობილი

5 როგორც ჩანს ეს სწორედ ის საღამო იყო, რომლის დასრულების შემდეგაც აპოლონ ქუთათელაძისა და ოთარ ჯაფარიძის სატელეფონო საუბარი შედგა. მ.გ.

6 გიორგი (ჟორა) ჯაში (1914-1990), საქართველოს დამსახურებული მხატვარი; ფერმწერი.

ნოდარ ჯანბერიძე, შოთა კუპრაშვილი, გიორგი (ჟორა) ჯაში, უჩა ჯაფარიძე. სამხატვრო აკადემია, შოთა კუპრაშვილის საიუბილეო საღამო. 1979
თამარ კუპრაშვილის ფოტო-არქივიდან

Nodar Janberidze, Shota Kuprashvili, Giorgi (Zhora Jashi), Ucha Japaridze. Tbilisi State Academy of Fine Arts, Shota Kuprashvili Anniversary evening. 1979
Photo archive of Tamar Kuprashvili

ექიმი – ნევროპათოლოგი, რაჭველი იყო და ახალგაზრდობაში ონში ჩვენებთან ერთად, ერთ საზოგადოებაში ტრიალებდა.

მოხდა ისე, რომ 1967 წელს მე და ჟორა აგვირჩიეს სამხატვრო ფონდის საბჭოს შემადგენლობაში, რომლის თავმჯდომარეც იმ დროს გულდა კალაძე⁷ იყო. სამხატვრო საბჭოს ამოცანას წარმოადგენდა ყველა იმ ნამუშევრის მხატვრული დონის დადგენა, რომლებიც სამხატვრო ფონდის დაკვე-

თით ან მისი კომბინატის მიერ სრულდებოდა. საბჭოს ფუნქციას აგრეთვე შეადგენდა მხატვრების მიერ სხვადასხვა ორგანიზაციებისაგან დაკვეთილი ნაწარმის ხარისხის და ღირებულების დადგენა. ასევე სამხატვრო სალონში, რომელიც რუსთაველის გამზირზე მდებარეობდა, კულტურის სამინისტროს შენობის პირველ სართულზე, მხატვრების ან ხალხური შემოქმედების ოსტატების მიერ სარეალიზაციოდ განკუთვნი-

7 გულდა კალაძე (1932-1974), საქართველოს დამსახურებული მხატვარი; მოქანდაკე.

ლი ნანარმის შეფასება. სამხატვრო საბჭო ყოველ კვირაში ერთ დღეს იკრიბებოდა და როგორც წესი, მთელი დღის განმავლობაში უხდებოდა მუშაობა. ვფიქრობ საბჭოში ჩემმა წარმატებულმა მოღვაწეობამ ჟორას კიდევ ერთი არგუმენტი მისცა იმისა, რომ მის მიერ წარდგენილი კანდიდატი ღირსეულად შეძლებდა პრორექტორის მოვალეობის შესრულებას. უნდა აღვნიშნო მისი შინაგანი ტაქტი და კეთილშობილება – მიუხედავად ჩვენი შემდგომი ხშირი ახლო ურთიერთობისა, თუნდაც გარიყულას ბაზაზე ერთად გატარებული ზაფხულის ორთვიანი პრაქტიკისა, ჟორას არასდროს უხსენებია, გაკვრიოთაც კი, რომ სწორედ მან შესთავაზა აპოლონს ჩემი კანდიდატურა.

მე წარსულშიც ხშირად დავფიქრებულვარ იმის შესახებ, თუ რა ფაქტორმა გადაწყვეტინა აპოლონს მყისიერად შეენწყვიტა კანდიდატურების ხანგრძლივი ძებნა, მათი ანონ-დანონა, ზოგჯერ უკვე მიღებული გადაწყვეტილების შეცვლაც კი. ეს კითხვა ეხლაც ამოუხსნელ ამოცანად რჩება ჩემთვის. რატომ გადაწყვიტა აპოლონმა რამდენიმე წუთში ჩემ კანდიდატურაზე შეჩერება? ვფიქრობ, ინტუიციას მიენდო და ამიტომ დიდხანს აღარ უფიქრია, დაუყოვნებლივ დამირეკა და პრორექტორის თანამდებობა შემომთავაზა. აპოლონის ამ სწრაფი გადაწყვეტილების შესახებ ჩემთვის არაერთხელ უთქვამთ იქ დამსწრე პირებს. ასე იყო თუ ისე, აპოლონმა ჩემი პრორექტორად დანიშვნა ძალიან სწრაფად, ორ დღეში გააფორმა ოფიციალურად.

პრორექტორობის შემოთავაზებისას, მოვლენები ისეთი კალეიდოსკოპური სისწრაფით ვითარდებოდა, რომ მე მოულოდნელობისაგან ისედაც დაბნეულს, მიჭირდა რაიმე კონკრეტული გადაწყვეტილების მიღება. ყველაზე უფრო დამაჯერებლად ლადოს არგუმენტი მეჩვენებოდა, რომ ჩემი მხრივ უარის თქმა, აპოლონისადმი უმადურობა და უპატივისმცემლობა იქნებოდა. ყველაფერი ეს ძალიან სწრაფად მოხდა და მეც დიდი

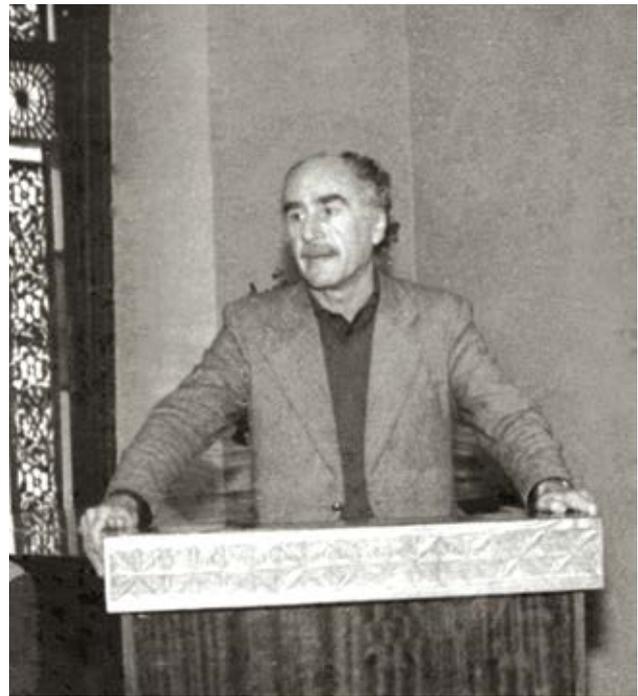
ფიქრის გარეშე გადავეშვი უცნობ მორევში, რომელშიც საბედნიეროდ მთელი თხუთმეტი წელიწადი წარმატებულად ვიცურე. ამის თქმის უფლებას მაძლევს ის ფაქტი, რომ მთელი ამ ხნის განმავლობაში მე არ მქონია არავითარი შენიშვნა არც ზემდგომი შემომონებელი ორგანიზაციების და არც აკადემიის ხელმძღვანელობის ან კოლექტივის რომელიმე წევრის მხრიდან.

ცხადია, ამ დროს აკადემიაში ბევრი ნაცნობი მყავდა, მაგრამ უმეტესობა, მით უფრო სტუდენტები, პირადად არ მიცნობდნენ, ამიტომ გავრცელდა ხმა, რომ პრორექტორად უჩა ჯაფარიძის ძმისშვილი დაინიშნა. თუ გავითვალისწინებთ, რომ უჩას იმ პერიოდში ქართული მხატვრობის საქმეებში ერთ-ერთი წამყვანი როლი ეკავა და ზოგიერთი მას ყოვლისშემძლედაც კი მიიჩნევდა, ცხადი იქნება, რომ დაინტერესებული საზოგადოების გადამწყვეტი უმრავლესობისათვის (მხოლოდ რამდენიმე ადამიანის გამოკლებით) ჩემი დანიშვნა მთლიანად უჩას გავლენას და მის მცდელობას მიენერებოდა. ასევე ფიქრობდა ალბათ ჩემი ნათესავების და ახლობლების დიდი უმეტესობა. მხოლოდ რამდენიმე ადამიანმა, რომელთაგანაც დღეს აღარავინ არის ცოცხალი, იცოდა, რომ უჩას არა თუ არავითარი მონაწილეობა არ მიუღია, არამედ როგორც უკვე ვთქვი, მირჩია უარი მეთქვა აპოლონის მიერ შემოთავაზებულ თანამდებობაზე.

როდესაც ახლა ვფიქრობ (რისი საშუალებაც ჩემ მდგომარეობაში უამრავი მაქვს) და ვცდილობ გავაანალიზო უჩას რჩევის მოტივები, პირველ რიგში გამოვდივარ იქიდან, რომ მას ცხადია მხოლოდ კარგი უნდოდა ჩემთვის. როგორც უჩამ თვითონ მითხრა, ის თვლიდა, რომ მე სრულიად გამოუცდელი ვიყავი ადმინისტრაციულ საქმიანობაში და ამდენად გამიჭირდებოდა გარკვევა იმ ფარულ თუ გამჟღავნებულ დაპირისპირებებში, რომელიც ცალკეულ დაჯგუფებებს შორის არსებობდა აკადემიაში, ისევე როგორც ალბათ ყველა დაწესებულებაში. უჩა

თვლიდა, რომ მე მქონდა ჩემთვის ნაცნობი და წყნარი სამუშაო და ამდენად აზრი არ ჰქონდა შეჩვეული საქმიანობის მიტოვებას და სრულიად უცნობ ახალ გარემოში გადასვლას, სადაც ჩემი წარმატების იმედი, როგორც ჩანს, მას ნაკლებად ჰქონდა. ის ალბათ ფიქრობდა, რომ შესაძლებელი წარუმატებლობა ახალ ამპლუაში მხოლოდ და მხოლოდ უარყოფითი შედეგის მომტანი აღმოჩნდებოდა ჩემი მომავლისათვის. ერთი სიტყვით, უჩას რატომღაც დიდი იმედი არ ჰქონდა ჩემი შესაძლებლობების და არ უნდოდა ფიასკო განმეცადა ახალ საქმიანობაში. ამიტომ მირჩია აპოლონის შემოთავაზებაზე უარი მეთქვა, რის მოტივაციაც ჩემი იმჟამინდელი წყნარი, გარანტირებული პედაგოგიური საქმიანობა სახელდებოდა, რაც მისი აზრით უფრო შეეფერებოდა ჩემს ბუნებას, ვიდრე უცნობი და მართლაც რთული ადმინისტრაციული სამუშაო. თუმცა პრორექტორად მუშაობის გარკვეული დროის შემდეგ, როგორც პირადად ჩემთან, ისე მთელი ფერწერის კათედრის თანდასწრებითაც, მან აღიარა, რომ „აპოლონის არჩევანმა გაამართლა.“ ეს აღიარება ჯერ კიდევ აპოლონის სიცოცხლეშივე გააკეთა და შემდგომშიც არაერთხელ გაიმეორა. მახსოვს უჩა განსაკუთრებით კმაყოფილი იყო კორნელი სანაძის მიერ ნათქვამი სიტყვებით – „სამხატვრო აკადემიას დავით კაკაბაძის შემდეგ ოთარისნაირი სასწავლო დარგის ხელმძღვანელი არ ჰყოლიაო“. ეს სიტყვები მან უჩას უთხრა ერთ-ერთი ჩემი საანგარიშო მოხსენების შემდეგ პარტორგანიზაციის ღია კრებაზე. კორნელი სანაძისაგან ასეთი აღიარება მით უფრო დასაფასებელი იყო, რომ იგი ამ დროს ჩემზე პირადად იყო ნაწყენი, რასაც ხმამაღლა ამბობდა კიდევ.

აპოლონის არჩევანმა რომ გაამართლა, ამას თუნდაც ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ ჩემი მოღვაწეობა პრორექტორის თანამდებობაზე გაგრძელდა ზუსტად თხუთმეტი წელი და ამ ხნის განმავლობაში არ მქონია არავითარი გართულება არც აკადემიის

ოთარ ჯაფარიძის გამოსვლა შოთა კუპრაშვილის საიუბილეო საღამოზე, სამხატვრო აკადემიაში. 1979 თამარ კუპრაშვილის ფოტო-არქივიდან

Otar Japaridze's speech on Shota Kuprashvili Anniversary evening at Tbilisi State Academy of Fine Arts. 1979 Photo archive of Tamar Kuprashvili

შიგნით და არც ზემდგომ დაწესებულებებში. 1939 წლის შემდეგ, როდესაც მე აკადემიაში მივედი, დირექტორის თანამდებობა სილოვან კაკაბაძეს ეკავა, მისი მოადგილე კი დავით კაკაბაძე იყო. მოადგილის თანამდებობა ცალკე სასწავლო დარგში არ არსებობდა. მხოლოდ მაშინ გაჩნდა, როდესაც მე დავინიშნე სასწავლო დარგის პრორექტორად. აკადემიაში ჩემი ყოფნის მანძილზე (1939 – 2006 წწ.) ასეთი ხანგრძლივი დროის განმავლობაში არც ერთი მოადგილე ან პრორექტორი არ ყოფილა. პრორექტორად დანიშვნის შემდეგ საკმაოდ სწრაფად დავანახე ყველას, რომ შემწევდა უნარი კრიტიკულ სიტუაციაში მიმელო სწორი, ობიექტური და მიუკერძოებელი გადაწყვეტილება. როდესაც ახალ თანამდებობაზე „აკლიმატიზაციის“ შემდეგ რამდენიმე კრიტიკულ ეპი-

ზოდში შევძელი სათანადო სწორი გადაწყვეტილების მიღება და განხორციელება, ვფიქრობ აპოლონიც დარწმუნდა თავისი არჩევანის სისწორეში. მან პირადად ჩემთანაც და აკადემიის საბჭოს სხდომაზეც განაცხადა, რომ სასწავლო პროცესის წარმართვაში არ აპირებდა ჩარევას და როგორც მას უყვარდა თქმა, ამ საკითხში სრულ „კარტ ბლანშს“ მძღვედა. ოთხი წლის განმავლობაში, რაც აპოლონის გარდაცვალებამდე მომიხდა მის გვერდით მუშაობა, ვერ ვიგონებ ვერც ერთ შემთხვევას, როდესაც მას ჩემი დამოუკიდებელი გადაწყვეტილების მიმართ რაიმე, თუნდაც მცირედი უკმაყოფილება გამოეხატოს. ეს წლები იყო ჩემთვის უდიდესი სკოლა და გამოცდილების მიღების შესანიშნავი საშუალება.

რაც შეეხება ჩემზე დაკისრებულ მოვალეობებს, მე, შეიძლება ითქვას არაპროპორციულად ძლიერ ვიყავი დატვირთული. ჩემი მუშაობის დაწყებისთანავე რექტორატის პირველივე სხდომაზე მოხდა ფუნქციების განაწილება ჩემსა და ანატოლი მკურნალს შორის. რამდენადაც სასწავლო პროცესის გარდა ფაქტობრივად თითქმის აღარაფერი საქმე აღარ რჩებოდა, აპოლონმა გადაწყვიტა ანატოლისათვის ზოგად ადმინისტრაციულ მოვალეობებთან ერთად სადიპლომო ნამუშევრების დაცვის ორგანიზებაც დაევალებინა. ეს ნაწილობრივ მაინც შემიმსუბუქებდა ზაფხულის დასაწყისში ჩემ თავზე ერთდროულად „დაყრილი“ საქმეების გაძლოლას. მაისიდან იწყებოდა ჩემი განამანია: მეორე სემესტრის და საერთოდ სასწავლო წლის დამთავრება, ზაფხულის პრაქტიკების დაგეგმვა და ჩატარების ორგანიზება, მომავალი სასწავლო წლისათვის კათედრების დატვირთვის დაგეგმვა და რაც მთავარი თავსატეხი იყო ყოველმხრივ, ივლისის თვეში მისაღები გამოცდების ორგანიზება და ჩატარება. რამდენადაც სადიპლომო ნამუშევრების დაცვა მთელი სასწავლო პროცესის დაგვირგვინებას წარმოადგენდა, ვერც დიპლომების დაცვის პროცესიდან მთლიან-

ნი განთავისუფლება ხერხდებოდა. ყოველივე ზემოთთქმულის გამო თხუთმეტი წლის განმავლობაში, პერიოდი მაისიდან ივლისის ჩათვით, ჩემთვის წლის განმავლობაში ყველაზე კომმარული იყო. მიუხედავად ამისა, როგორც ეხლა ვიგონებ, არასოდეს არ მომსვლია თავში უარი მეთქვა ამ უმძიმეს სამუშაოზე. როგორც ჩანს იმის შეგრძნება, რომ რალაც სასარგებლო საქმეს ვაკეთებდი, მაიძულებდა მაქსიმალურად გამომეყენებინა ჩემი რესურსები აკადემიის შემდგომი განვითარებისა და აღმასვლისათვის.

პრორექტორის თანამდებობაზე დანიშვნისთანავე მტკიცედ გადავწყვიტე ჩემ შემდგომ მუშაობაში უარი მეთქვა ყოველგვარ ბიუროკრატიულ ბარიერებზე და კოლექტივისგან რაიმე დისტანცირების დადგენაზე. უარი ვთქვი მიღების საათების დაწესებაზე. ჩემი სამუშაო ოთახის კარი ყოველთვის ღია იყო შემოსვლის ყველა მსურველისათვის. მე არც იმას ვთაკილობდი, რომ თვითონ მივსულიყავი რომელიმე კათედრაზე ან დეკანატში, თუ ეს საქმისათვის იყო საჭირო.

ჩემი მუშაობის ასეთმა სტილმა საბედნიეროდ აკადემიაში გაგება და უმეტეს შემთხვევაში მოწონებაც დაიმსახურა. როგორც ძველი მეგობრები, ისე ახლად გაცნობილები, ჩემთან საუბარის დროს კმაყოფილებას გამოთქვამდნენ იმის გამო, რომ მე ახალ თანამდებობაზე დანიშვნის შემდეგ არ შევიცვალე და ძველებურად კეთილგანწყობილი დავრჩი მათდამი. მაშინ ჩემთვის ცოტა არ იყოს გაუგებარი იყო ჩემი მუშაობის ასეთი შეფასება, თუმცა მრავალი წლის გავლის შემდეგ ეს ყველაფერი უფრო გასაგები გახდა. შემდგომი ჩემი ხანგრძლივი ცხოვრების განმავლობაში ისეთი ადამიანებიც შემხვედრია, რომლებიც თავისი არც თუ დიდად მნიშვნელოვანი თანამდებობის გამო ლამის „გასკდომამდე“ იბერებოდნენ.

ახლა, როდესაც ბევრი დრო მაქვს გავანალიზო წარსული, ბევრ მიზეზს ვიგონებ, რატომ შევრჩი პრორექტორის თანამდებობაზე ასე ხანგრძლივად. უნდა აღვნიშნო,

გოგი თოთიბაძე და ოთარ ჯაფარიძე. ბაკურიანი, 1950. ფოტო გურამ დონდუასი
Gogi Totibadze and Otar Japaridze. Bakuriani, 1950. Photo by Guram Dondua

რომ თხუთმეტი წლის განმავლობაში არასდროს დამბადებია სურვილი დამენებებინა თავი პრორექტორობისათვის, მიუხედავად იმისა რომ ძალიან ხშირად გაუსაძლისად მძიმე მდგომარეობაში ვიყავი ხოლმე, განსაკუთრებით მისაღები გამოცდების პერიოდში. ისევ პედაგოგიურ მოღვაწეობაზე გადასვლა ხომ ფაქტობრივად არავითარ მატერიალურ ცვლილებას არ გამოიწვევდა და სამაგიეროდ მომცემდა საშუალებას ბევრად უფრო თავისუფლად მეცხოვრა და მეტი მემუშავა ფერწერაში. როგორც ჩანს აქ მიზეზების მთელი კომპლექსი იყო. ერთ-ერთი ალბათ ჩემი სურვილი იყო დამემტკიცებინა როგორც ჩემი თვისათვის, ასევე სკეპტი-

კოსებისათვის, რომ აპოლონი არ შემცდარა თავის არჩევანში და მე შემწევდა უნარი ღირსეულად გამეგრძელებინა ჩემი მოღვაწეობა. მაშინ მე წასვლას დამარცხებად აღვიქვამდი, რაც ცხადია, არასდროს და არავისთვის არ არის სასურველი. ეს გრძნობა, როგორც ჩანს, მხოლოდ ქვეცნობიერად არსებობდა. ყოველ შემთხვევაში ვერ ვიგონებ ვერც ერთ მომენტს, რომ მე ამის შესახებ მეფიქრა.

მინდა გავიხსენო იმ წლების აკადემიაში არსებული ერთი ტრადიცია. ყოველი სასწავლო სემესტრის დამთავრების შემდეგ ღია პარტიულ კრებაზე გამოვდიოდი საანგარიშო მოხსენებით. ამის ინიციატივა იმდროინ-

დელი პარტიული კომიტეტის მდივანს, ჟორა ცეცხლაძეს, ეკუთვნოდა. 20-25 გვერდიან წერილობით მოხსენებაში განიხილებოდა დასრულებული სასწავლო სემესტრის განმავლობაში მომხდარი მოვლენები და არსებული პრობლემები. მოხსენებაში იხილებოდა სასწავლო პროცესში წარმოქმნილი ყველა დადებითი თუ უარყოფითი მოვლენა, მათი მიზეზები და უარყოფითი მოვლენების აღმოფხვრის შესაძლო გზები. კრებებმა პოპულარობა მოიპოვა და მალე ხალხმრავალი გახდა. აკადემიის ყველა თანამშრომელს თუ სტუდენტს საშუალება ჰქონდა არა მხოლოდ მიეღო მისთვის საინტერესო ინფორმაცია, არამედ დაესვა შეკითხვა და მიეღო ამომწურავი პასუხი. ამ მოხსენებებს ფასდაუდებელი მნიშვნელობა ენიჭება სამომავლოდაც, რადგან მომავალი დაინტერესებული მკვლევარებისათვის შეიცავს დაწვრილებით ანგარიშებს და დეტალურ ცნობებს 1969 – 1983 წლების განმავლობაში აკადემიის სასწავლო პროცესში მიმდინარე მოვლენების შესახებ.

აპოლონის გარდაცვალების შემდეგ გოგი თოთიბაძესთან პირველივე საქმიანი შეხვედრის დროს მან თავისი კმაყოფილება გამოთქვა ჩემი წარსული მუშაობით და აღმითქვა, რომ ისიც აპოლონის მსგავსად არ აპირებდა სასწავლო პროცესის მიმდინარეობაში აქტიურ ჩარევას და ამ მხრივ სრულ დამოუკიდებლობას მპირდებოდა.

ჩემი საქმიანობა შეიძლებოდა კიდევ უფრო ხანგრძლივი ყოფილიყო, რომ არა ორი გურულის (ვგულისხმობ ნოდარ ჯანბერიძის და გოგი თოთიბაძეს) ურთიერთ კინკლაობა, რომელშიც, მიუხედავად ნოდარ ჯანბერიძის მცდელობისა, მე მონაწილეობაზე უარი ვთქვი და ვარჩიე ისევ პედაგოგიურ მოღვაწეობას დავბრუნებოდი. პრორექტორად დანიშვნის დროს ერთადერთი ჩემი თხოვნა იყო, უფლება მოეცათ კანონით ნებადართული მცირე ოდენობის საათები მქონოდა საათობრივი ანაზღაურებით. პრორექტორის თანამდებობაზე უარის თქმის სანაცვლოდ კულტურის მინისტრის მოადგილეს –

გოგი ჟორჯოლიანს, რომელიც იმ დროს ოთარ თავთაქიშვილს ცვლიდა, ვთხოვე აკადემიისათვის დამატებით გამოეყოთ პროფესორის ერთი საშტატო ერთეული, რაც რა თქმა უნდა დაუყოვნებლივ იქნა დაკმაყოფილებული. ყოველგვარ თანამდებობაზე უარის თქმის მიზეზი ისიც იყო, რომ მე სრულიად ვიზიარებდი გოგი თოთიბაძის პოზიციას აკადემიის შემდგომი მუშაობის პრინციპების შესახებ. ეს პრინციპები გულისხმობდა წლების განმავლობაში ჩამოყალიბებული ტრადიციული სასწავლო პროცესის შემდგომ განვითარებას, რასაც თავისთავად ხელი უნდა შეეწყო აკადემიის სტუდენტების პროფესიული დაოსტატებისათვის. ზოგიერთი „ახლებურად მოაზროვნე“ პიროვნებები, რომლებსაც ნოდარ ჯანბერიძეც უჭერდა მხარს, თვლიდნენ რომ აკადემიაში აუცილებელი იყო რადიკალური ცვლილებების გატარება მისი გათანამედროვეობისათვის. როდესაც ახლა ვაანალიზებ მოვლენების იმდროინდელ განვითარებას, ვთვლი, რომ ჩემი გადადგომა დროული იყო, რადგან დაღმასვლის პროცესი აკადემიაში უკვე დაწყებული იყო და ჩემი თანამდებობაზე დარჩენა ფაქტობრივად ველარაფერს შეცვლიდა. ეს დაღმასვლა უკვე ინერციით გაგრძელდა, როგორც ზურაბ ნიჟარაძის რექტორობის პერიოდში, ასევე თენგიზ ფერაძის დროსაც. მართალია სოსო ქოიავა რექტორად არჩევის შემდეგ შეეცადა რღვევის პროცესების შეჩერებას, მაგრამ მთლიანად ქვეყანაში ისეთი სიტუაცია შეიქმნა, რომ ამის გაკეთება უკვე შეუძლებელი იყო.

ეგრეთნოდებულმა რეფორმამ განათლების სისტემაში, საბოლოოდ გაანადგურა და დაასამარა მრავალი წლის განმავლობაში ნვალებით და დიდი შრომის ფასად მიღწეული წარმატებები. სამწუხაროდ გია ბულაძეს არ ეყო არც გამბედაობა და არც ვაჟკაცობა, წინააღმდეგობა გაენია განათლების სამინისტროს მიერ აკადემიისათვის თავსმობვეული უაზრო ცვლილებებისათვის, ისე როგორც ეს კონსერვატორიის რექტორმა მოახერხა.

შედეგად, „კორუფციასთან ბრძოლის“ საბაზით, ერთი ხელის მოსმით ერთბაშად განადგურდა წლების განმავლობაში დიდი ძალისხმევის შედეგად ჩამოყალიბებული მისაღები გამოცდების დონე სპეციალურ საგნებში, რაც თავისთავად განაპირობებდა იმ მაღალი მოთხოვნების დონეს, რაც აუცილებელია უმაღლესი სამხატვრო სასწავლებლისათვის. მიიღეს სრულიად აბსურდული გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც აბიტურიენტები მისაღებ საკონკურსო გამოცდებზე მხოლოდ ერთ მოცემულობას აბარებენ, რომელიც საერთოა ყველა სპეციალობისათვის, მაგალითად სახვითი ხელოვნების ფაკულტეტზე ფანქრით შესრულებულ ელემენტარულ ნატურმორტს. ადრე სახვითი ხელოვნების ფაკულტეტზე 6 და გამოყენებითი ხელოვნების სპეციალობებზე 5 მოცემულობა ცალ-ცალკე ფასდებოდა და ჩასარიცხავ შეფასებათა საერთო ჯამში გადამწყვეტ როლს თამაშობდა. ამგვარად, სპეციალური საგნების შეფასების წვლილი ბევრად დიდი იყო, ვიდრე ზოგადსაგანმანათლებლო საგნებისა. გარდა ამისა, მოცემულობის სირთულე იძლეოდა საშუალებას დადგენილიყო აბიტურიენტის მზადყოფნა უმაღლეს სასწავლებელში სწავლის გასაგრძელებლად. რეფორმის შედეგად კი ეს ყველაფერი რადიკალურად შეიცვალა, რადგან სპეციალობის მხოლოდ ერთი შეფასება და დარჩა. საგამოცდო კომისიები აღმოჩნდნენ დილემის წინაშე, ფანქრით შესრულებული ერთი ნატურმორტის მიხედვით მიეღოთ გადაწყვეტილება ამა თუ იმ აბიტურიენტის აკადემიის მოთხოვნებისადმი შესაფერისობის შესახებ. ამგვარად, შეიქმნა აბსურდული სიტუაცია, როდესაც ფერწერის პირველ კურსზე ჩარიცხულთა შორის იყო რამდენიმე სტუდენტი, რომელთაც არამცთუ ზეთის საღებავებით, არამედ აკვარელითაც კი არ ჰქონდათ გაკეთებული არაფერი. როდესაც საგამოცდო ნახატები ვნახე, გაოგნებული დავრჩი იმით, რომ ამდენ ნახატში სულ რამდენიმე იყო, რომელიც გამოირჩეოდა საერ-

თო მასიდან. დანარჩენი უმეტესი ნაწილი ერთი კაცის მიერ დახატულს გავდა და დარწმუნებული ვარ თვით ავტორებსაც კი გაუჭირდებოდათ საკუთარი ნამუშევრის ამოცნობა. ცხადი იყო, რომ არსებობდა მონოპოლისტი რეპეტიტორი, რომელიც არც თუ მცირე გასამრჯელოს ფასად აბიტურიენტების უმრავლესობას მთელი წლის განმავლობაში, შეიძლება ითქვას, „გემავდა“ ნახატის ზედაპირულ, ეფექტურ შესრულებაში. ესეც ყბადაღებული „კორუფციასთან ბრძოლა“ და აბიტურიენტის მიერ ბუნებრივი მონაცემების გამომჟღავნების საშუალება.

მისაღები გამოცდების ამგვარმა სრულიად ახლებურად ჩატარებამ მთლიანად დაანგრია აკადემიის ანყობილი სისტემა, რაც გულისხმობდა უმაღლესი სასწავლებლის მოთხოვნებისადმი მისაღები კონტიგენტის მომზადების შესაბამისობას. „რეფორმამდე“ კი, სამხატვრო განათლების დანყებითი და საშუალო რგოლების მწყობრი სისტემა (სამხატვრო სკოლები რეგიონებში, სამხატვრო სასწავლებლები, აკადემიასთან არსებული მოსამზადებელი კურსები) საშუალებას იძლეოდა, რომ სამხატვრო აკადემიაში მისაღები გამოცდების დონე სპეციალურ საგნებში ყოფილიყო საკმაოდ მაღალი და აკადემიაში კონკურსის შედეგად შერჩეული კონტიგენტი სავსებით მომზადებული იყო საკავშირო პროგრამებით გათვალისწინებული მოთხოვნების მაღალ დონეზე შესასრულებლად. ამ საკითხებს, ისტორია (ყოველ შემთხვევაში აკადემიის ისტორია) თავის დროზე მისცემს შეფასებას.

თბილისის სამხატვრო აკადემიამ დაარსების დღიდან (1922 წლის მაისი), თავისი არსებობის მანძილზე მძიმე და პერიპეტიებით აღსავსე გზა გაიარა. ახლადდაფუძნებული უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებისათვის პირველი წლების ბუნებრივ სირთულეებს ემატებოდა მთლიანად სახელმწიფოში არსებული წინააღმდეგობები და სირთულეები, რაც გამოიხატებოდა ზოგადად განათლების სისტემაში ერთიანი სახელმწიფოებრი-

სამხატვრო აკადემია, დიპლომების დაცვა. 1973 წ.

Diploma defence at Tbilisi State Academy of Fine Arts

ვი სტრატეგიის არარსებობაში. ამის ნათელ მაგალითს აკადემიის და უნივერსიტეტის ერთ პედაგოგიურ ინსტიტუტში გაერთიანება წარმოადგენდა. საბედნიეროდ ეს უაზრო ქმედებები როგორც იქნა დამთავრდა და 1930-იანი წლებიდან აკადემიამაც დაიბრუნა დამოუკიდებლობა და დაიწყო არეული სიტუაციის თანდათანობით დალაგების პროცესი.

1939 წლიდან აკადემიის ცხოვრების ყველა ასპექტი და მისი თანდათანობითი განვითარება ჩემ თვალწინ მიმდინარეობდა. როდესაც მე აკადემიაში მივედი, სწავლის ხარისხი და განსკუთრებით სტუდენტების საკურსო და სადიპლომო ნამუშევრების პროფესიონალური დონე მნიშვნელოვნად

ჩამორჩებოდა წლების შემდგომ მიღწეულ დონეს. ასევე თვალში საცემი იყო მისაღები გამოცდების მოცულობა და პროფესიონალური ხარისხი. სპეციალურ საგნებში მხოლოდ ორ მოცემულობას ვაკეთებდით – ფერწერაში ნატურმორტს, ხატვაში კი შიშველ ფიგურას. სამაგიეროდ ვაბარებდით თეორიულ გამოცდებს ყველა საგნებში, რასაც საშუალო სკოლაში ვსწავლობდით. ჩარიცხვა ხდებოდა ყველა გამოცდის ნიშნების ჯამით. მნიშვნელოვანი განსხვავება იყო იმ სადიპლომო ნამუშევრებს, რომლებიც დამხვდა აკადემიაში მისვლის დროს, და იმ ფერწერულ ტილოებს შორის, რომლებიც აკადემიის აღზევების პერიოდში სრულდებოდა. ცხადია, აკადემიის წინსვლის საქმე-

ში გარკვეული დამამუხრუჭებელი გავლენა იქონია ომის წლებმა, როდესაც ძალიან ბევრი ნიჭიერი სტუდენტი იძულებული გახდა დაეტოვებინა აკადემია. მიუხედავად ამისა, ომის ბოლო წლებშივე მოხდა გარკვეული პროგრესი, განსაკუთრებით იმის შემდეგ, რაც აკადემია გადავიდა მესამე კურსის შემდეგ სტუდენტების სახელოსნოებში სწავლების სიტემაზე. ამის შემდეგ სახვითი ხელოვნების დარგში დაიწყო თანდათანობითი წინსვლა და აკადემიის სტუდენტთა ნამუშევრები ნელ-ნელა მიუახლოვდა კლასიკური რეალისტური ხელოვნების საუკეთესო მიღწევების დონეს.

ზოგადად, აკადემიის 90 წლიანი არსებობა შეიძლება პირობითად დაიყოს სამ 30 წლიან მონაკვეთად.

1922-1952 წლების განმავლობაში აკადემიამ გაიარა ყველა ახალშობილისათვის დამახასიათებელი წლები, როდესაც იგი ცდილობდა თვითდამკვიდრებას, ადგამდა პირველ ნაბიჯებს და გამომდინარე ქვეყნის საერთო წინააღმდეგობრივი მდგომარეობიდან, ცდილობდა ზოგადად აღმასვლის გზით თანდათანობით განვითარებას.

მეორე პირობითი პერიოდის განმავლობაში შეიძლება ითქვას, რომ აკადემიამ თავისი განვითარების ზენიტს მიაღწია. ამ დროს

მოხდა მისი მაქსიმალური მიახლოება აპოლონის მიერ ჩაფიქრებული უმაღლესი სასწავლებლის ფუნქციონირების მოდელთან. აკადემიის გამოყენებითი ხელოვნების საკურსო და სადიპლომო ნამუშევრები ინერგებოდა წარმოებაში და ხშირ შემთხვევებში იმსახურებდა ჯილდოებს როგორც საკავშირო, ისე საერთაშორისო გამოფენებზე. არქიტექტურის ფაკულტეტის დიპლომები ასევე ხშირად იმსახურებდა მსოფლიო გამოფენების დიპლომებს. ამ დროს აკადემიამ, განვლილ ხანგრძლივ გამოცდილებაზე დაყრდნობით, შეძლო არნახული განვითარების მიღწევა როგორც რაოდენობრივად, ისე მალალი შემოქმედებითი და პროფესიონალური დონის მხრივ.

მესამე პერიოდის განმავლობაში (1982 წლიდან დღემდე) აკადემია ინერციით კიდევ ახერხებდა თავისი სახის შენარჩუნებას, მაგრამ თანდათანობით მოხდა ის, რაც გარდაუვალი იყო თვით სახელმწიფოს მდგომარეობიდან გამომდინარე. ე. წ. „რეფორმამ“ კი თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია გადაჩეხა ისეთ უფსკრულში, საიდანაც სამწუხაროდ უკვე შეუძლებელი იქნება ამოსვლა.

2014 წელი

ოთარ ჯაფარიძე და ოლიკო ჟღენტი. ოლიკო ჟღენტის ფოტო-არქივიდან
Otar Japaridze and Oliko Zhgenti. Photo archive of Oliko Zhgenti

ოლიკო ჟენტი

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი,
კინოდოკუმენტალისტი

მადლობა ბატონ ოთარ ჯაფარიძეს...

2002 წელს ვიღებდი დოკუმენტურ ფილმს – „კნუტ ჰამსუნის კავკასიური მისტერიები“. ფილმი ცნობილი ნორვეგიელი მწერლისა და ნობელიანტის – კნუტ ჰამსუნის საქართველოში მოგზაურობას ასახავდა. აღმოჩნდა, რომ საქართველოში, ჯერ კიდევ მე-20 საუკუნის დასაწყისიდან, კარგად იცნობდნენ და აფასებდნენ ჰამსუნის შემოქმედებას. მის „თაყვანისმცემლებს“ შორის კი იყვნენ ძმები – ლადო და გრიგოლ ჯაფარიძეები – ცნობილი ხელოვანები და საზოგადო მოღვაწეები. ისიც შევიტყვე, რომ ბატონ ოთარ ჯაფარიძის ოჯახში ინახებოდა დიდი ნორვეგიელი მწერლის ფოტო, მწერლის სამახსოვრო წარწერით... ეს გახლდათ ის მოტივი, რამაც საშუალება მომცა პირადად გამეცნო ბატონი ოთარ ჯაფარიძე.

კინოოპერატორთან – ნუგზარ ნოზაძესთან ერთად ბატონ ოთარს სახლში ვესტუმრე, რომელიც შიო-მღვიმელის ქუჩაზე, გამოჩენილი მხატვრის – უჩა ჯაფარიძის ყოფილ ბინა-სახელოსნოშია განთავსებული.

რადგან წინასწარ შეთანხმებული ვიყავით, ბატონ ოთარს ჩვენი მისვლის მიზეზი აღარ უკითხავს. იგი თავაზიანად მოგვესალმა და ცოტა ხნის შემდეგ მოზრდილი ზომის ფოტოსურათი გამოგვიტანა, რომელზეც პერგამენტის თხელი ქალაქი იყო გადაკრული...

ბატონმა ოთარმა ქალაქი ფაქიზად გადაფურცლა და მუყაოს სქელ ჩარჩოში ჩასმული კნუტ ჰამსუნის ფოტოც მაჩვენა. იქვე იყო მისივე ავტოგრაფი და სამახსოვრო წარწერა, რომელიც ბატონმა ოთარმა გერმანულ ენაზე წაიკითხა: „მადლობა თბილი და სიყვარულით აღსავსე წერილისთვის, 16 დეკემბერი, 1935 წელი“.

ბატონმა ოთარმა მისთვის ჩვეული რიდით, სიმშვიდითა და კრძალვით გვიამბო, თუ როგორ აღმოჩნდა ეს ფოტოსურათი მისი მამის, გრიგოლ ჯაფარიძის, ოჯახში. შევნიშნე, რომ საუბარში, ბატონ ოთარს მღელვარება ეუფლებოდა, ბოლოს ცრემლიც კი მოადგა... რადგან ეს მოგონება არამხოლოდ დიდ ნორვეგიელ მწერალთან, არამედ, ბატონი ოთარის ბავშვობასთანაც იყო დაკავშირებული...

„ჩვენ ერთი პერიოდი ორბელიანის ქუჩაზე ვცხოვრობდით, „ალექსანდრეს ბაღთან“ ახლოს, – გვეუბნება ბატონი ოთარი, – ამ ბაღის წინ მდებარეობდა სასტუმრო „ლონდონი“, სადაც ჰამსუნი ცხოვრობდა... მამაჩემი, შინისკენ მიმავალი, ყოველთვის გაივლიდა ხოლმე ამ შენობასთან და აქედან დაებადა სურვილი მიენერა კნუტ ჰამსუნისთვის წერილი...“. სწორედ ამ წერილის პასუხად გამოუგზავნია დიდ მწერალს თავისი ფოტო სამახსოვრო წარწერით: „მადლობა ბატონ

გრიგოლ ჯაფარიძეს თბილი და სიყვარულით აღსავსე წერილისთვის, 16 დეკემბერი, 1935 წელი.“

ბატონ ოთარს ვთხოვეთ, რომ, ფილმის გადაღება ორბელიანის ქუჩაზე გაგვეგრძელებინა. ისიც სიამოვნებით დაგვთანხმდა. მეორე დღეს დანიშნულ ადგილას მივედით. ბატონმა ოთარმა იმ სახლთან მიგვიყვანა, სადაც მან თავისი ბავშვობა და ყმანვილობის წლები გაატარა. მახსოვს, როგორ შეალო მძიმე ალაყაფის კარი – შავი უზარამარი ჭიშკარი და ნელი ნაბიჯებით შეგვიძღვა თბილისურ ეზოში ... ხის აივნებიანი სახლის ფასადთან შეჩერდა, მალლა აიხედა და ხელით გვიჩვენა: „აი, აქ ვცხოვრობდით... ფასადი თითქმის არ შეცვლილა...“ შემდეგ ეზოს მოავლო თვალი და კუთხეში ონკანი შენიშნა... „ონკანიც არ შეცვლილა, ისევე დგას, როგორც მაშინ...“ ბატონი ოთარი გარეგნულად სიმშვიდეს ინარჩუნებდა, მაგრამ შინაგანი მღელვარება მაინც ეტყობოდა... ჩვენ კი ამ ბუნებრივ განცდას და ემოციებს ფირზე ვიღებდით, აღვბეჭდავდით... ცოტა ხნაში, როგორც ხდება ხოლმე, აივნიდან მეზობლები გადმოდგნენ... ზოგიც ქვემოთ ჩამოვიდა, როცა ბატონი ოთარის შესახებ გაიგეს, თავაზიანად მიესალმენ, გამოელაპარაკენ... უმეტესობა ახალმოსახლეები იყვნენ. უფროსი თაობიდან მხოლოდ ერთი ხანდაზმული ქალბატონი იყო დარჩენილი, რომელსაც ბატონი ოთარი ყოფილი მეზობლების შესახებ დაეკითხა...

ეს დღე ბატონი ოთარისთვის, ალბათ, ერთ-ერთი გამორჩეული და სამახსოვრო იყო

... სახეზე კმაყოფილება ეტყობოდა. შემდეგ ბატონი ოთარი სამხატვრო აკადემიაში, ლექციის დროს გადავიღეთ – ისევ ჩვეულ სიმშვიდეს ავლენდა სტუდენტებთან ურთიერთობაში... მოკლედ და გარკვევით უხსნიდა ნატურიდან ხატვის გაკვეთილს. 2004 წელს ბატონი ოთარი ჩვენი ფილმის პრემიერაზე მოვიწვიეთ, რომელიც რუსთაველის კინოთეატრში შედგა. მოგვიანებით, მისი შვილის, რამაზის საშუალებით შემომითვალა, რომ – ფილმი ძალიან მომეწონაო. მისი სიტყვები ჩემთვის ძალზე ძვირფასია, ისევე როგორც ლადო ჯაფარიძის წიგნი, რომელიც ბატონმა ოთარმა თავად მისახსოვრა და რომელიც ოთარ ჯაფარიძის ოჯახის ისტორიასაც მოიცავს. დღეს ამ ისტორიის გაგრძელებას და მატთანეს თავად ბატონი ოთარი წარმოადგენს – უკვე საუკუნეს მიღწეული, ყველასთვის საყვარელი პიროვნება, პედაგოგი და ხელოვანი.

ბატონი ოთარი ღირსეულად აგრძელებს იმ წინაპრების მემკვიდრეობით ხაზს, რომლებიც ქართულ კულტურას და ხელოვნებას ემსახურებოდნენ.

ვულოცავ ბატონ ოთარს მნიშვნელოვან საიუბილეო თარიღს – 100 წელს. მაღლიერი ვარ მისი თბილი და სიყვარულით აღსავსე სიტყვებისთვის, რომელიც მან ლადო ჯაფარიძის წიგნზე წაანერა: „ოლიკო ჟღენტს, კნუტ ჰამსუნის დაუღლავ პოპულარიზატორს!“.

25. 10. 2020

ჩელოზე დამკვრელი (ესკიზის ვარიანტი). მუყაო, ზეთი, 13,5 X 10,5, 1946

Cellist (sketch). Oil on cardboard, 13,5 X 10,5, 1946

ვიოლონჩელისტი. კალ., ზეთი, 16 X 14, 1946

Cellist. Oil on paper, 16 X 14, 1946

პიანისტი (ესკიზის ვარიანტი). ქალ., ტუში, 12,5 X 9, 1946

Pianist (sketch). Indian ink on paper, 12,5 X 9, 1946

კონცერტი ვიოლინოსა და ორკესტრისათვის (ესკიზი). მუყაო, ზეთი, 12 X 30, 1948

Concerto for violin and orchestra (sketch). Oil on cardboard, 12 X 30, 1948

კონცერტი (ესკიზი). მუყაო, ზეთი, 22 X 50, 1951

Concert (sketch). Oil on canvas, 22 X 50, 1951

პიანისტი. ქალ., ტუში, 5 X 5, 1995
Pianist. Indian ink on paper, 5 X 5, 1995

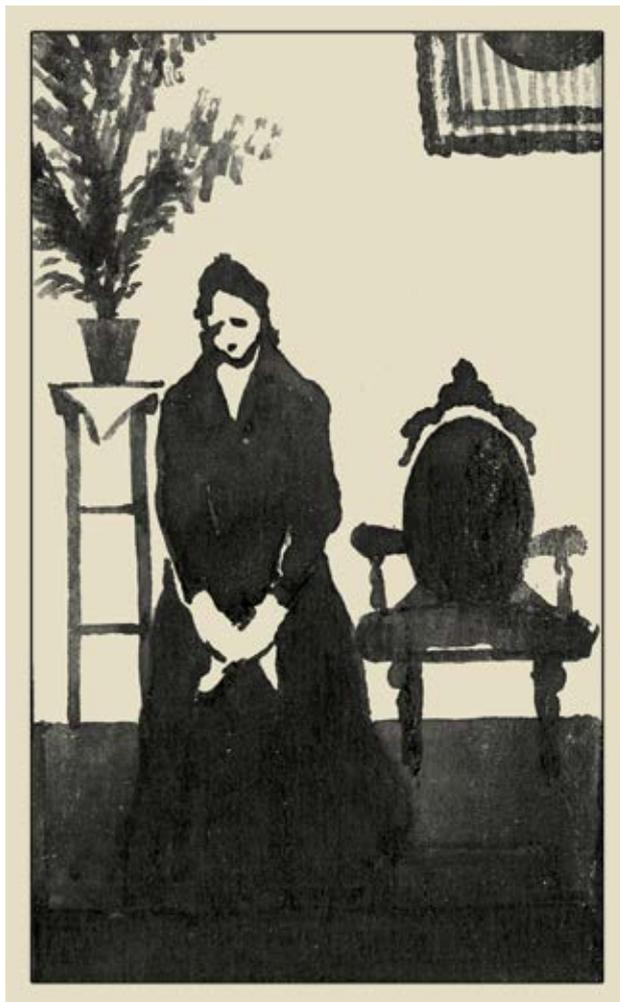

პიანისტი. ქალ., ტუში, 4 X 8, 1998
Pianist. Indian ink on paper, 4 X 8, 1998

მუსიკოსები. მუყაო, ზეთი, 66 X 97, 1948

Musicians. Oil on cardboard, 66 X 97, 1948

სევდა. ქაღ., ტუში, 7,5 X 4, 5, 1945

Melancholy. Indian ink on paper, 7,5 X 4,5, 1945

მწლიარე შიშველი ბიჭის ფიგურა. ქალ., ნახშ., 43,8 X 61,5, 1945

Lying nude boy. Charcoal on paper, 43,8 X 61,5, 1945

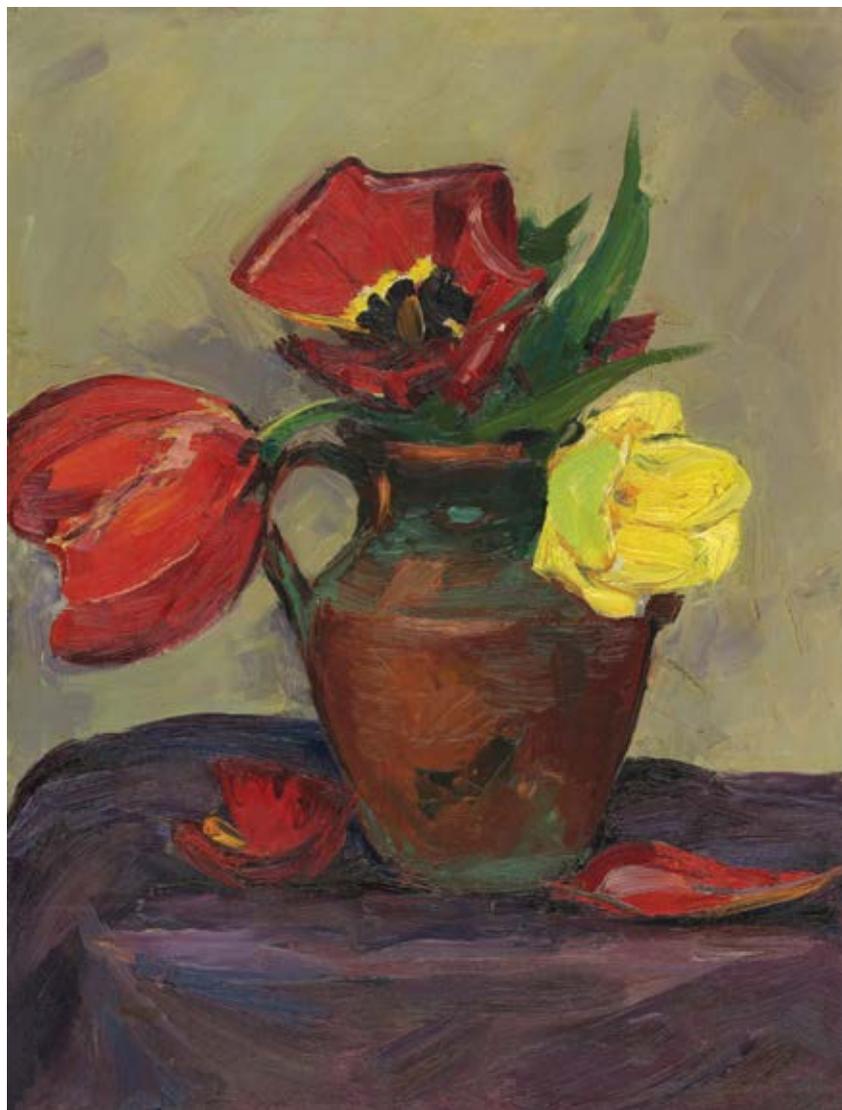
შიშველი მოდელი. ტილო, ზეთი, 90 X 60, 1948

Naked model. Oil on canvas, 90 X 60, 1948

ქალი ბერეტით (ეტიუდი). ტილო, ზეთი, 55 X 45, 1942

Woman with beret (sketch). Oil on canvas, 55 X 45, 1942

ნატურმორტი ყვავილებით. მუყაო, ზეთი, 36 X 28, 1966

Flower-piece. Oil on cardboard, 36 X 28, 1966

ოთარ ჯაფარიძის ექსლიბრისი. ქალ., ფლომასტერი, 7,5 X 4,5, 1947

Ex-Libris of Otar Japaridze. Felt-tip pen on paper, 7,5 X 4,5, 1947

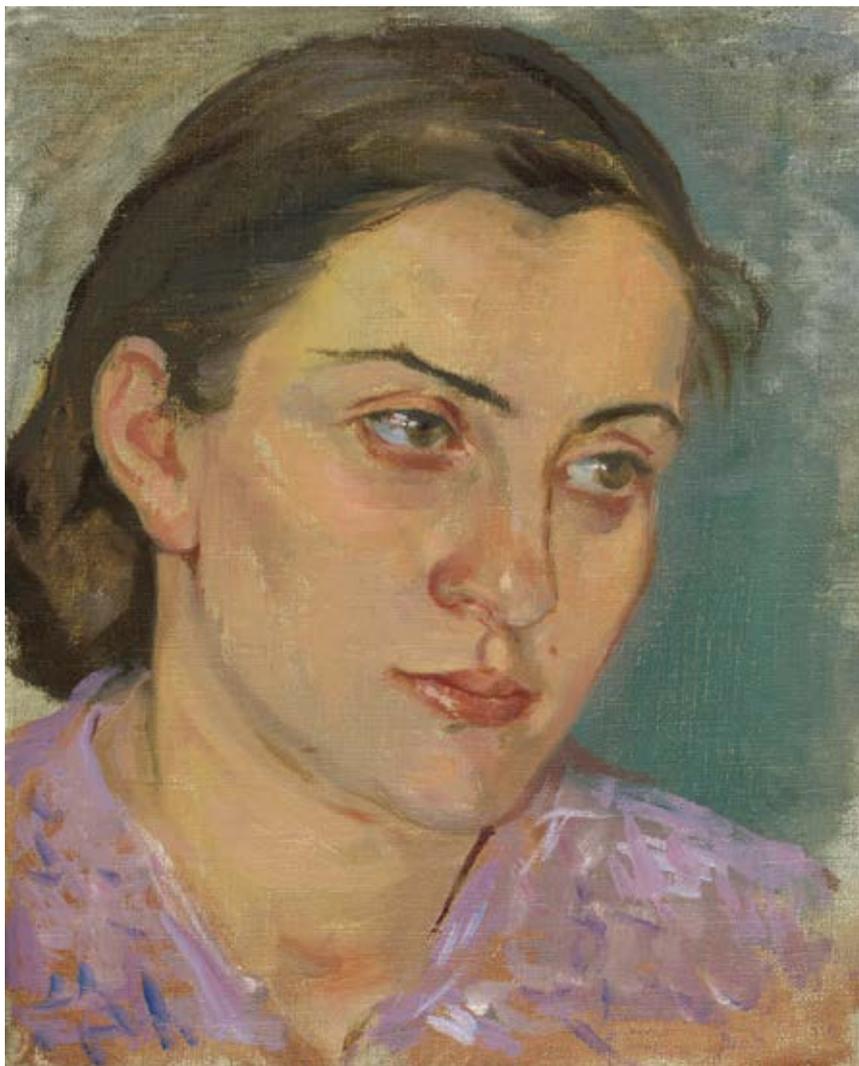
ნათელას პორტრეტი. ტილო, ზეთი, 44 X 36, 1950

Portrait of Natela. Oil on canvas, 44 X 36, 1950

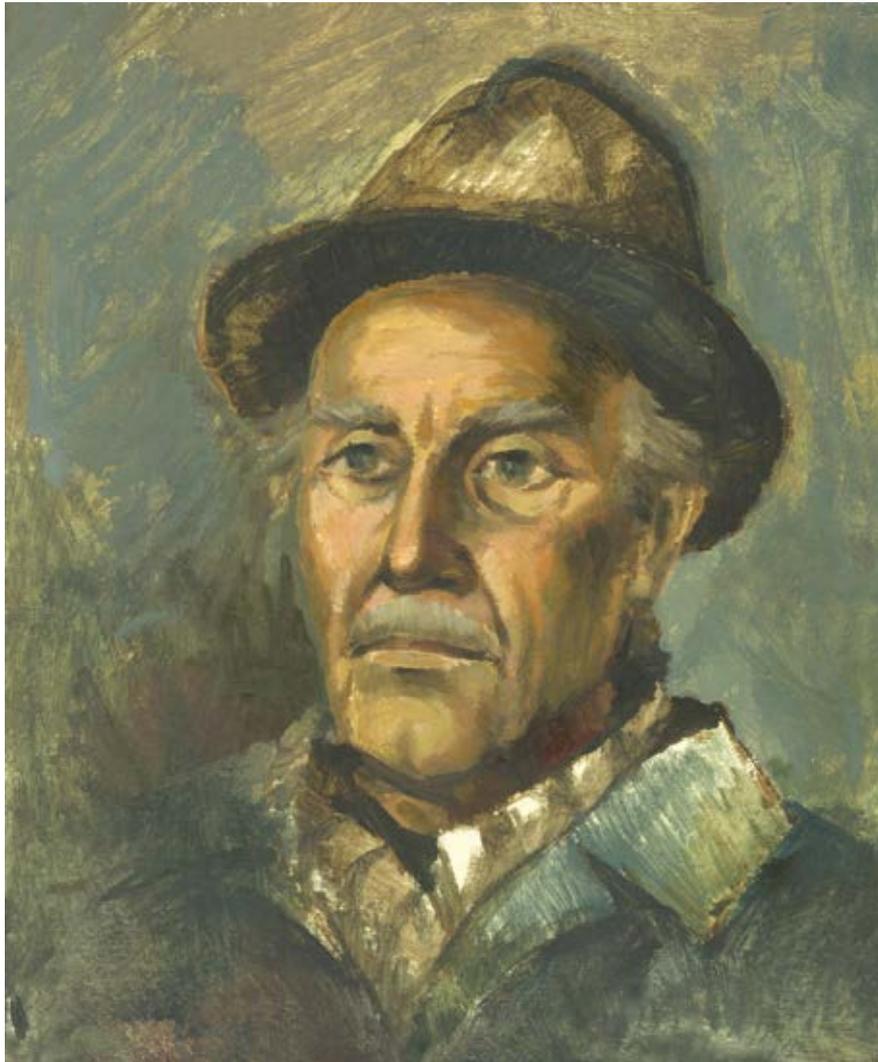
მოსუცი ჩოხაში. ტილო, ზეთი, 80 X 50, 1943

Old man wearing Chokha. Oil on canvas, 80 X 50, 1943

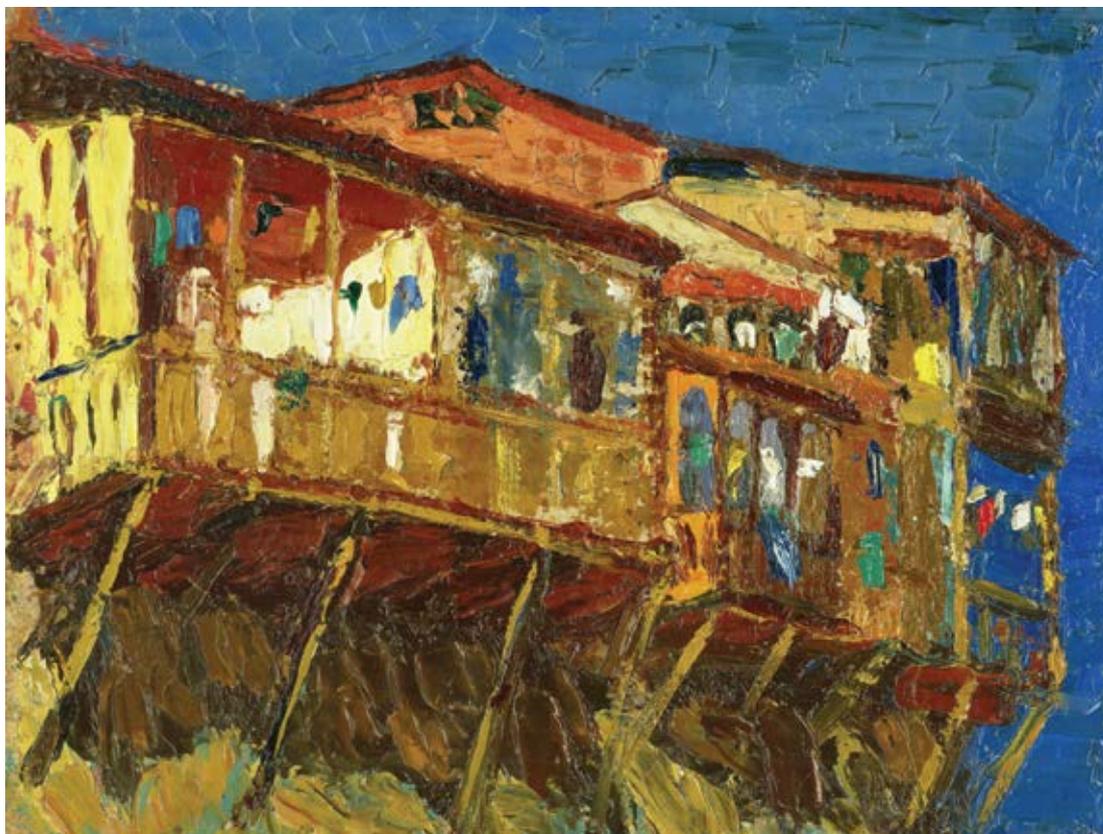
მხატვრის მეუღლის - ლამარა გიორგობიანის პორტრეტი. ტილო, ზეთი, 33 X 27, 1952

Portrait of artist's wife, Lamara Giorgobiani. Oil on canvas, 33 X 27, 1952

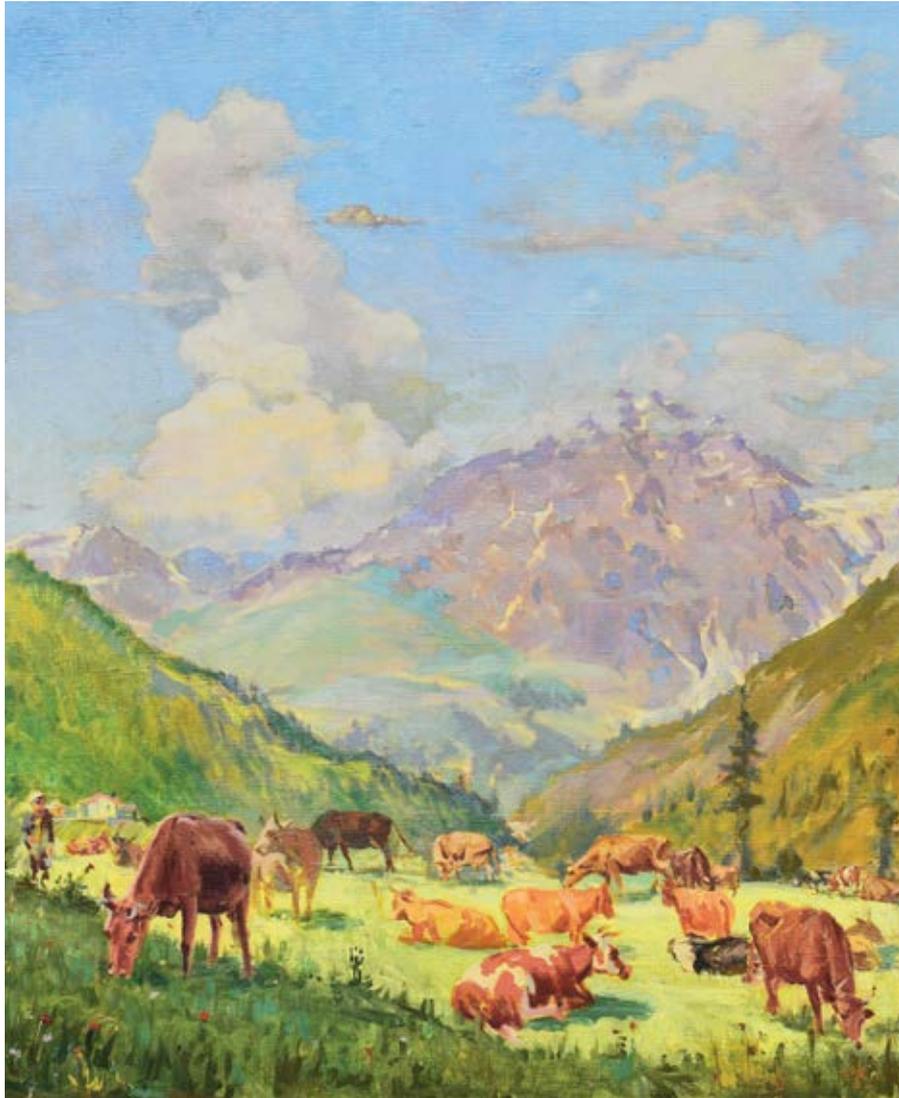
ავტოპორტრეტი. მუყაო, ზეთი, პასტელი, 28,5 X 34,5, 1998

Self-portrait. Oil, pastel on cardboard, 28,5 X 34,5, 1998

ძველი თბილისი. მუყაო, ზეთი, 15 X 20, 1944

Old Tbilisi. Oil on canvas, 15 X 20, 1944

საზაფხულო საძოვრებზე. ტილო, ზეთი, 66 X 55, 1951; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
The summer pasturelands. Oil on canvas, 66 X 55, 1951; Oni Ethnographic Museum

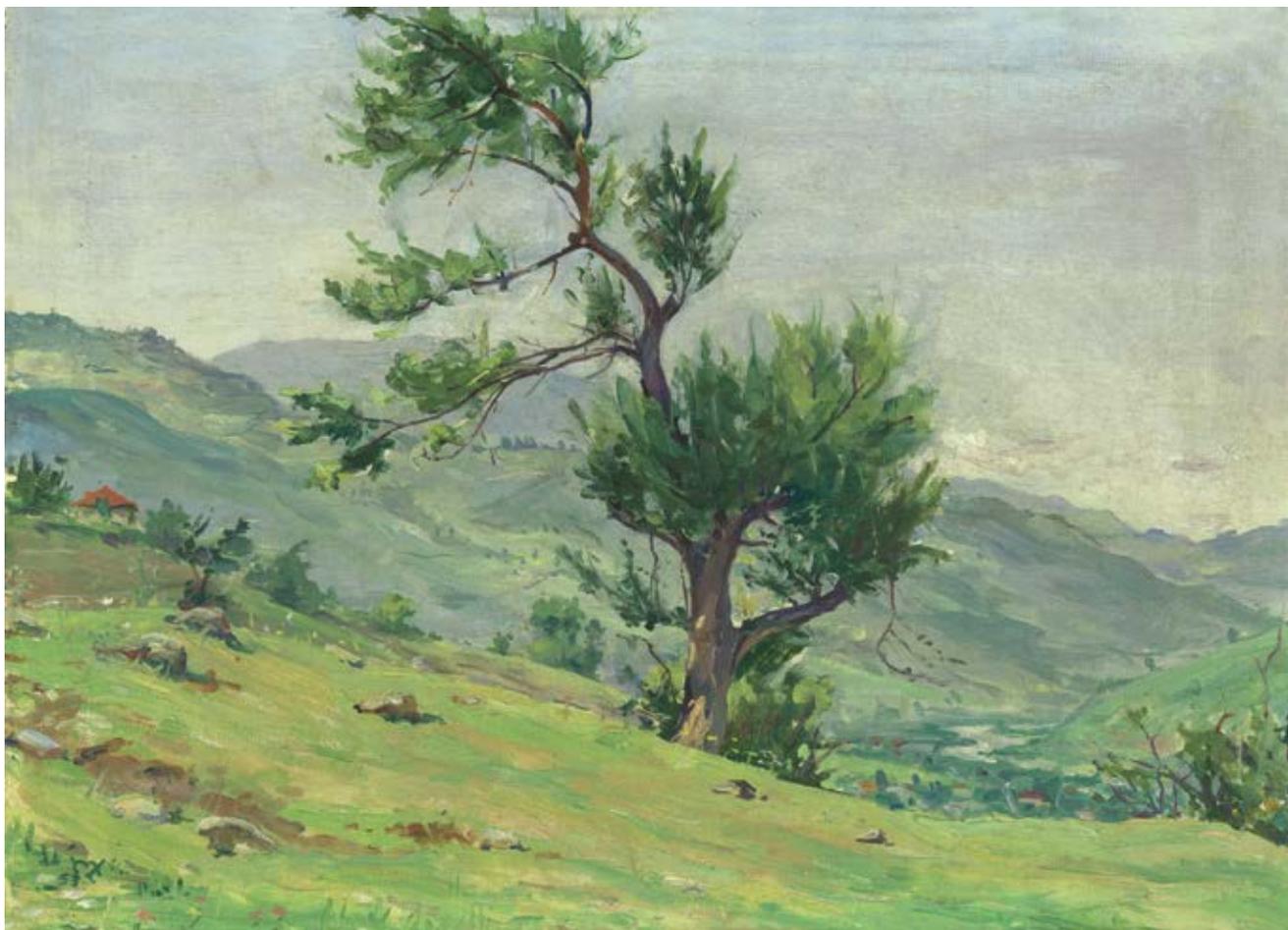

შოვის პირველი სანატორიუმი. ტილო, ზეთი, 53 X 70, 1951; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
The first sanatorium in Shovi. Oil on canvas, 53 X 70, 1951; Oni Ethnographic Museum

გაღმა ღარი. მუყაო, ზეთი, 23,5 X 30, 1953

Gaghma Ghari. Oil on cardboard, 23,5 X 30, 1953

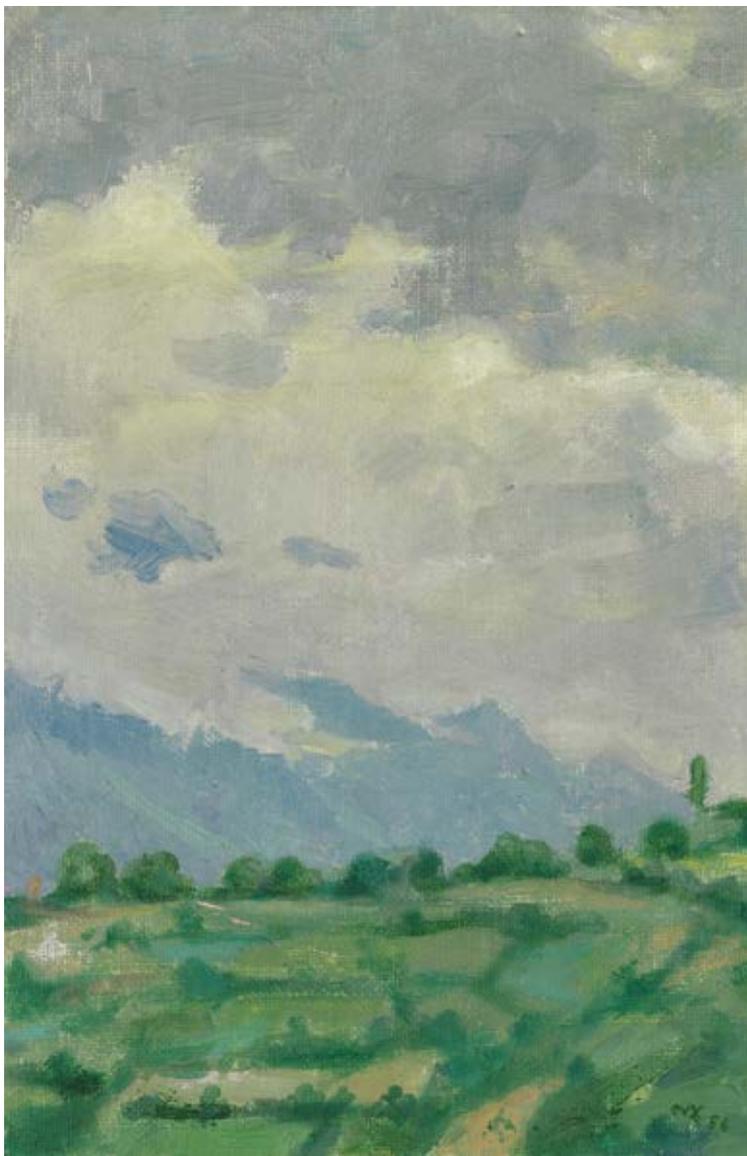

ხე წმენდაურის გზაზე. მუყაო, ზეთი, 25 X 35,5, 1953

Tree on Tsmendauri road. Oil on canvas, 25 X 35,5, 1953

რაჭული სახლი. მუყაო, ზეთი, 25 X 22, 1956
House in Ratcha. Oil on cardboard, 25 X 22, 1956

ღარი. დილის ბურუსი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25 X 16, 1956

Ghari. Morning fog. Oil, canvas on cardboard, 25 X 16, 1956

ღრუბლები. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25 X 16, 1957

Clouds. Oil, canvas on cardboard, 25 X 16, 1957

სახერხი. მუყაო, ზეთი, 25 X 35, 1959

Sawmill. Oil on cardboard, 25 X 35, 1959

შოდა. ქალ., ტუში, 20 X 30, 1960

Mount Shoda. Indian ink on paper, 20 X 30, 1960

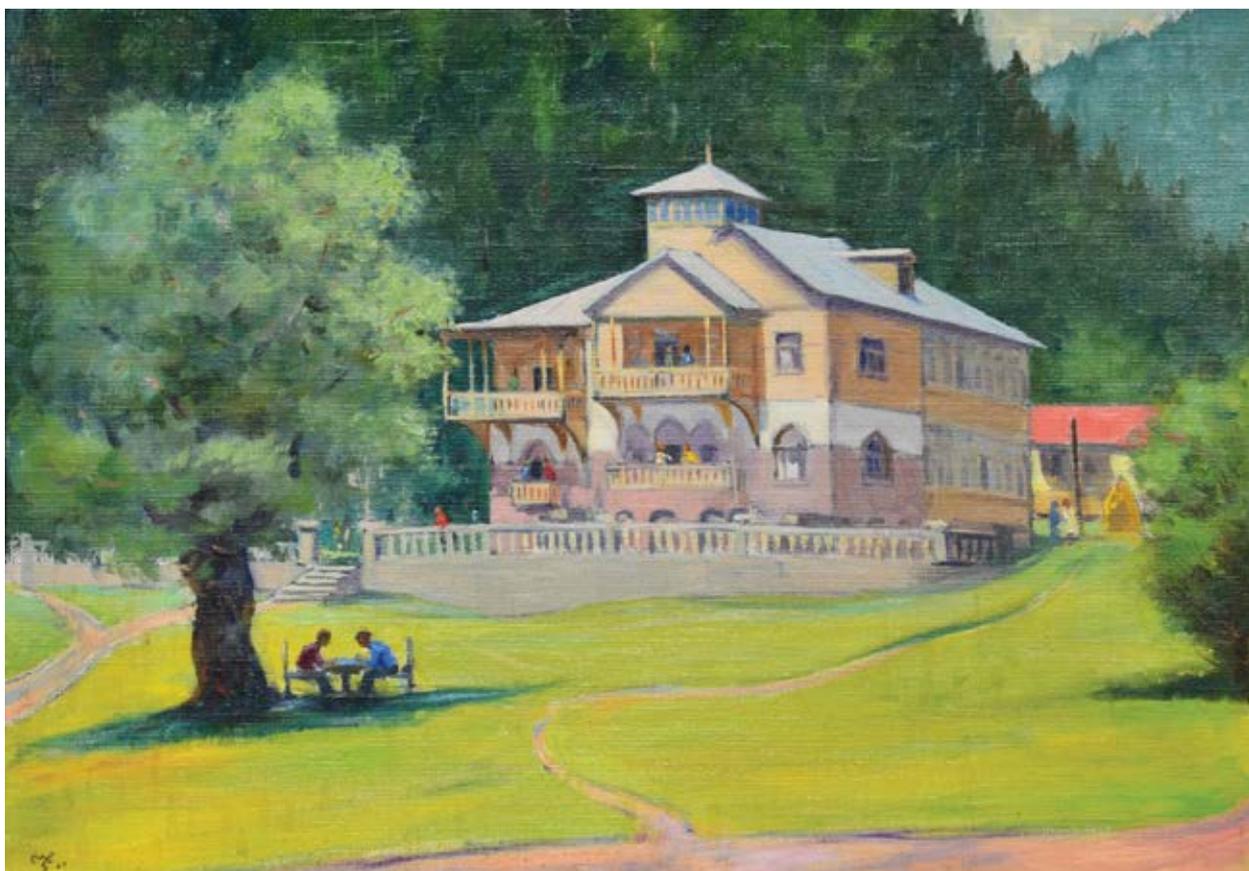
სახლი სოფ. ზუდალში. მუყაო, ზეთი, 28 X 35, 1960

House in the village of Zudal. Oil on cardboard, 28 X 35, 1960

შოვი, მეორე სანატორიუმი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25 X 35, 1960

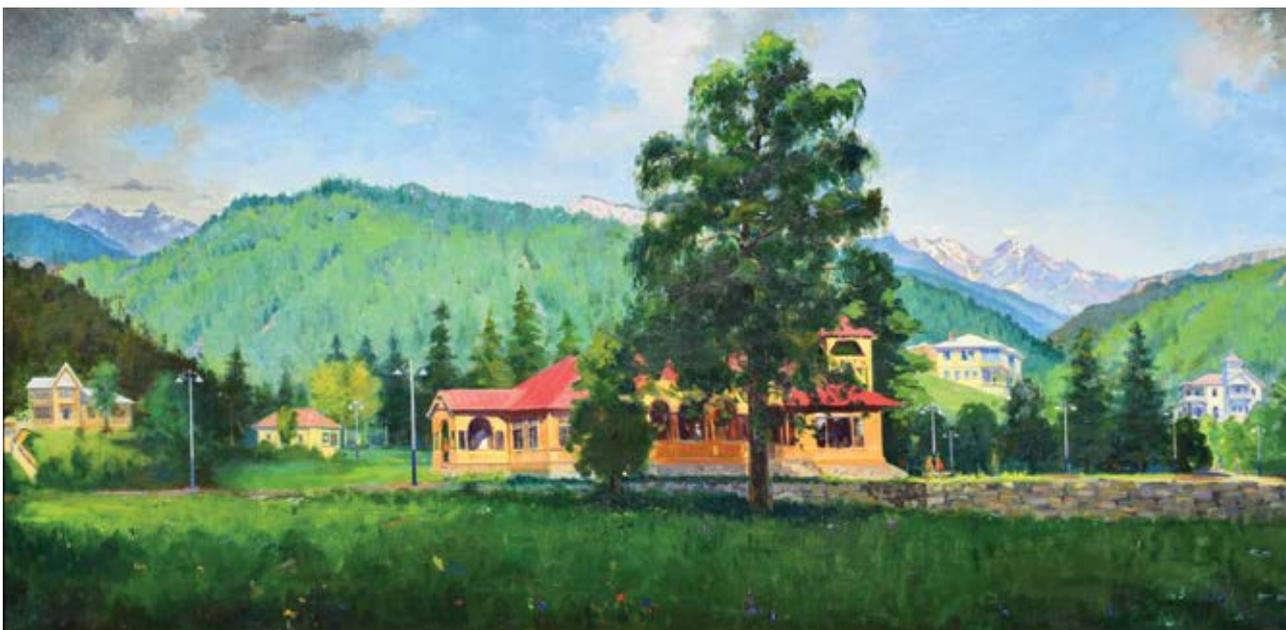
Shovi, The second sanatorium. Oil on cardboard, 25 X 35, 1960

შოვის მეორე სანატორიუმი. მუყაო, ზეთი, 50 X 70, 1960; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
The second sanatorium in Shovi. Oil on cardboard, 50 X 70, 1960; Oni Ethnographic Museum

ირის ბარიტის წარმოების ხედი. ტილო, ზეთი, 80 X 120, 1960; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
View to the barite company in the village of Iri. Oil on canvas, 80 X 120, 1960; Oni Ethnographic Museum

კურორტი შოვი. ტილო, ზეთი, 70 X 140, 1960; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
Shovi resort. Oil on canvas, 70 X 140, 1960; Oni Ethnographic Museum

სადმელი - კლდეკარი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 49 X 70, 1960

Sadmeli – Kldekari. Oil, canvas on cardboard, 49 X 70, 1960

გურია. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 16 X 29, 1961
Guria (sketch). Oil on cardboard, 16 X 29, 1961

გურია. ჩაის პლანტაციები. მუყაო, ზეთი, 19 X 29, 1961

Guria. Tea-plantation. Oil on cardboard, 19 X 29, 1961

გურია. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 17 X 25, 1961
Guria (sketch). Oil on cardboard, 17 X 25, 1961

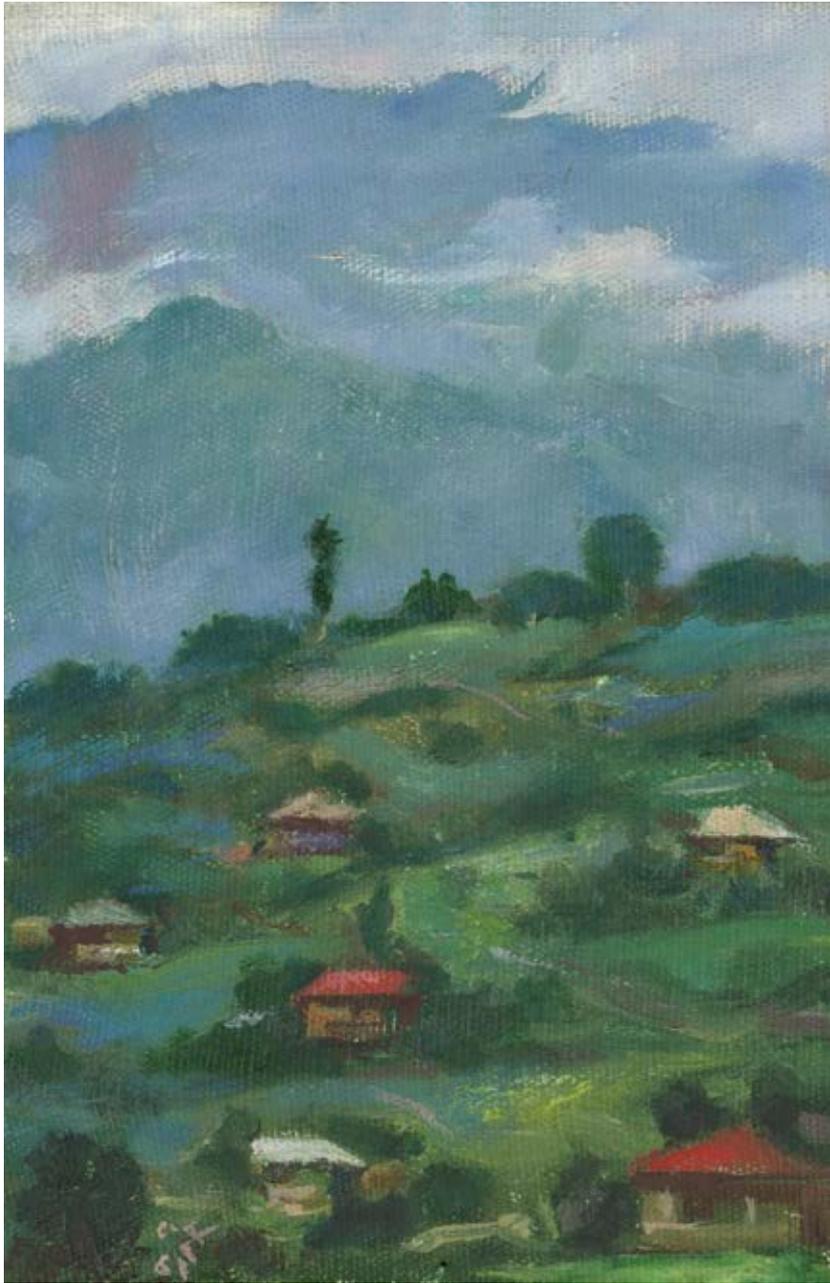

გურია. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 19 X 35, 1961
Guria (sketch). Oil on cardboard, 19 X 35, 1961

გურული ოდა. ეტიუდი. მუცაო, ზეთი, 18 X 25, 1961

Wooden house in Guria (sketch). Oil on cardboard, 18 X 25, 1961

ღარი. მუყაო, ზეთი, 25 X 16, 1962

Ghari. Oil on cardboard, 25 X 16, 1962

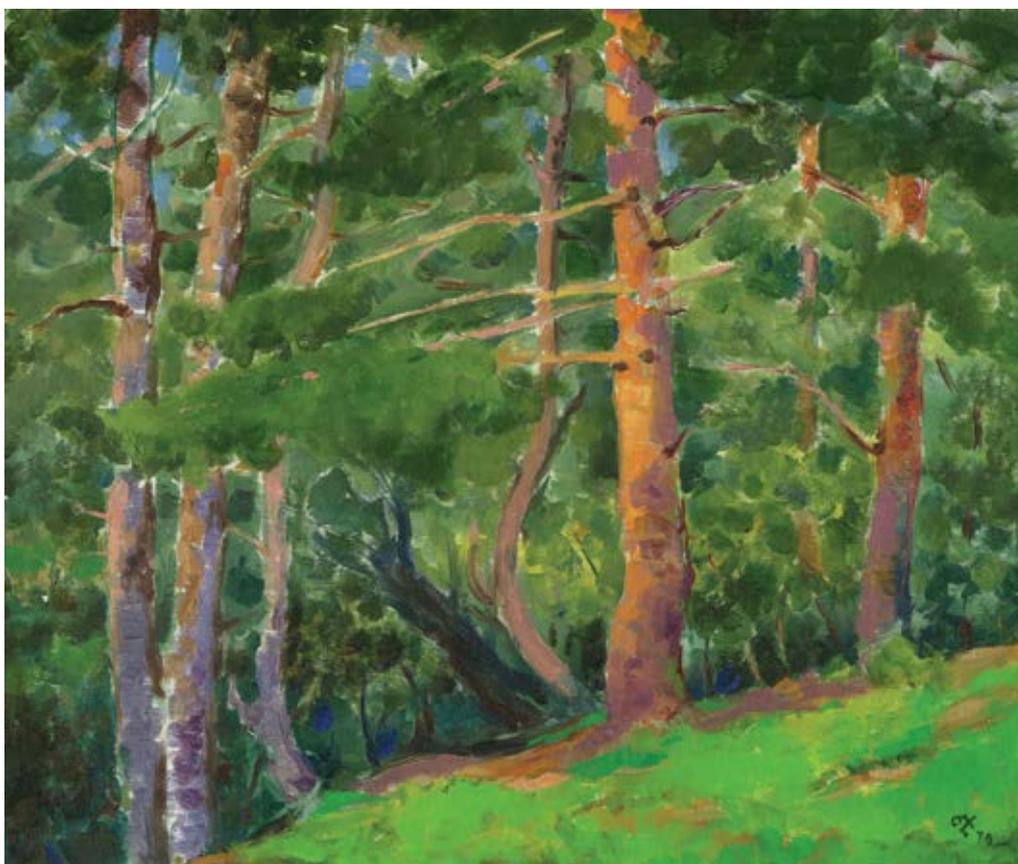

ღარი. წვიმა მოდის შოდის მთიდან. მუყაო, ზეთი, 17 X 25, 1965
Ghari. Raining from Shoda. Oil on cardboard, 17 X 25, 1965

შოდა. მუყაო, ზეთი, 50 X 35, 1970

Mount Shoda. Oil on cardboard, 50 X 35, 1970

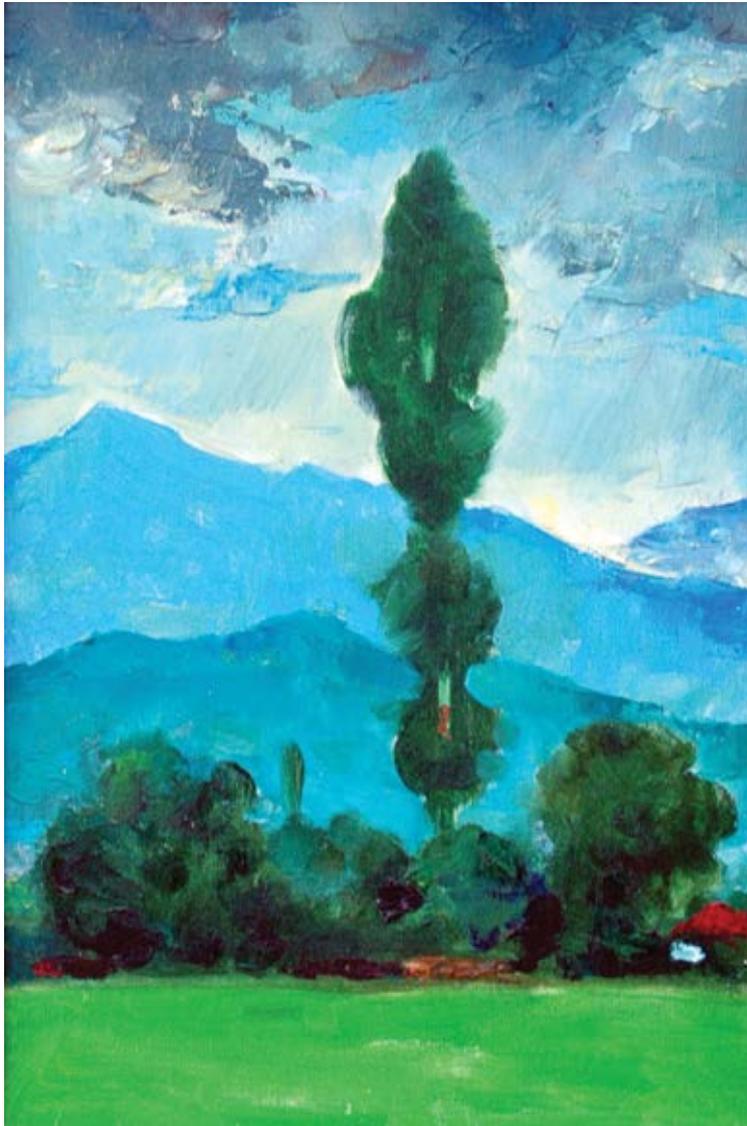
ჩვენს ტყეში. მუყაო, ზეთი, 25 X 30, 1970

In our forest. Oil on cardboard, 25 X 30, 1970

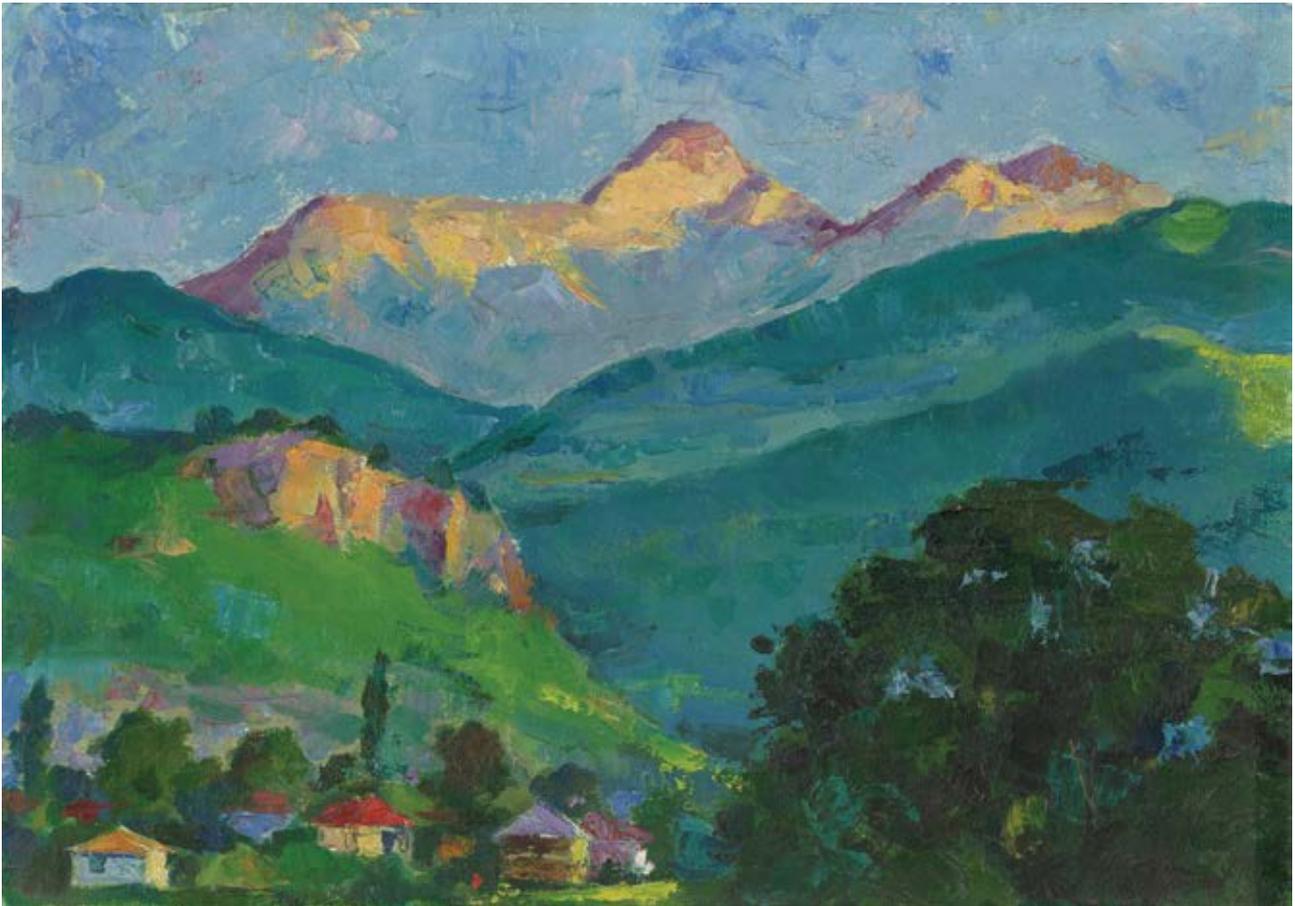
ზვინები. მუყაო, ზეთი, 35 X 50, 1975

Haystacks. Oil on cardboard, 35 X 50, 1975

აღვის ხე. მუყაო, ზეთი, 25 X 16, 1976

Poplar tree. Oil on cardboard, 25 X 16, 1976

შოდა დილით. მუყაო, ზეთი, 25 X 35, 1980

Shoda in the morning. Oil on cardboard, 25 X 35, 1980

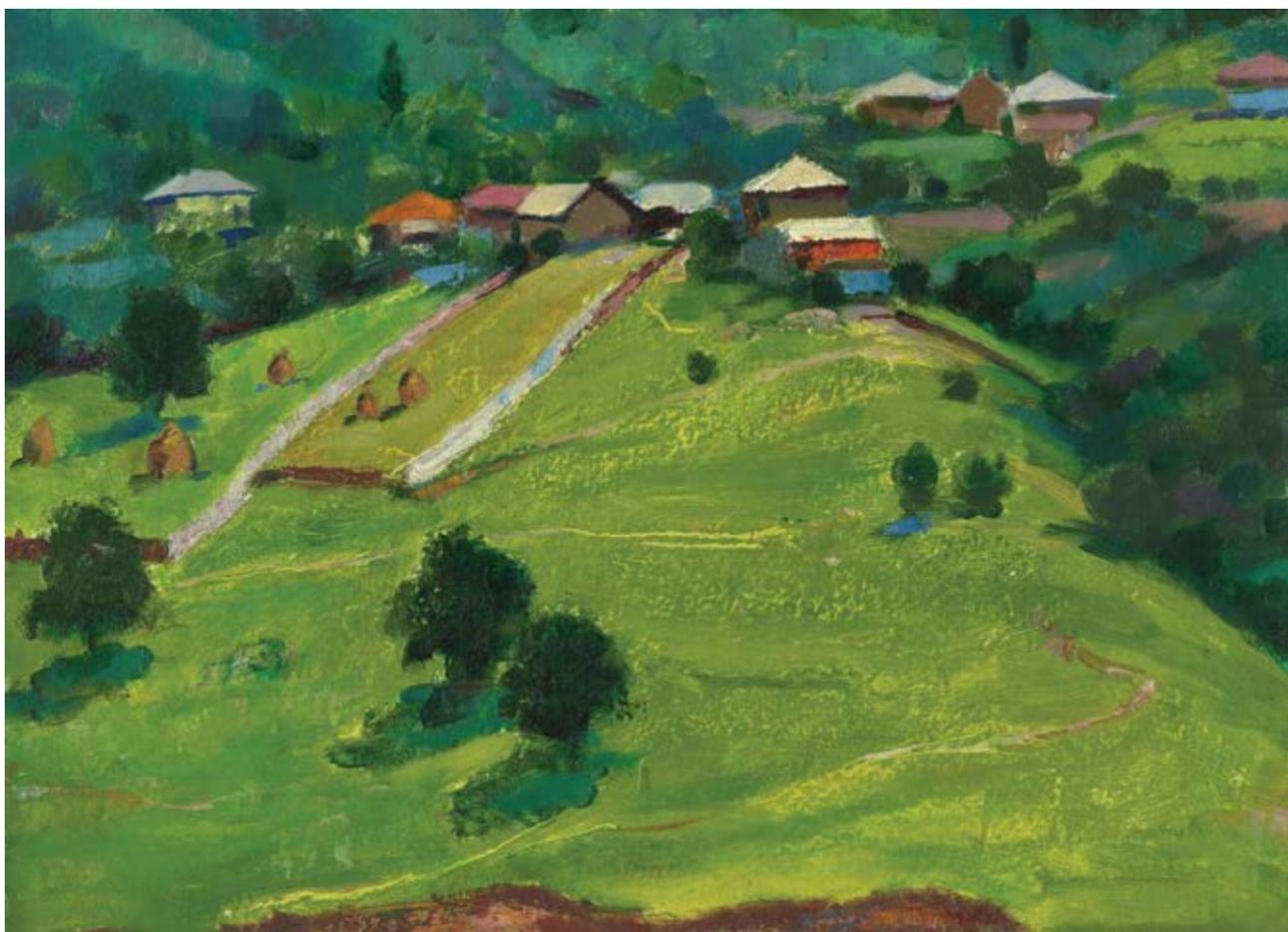
ზემო რაჭის სოფლის ხედი. შოუბანი. მუყაო, ზეთი, 25 X 34,5, 1980

View of the village in Zemo Racha. Shoubani. Oil on cardboard, 25 X 34,5, 1980

ძველი სახლი ღარში. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 14,5 X 18, 1981

Old house in Ghari. Oil, canvas on cardboard, 14,5 X 18, 1981

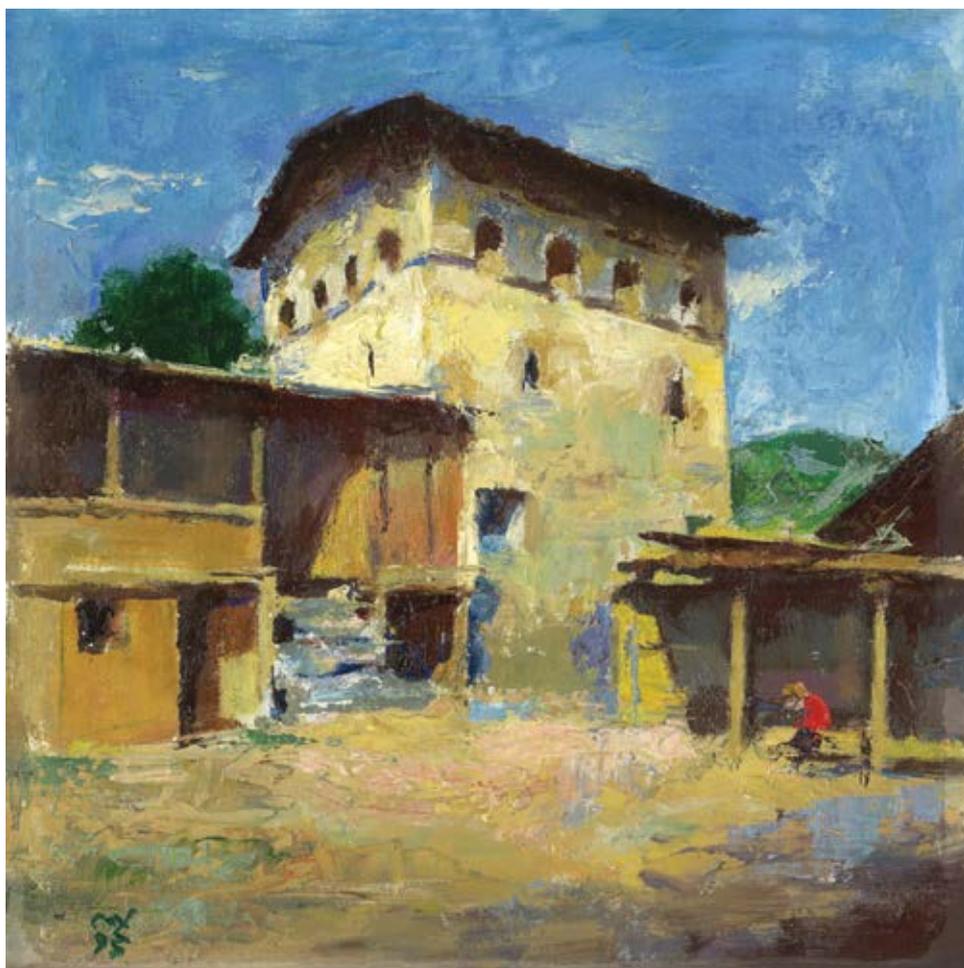
ოსური სოფელი კვაისას მახლობლად. მუყაო, ზეთი, 25 X 34, 1982

Ossetian village near Kvaisa. Oil on cardboard, 25 X 34, 1982

ღეზი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18 X 14,5, 1994

Village of Ghebi., Indian ink, water-color on paper. 18 X 14,5, 1994

რაჭა. სოფ. ღებში. მუყაო, ზეთი, 20 X 20, 1994
Racha. Village of Ghebi. Oil on cardboard, 20 X 20, 1994

ჩემი სოფლის მიდამოები. მუყაო, ზეთი, 25 X 35, 1994
Neighborhood of my village. Oil on cardboard, 25 X 35, 1994

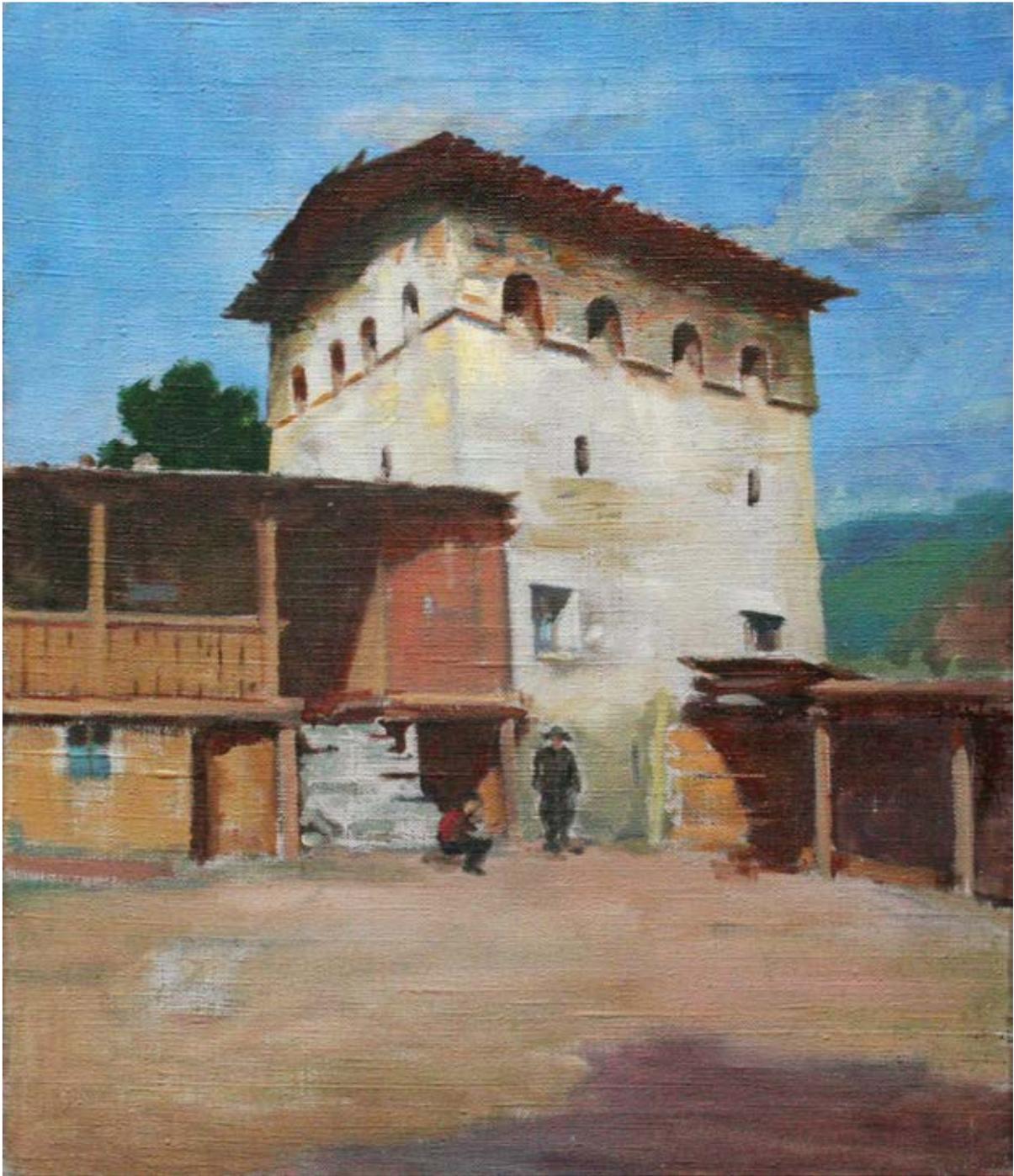

შოდა დათოვა. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 18 X 50, 1994

Snowy Shoda. Oil, canvas on cardboard, 18 X 50, 1994

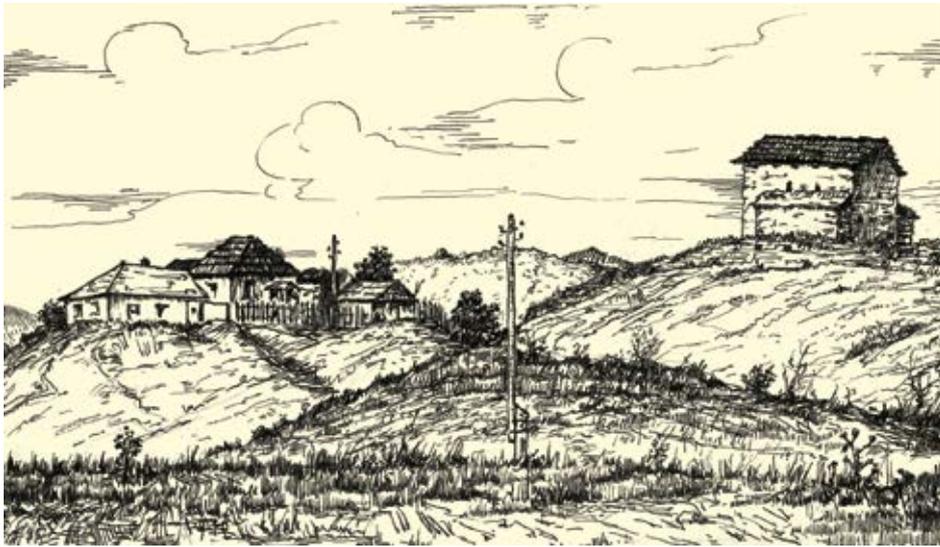

რაჭის მთები. ფერადი ქაღ., ფერადი ფანქარი, ტუში, 6,5 X 15, 1994
Mountains of Racha., Indian ink, colored pencil on color paper. 6,5 X 15, 1994

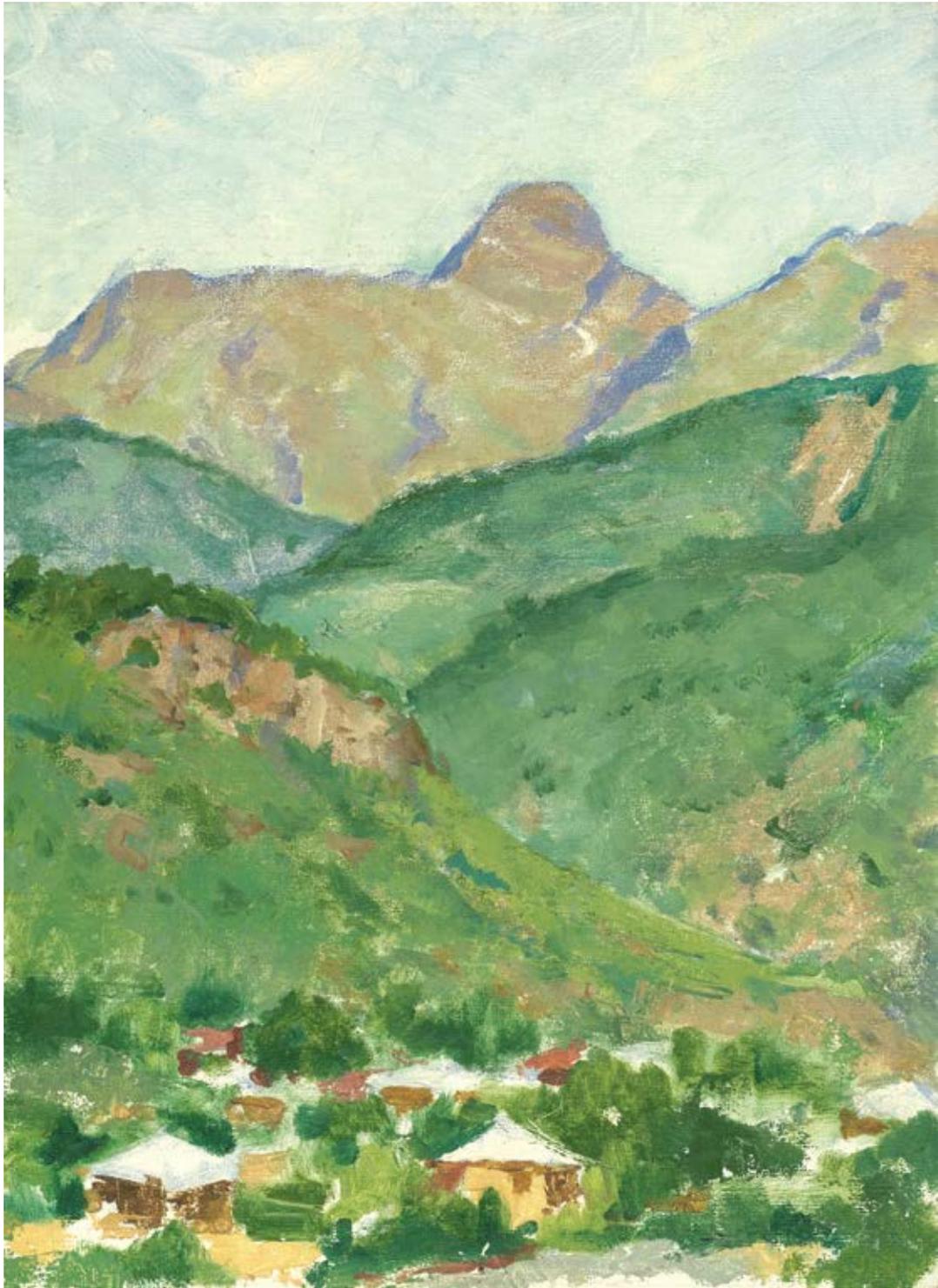
ღებო. ტილო, ზეთი, 58,5 X 50, 1994

Village of Ghebi. Oil on canvas, 58,5 X 50, 1994

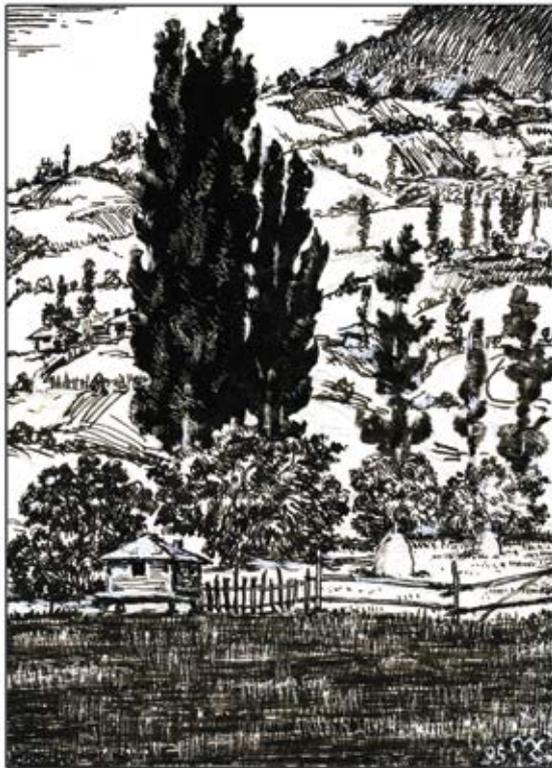

გარიყულა. ფავნისი. ქალ., ტუში, კალამი, 17,5 X 31, 1995

Garikula. Pavnisi. Indian ink, pen on paper, 17,5 X 31, 1995

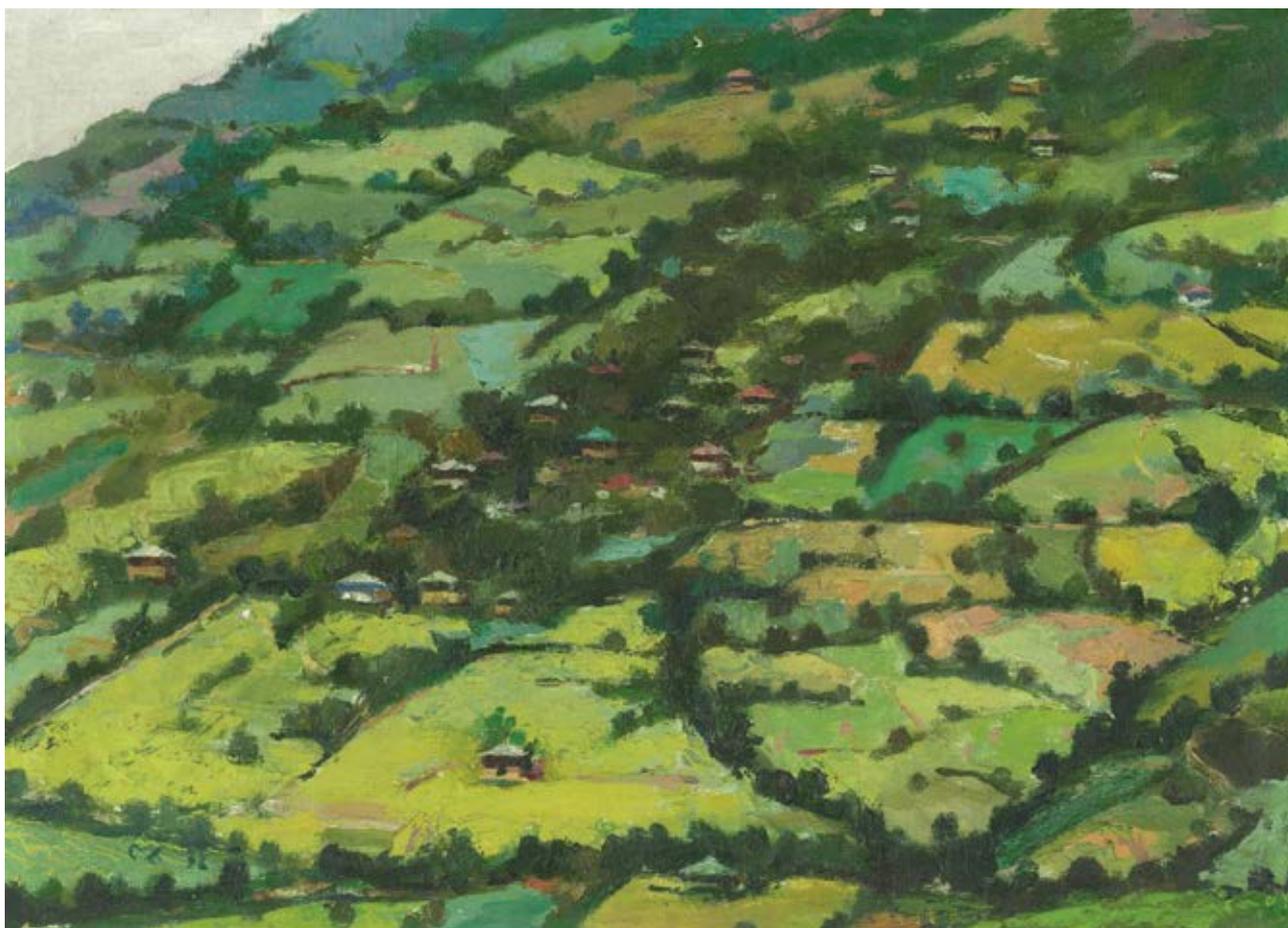

შოდა. მუყაო, ზეთი, 35 X 25, 1995
Shoda. Oil on cardboard, 35 X 25, 1995

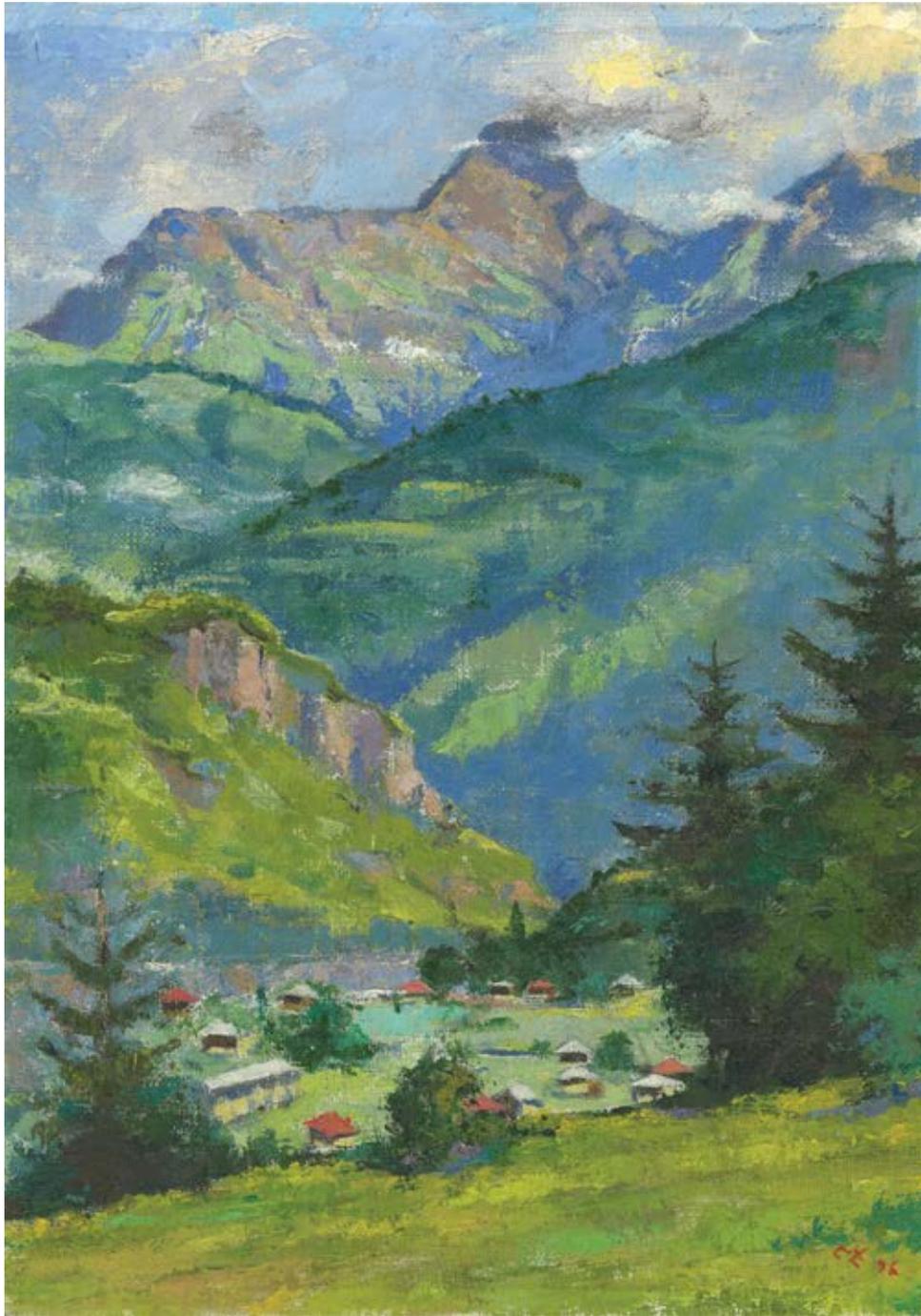

ჩემი სოფელი. ქალ., ტუში, გუამი, 17 X 12, 1995

My village. Indian ink, gouache on paper, 17 X 12, 1995

რაჭის სოფელი. მუყაო, ზეთი, 25 X 35, 1996
Village in Ratcha. Oil on cardboard, 25 X 35, 1996

შოდა და გაღმა ლარი წმენდაურის გზიდან. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 35 X 25, 08.09.1996

View of Shoda and Gaghma Ghari from Tsmendauri road. Oil, canvas on cardboard, 35 X 25, 08.09.1996

შოუბანი. მუყაო, ზეთი, 32 X 49, 1997

Shoubani. Oil on cardboard, 32 X 49, 1997

სოფელი ნაკიეთი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 12,5, 1997

Village Nakieti. Watercolor, ink on paper, 9 X 12,5, 1997

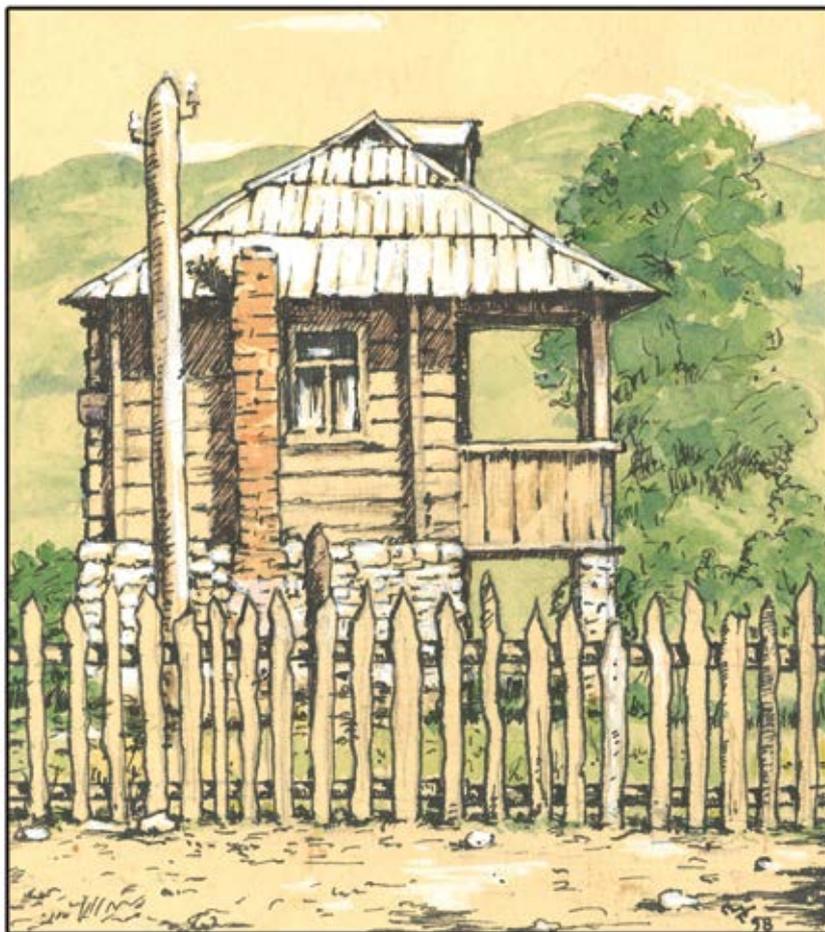
ხედი ნაკიეთიდან. ქალ., ტუში, 9,5 X 13, 1997

View from Nakiet. Ink on paper, 9,5 X 13, 1997

აღვის ხეები სვანეთში. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 7, 1997

Poplar tree in Svaneti. Watercolor, ink on paper, 10 X 7, 1997

სახლი სოფ. ზუდალში. ფერადი ქაღ., ტუში, აკვარელი 15 X 14, 1998

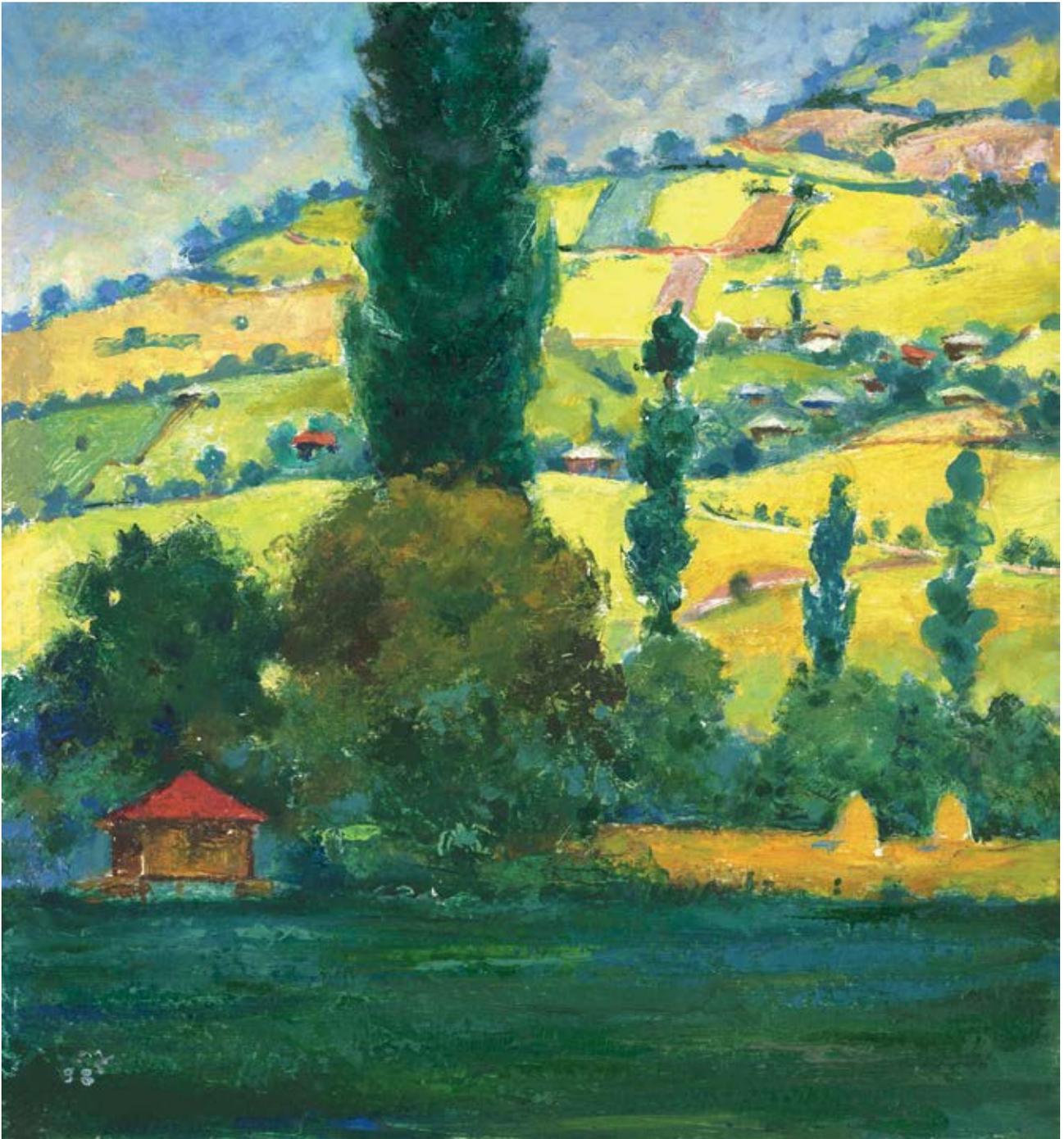
House in the village of Zudal. Indian ink, watercolor on colored paper, 15 X 14, 1998

იმერეთი. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 16 X 26, 1998
Imereti. Indian ink, water-color on paper, 16 X 26, 1998

ინგუშეთის სოფელი. ფერადი ქაღ., ტუში, აკვარელი, თეთრა, 8 X 11, 1998
The Ingush village. Indian ink, lead white, pencil on colored paper, 8 X 11, 1998

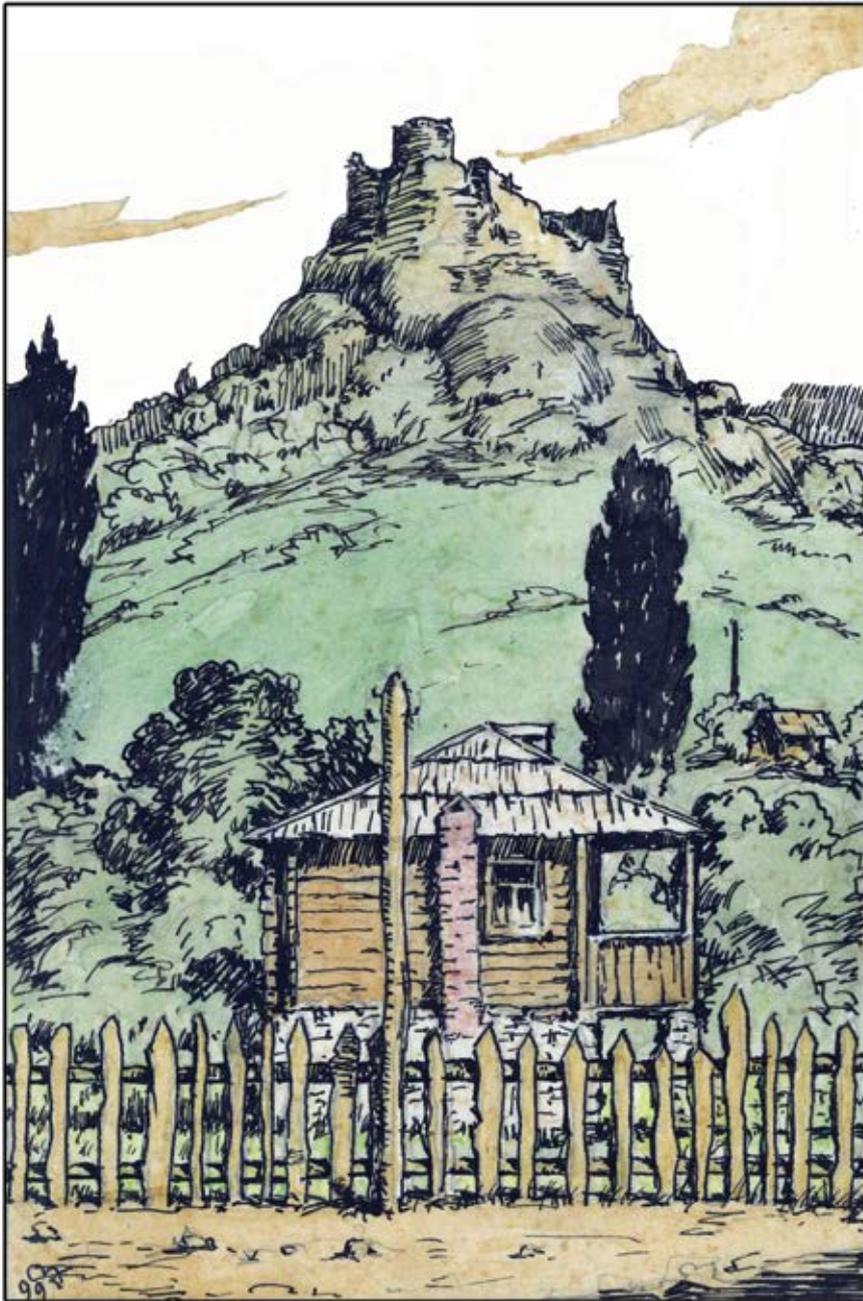

ჩემი სოფელი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 34,5 X 32,5, 1998

My village. Oil, canvas on cardboard, 34,5 X 32,5, 1998

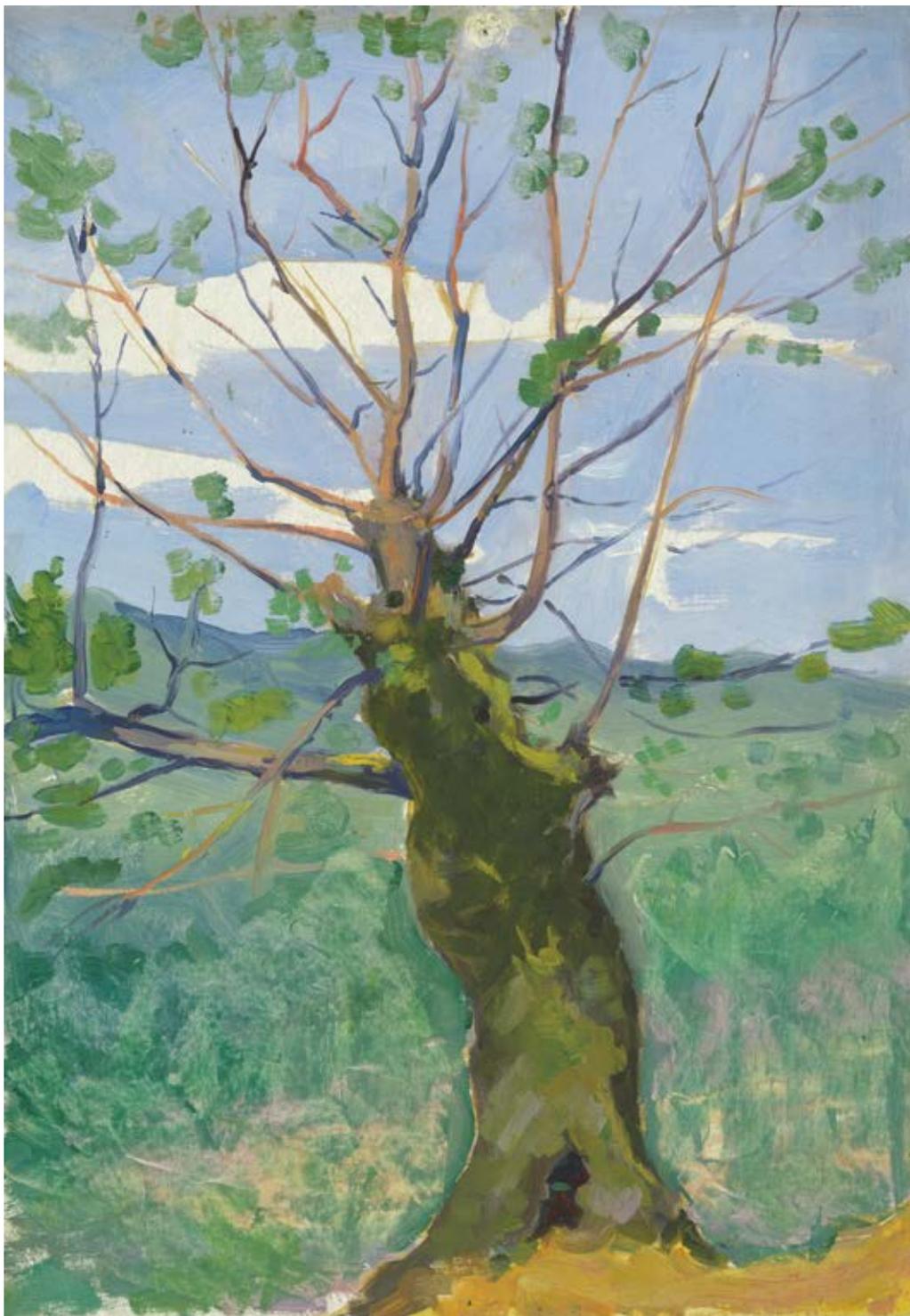

შოდა ნაშუადღევს. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25 X 35, 1999
Shoda in the afternoon. Oil, canvas on cardboard, 25 X 35, 1999

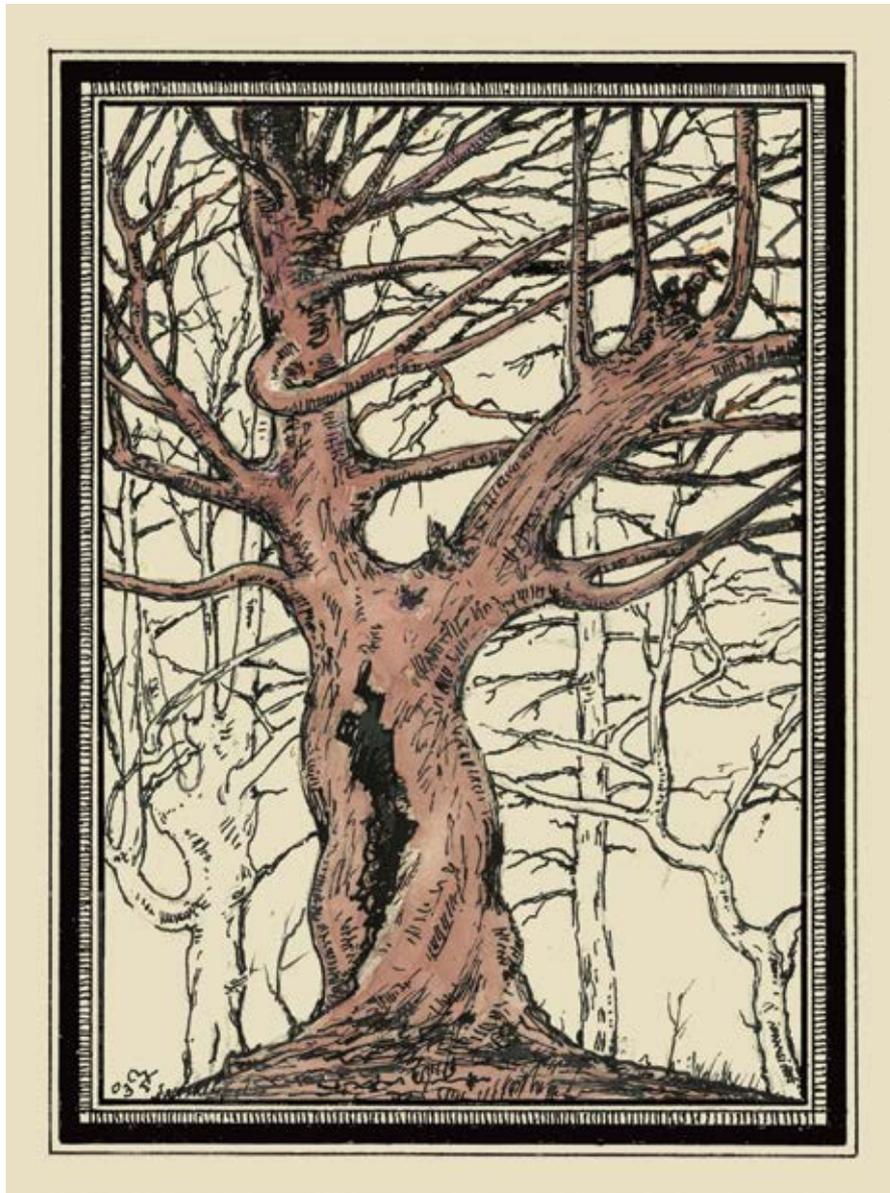
რაჭა. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18 X 12, 1999

Racha. Water color, ink on paper, 18 X 12, 1999

ხის ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 35 X 25, 1969

Sketch of the tree. Oil on cardboard, 35 X 25, 1969

ჩვენი ტყის სიმფონია, ქალ., ტუში, აკვარელი, 17 X 12, 2003
Symphony in our forest. Watercolor, ink on paper, 17 X 12, 2003

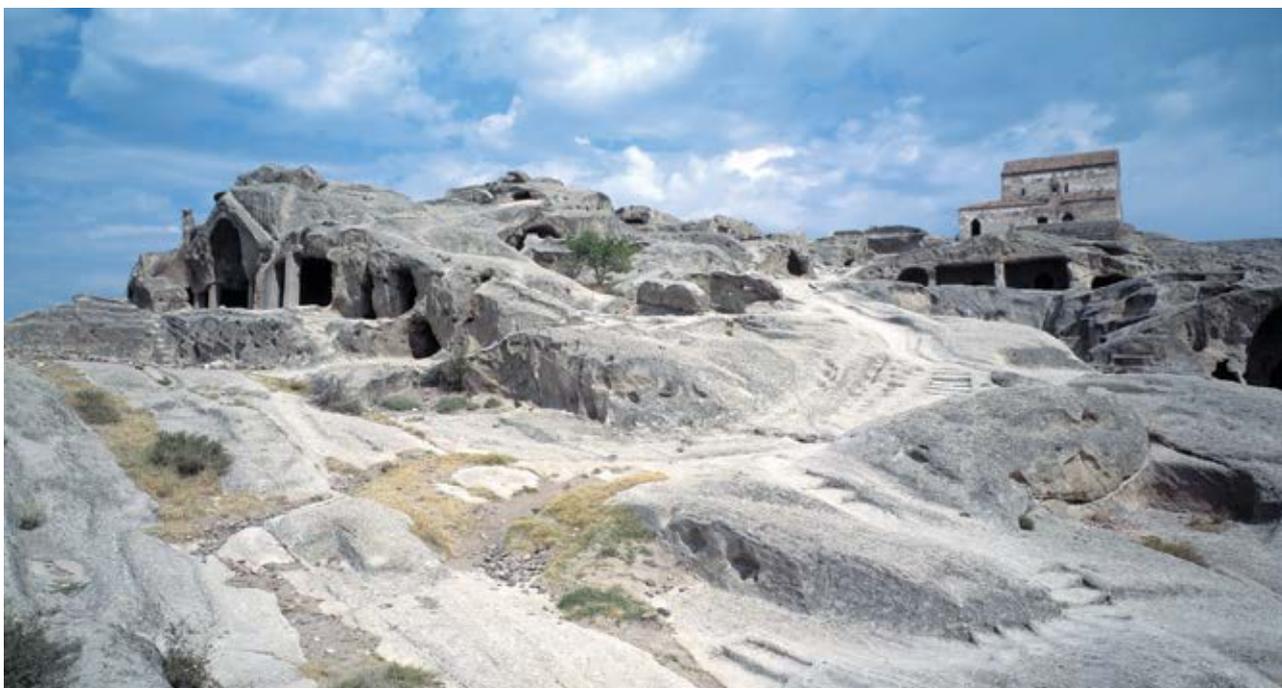
ხე. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 21 X 14,5, 1944

Tree. Oil, canvas on board, 21 X 14,5, 1944

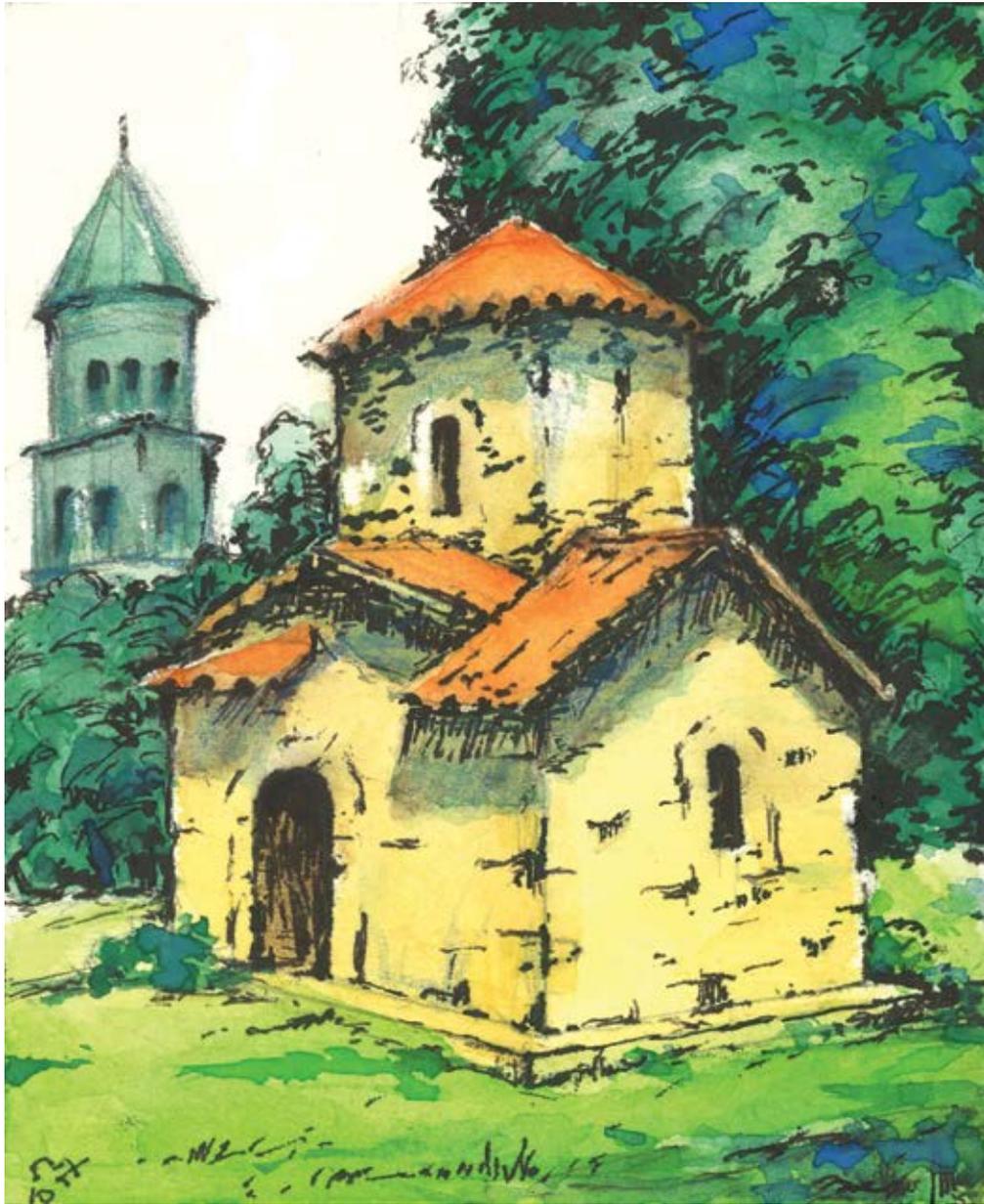
ხე ლარის ტყეში. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 20 X 11,5, 1947

Tree in the forest of Ghari. Oil, canvas on cardboard, 20 X 11,5, 1947

უფლისციხე. კლდეში ნაკვეთი ნაქალაქარი და სამონასტრო კომპლექსი. ძვ.წ.აღ. II-I ათასწლეული - XV ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2006

Uplistsikhe cave town and monastery complex. 2-1 mill. B.C. – 15th c. Watercolor, ink, paper, 9 X 14, 2006

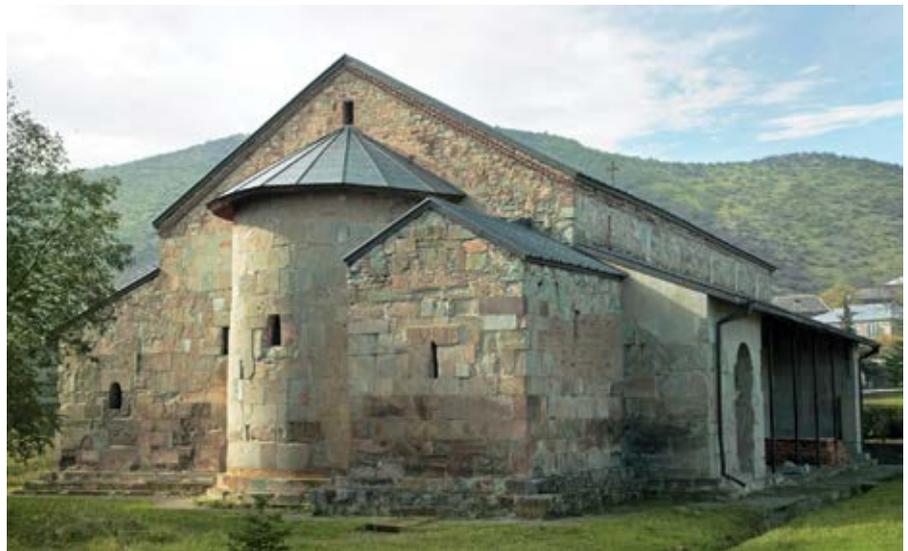
მცხეთა. სამთავროს მცირე ეკლესია. IV ს. ქალ., აკვარელი, ტუში, 11 X 9, 2010

Samtavro Small Church in Mzcheta. IVth c. Watercolor, ink on paper, 11 X 9, 2010

ზეგანი. წმ. მარინეს ეკლესია. V ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008

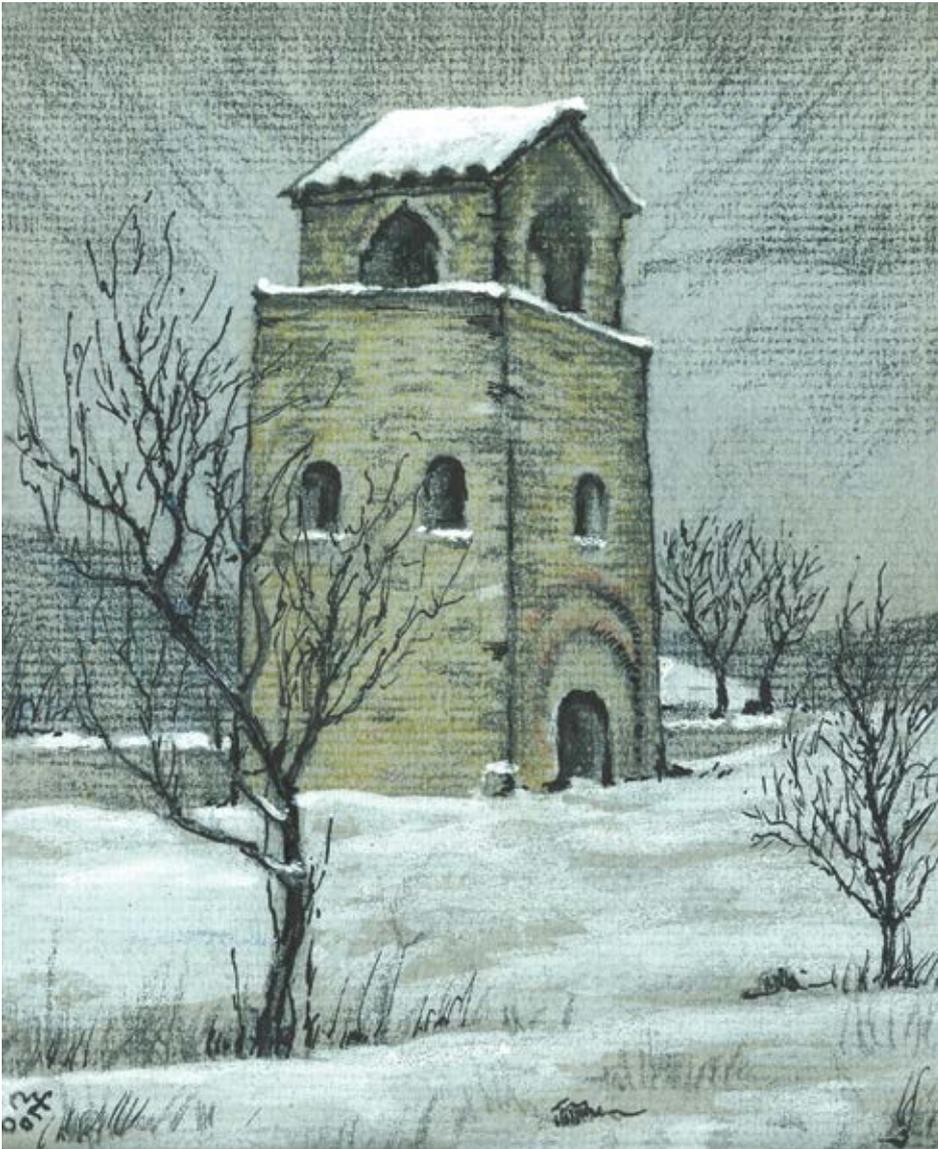
Zegaani Monastery. 5th c. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

ფოტ. ნიკა ვახანიასი
Photo by Nika Vakhania

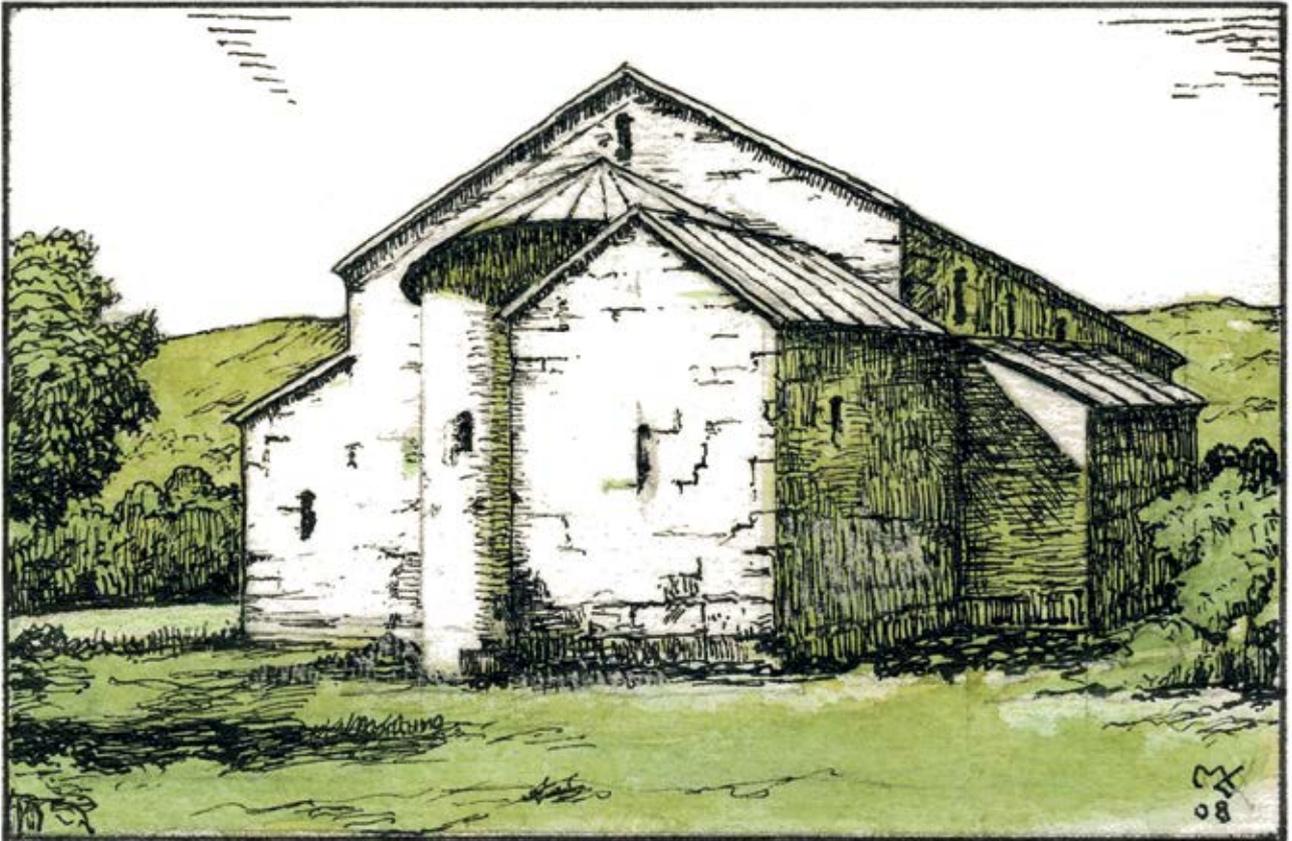
ბოლნისის სიონი. 478 – 493 წწ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, თეთრა, 12 X 18,5, 1998

Bolnisi Sioni. 478 – 493. Watercolor, ink, lead white oil, color paper, 12 X 18,5, 1998

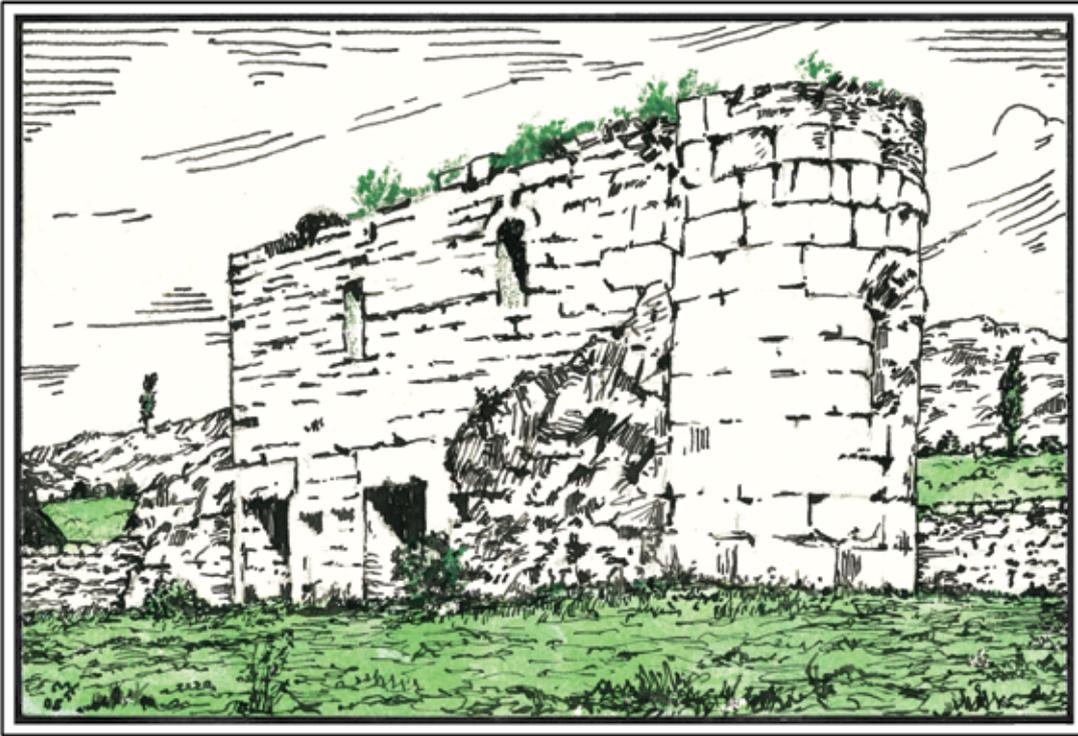
ბოლნისის სიონის სამრეკლო. XVII ს-ის ბოლო წლები.
ფერადი ქაღ., ფანქარი, ტუში, გუაში, 14 X 12, 2002

Bell tower of Bolnisi Sioni. End of 17th c.
Gouache, ink, pencil, color paper, 14 X 12, 2002

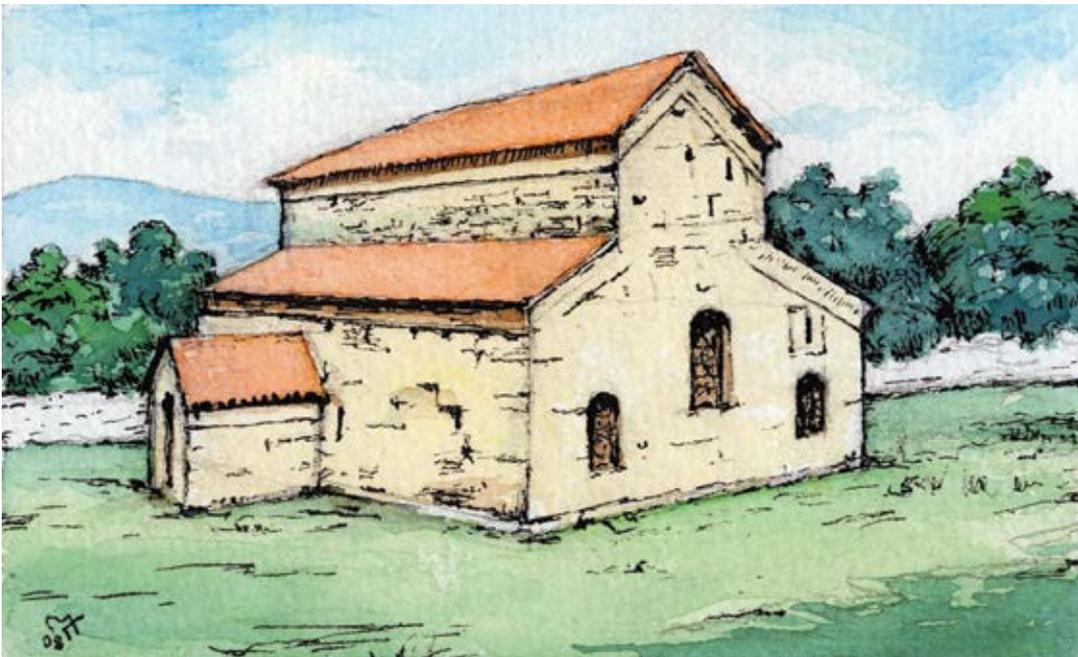
ბოლნისის სიონი. 478 – 493 წწ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14

Bolnisi Sioni. 478 – 493. Watercolor, ink on paper, 9 X 14

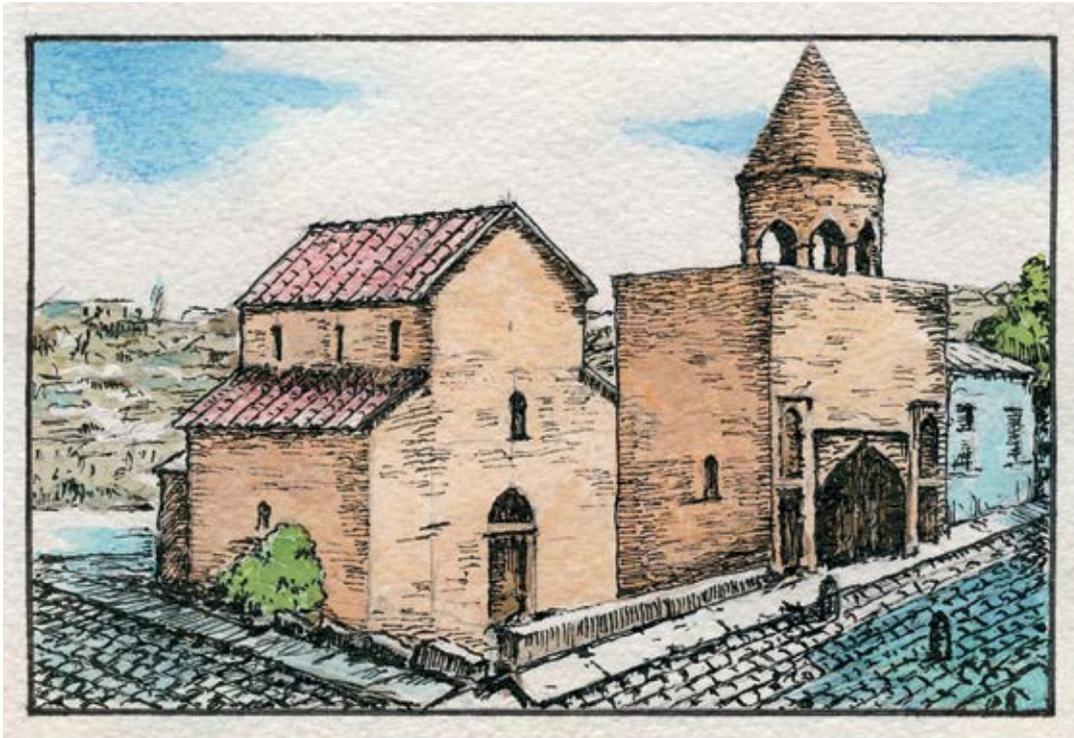
ქვემო ბოლნისის წმინდა გიორგის სახელობის სამეკლესიანი ბაზილიკა. V-VI სს.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2005

St. George basilic church in Kvemo Bolnisi. V-VI c. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2005

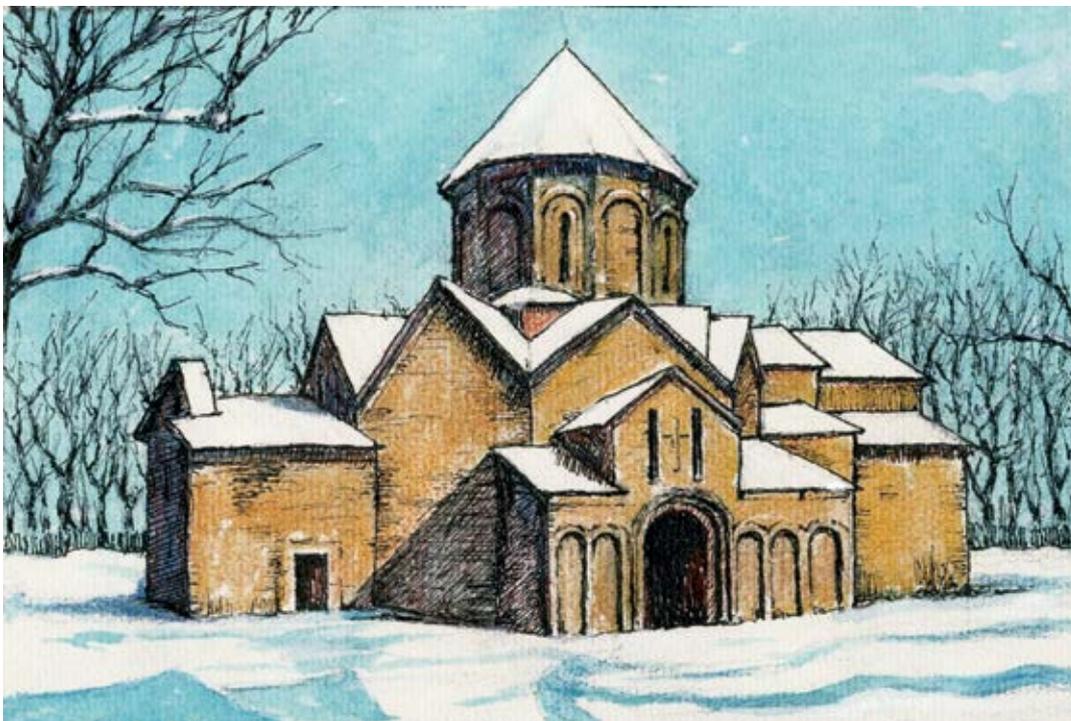

ხაშმი. V-VI საუკუნეთა მიჯნა. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008

Khashmi Church. 5-6th c. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

თბილისი, ანჩისხატის ეკლესია. VI - ის I მეოთხ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008
Anchiskhati Church in Tbilisi. 1st quarter of 6th c. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2998

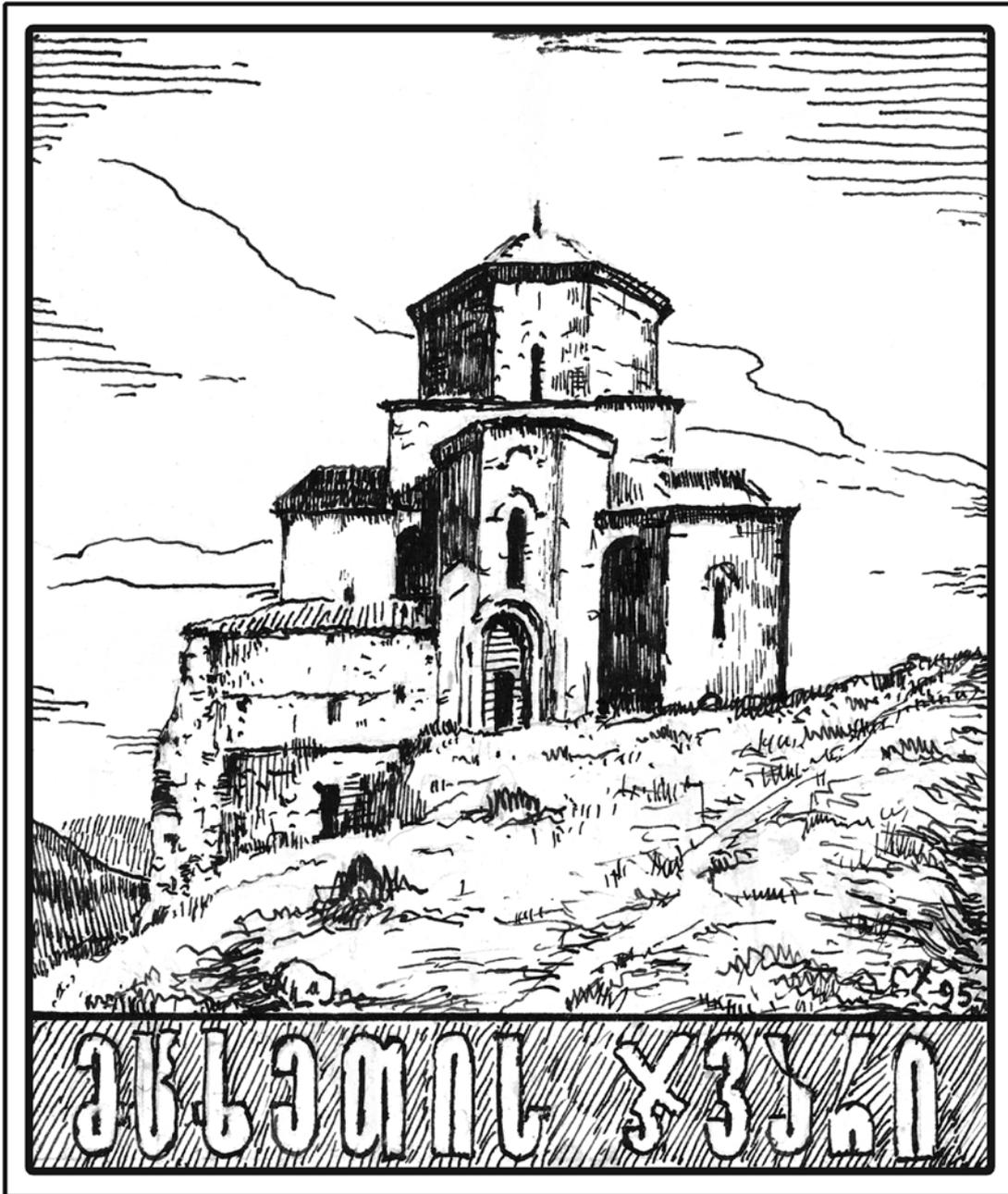

მანგლისი. V და XI სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12 X 18, 2008
Manglisi. 5th and 11th c. Watercolor, ink on paper, 12 X 18, 2008

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, კალამი, 13,5 X 17,5, 1995

Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 – 604/605. Ink, pen, paper, 13,5 X 17,5, 1995

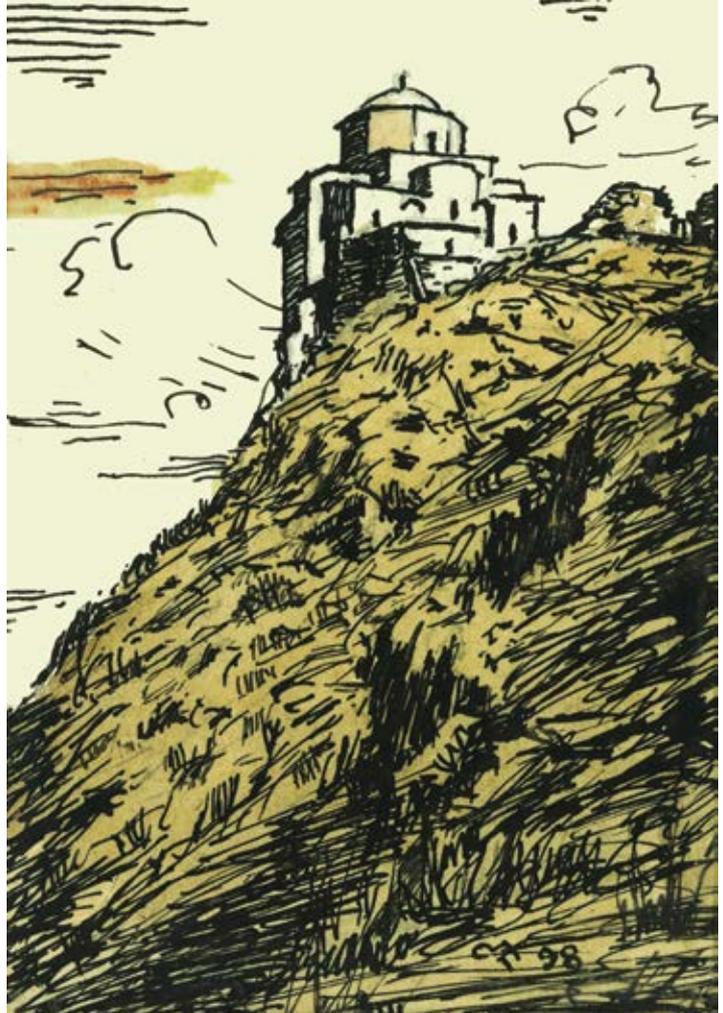
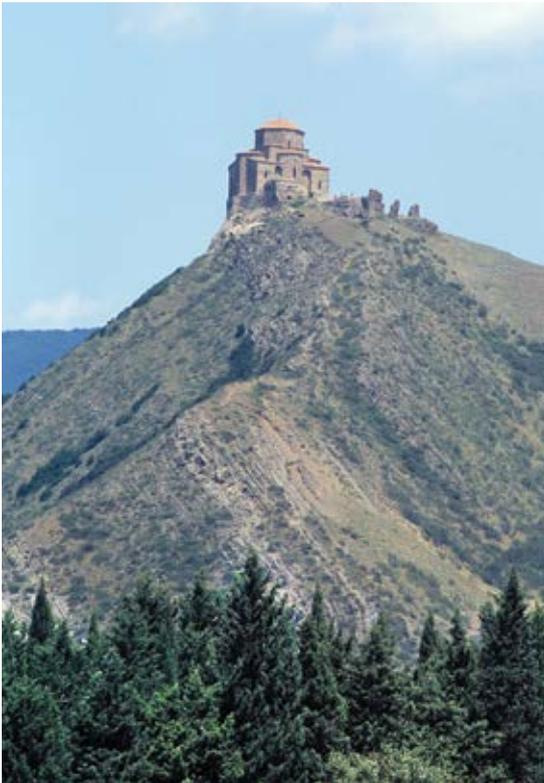
მცხეთის წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, კალამი, 11 X 11, 1995

Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 – 604/605. Watercolor, ink, paper, 11 X 11, 1995

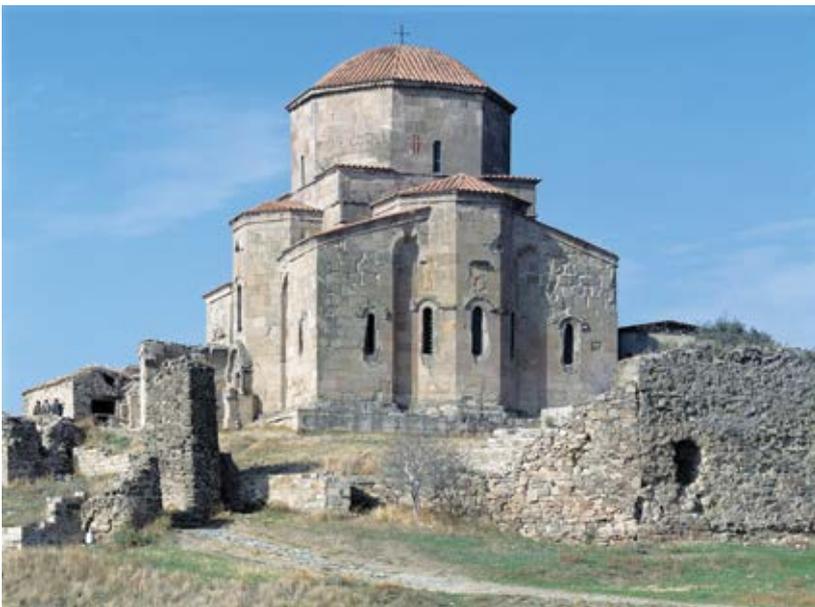
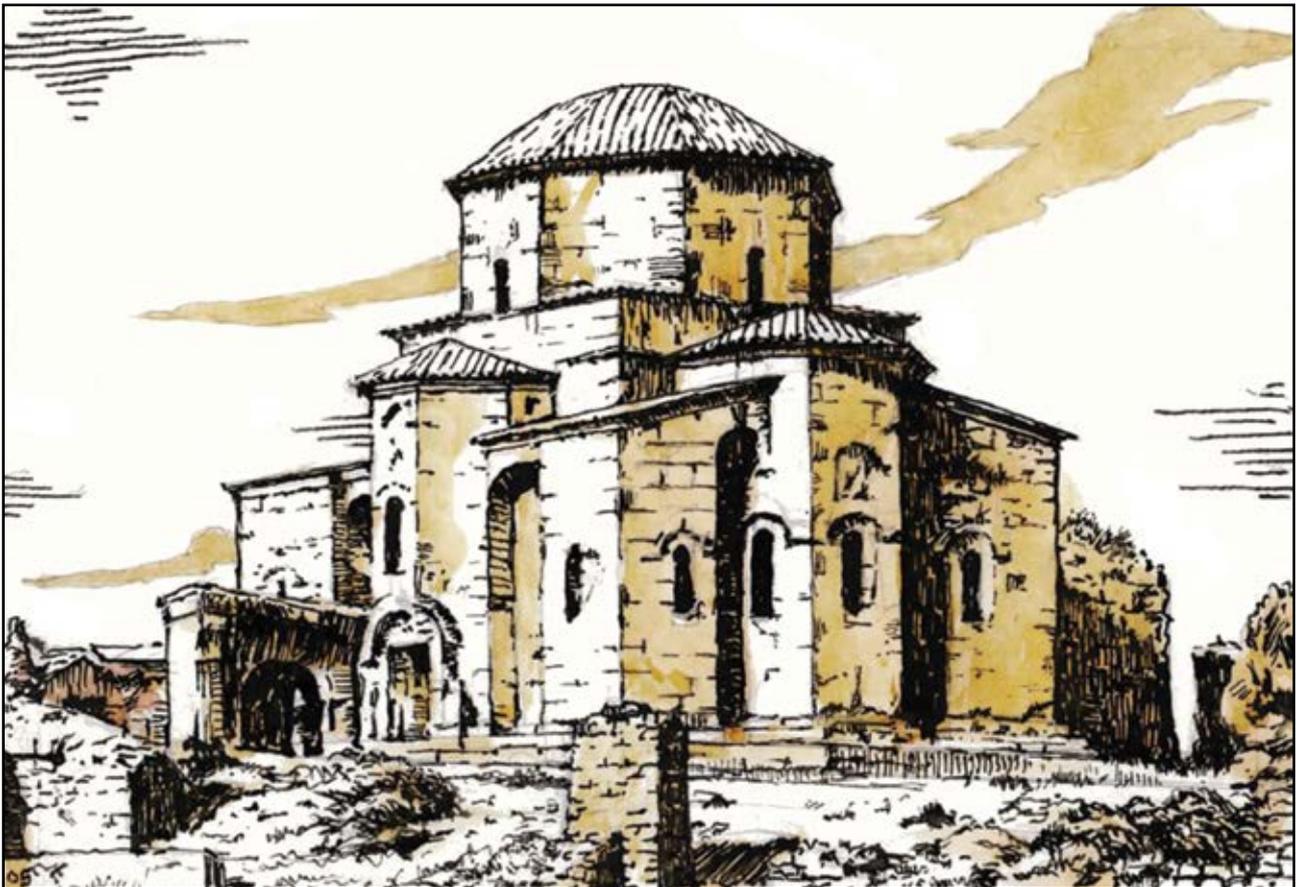
მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18 X 12, 1996

Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 – 604/605. Watercolor, ink, paper, 18 X 12, 1996

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., კალამი, აკვარ ელი, 13 X 9, 1998

Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 – 604/605. Watercolor, ink, paper, 13 X 9, 1998

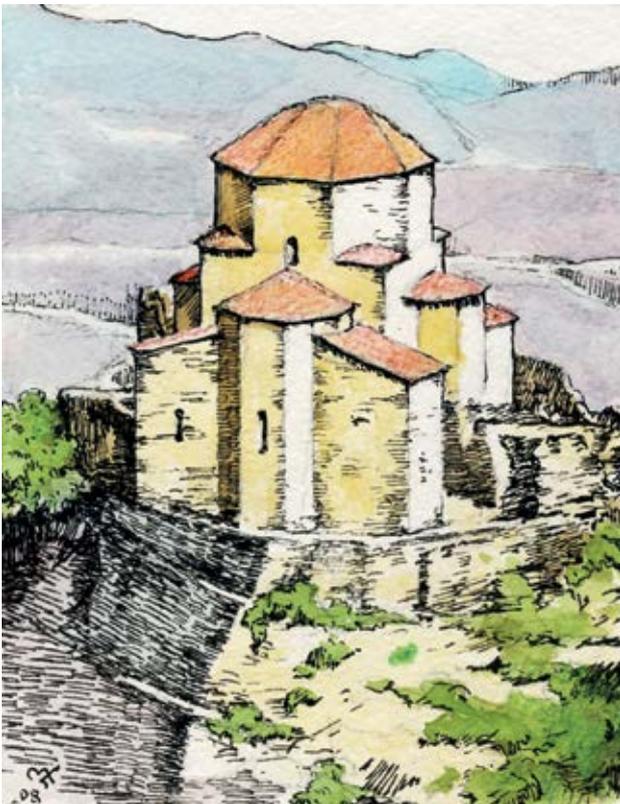
მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11 X 16, 2005

Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 – 604/605. Watercolor, ink, paper, 11 X 16, 2005

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2008

Jvari Monastery. Mtskheta. 586/587 – 604/605. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2008

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 11, 2008

Jvari Monastery. Mtskheta. 586/587 – 604/605.
Watercolor, ink on paper, 14 X 11, 2008

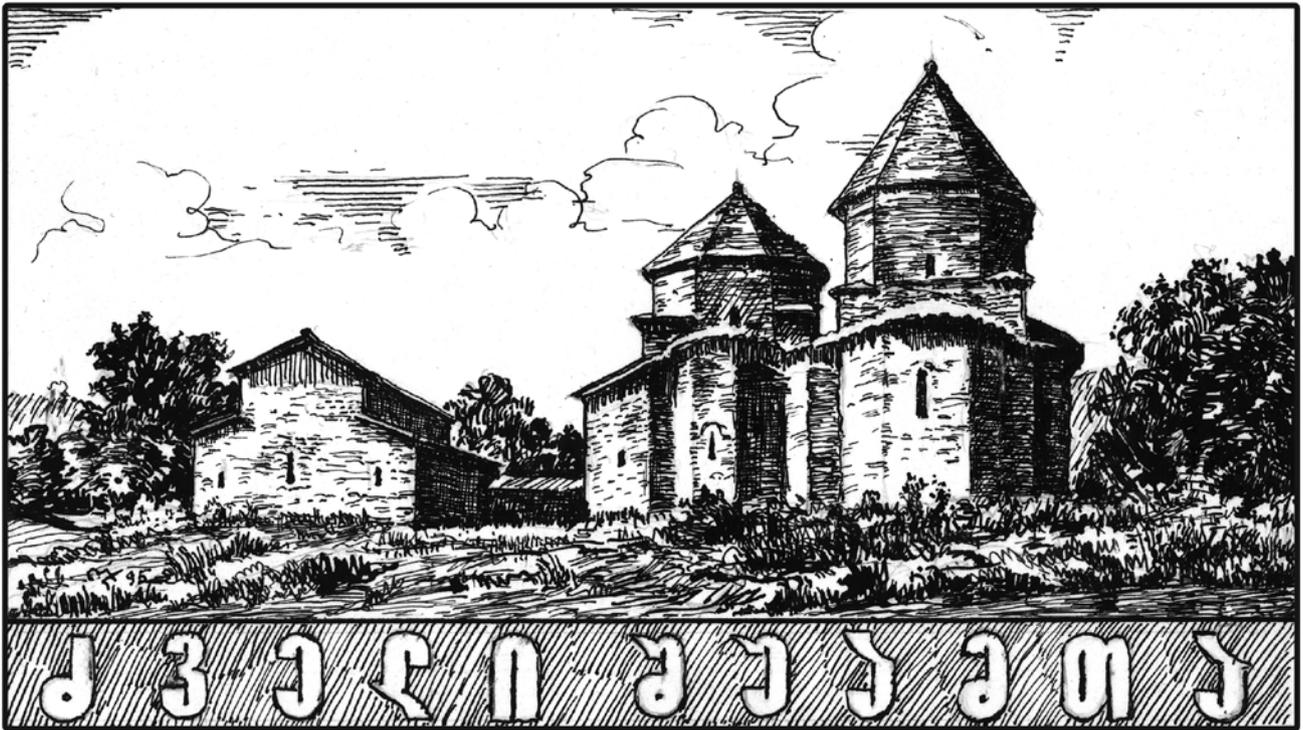
მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 11, 2008

Jvari Monastery. Mtskheta. 586/587 – 604/605. Watercolor, ink on paper, 14 X 11, 2008

ერალაანთ საყდარი. V-VI სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 12, 2005

Erelaant Church. 5-6th c. Watercolor, ink, paper, 10 X 12, 2005

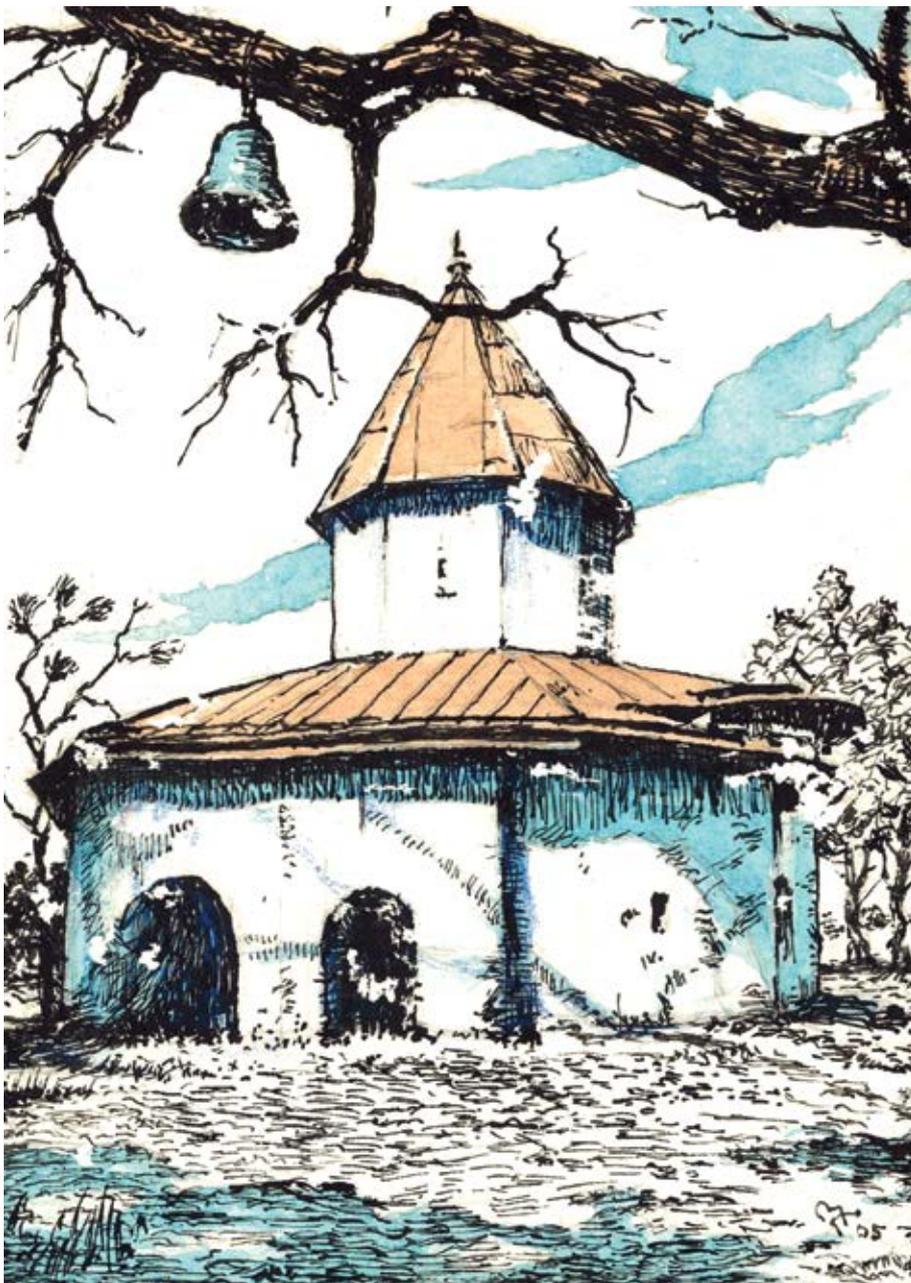
ძველი შუამთის მონასტერი. V – VII სს. კალ., ტუში, 10 X 18, 1995

Old Shuamta Monastery. 5-7th c. Ink, paper, 10 X 18, 1995

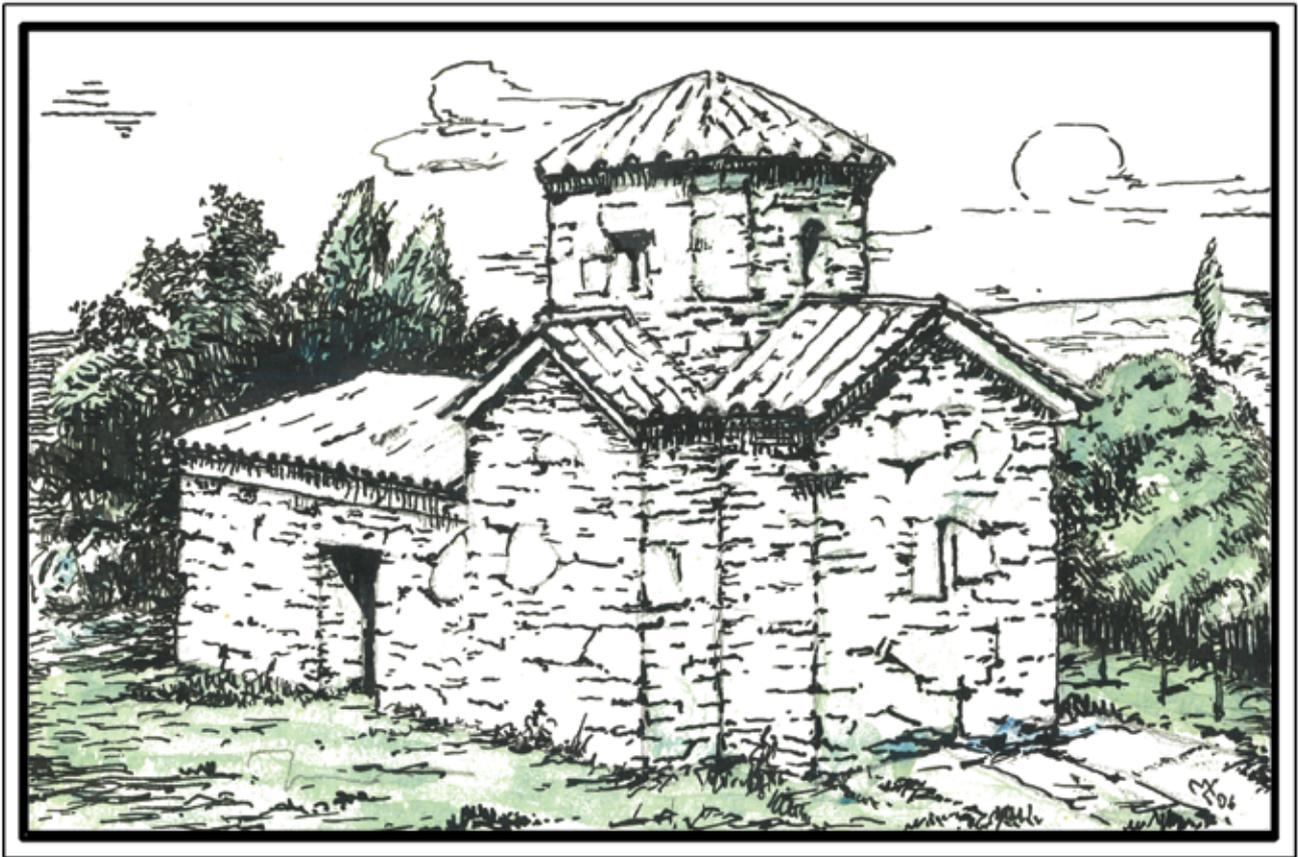
ძველი შუამთა, სამონასტრო კომპლექსი. V-VII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11 X 16, 2008

Old Shuamta Monastery. 5-7th c. Watercolor, ink on paper, 11 X 16, 2008

ძველი გავაზის ღვთისმშობლის ეკლესია. VI ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 10, 2005

Virgin Mary Church in Old Gavazi. 6th c. Watercolor, ink, paper, 14 X 10, 2005

იდლეტი. იოანე ნათლისმცემლის ტაძარი. VI ს-ის I ნახევარი. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2000
St. John the Baptist Church in Idleti. 1st half of 6th c. Watercolor, ink, paper, 9 X 14, 2000

სამწვერისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. მუყაო, ზეთი, 17 X 24, 1995

Samtsevisi St. George Church. 7th c. Oil, cardboard, 17 X 24, 1995

სამწვერისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს.

Samtsevisi St. George Church. 7th c.

სამწვერისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10,5 X 11, 1997
Samtsevrissi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 10,5 X 11, 1997

სამწვერისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8 X 14, 1998
Samtsevrissi St. George Church. 7th c. Water color, ink on paper, 8 X 14, 1998

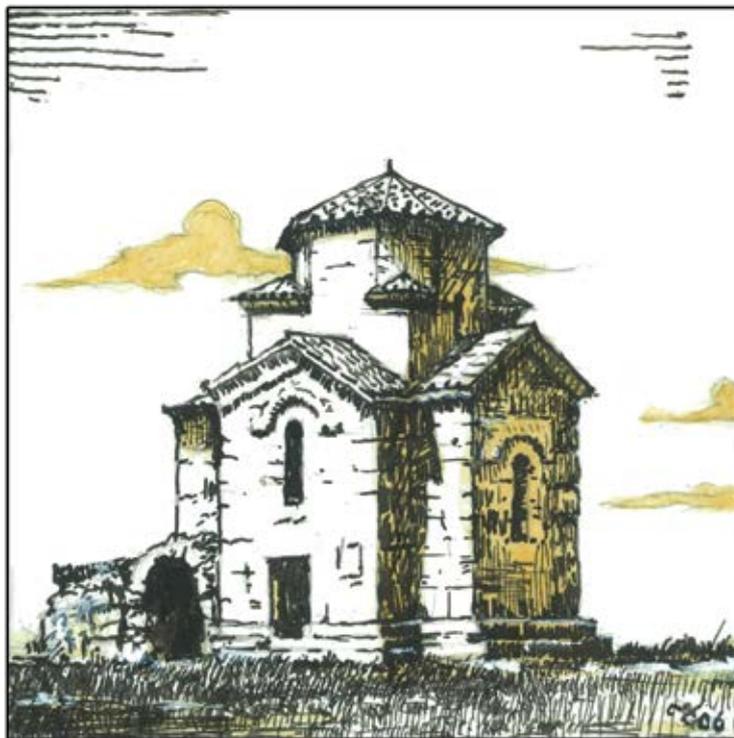
სამწევრისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12 X 14, 1995
Samtsevisi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 12 X 14, 1995

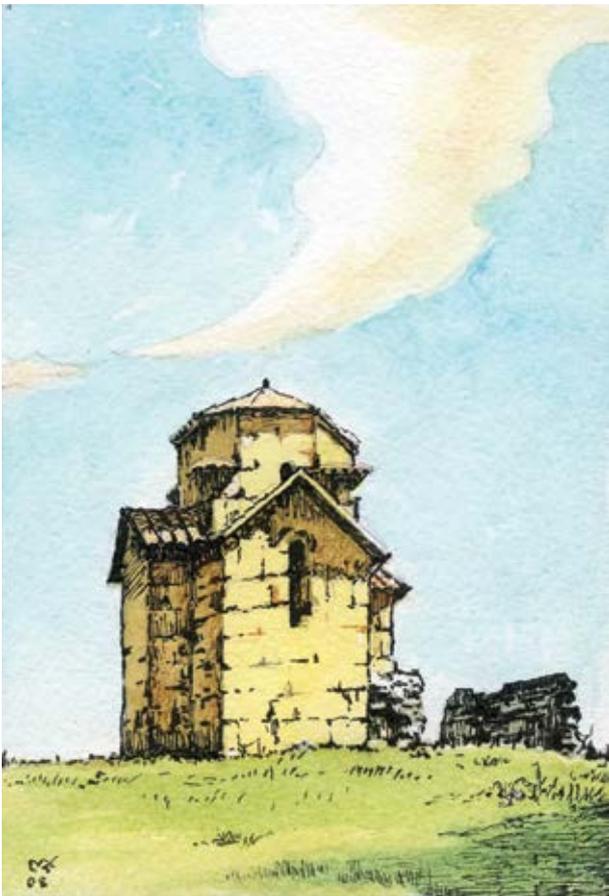
სამწევრისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8,5 X 8,5, 2001
Samtsevisi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 8,5 X 8,5, 2001

სამწვერისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქად., ტუში, აკვარელი, 15 X 15, 2001
Samtsevrisi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 15 X 15, 2001

სამწვერისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქად., ტუში, აკვარელი, 16 X 15, 2002
Samtsevrisi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 16 X 15, 2002

სამწვერისი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 11, 2008
Samtskhe Church. 7th c. Watercolor, ink on paper, 15 X 11, 2008

სამწვერისი. VII ს. ქალ., ტუში, 9 X 12, 2008
Samtskhe Church. 7th c. Ink on paper, 9 X 12, 2008

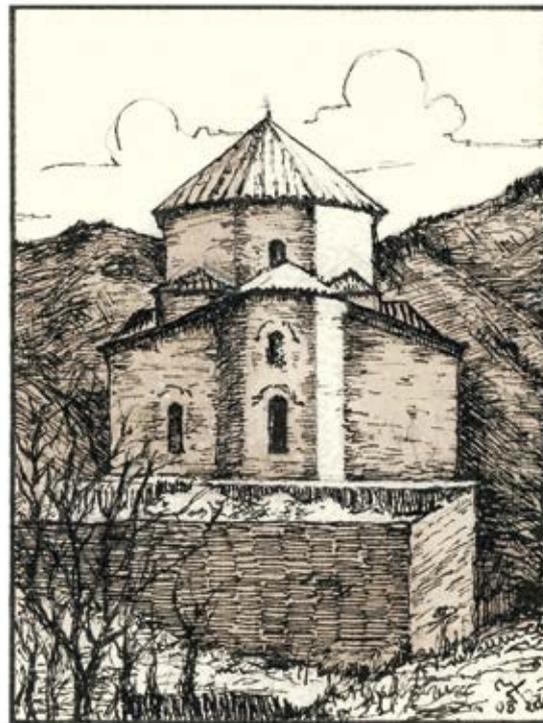

სამწვერისი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2008

Samtsevisi Church. 7th c. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2008

ატენის სიონი. VII ს.
Ateni Sioni Church. 7th c.

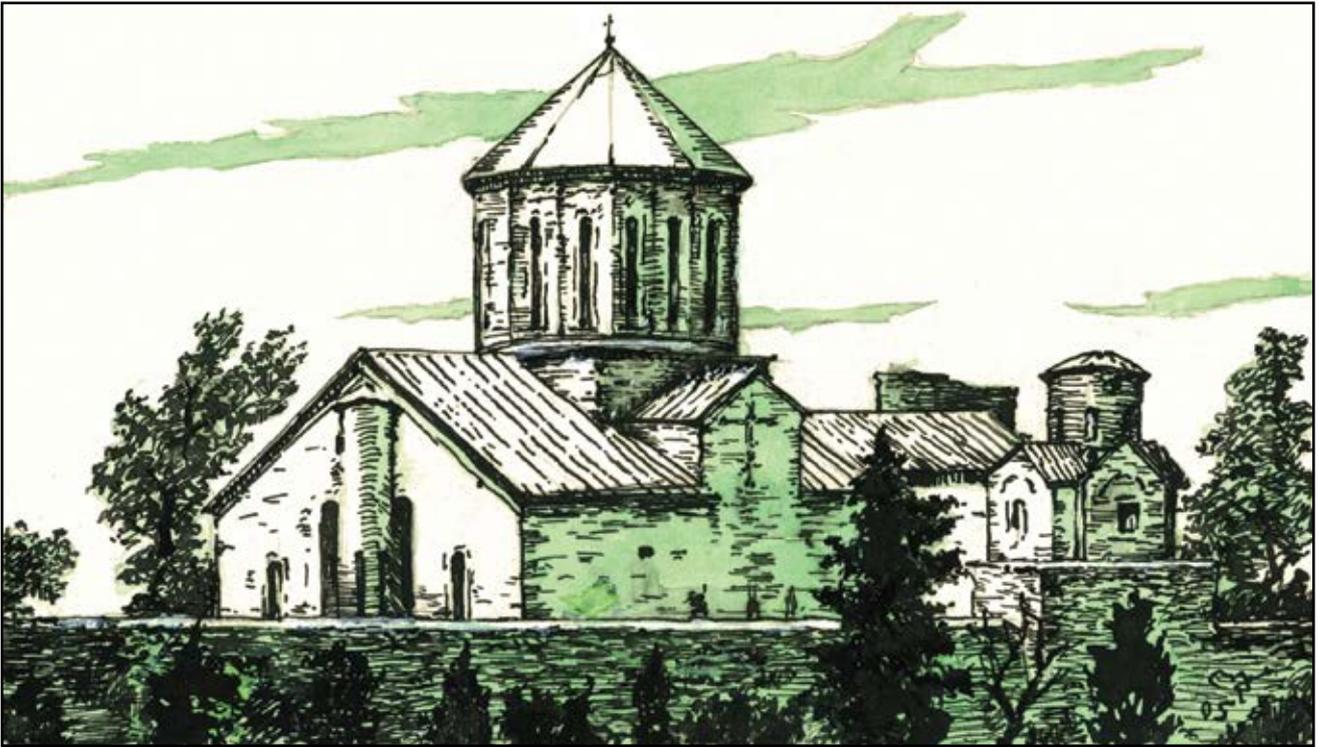

ატენის სიონი. VII ს. ქაღ., ტუში, გუაში, 15 X 15, 1995

Ateni Sioni Church. 7th c. Gouache, ink, paper, 15 X 15, 1995

ატენის სიონი. VII ს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 12 X 9, 2008

Ateni Sioni. 7th c. Watercolor, ink on paper, 12 X 9, 2008

მარტვილის კათედრალი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11 X 17, 2005

Martvili Cathedral Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 11 X 17, 2005

მარტვილი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2008

Martvili Church. 7th c. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2008

მარტვილის ჩიქვანების ეკლესია. X-XI სს.

Chikvani Church at Martvili. 10-11th c.

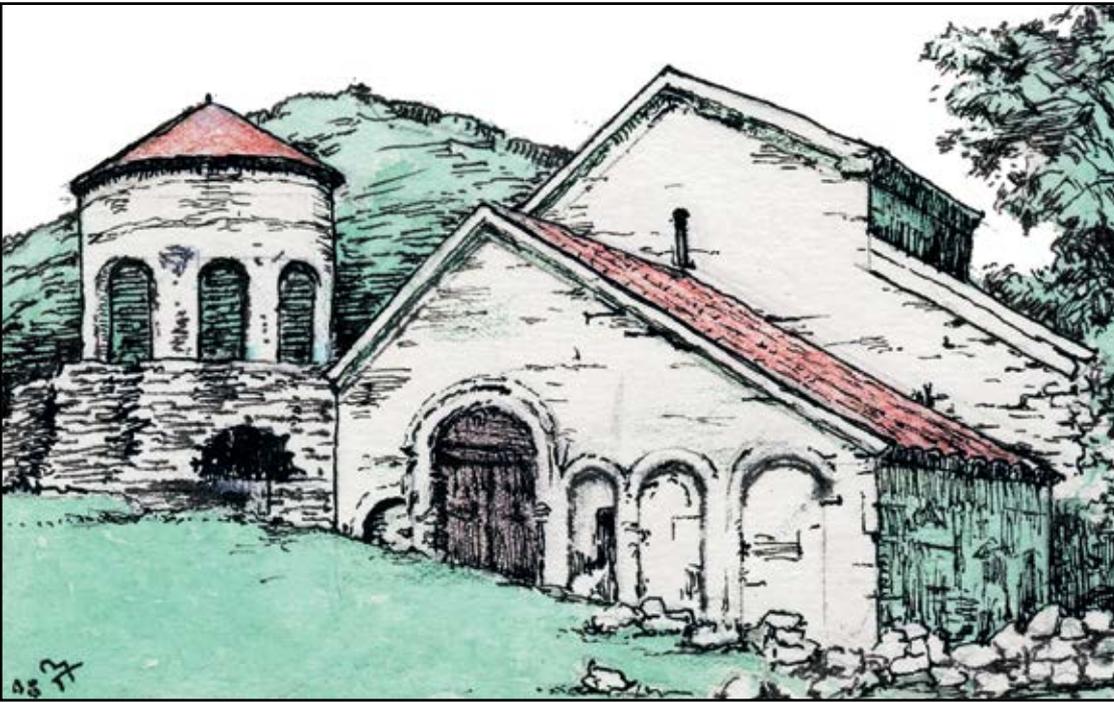

მარტვილის ჩიქვანების ეკლესია. X-XI სს. ქალ., ტუში, ფერ. ფანქარი, 13 X 11, 2001

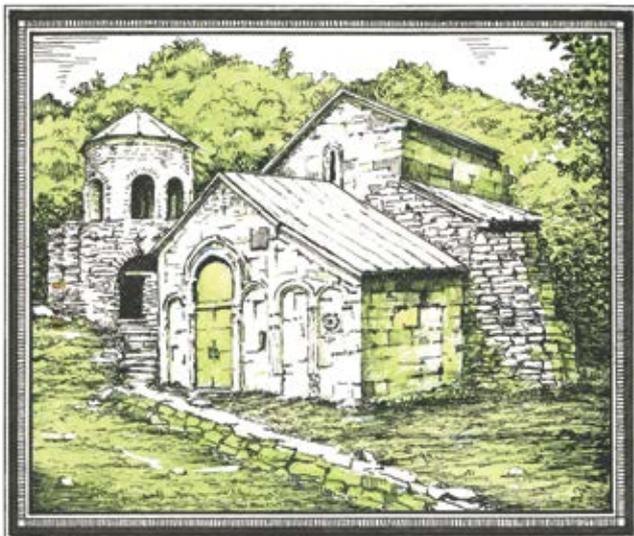
Chikvani Church at Martvili. 10-11th c. Ink, color pencil, paper, 13 X 11, 2001

რკონი. სამონასტრო კომპლექსი. VII – XVIII სს.
Rkoni Monastery complex. 7-18th c.

რკონი. სამონასტრო კომპლექსი. VII – XVIII სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 18 X 22, 2008
Rkoni Monastery complex. 7-18th c. Watercolor, ink, paper, 18 X 22, 2008

რკონი. სამონასტრო კომპლექსი.
VII – XVIII სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008
Rkoni Monastery. 7-8th c.
Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

სამშვილდის სიონი. 759-777 წწ. ქად., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008

Samshvilde. Sioni Church. 759-777. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

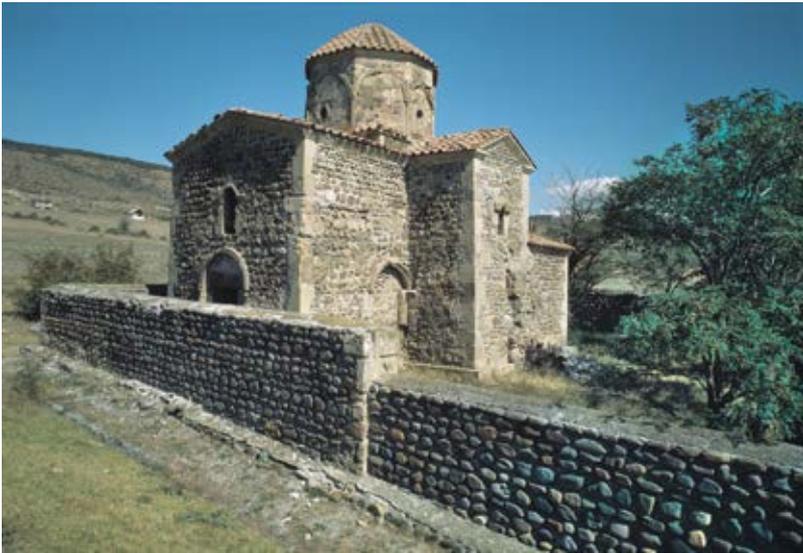
გურჯაანის ყველანმინდა. VIII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008

Gurjaanis Kvelatsminda. 8th c. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

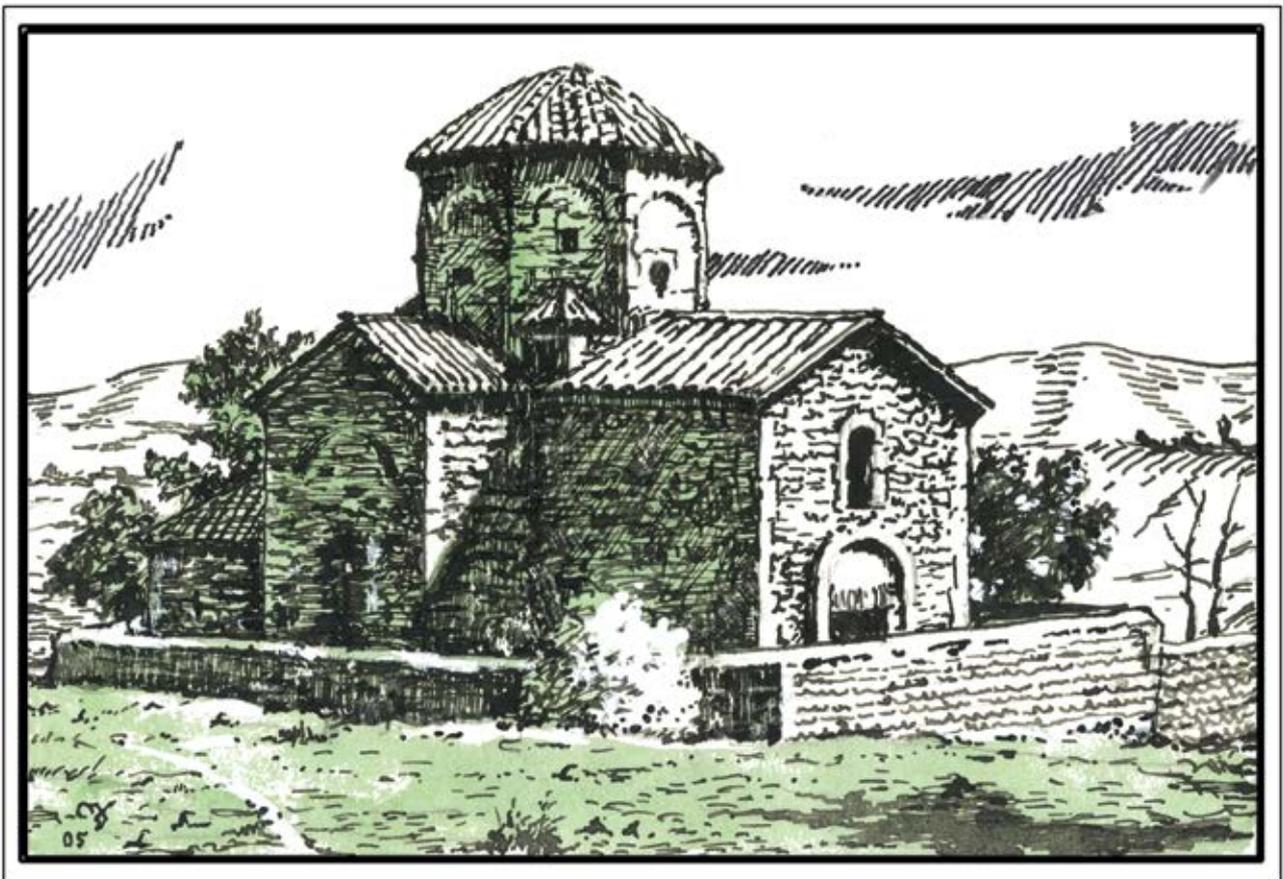

გურჯაანის ყველანმინდა. VIII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008

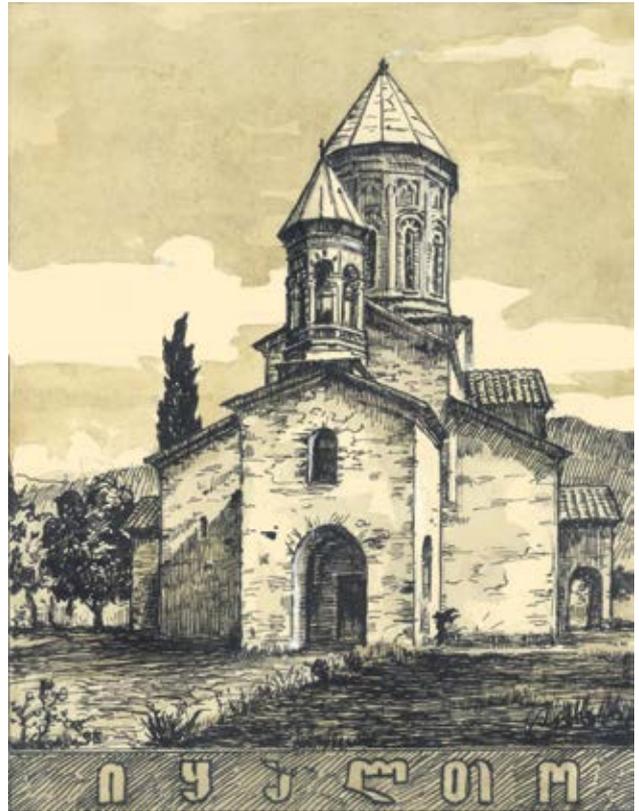
Gurjaanis Kvelatsminda. 8th c. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

თელოვანის ჯვარპატოსანი. VIII – IX სს.
Jvaripatiosani Church in Telovani. 8-9th c.

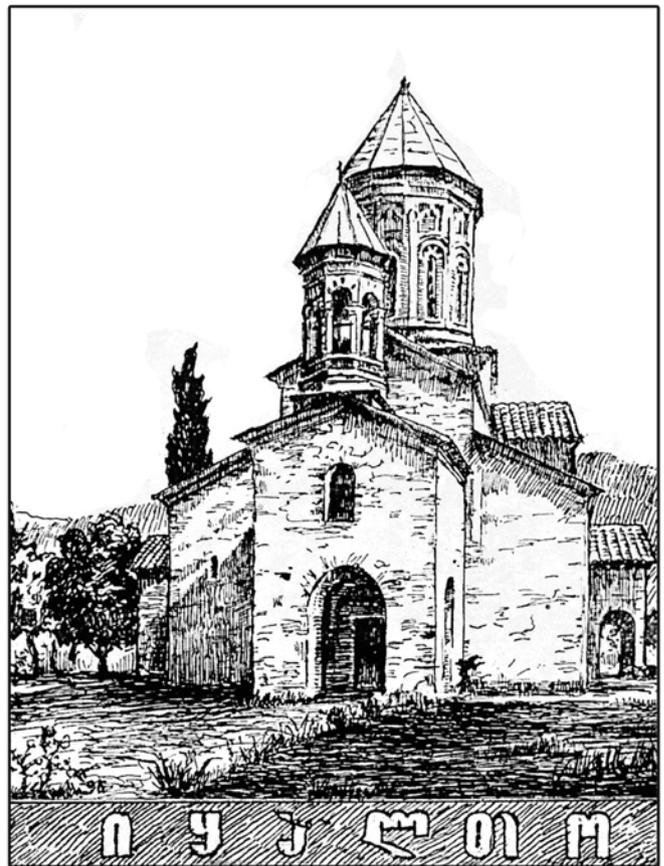

თელოვანის ჯვარპატოსანი. VIII – IX სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2005
Jvaripatiosani Church in Telovani. 8-9th c. Watercolor, ink, paper, 10 X 15, 2005

იყალთოს ფერისცვალების ეკლესია. VIII-IX სს.
ქალ., ტუში, კალამი, 14 X 11, 1996

Ikalto Transfiguration Church. 8-9th c.
Watercolor, ink, paper, 14 X 11, 1996

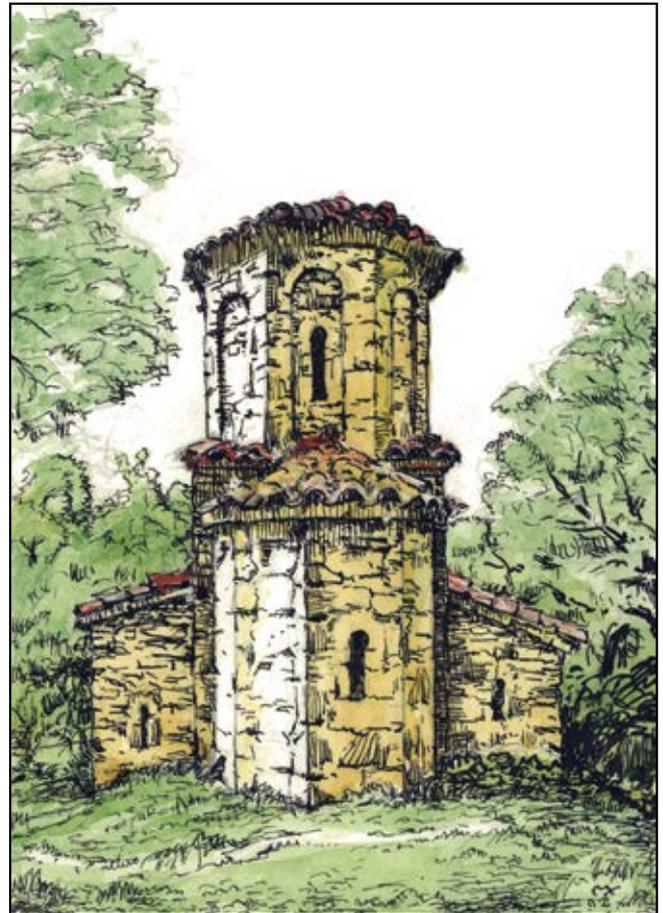
იყალთოს ფერისცვალების ეკლესია.
VIII-IX სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19 X 15, 1995

Ikalto Transfiguration church.
8-9th c. Watercolor, ink, paper, 19 X 15, 1995

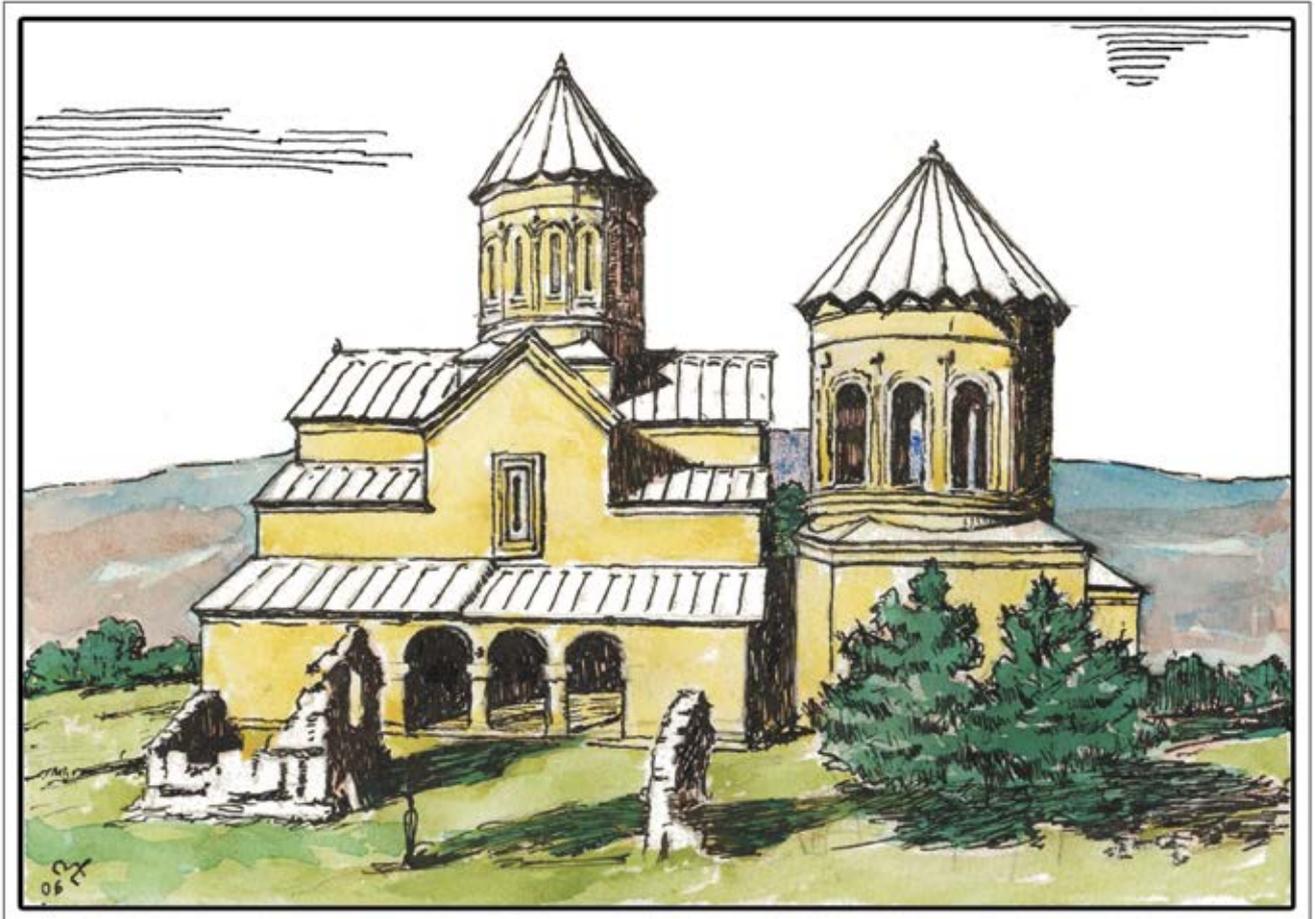
იკალტოს ფერისცვალების ეკლესია. VIII-IX სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 17 X 14, 1995

Ikalto Transfiguration Church. 8-9th c. Watercolor, ink, paper, 17 X 14, 1995

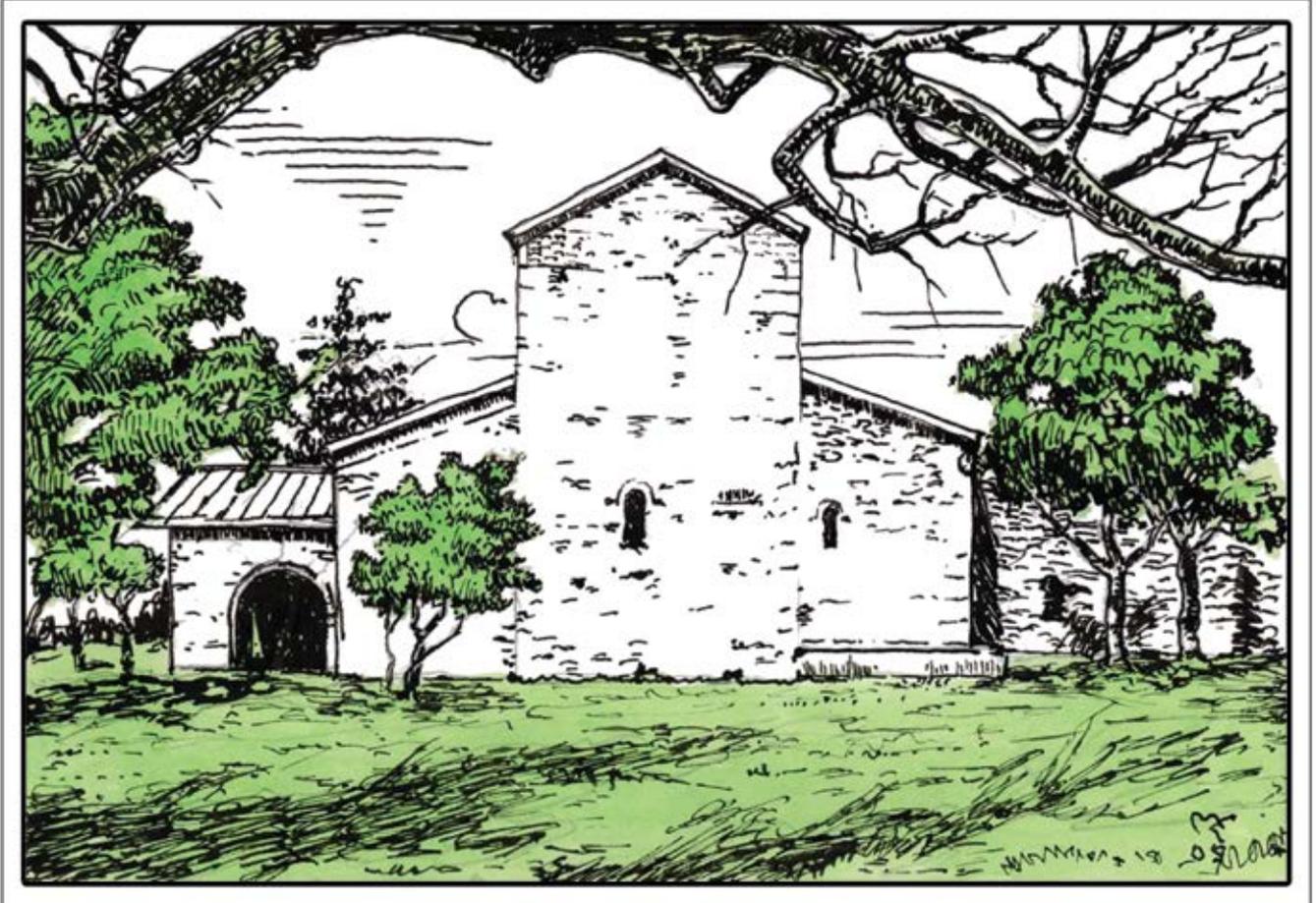
ნეკრესის გუმბათიანი ეკლესია. VIII-IX სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 10, 2002

Domed church in Nekresi. 8-9th c. Watercolor, ink, paper, 14 X 10, 2002

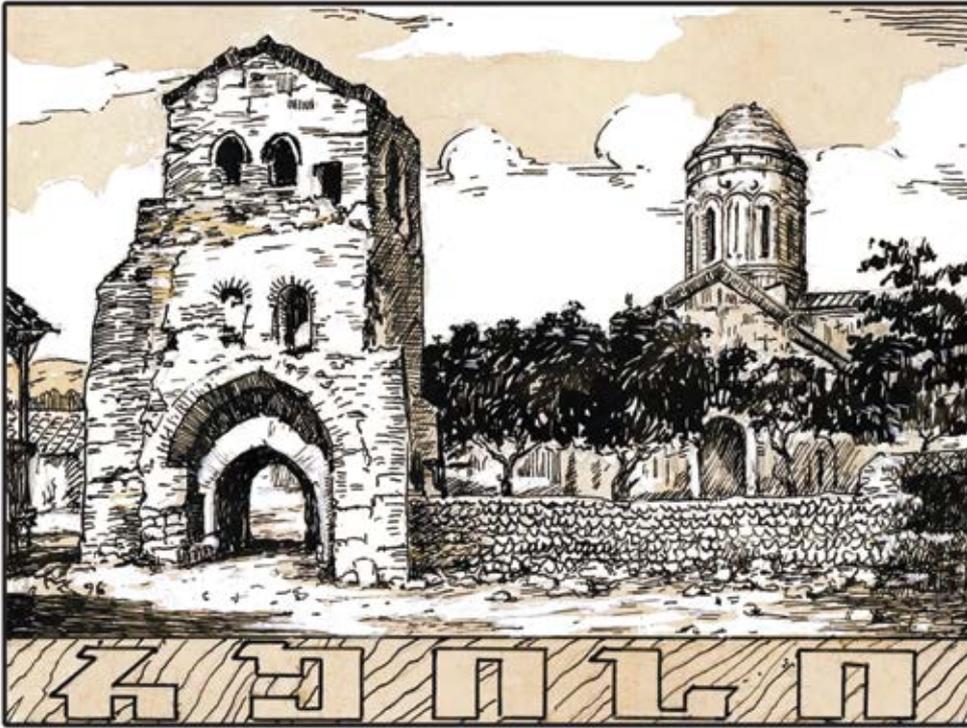
ზარზმა. VIII-IX სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 20, 2006

Zarzma Transfiguration Monastery. 8-9th c. Water color, ink on paper, 14 X 20, 2006

ზედაზნის სამონასტრო კომპლექსი. VIII-X სს. ქაღ., ტუმი, აკვარელი, 10 X 15, 2005

Zedazeni Monastery complex. 8-10th c. Watercolor, ink, paper, 10 X 15, 2005

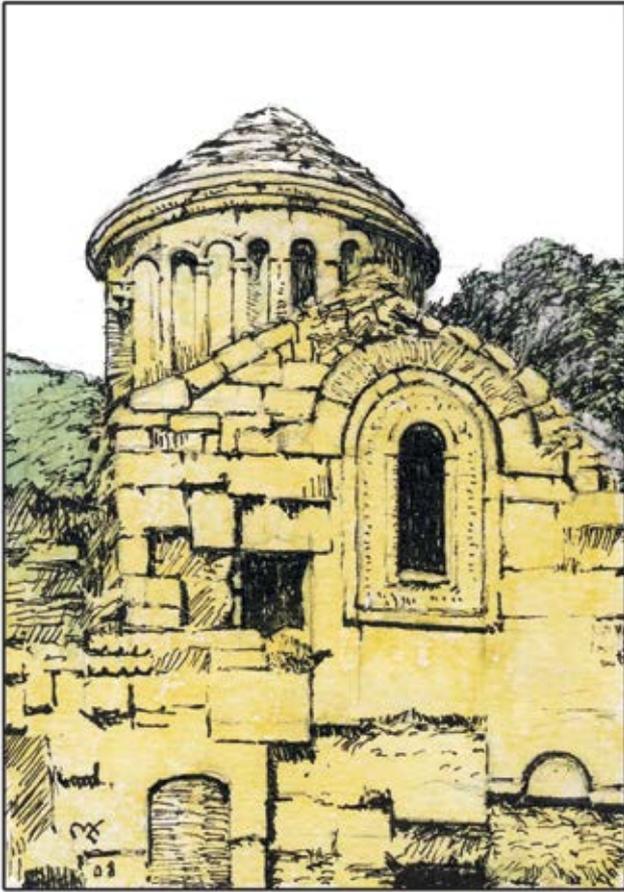
რუისი. VIII-XI სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 12 X 16, 1996

Ruisi Church. 8-11th c. Water color, ink on paper, 12 X 16, 1996

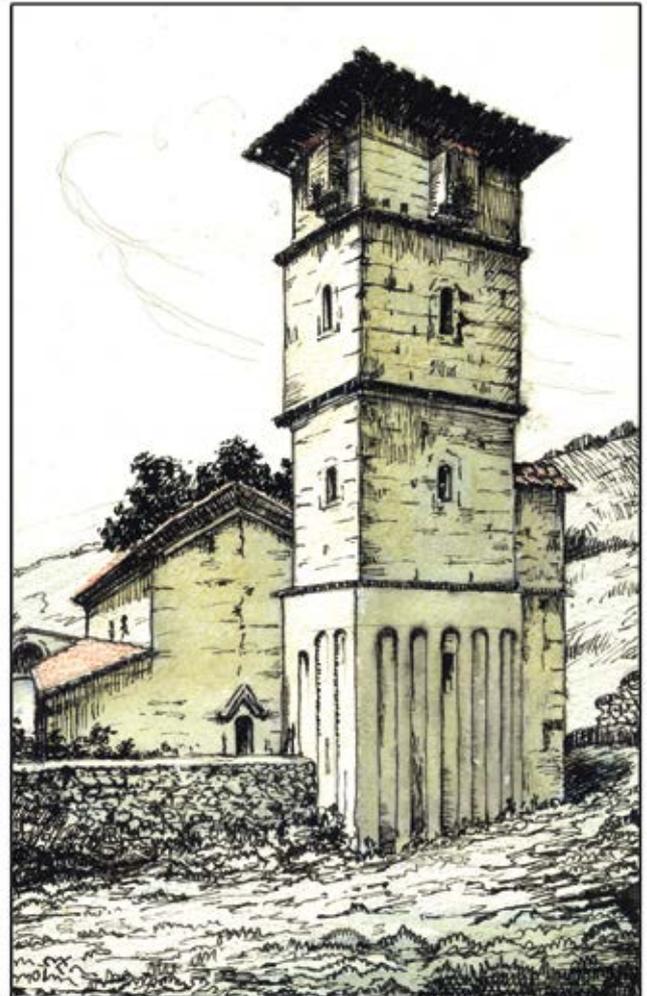
ფაენისი. წმ. გიორგის ტაძარი. IX-X ს. მონოტიპია, 7 X 10, 1985

Phavnisi St. George Church. 9-10th c. Monotopy, 7 X 10, 1985

შატბერდი. IX ს.-ის 20-იანი წლები.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 13 X 9, 2008

Shatberdi Church. 20s of 9th c.
Watercolor, ink on paper, 13 X 9

უბისის ტაძარი (IX-X სს-ის მიჯნა) და კოშკი (1141 წ.).
ქალ., ტუში, აკვარელი, 19 X 12, 2001

Ubisa Church (9-10th c.) and belltower (1141).
Watercolor, ink on paper, 19 X 12, 2001

ლიხნე. ღვთისმშობლის მიძინების ტაძარი. X ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 20, 2005

Dormition of the Virgin Mary Church. 10th c. Watercolor, ink, paper, 14 X 20, 2005

ზემო ნიქოზი. მთავარანგელოზის ეკლესია. X ს.
ფოტო თამაზ დვალის არქივიდან

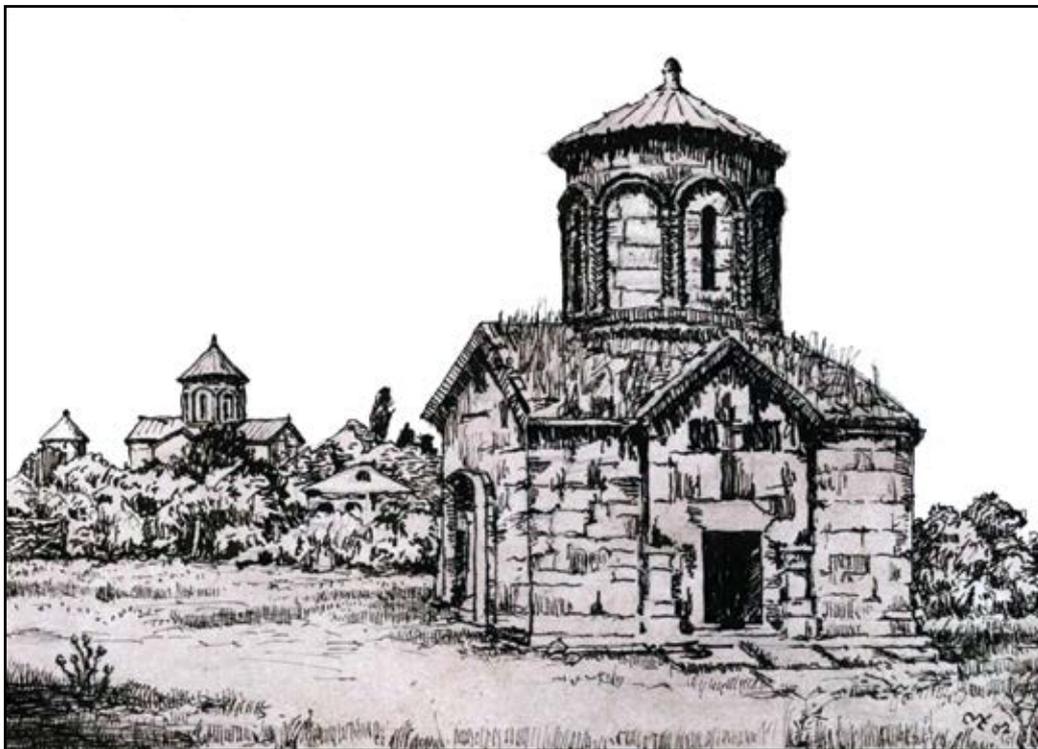
Archangel's Church in Zemo Nikozi. 10th c

Photo credit from the archive of Tamaz Dvali

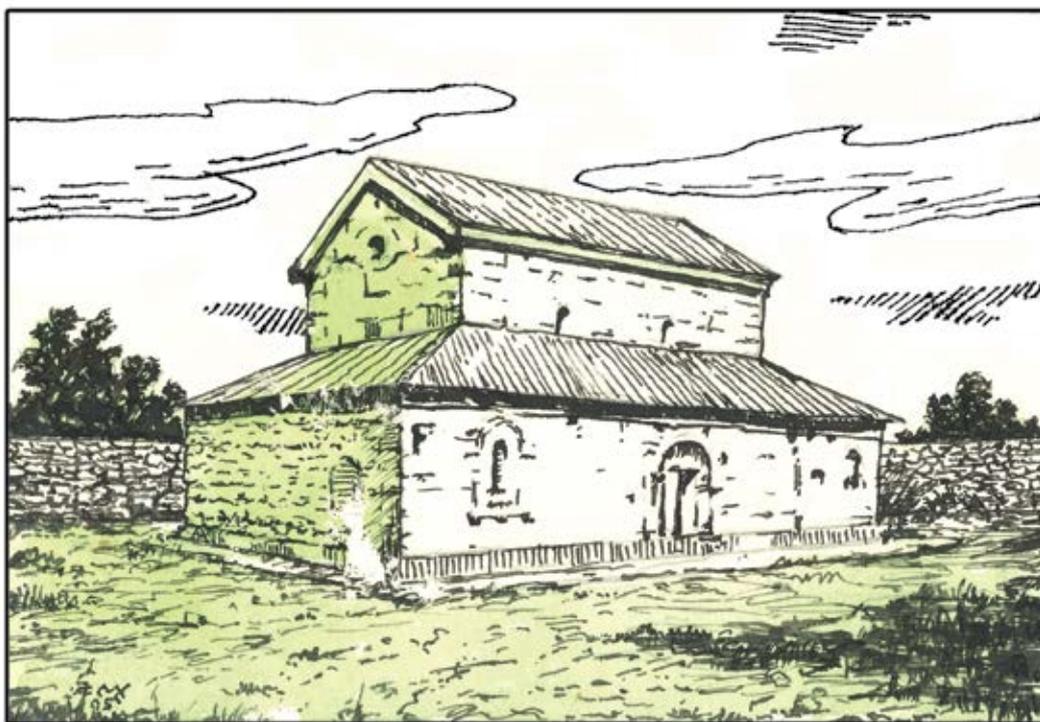

ზემო ნიქოზი. მთავარანგელოზის ეკლესია. X ს. ქაღ., ტუში, 15 X 21, 2003

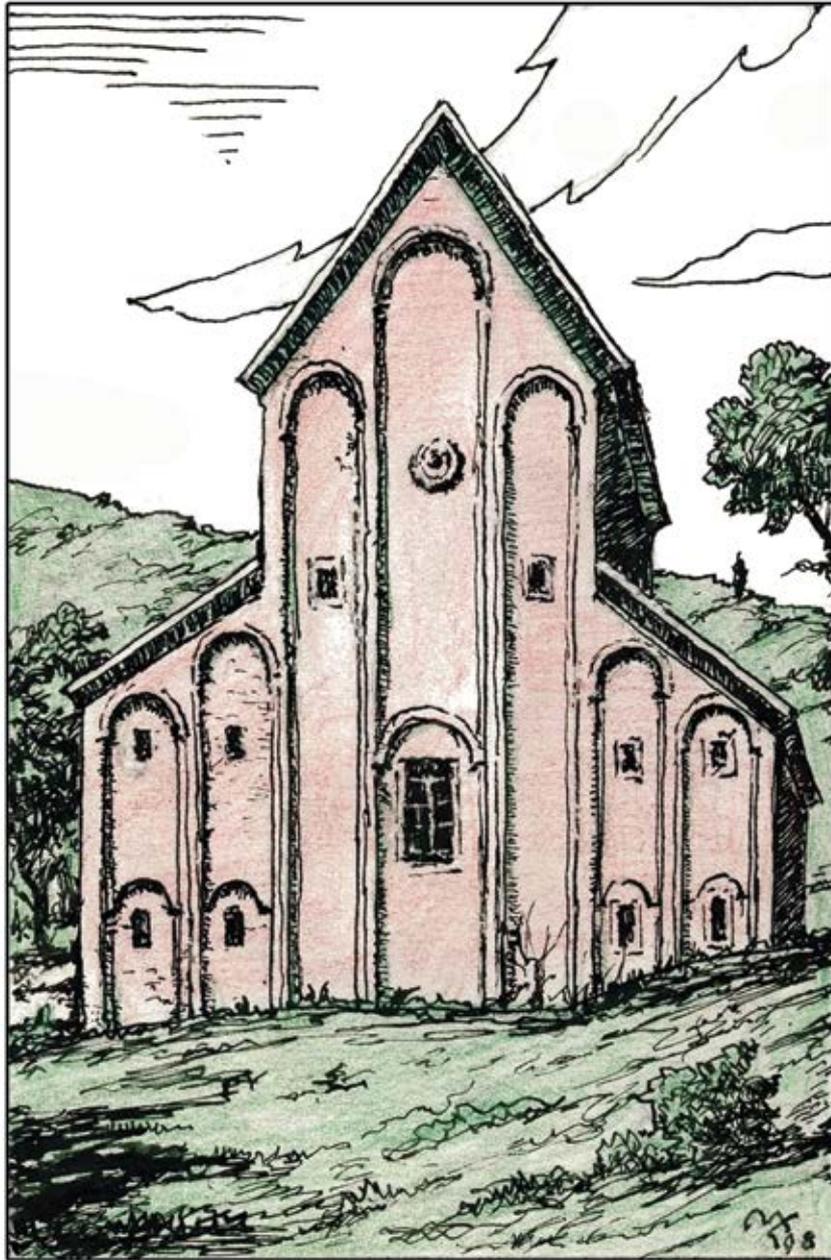
Archangel's Church in Zemo Nikozi. 10th c. Indian ink on paper, 15 X 21, 2003

ზემო ნიკოზი. მთავარანგელოზის ეკლესია. X ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 21, 2002
Archangel's Church in Zemo Nikozi. 10th c. Watercolor, ink, paper, 15 X 21, 2002

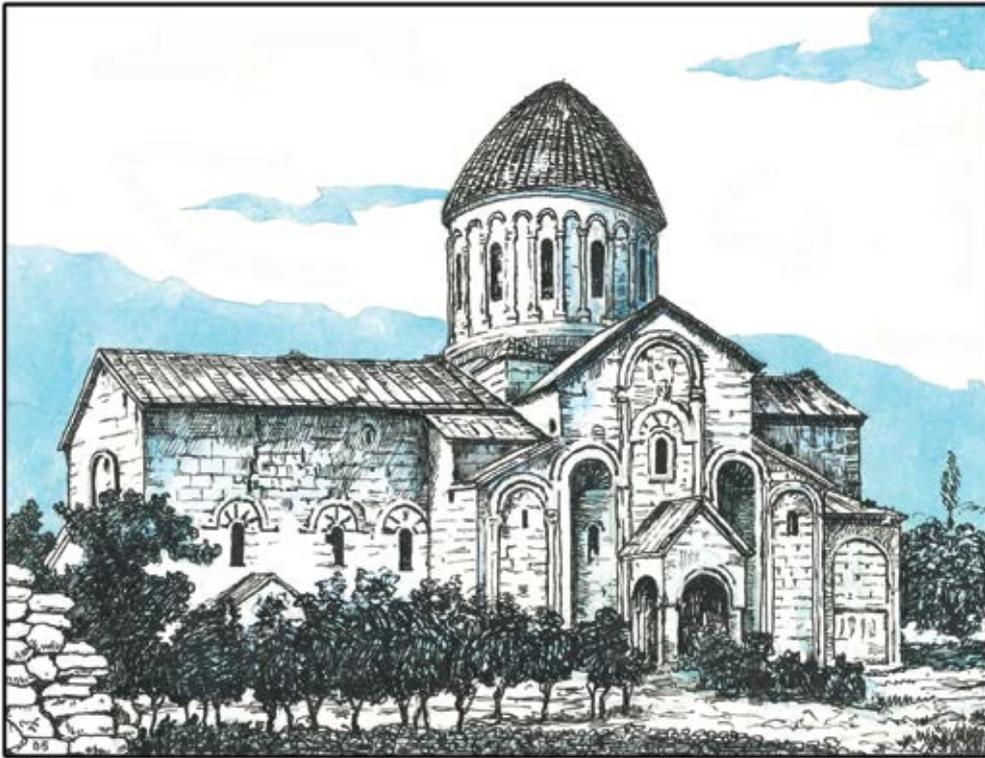

ერედვი. წმ. გიორგის ტაძარი. X ს-ის შუა წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2005
Eredvi St. George Church. Mid. 10th c. Watercolor, ink, paper, 10 X 15, 2005

პარხალი. X ს-ის 60-70-იანი წლები. ქად., ტუში, აკვარელი, 15 X 10, 2008

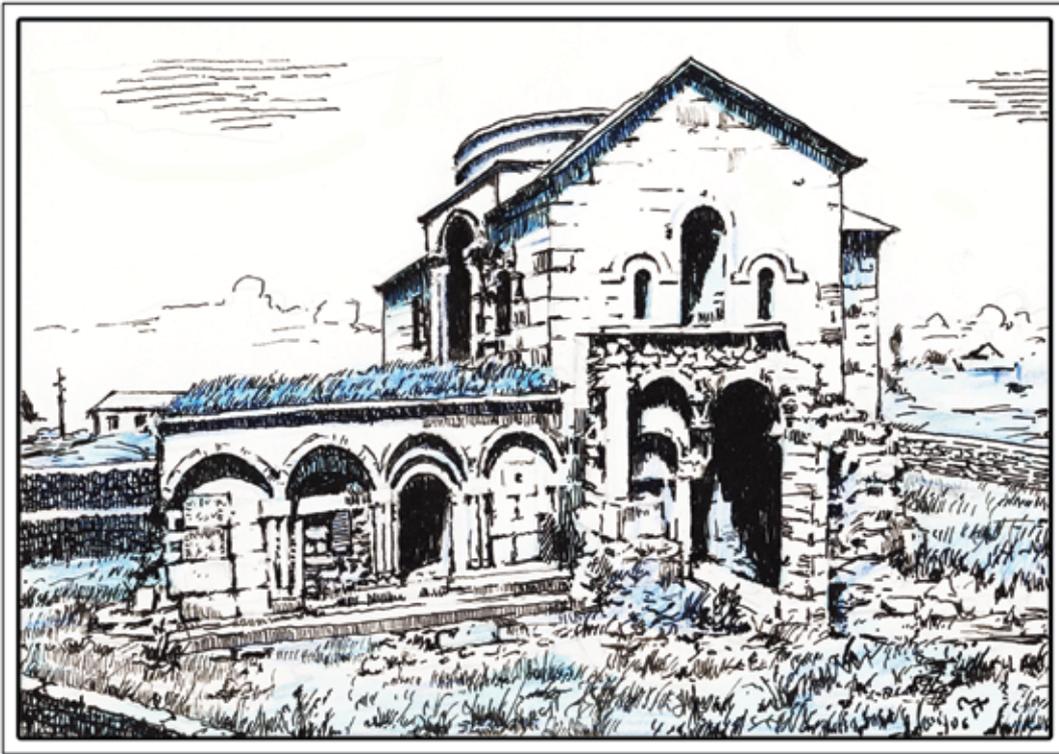
Parkhali Church. 60-70s of 10th c. Watercolor, ink on paper, 15 X 10, 2008

ოშკი. 963-973 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19 X 25, 2005
Oshki. 963-973. Watercolor, ink, paper, 19 X 25, 2005

ოშკი. 963-973 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2008
Oshki St. John Church. 963-973. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2008

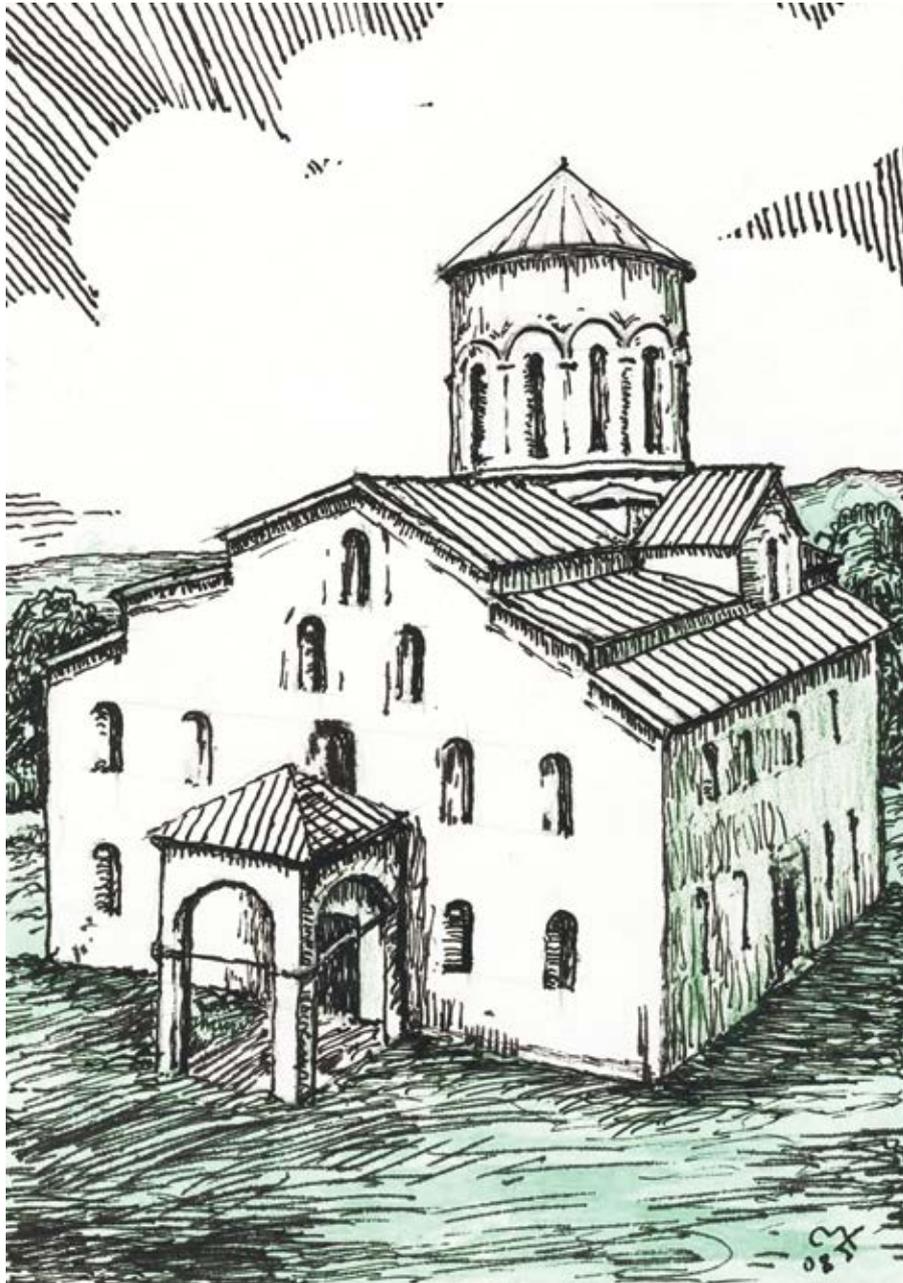
კუმურდო. 964 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 20, 2006
Kumurdo Cathedral. 964. Water color, ink on paper, 14 X 20, 2006

კუმურდო. 964 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8 X 13, 2008
Kumurdo Cathedral. 964. Watercolor, ink on paper, 8 X 13, 2008

კვეტერას ციხის ეკლესია. X ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 10, 2008
Kvetera Fortress's Church. 10th c. Watercolor, ink, paper, 15 X 10, 2008

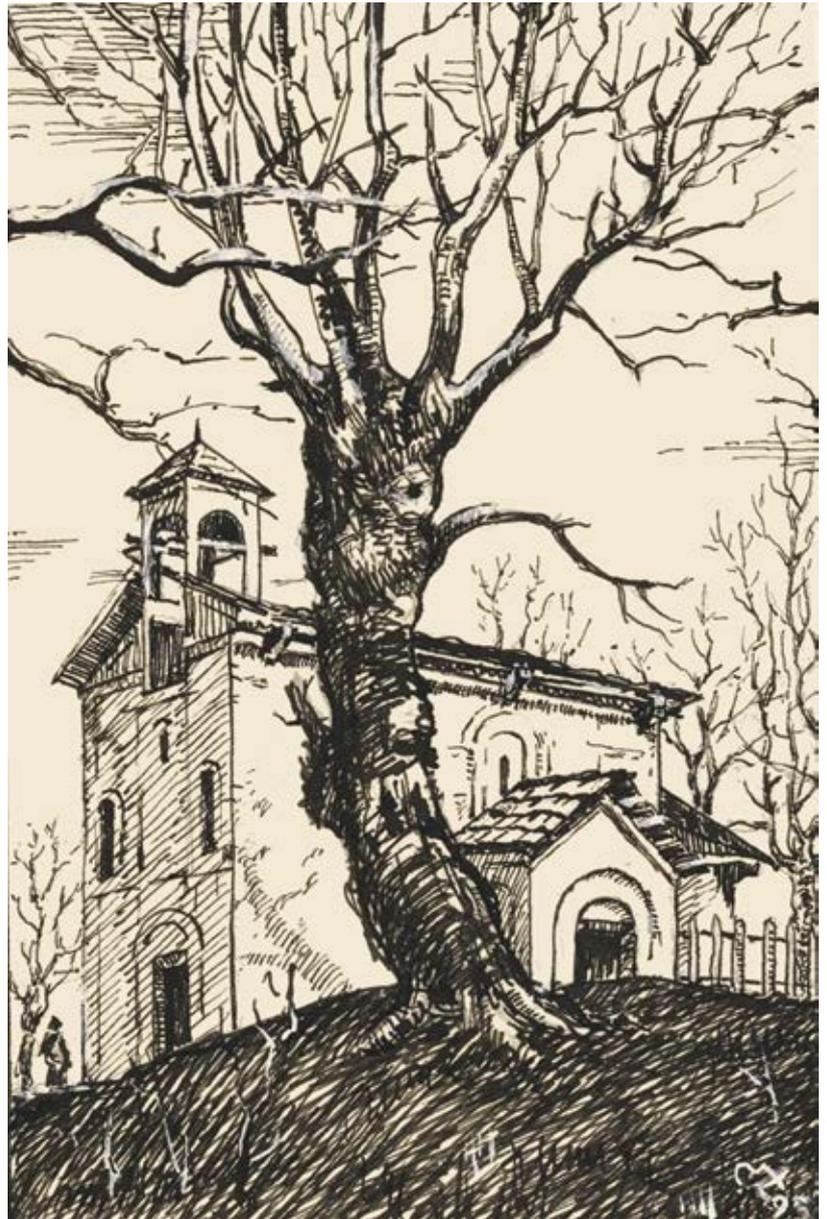

მოქვი. X ს.-ის II ნახ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 14 X 10, 2008

Mokvi Church. 2nd half of 10th c. Watercolor, ink on paper, 14 X 10, 2008

წალენჯიხა. მაცხოვრის ფერისცვალების ტაძარი. X-XI სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 20, 2005
Church of Jesus' Transfiguration in Tsalendjikha. 10-11th c. Watercolor, ink, paper, 14 X 20, 2005

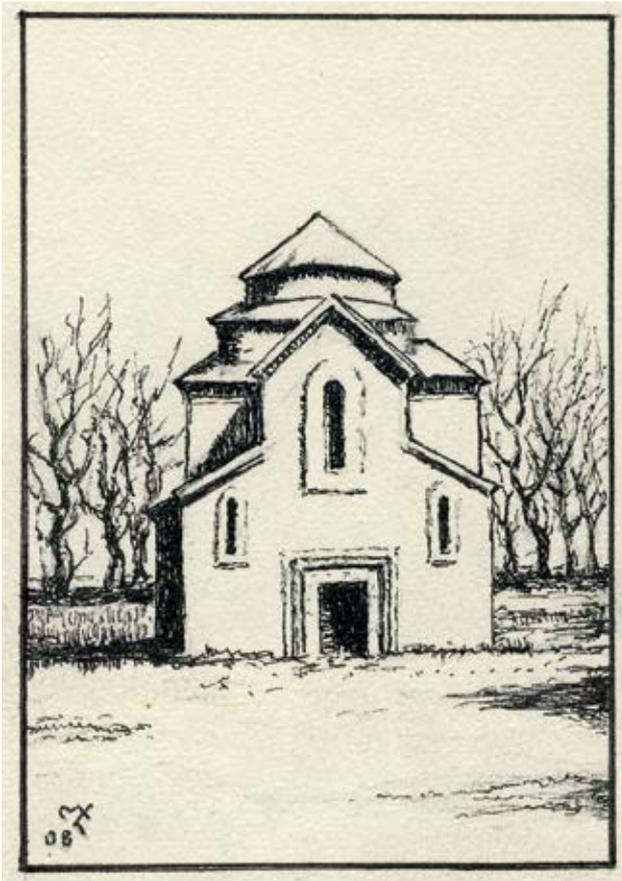
ზემო კრიხი. მთავარანგელოზის ეკლესია X - XI სს. ქალ., ტუში, კალამი, 15 X 10, 1995
ფოტო 1991 წლის მიწისძვრის შემდეგ.

Archangel's Church in Zemo Krikhi. 10-11th c. Pen, ink, paper, 15 X 10, 1995
The picture is taken after the seism occurred in 1991

ზემო კრიხი. X - XI სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16,5 X 18, 1995

Zemo Krikhi. X-XI c. Water color, ink on paper, 16,5 X 18, 1995

ბედიის ტაძარი. X-XI სს.-ის მიჯნა.
ქალ., ტუში, კლამი, 13 X 9, 2008

Bedia Cathedral. 10-11th c.
Watercolor, ink on paper, 13 X 9, 2009

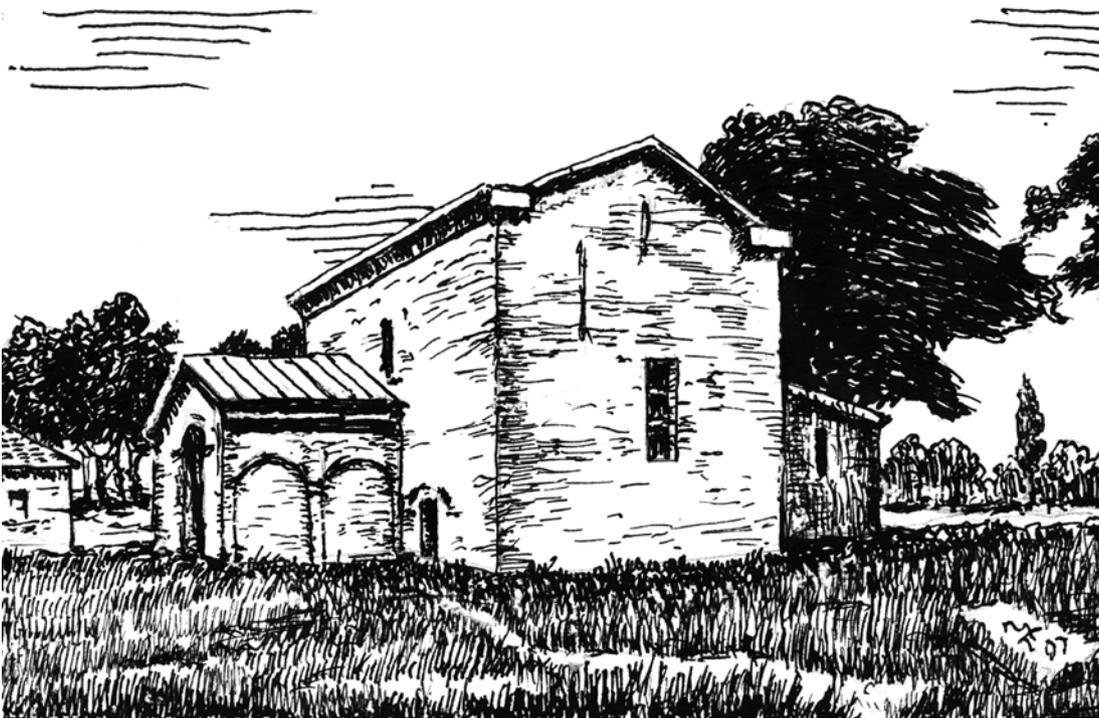

კაცხი. X-XI საუკუნეთა მიჯნა.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 9, 2008

Katskhi. X-XI c.
Watercolor, ink on paper, 14 X 9, 2008

იკვი. წმ. გიორგის ეკლესია. XI ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008
Ikvi St. George Church. 11th c. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

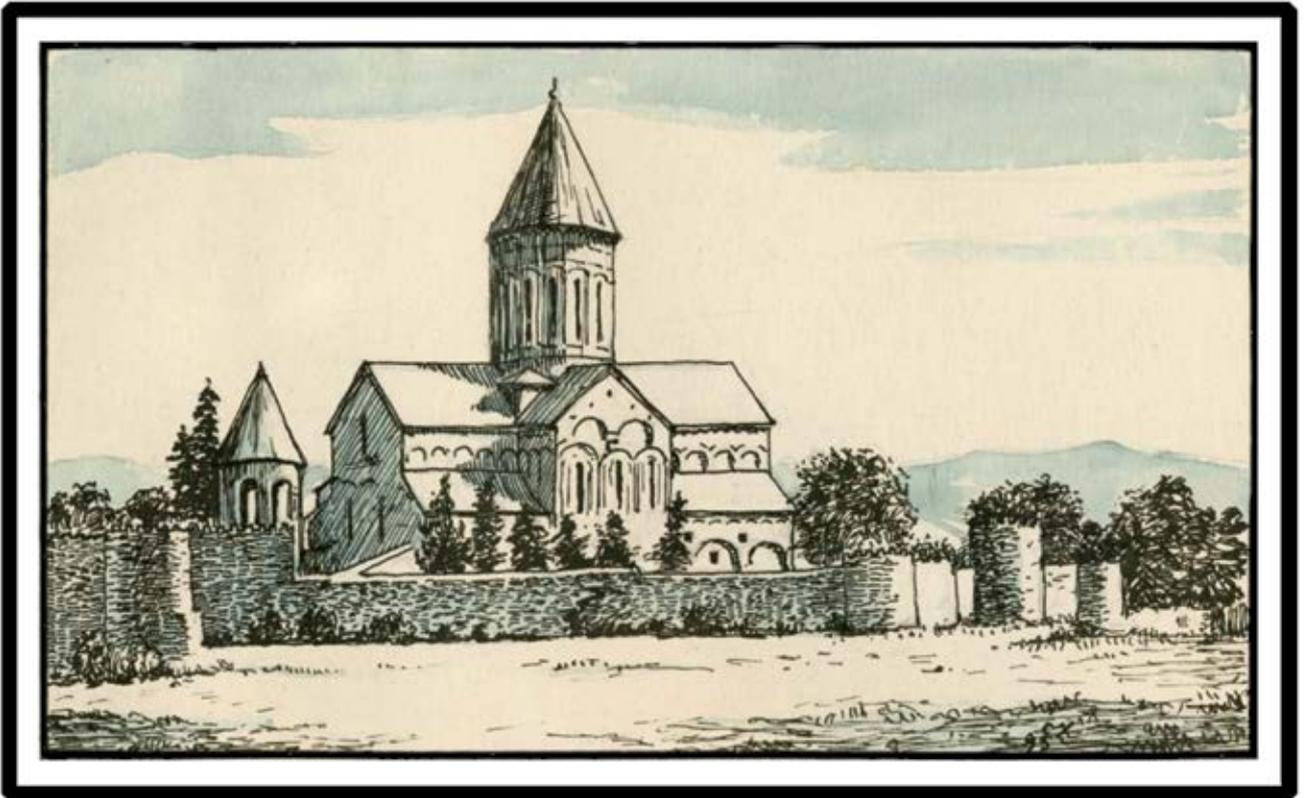

ილორის წმ. გიორგის ეკლესია. XI ს. ქალ., ტუში, კალამი, 9 X 14, 2007
Ilori St. George Church. 11th c. Water color, ink on paper, 9 X 14, 2007

საფარის მონასტერი. X – XIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16 X 19, 1995

Saphara Monastery. 10-13th c. Watercolor, ink, paper, 16 X 19, 1995

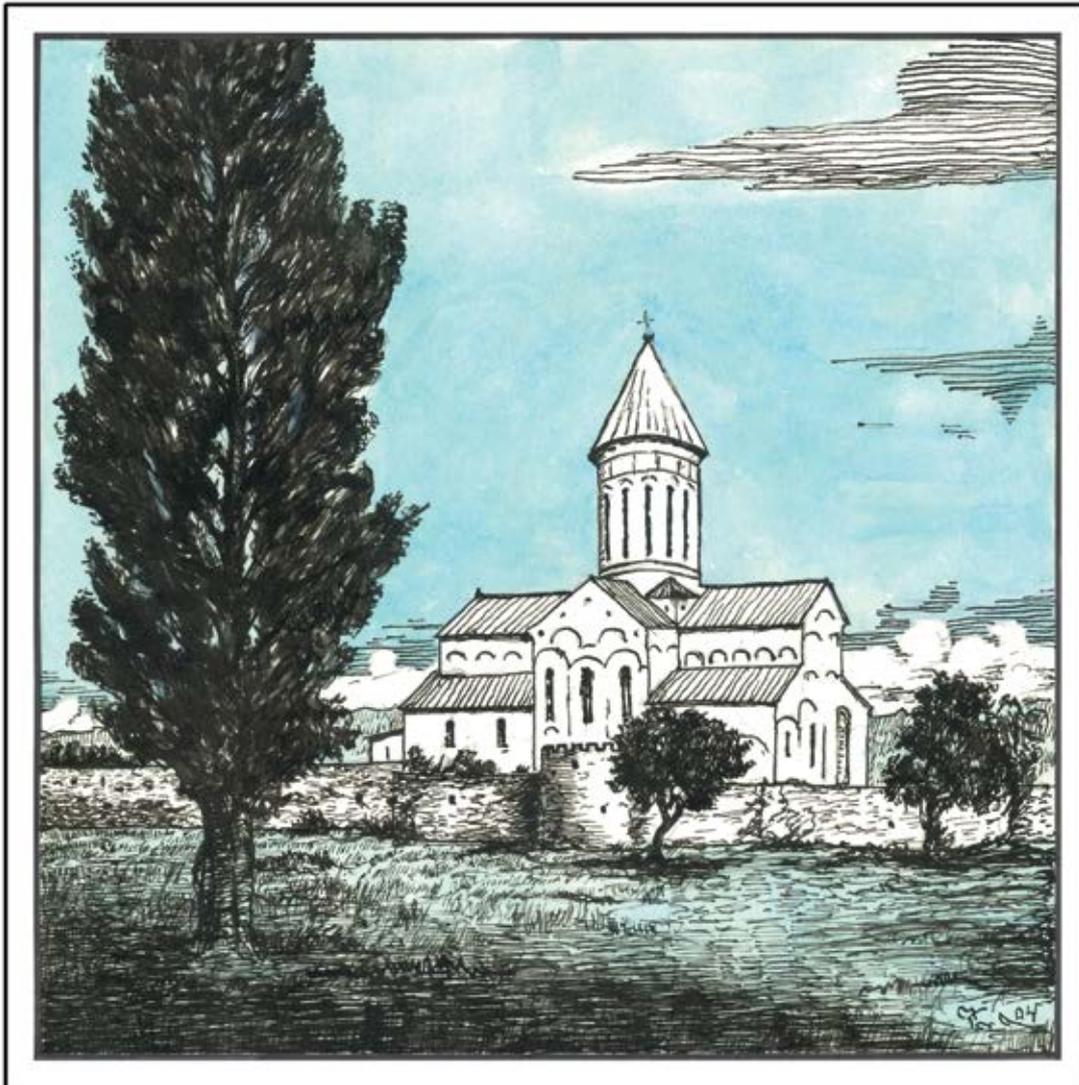
ალავერდის წმ. გიორგის ტაძარი. XI ს-ის I მეოთხ. ქად., ტუში, აკვარელი, 15 X 11, 1995

Alaverdi Monastery. 1st quarter of XI c. Water color, ink on paper, 15 X 11, 1995

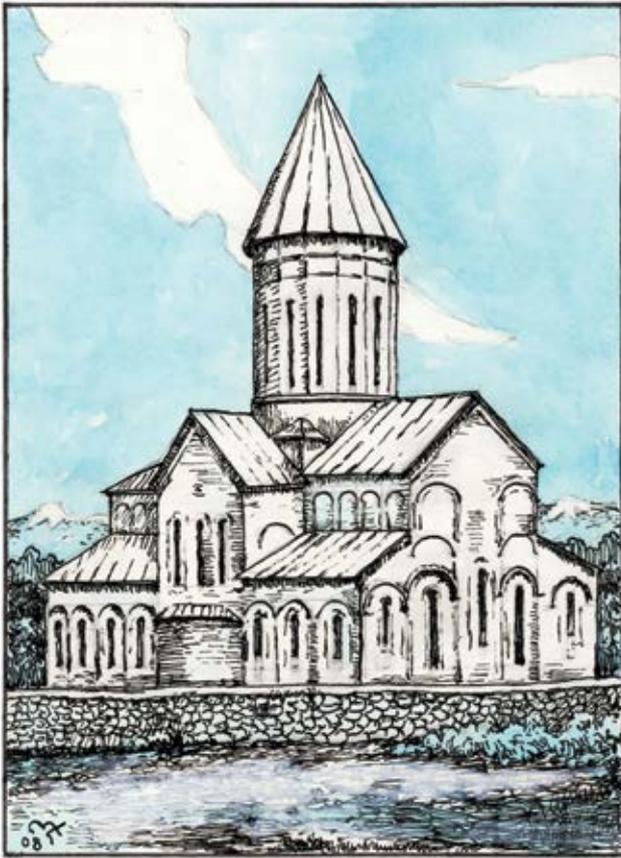

ალავერდი. წმ. გიორგის საკათედრო ტაძარი.
XI ს-ის I მეოთხედი. ქალ., ტუში, აკვარელი,
15 X 20, 1997

Alaverdi St. George Church. 1st quarter of 11th c.
Watercolor, ink, paper, 15 X 20, 1997

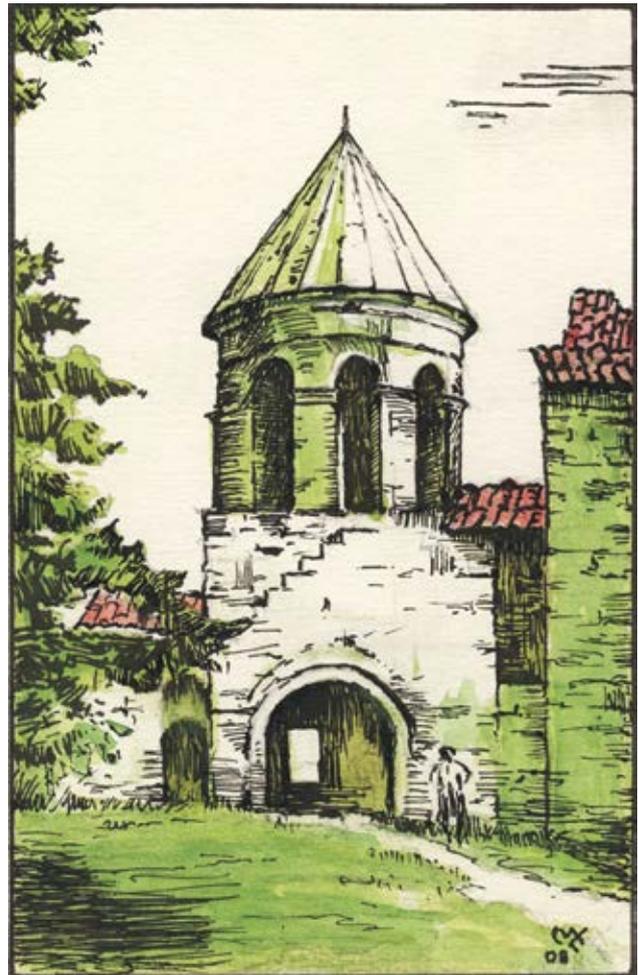

ალავერდი. წმ. გიორგის საკათედრო ტაძარი. XI ს-ის I მეოთხედი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 20, 2004
Alaverdi St. George Church. 1st quarter of 11th c. Watercolor, ink, paper, 20 X 20, 2004

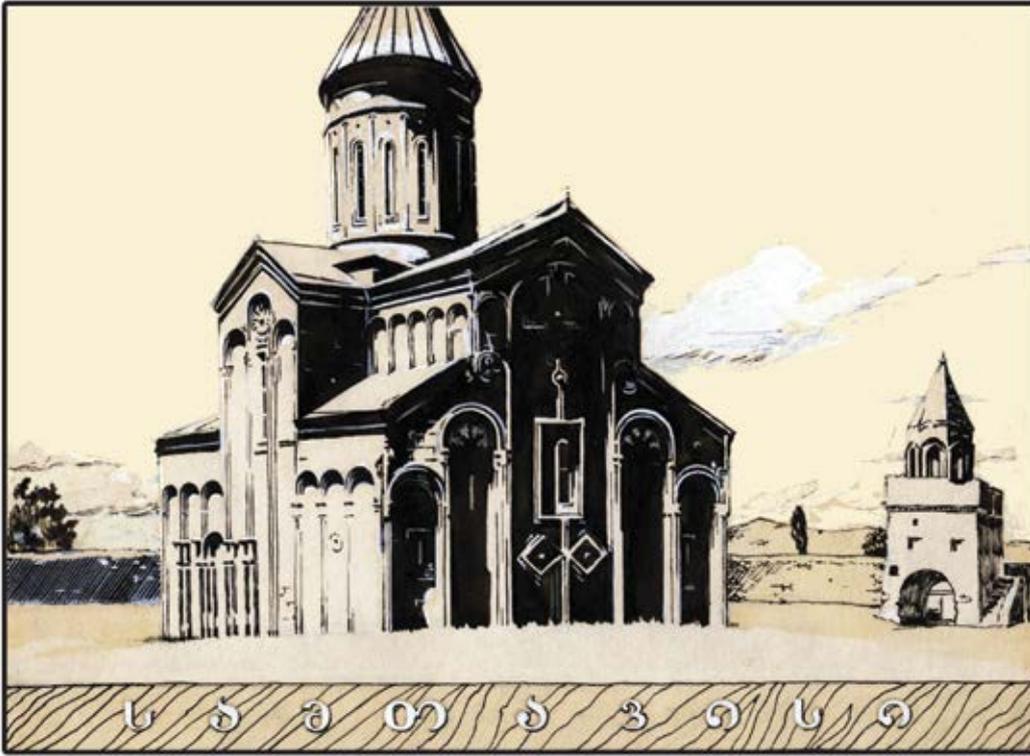
ალავერდის წმ. გიორგის ტაძარი. XI ს-ის I მეოთხ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 11, 2008

Alaverdi Monastery. 1st quarter of 11th c.
Watercolor, ink on paper, 15 X 11, 2008

ალავერდის სამრეკლო. XIX ს. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 14 X 9, 2008

Bell tower of Alaverdi Church. 19th c.
Watercolor, ink on paper, 14 X 9, 2008

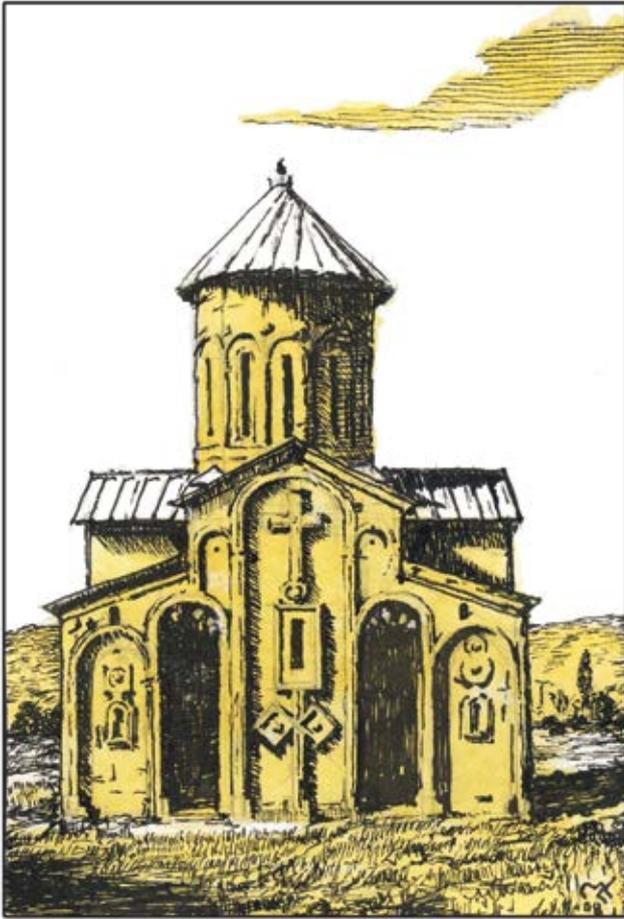
სამთავისი. 1030 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 20, 1996

Samtavisi Cathedral. 1030. Water-color, ink on paper, 15 X 20, 1996

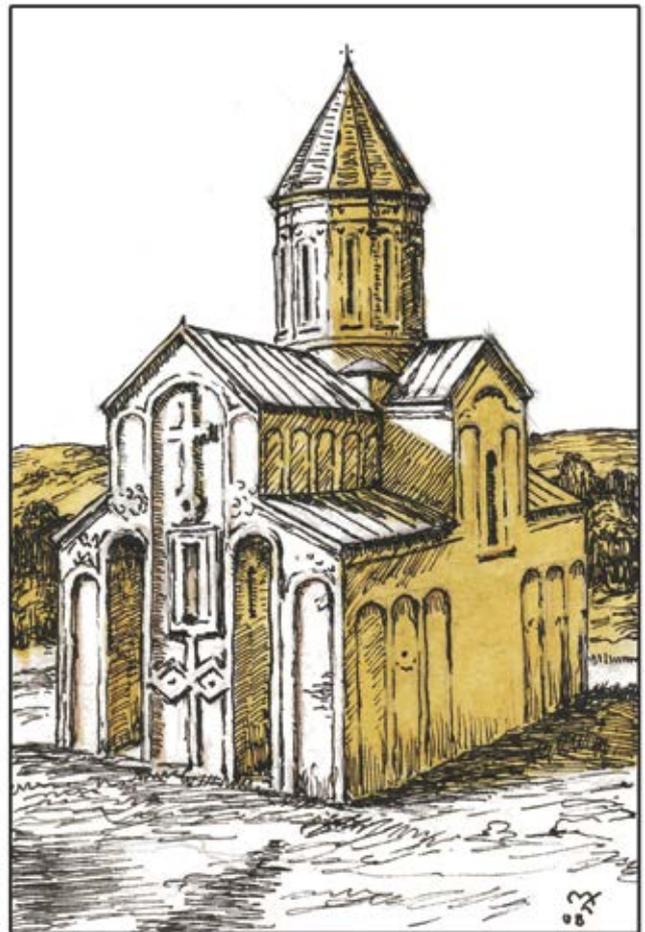

სამთავისი. 1030 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2008

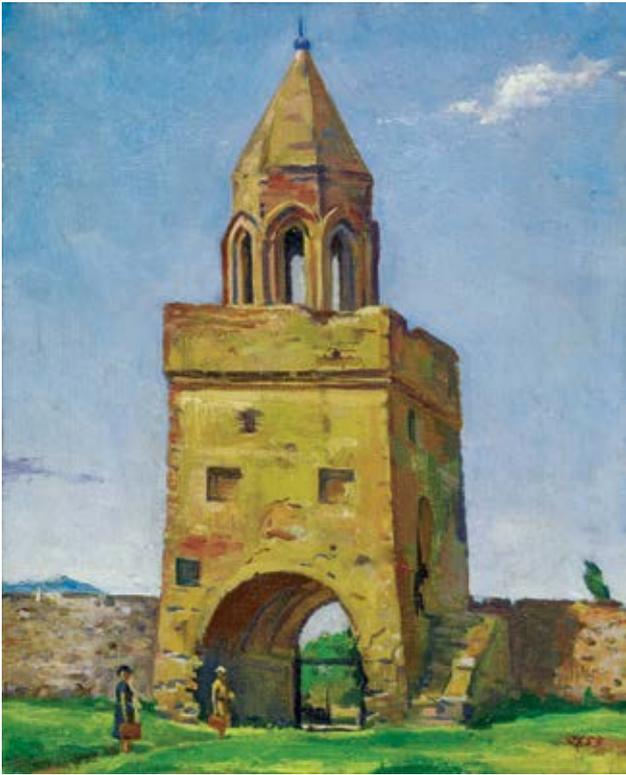
Samtavisi Church. 1030. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2008

სამთავისი. 1030 წ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 16 X 11, 2008
Samtavisi Church. 1030.
Watercolor, ink on paper, 16 X 11, 2008

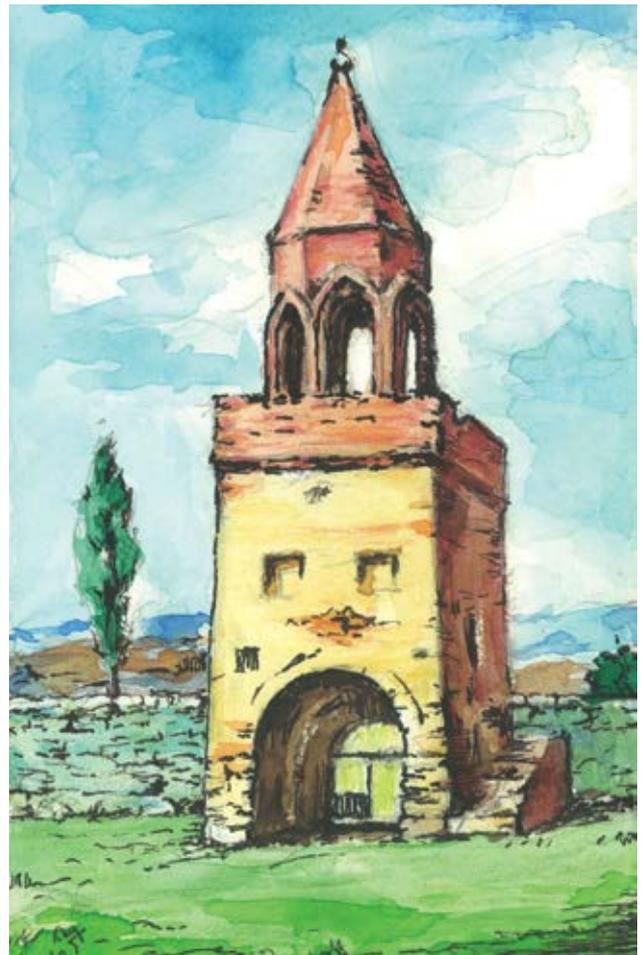

სამთავისი. 1030 წ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 16 X 11, 2008
Samtavisi Church. 1030.
Watercolor, ink on paper, 16 X 11, 2008

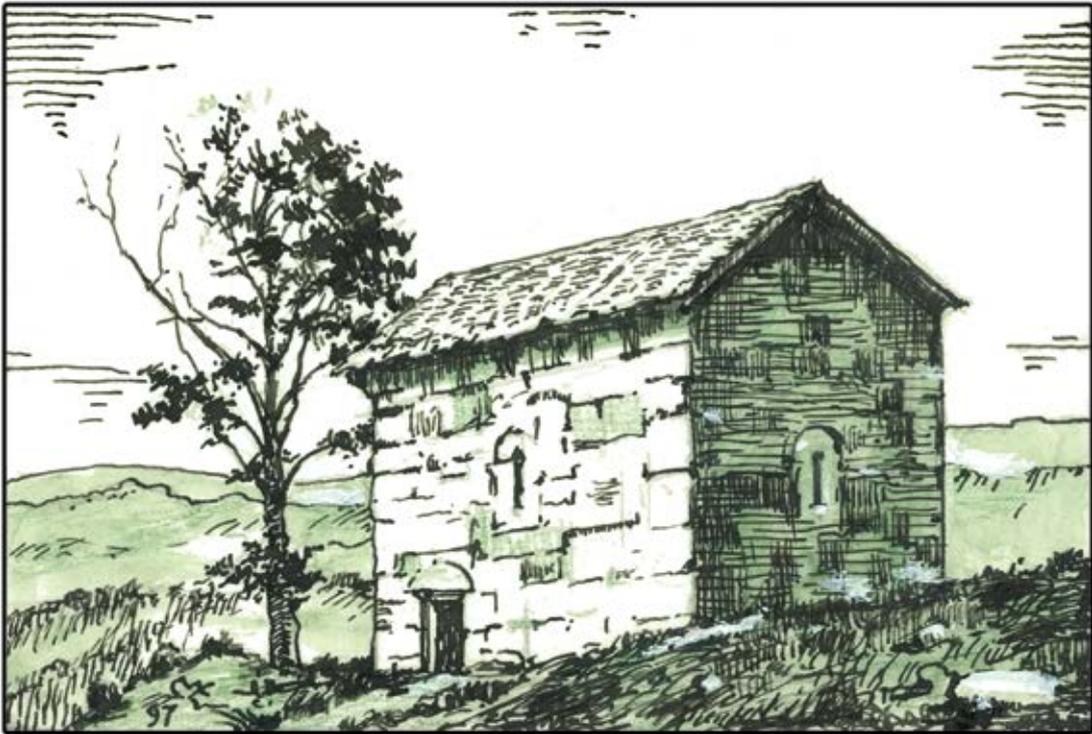
სამთავისის სამრეკლო. XVIII ს-ის I ნახევრი.
ტილო, ზეთი, 35,5 X 27,5, 1953

Belltower of Samtavisi Church. 1st half of XVIIIth c.
Oil on canvas, 35,5 X 27,5, 1953

სამთავისის სამრეკლო. XVIII ს-ის I ნახევრი. ქაღ.,
ტუში, აკვარელი, 14 X 9, 2010

Belltower of Samtavisi Church. 1st half of XVIIIth c.
Watercolor, ink on paper, 14 X 9, 2010

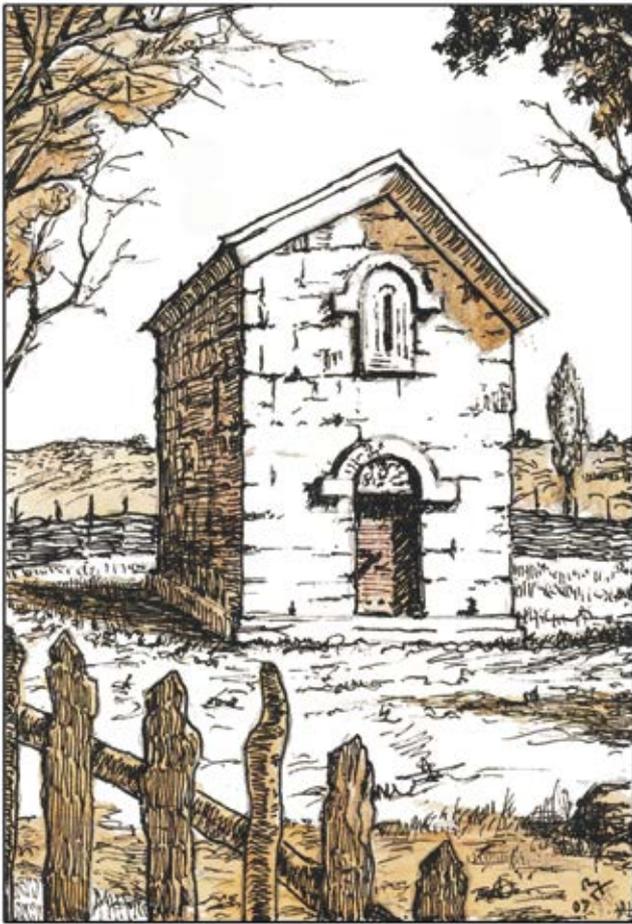
სპეთი. „ზედა მაცხოვარი“. XI ს-ის I ნახევარი ქალ., ტუში, აკვარელი, 8 X 12, 1997

Upper church of Jesus in Speti. 1st half of 11th c. Watercolor, ink, paper, 8 X 12, 1997

ხცისი. იოანე ნათლისმცემლის ტაძარი. 1002 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2005

St. John the Baptist Church in Khtsisi. 1002. Watercolor, ink, paper, 9 X 14, 2005

პატარა ონი. რაკეტის წმ. ნიკოლოზის ეკლესია. XI ს.-ის I მეოთხედი. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 13 X 9, 2007

Raketi St. Nicholas Church in Patara Oni. 1st quarter of 11th c. Water color, ink on paper, 13 X 9, 2007

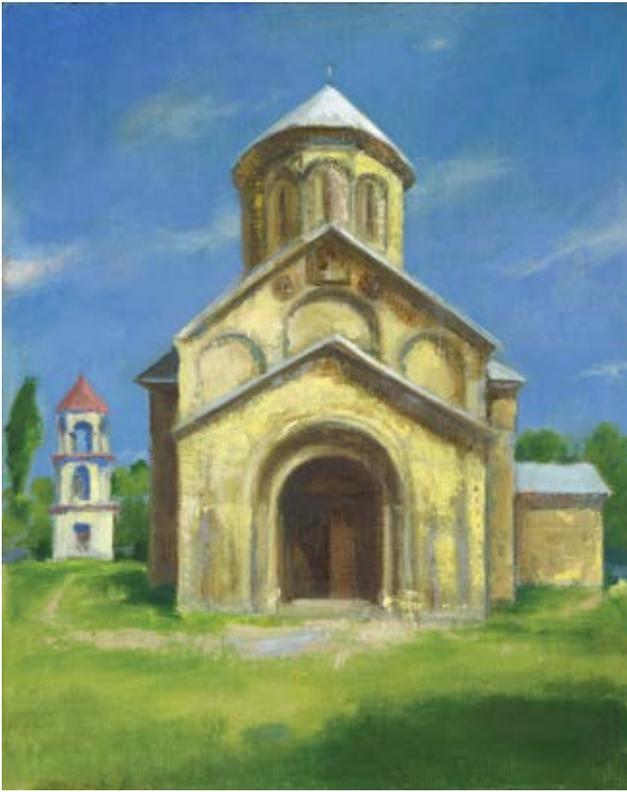
ბაგრატის ტაძარი. 1003 წ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 10 X 14,5, 2008

Bagrati Cathedral. 1003. Watercolor, ink on paper, 10 X 14,5, 2008

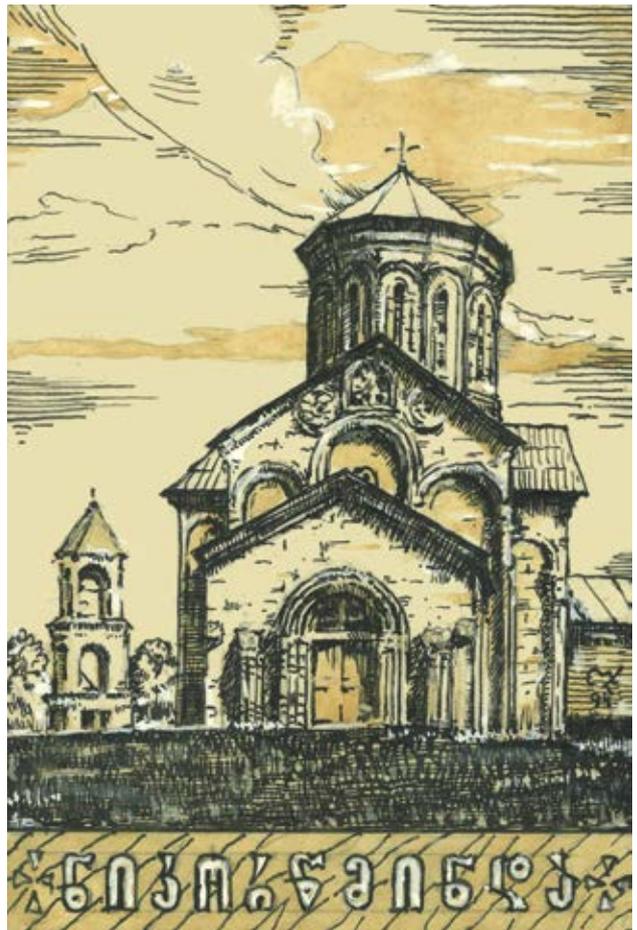
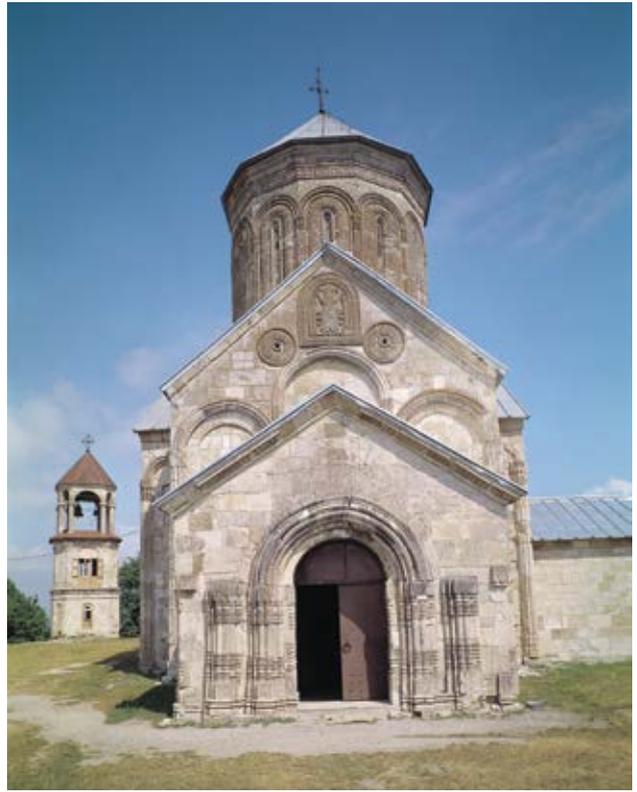

ბოდბის მონასტერი, მთავარი ტაძარი. XI ს. ქალ., ტუში, კალამი, 9 X 14, 2008

Main Church of Bodbe Monastery. 11th c, Water color, ink on paper, 9 X 14, 2008

ნიკორწმინდის წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი.
1010-1014 წწ. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 52 X 42, 1989
Nikortsminda St. Nicholas Cathedral Church. 1010-1014
ww. Oil, canvas on cardboard, 52 X 42, 1989

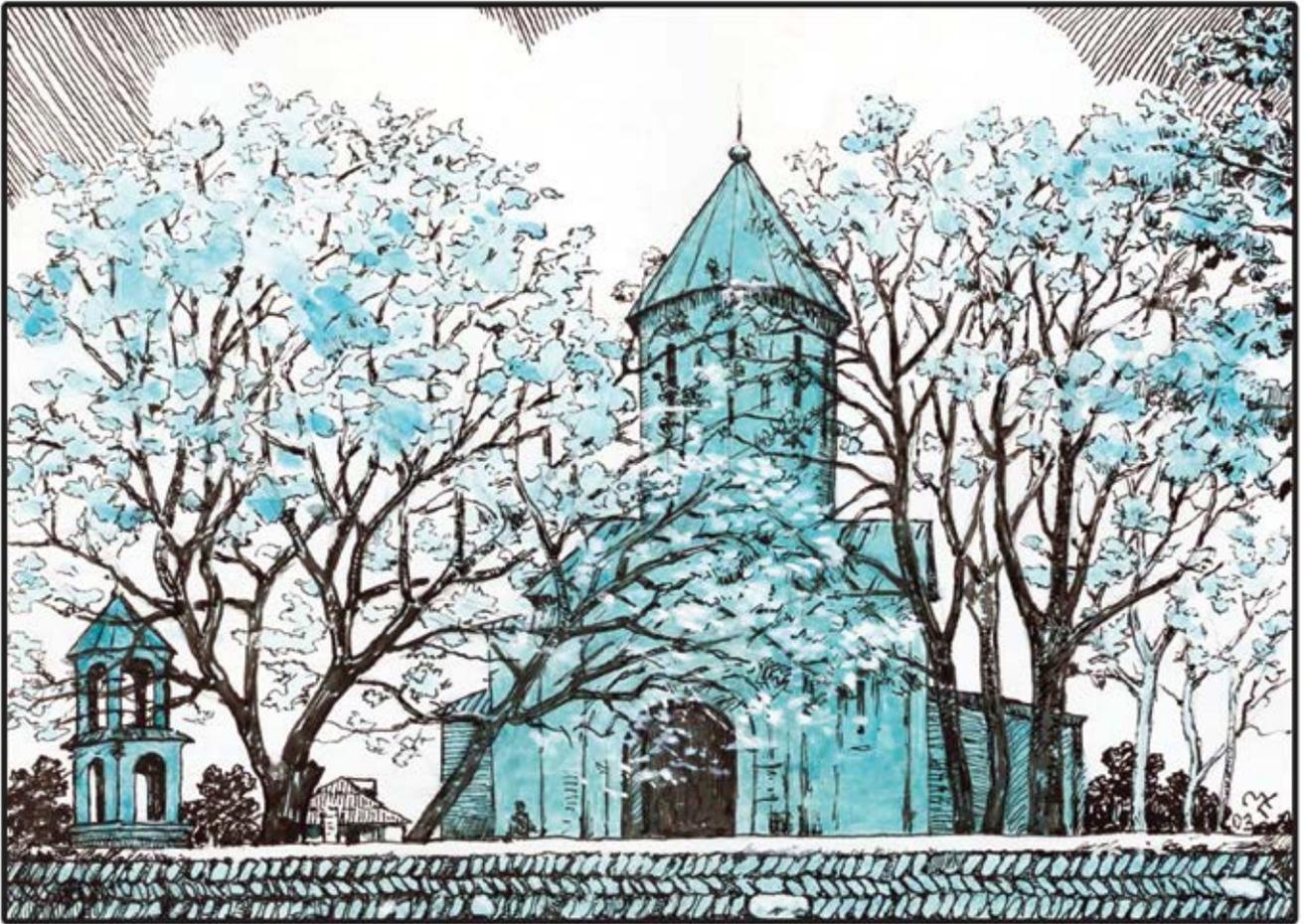
ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი.
1010-1014 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 10, 1994
St. Nicholas Cathedral Church Nikortsminda. 1010-
1014. Watercolor, ink, paper, 14 X 10, 1994

ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი 1010-1014 წწ. და სამრეკლო 1863 წ.

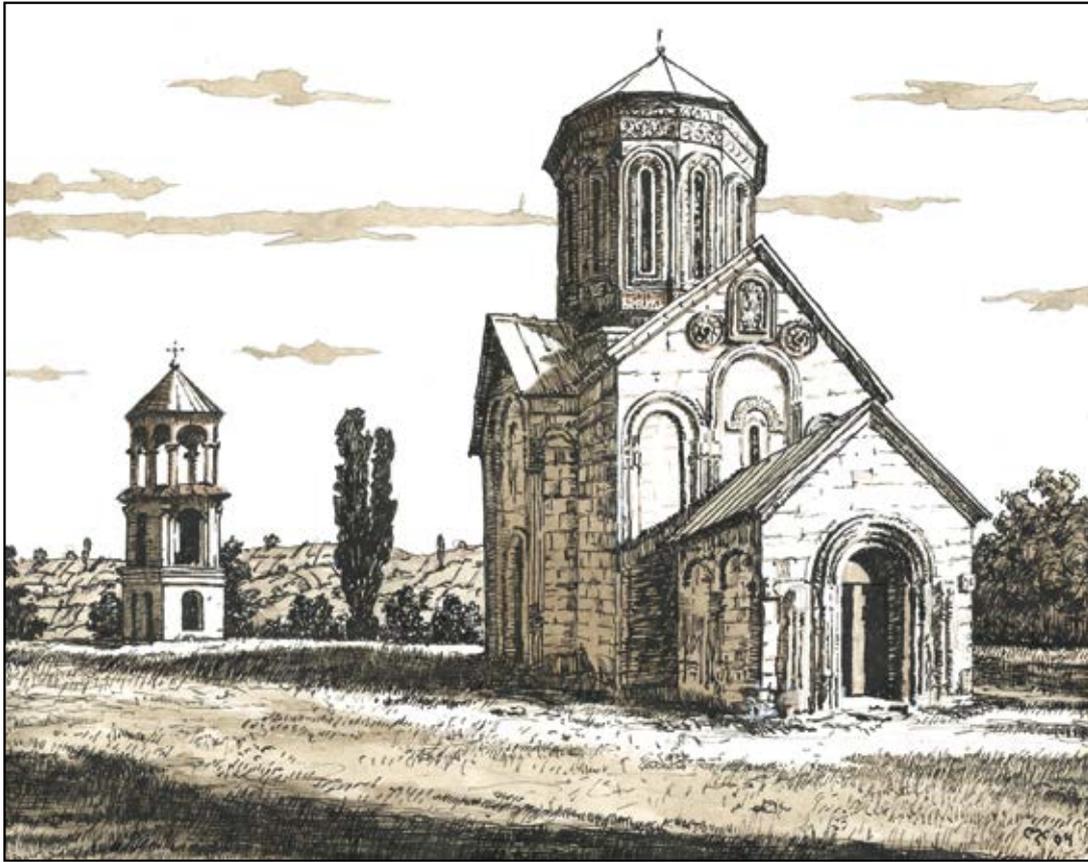
ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 16, 2003

St. Nicholas Cathedral Church in Nikortsminda. 1010-1014. Bell tower. 1863. Watercolor, ink, paper, 9 X 16, 2003

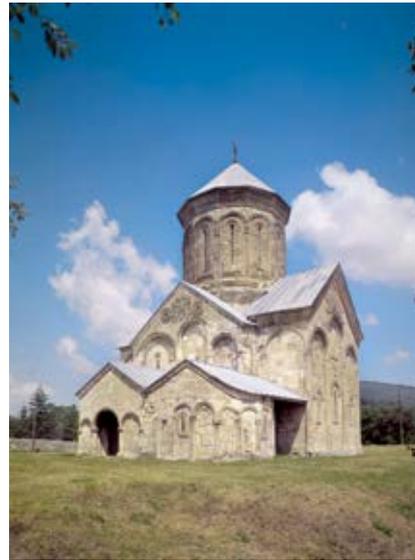
ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. და სამრეკლო 1863 წ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 16, 2003

St. Nicholas Cathedral Church in Nikortsminda. 1010-1014. Bell tower. 1863.
Watercolor, ink, paper, 9 X 16, 2003

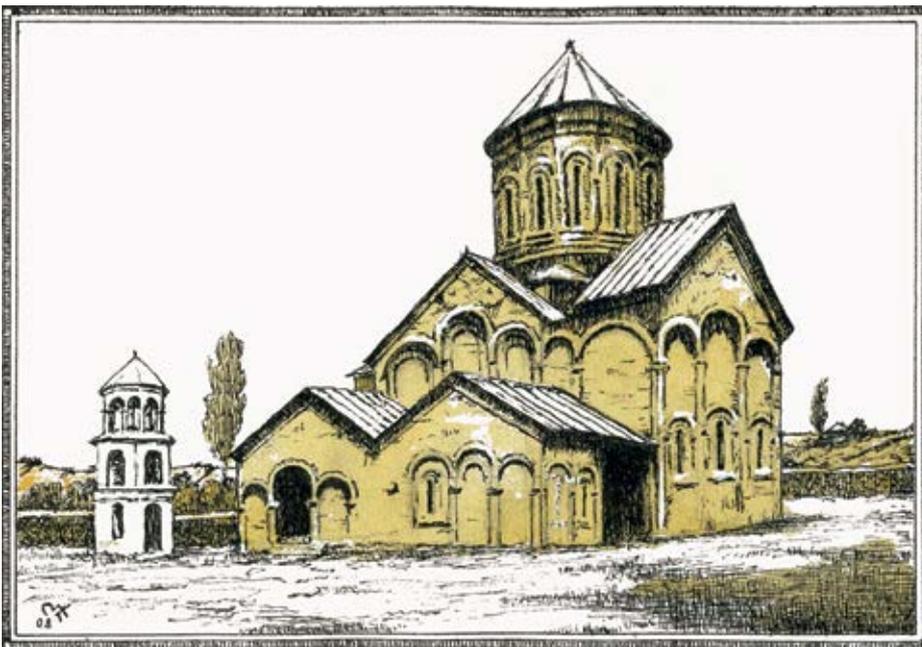
ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 26, 2004

St. Nicholas Cathedral Church in Nikortsminda. 1010-1014.
Watercolor, ink, paper, 20 X 26, 2004

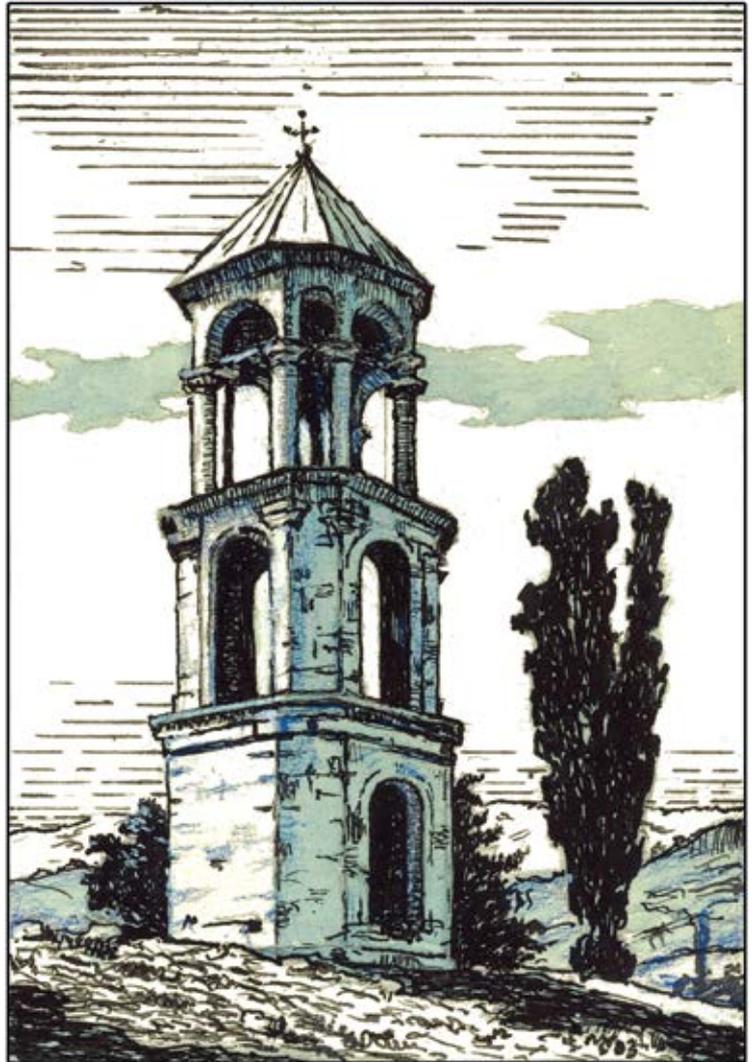
ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. 18 X 12, 2006

St. Nicholas Cathedral Church in Nikortsminda. 1010-1014. 18 X 12, 2006

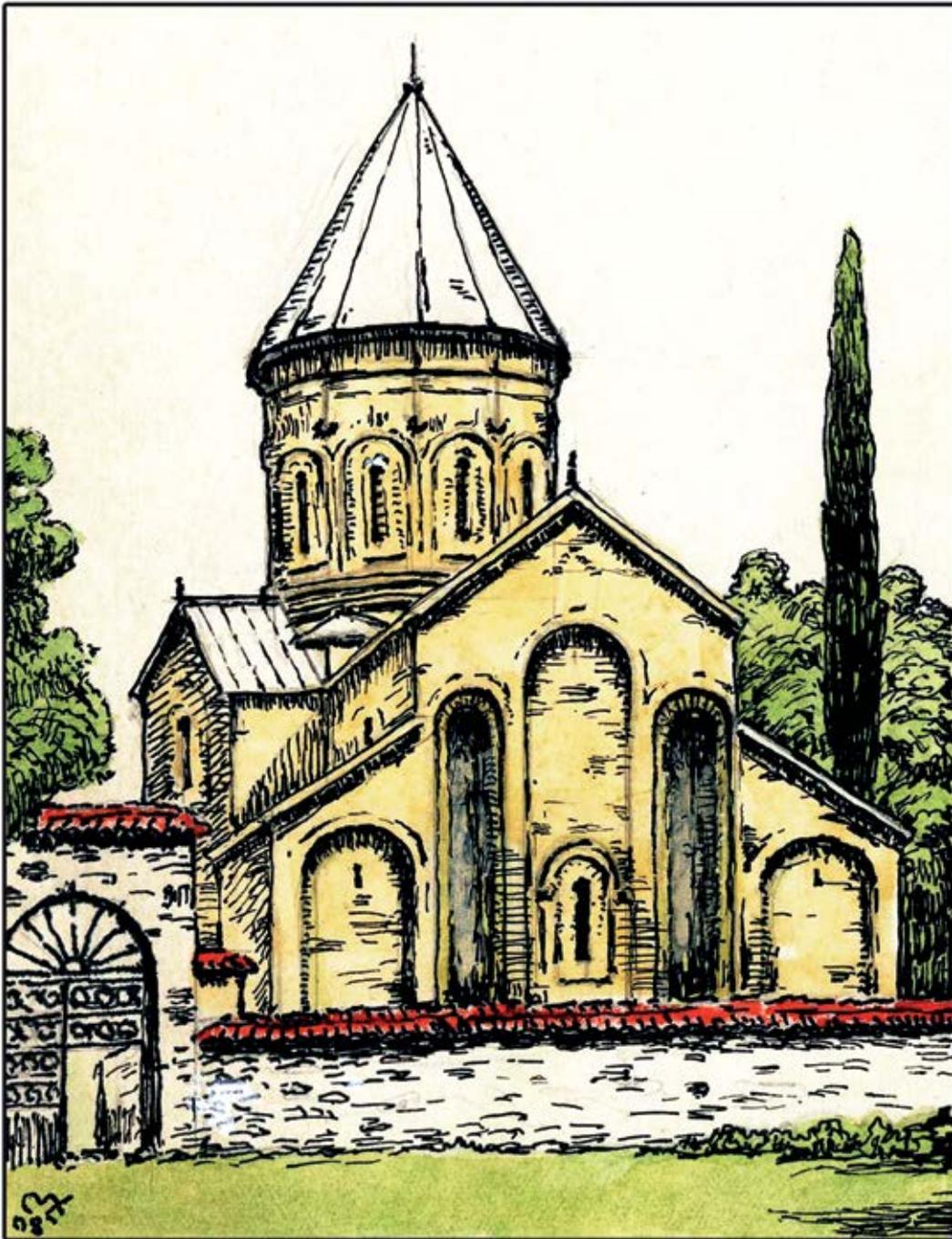
ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13 X 19, 2008

St. Nicholas Cathedral Church in Nikortsminda. 1010-1014. Watercolor, ink, paper, 13 X 19, 2008

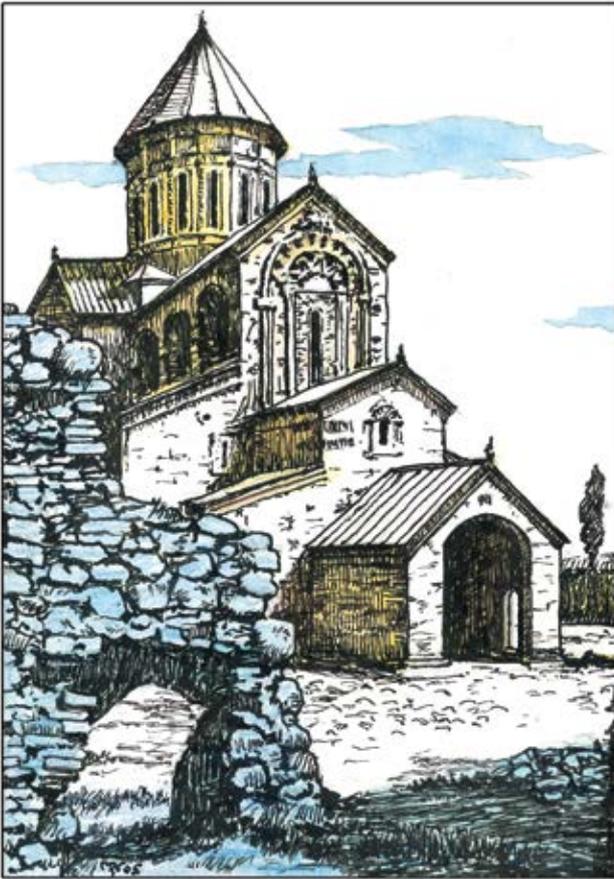
ნიკორწმინდა. სამრეკლო. 1863 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 10, 2003

Bell tower in Nikortsinda. 1863. Watercolor, ink, paper, 14 X 10, 2003

სამთავრო. XI ს.-ის I ნახ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 14 X 11, 2008

Samtavro Monastery. 11th c. Watercolor, ink on paper, 14 X 11. 2008

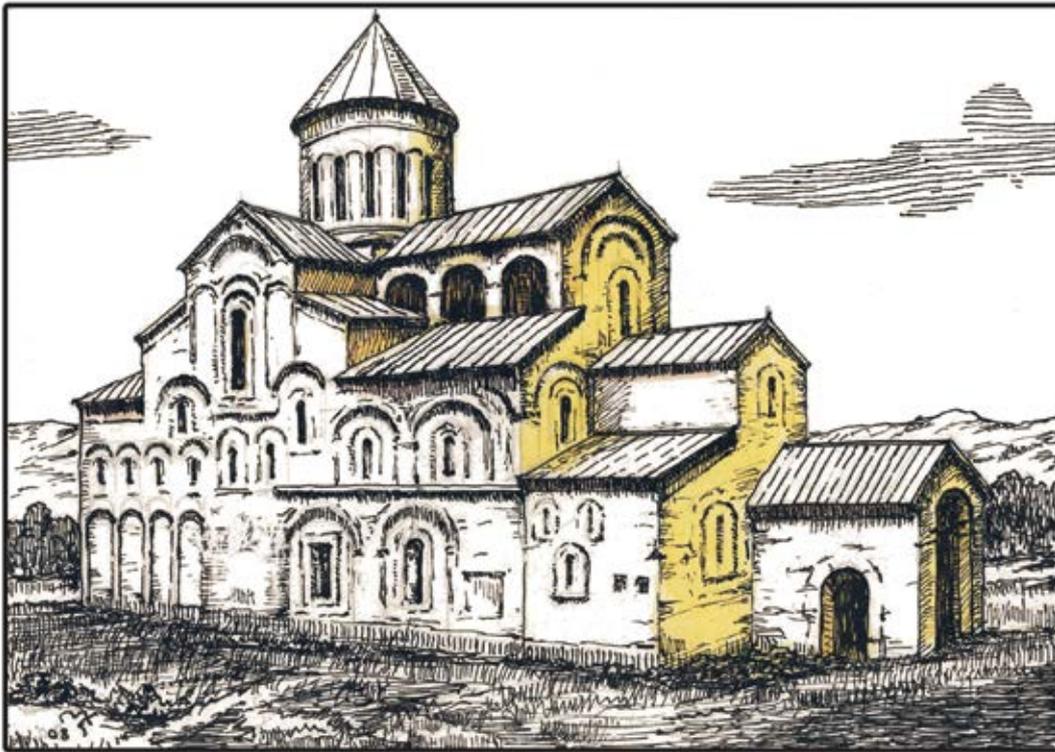
მცხეთის სვეტიცხოველი. 1010-1029 წწ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 17 X 12, 2005

Svetitskhoveli Church in Mtskheta. 1010-1029.
Watercolor, ink on paper, 17 X 12, 2005

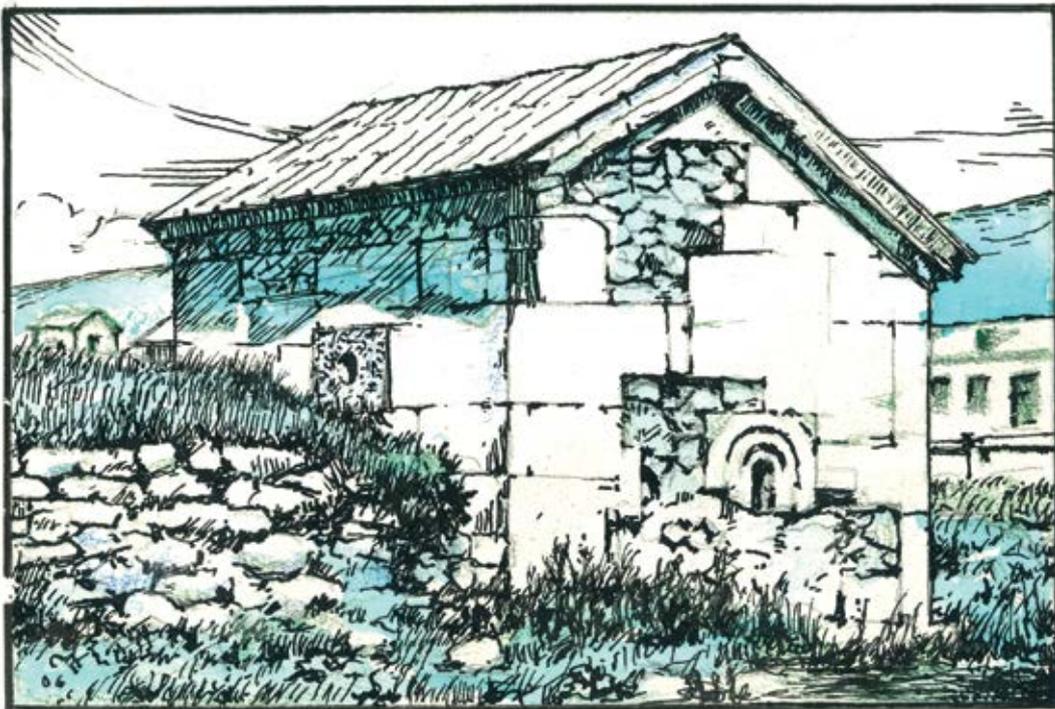
სვეტიცხოველი. 1010-1029 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11 X 16, 2008

Svetitskhoveli Cathedral. 1010-1029. Watercolor, ink on paper, 11 X 16, 2008

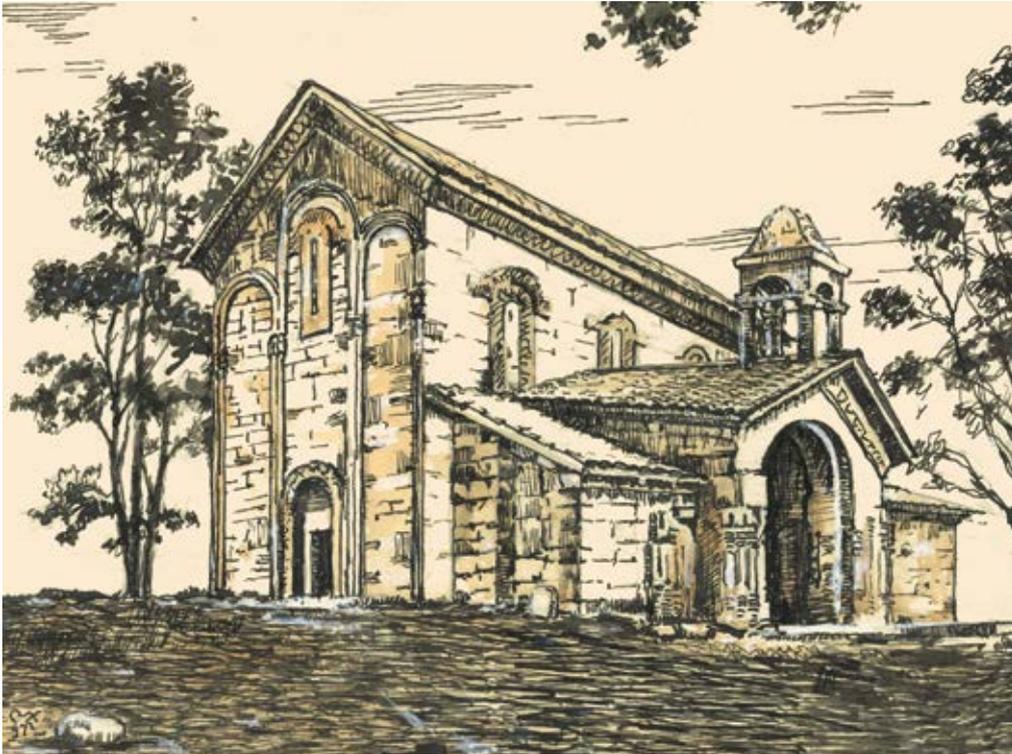
სვეტიცხოველი. 1010-1029 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 20, 2008

Svetitskhoveli Cathedral. 1010-1029. Watercolor, ink on paper, 14 X 20, 2008

ყაურმის ტაძარი. 1014-1048 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2006

Kaurma Church. 1014-1048. Watercolor, ink, paper, 10 X 15, 2006

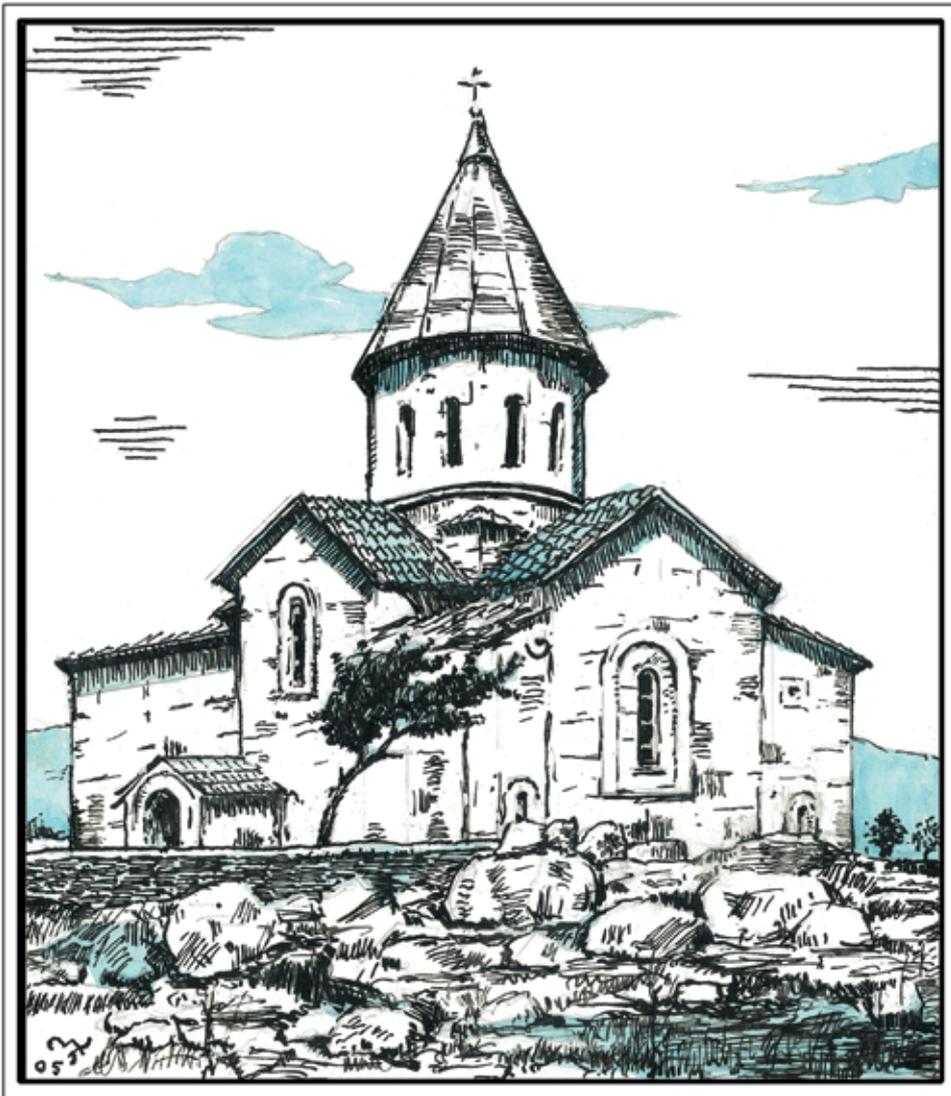
სავანე. წმ. გიორგის ტაძარი. 1046 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16 X 21, 1997

Savane St. George Church. 1046. Watercolor, ink, paper, 16 X 21, 1997

საორბისის წმ. გიორგის ეკლესია. 1152 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2005

Saorbisi St. George Church. 1152. Watercolor, ink, paper, 10 X 15, 2005

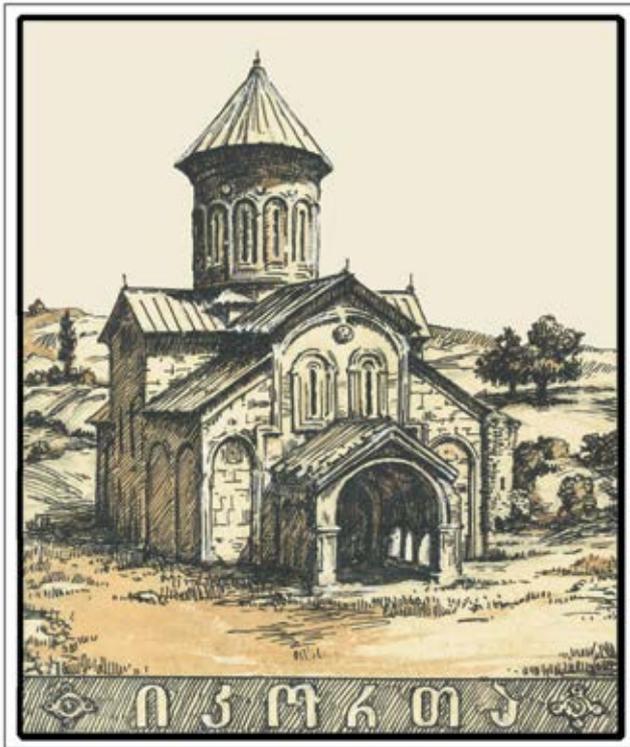
თიღვა. ღვთისმშობლის ეკლესია. 1152 წ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 15 X 13, 2005

Tighva Virgin Church. 1152. Watercolor, ink, paper, 15 X 13, 2005

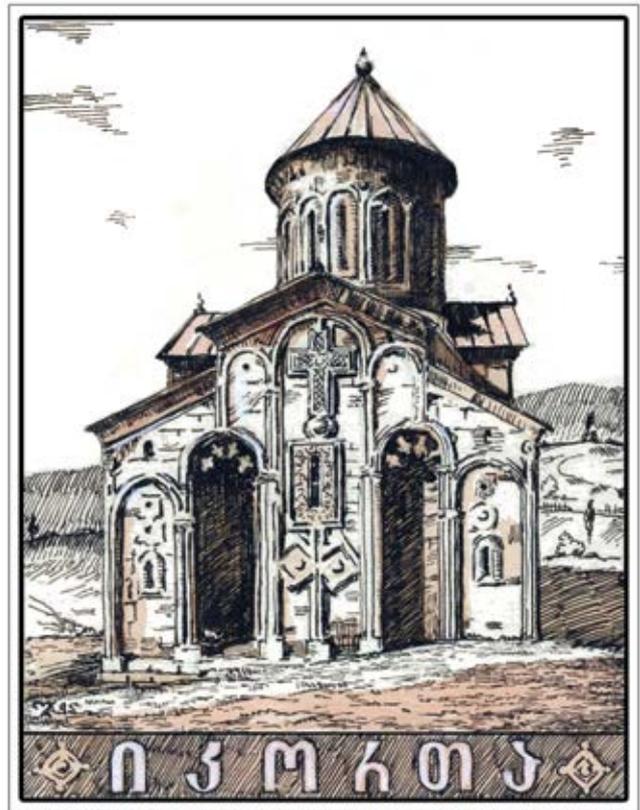
ბეთანია, ლეთისმშობლის შობის ეკლესია. XII ს.-ის II ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11 X 16, 2008

Betania Virgin Mary Church. 2nd half of 12th c. Watercolor, ink on paper, 11 X 16, 2008

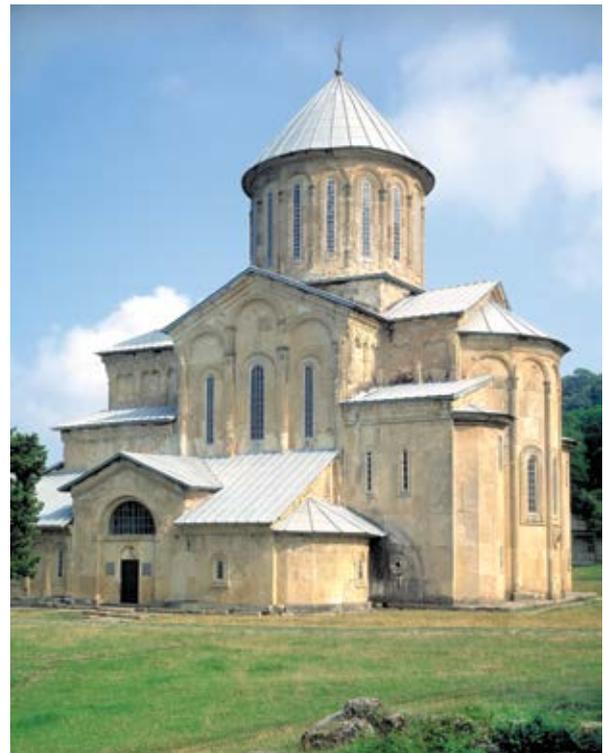

იკორთის მთავარანგელოზთა ეკლესია.
1172 წ.ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 17, 1995

Ikorta Archangel Church. 1172.
Watercolor, ink on paper, 20 X 17, 1995

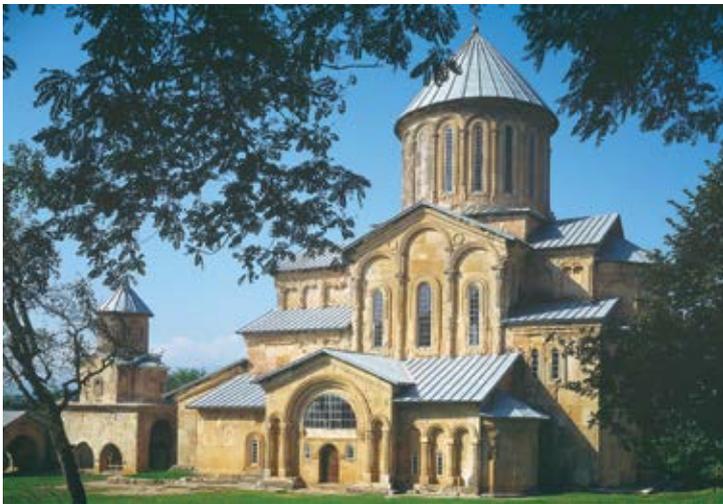

იკორთა. 1172 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18 X 14
Ikorta Church. 1172. Water color, ink on paper, 18 X 14

გელათის ღვთისმშობლის ტაძარი. XII – XIII სს.
ქალ., ტუში, კალამი, 20,5 X 26, 1995

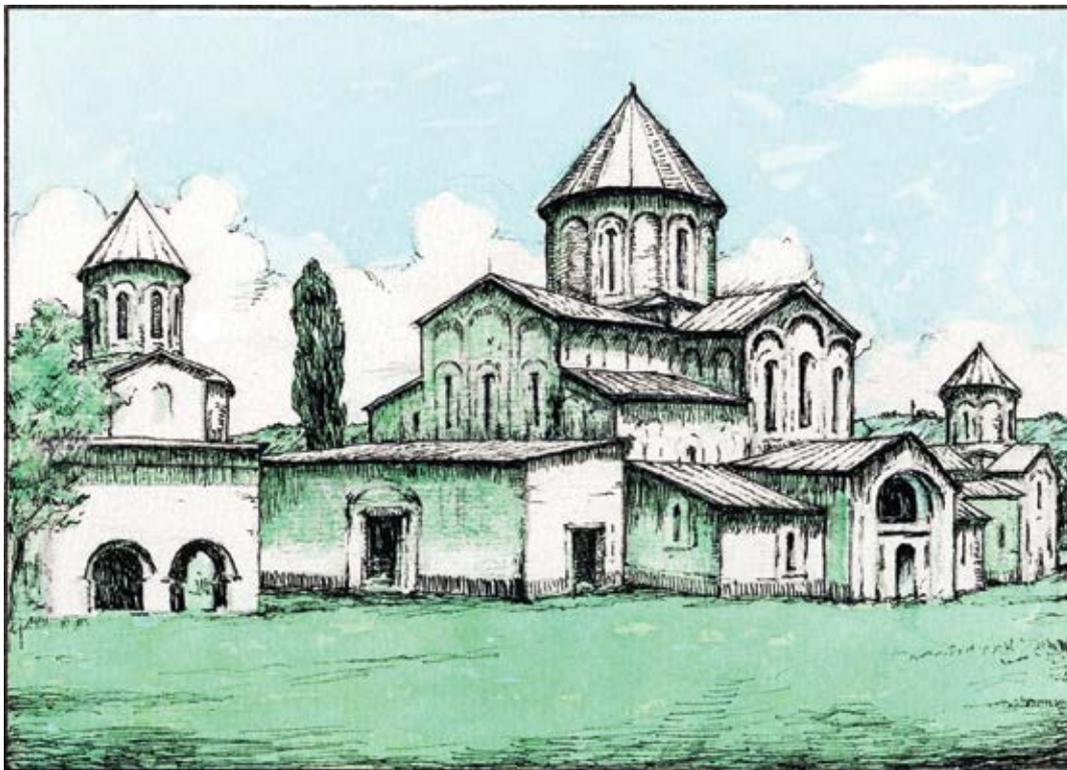
Gelati Saint Virgin Church. 12-13th c.
Ink, pen, paper, 20,5 X 26, 1995

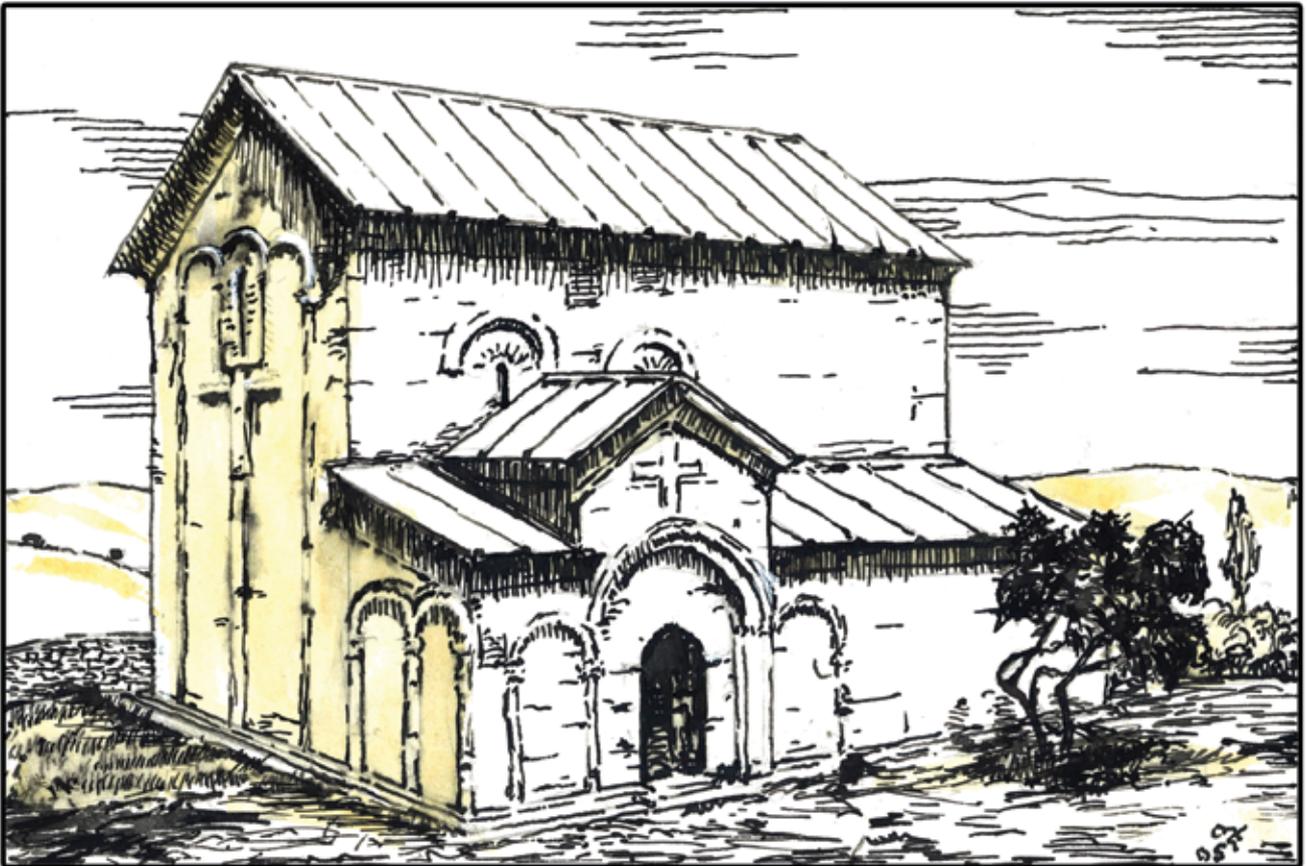
გელათის ღვთისმშობლის ტაძარი. XII – XIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 18, 1996
Gelati Saint Virgin Church. 12-13th c. Watercolor, Ink, paper, 15 X 18, 1996

გელათის ღვთისმშობლის ტაძარი. XII – XIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 30, 2001
Gelati Saint Virgin Church. 12-13th c. Watercolor, Ink, paper, 20 X 30, 2001

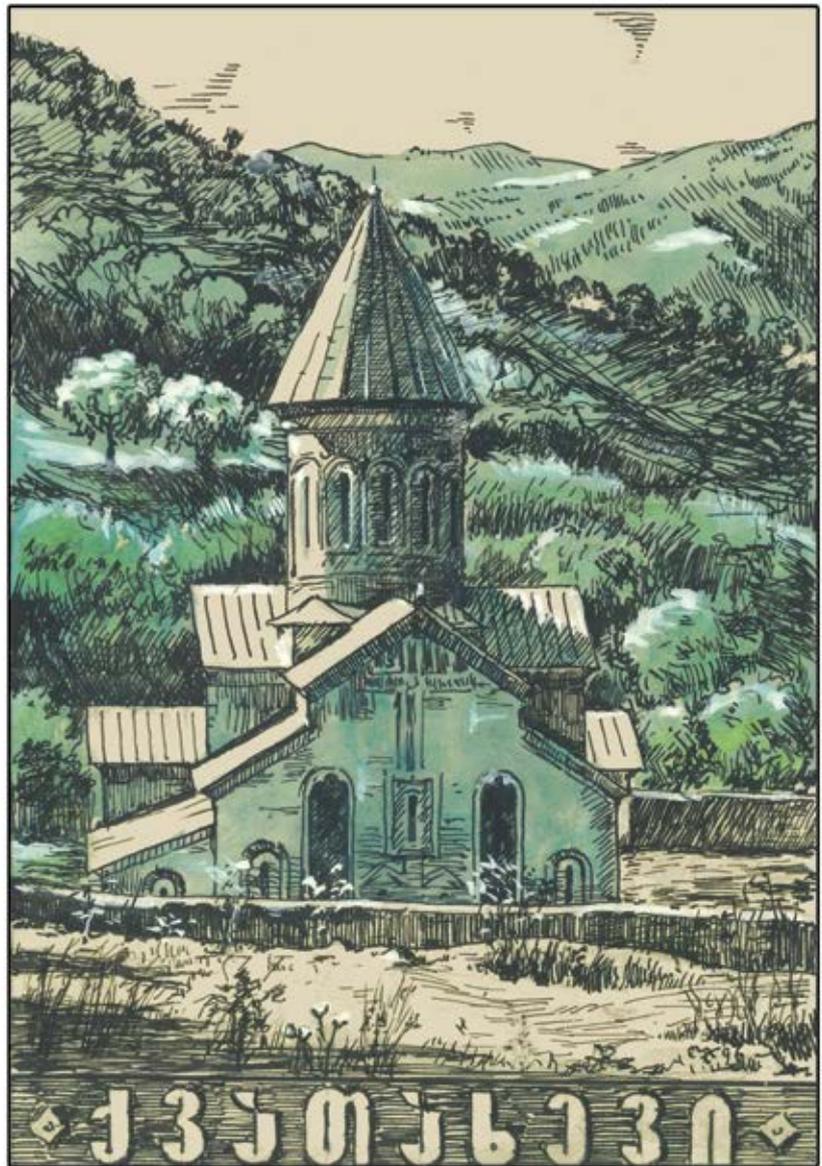

გელათის მონასტერი. XII – XIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 20, 2008
Gelati Cathedral. 12-13th c. Watercolor, Ink, paper, 14 X 20, 2008

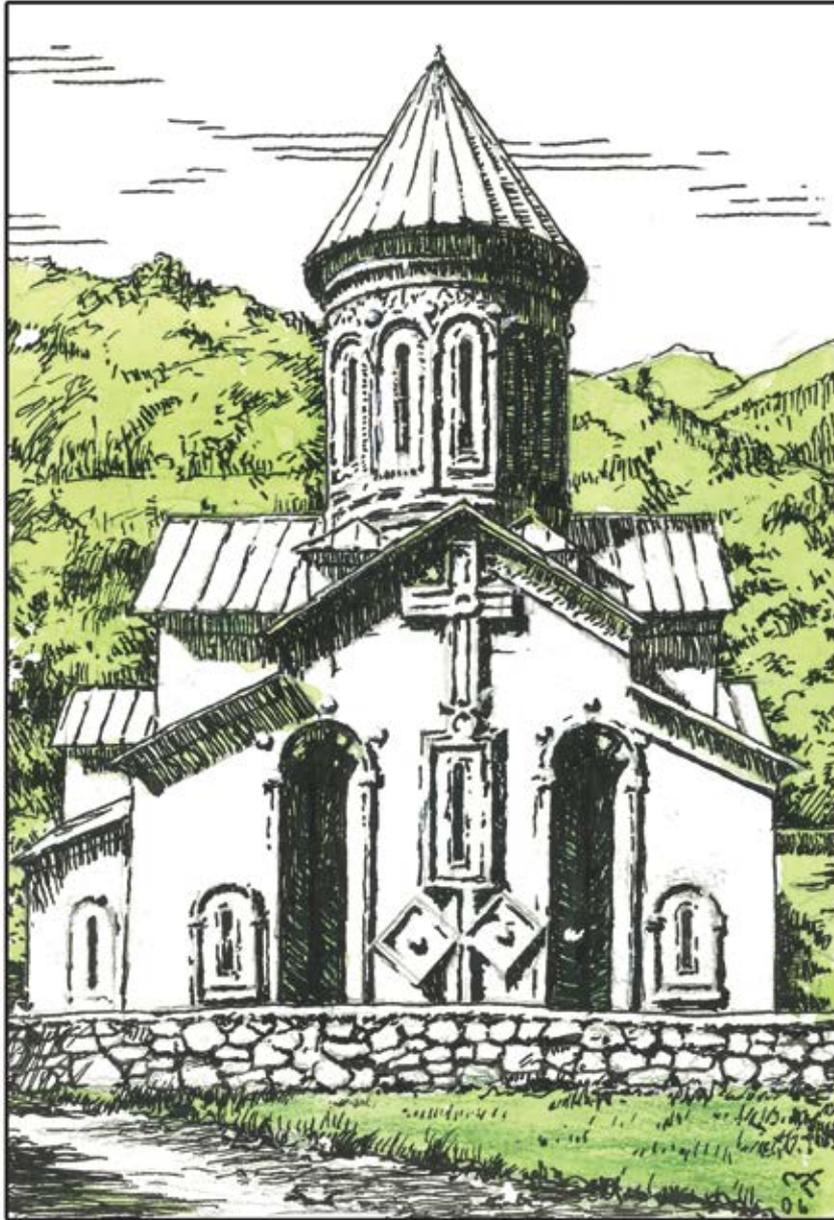

წინარეხი. მაღალანთ ეკლესია. XII ს-ის დასასრული. ქად., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2005

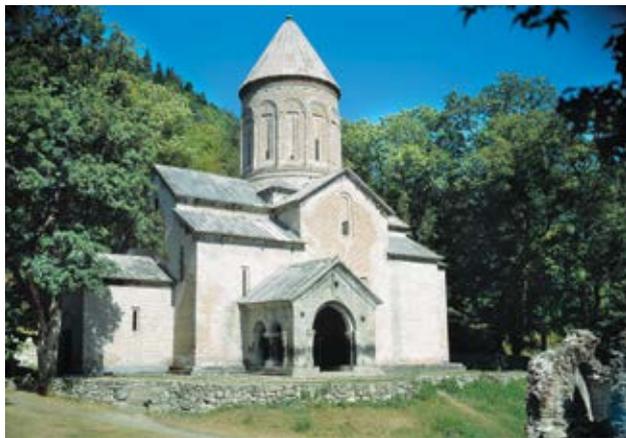
Maghalaant Church in Tsinarekhi. 12th c. Watercolor, ink, paper, 10 X 15, 2005

ქვათახევის მონასტერი. XII – XIII საუკუნეთა მიჯნა. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19 X 13, 1996
Kvatakhevi Monastery. 12-13th c. Watercolor, ink, paper, 18 X 14, 1996

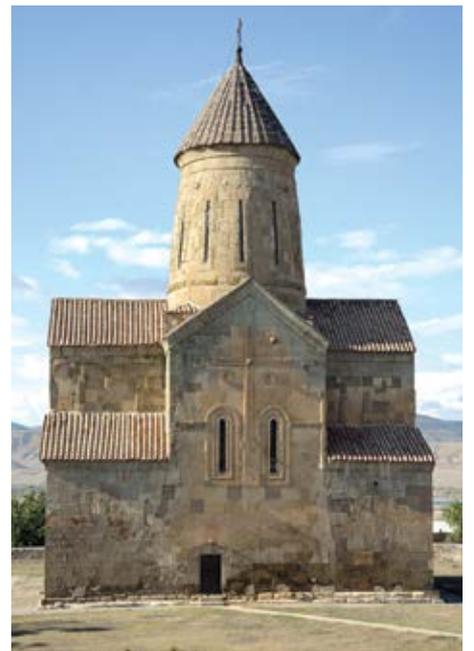
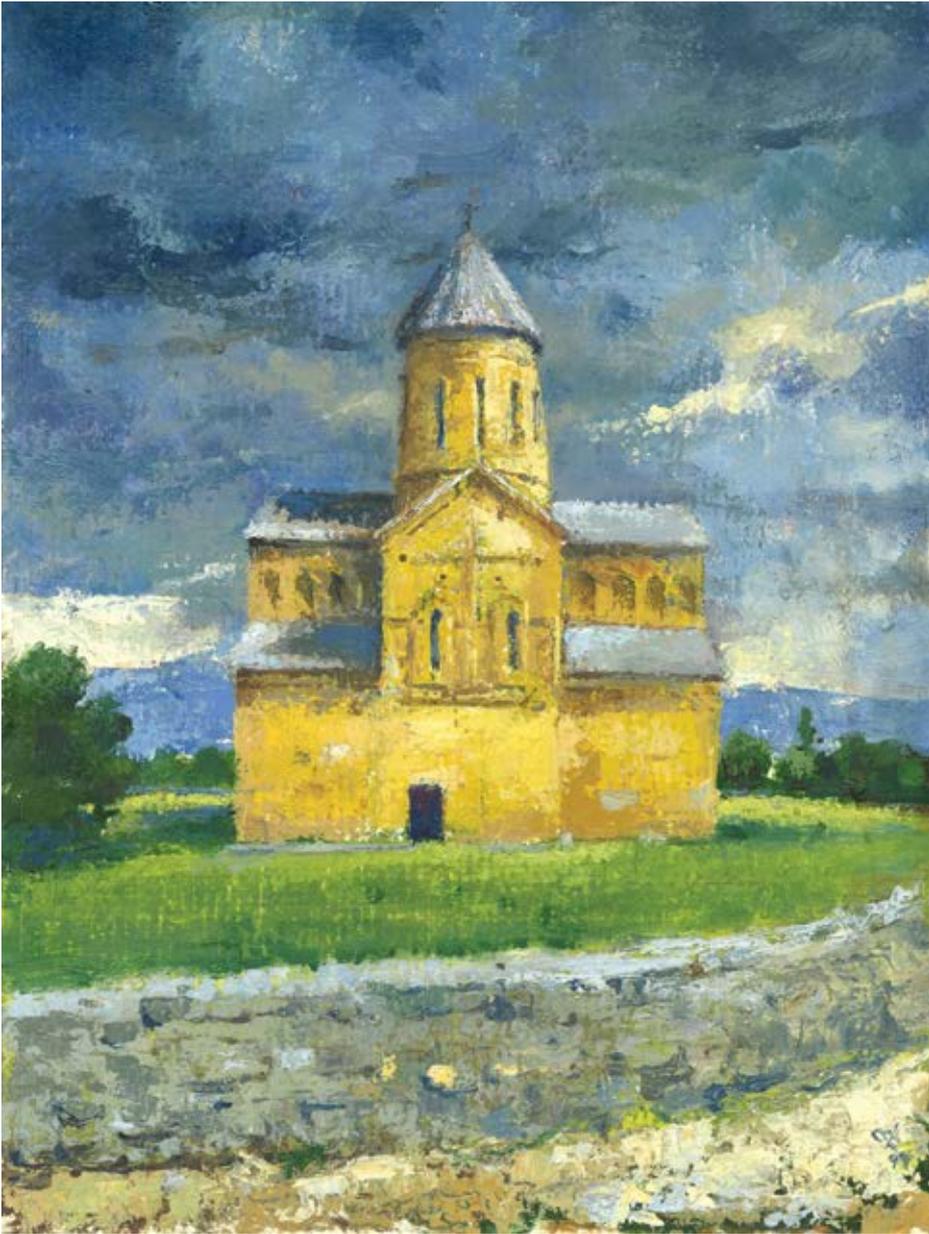

ქვათახევის მონასტერი. XII – XIII საუკუნეთა მიჯნა. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16 X 11, 2006
Kvatakhevi Monastery. 12-13th c. Watercolor, ink, paper, 16 X 11, 2006

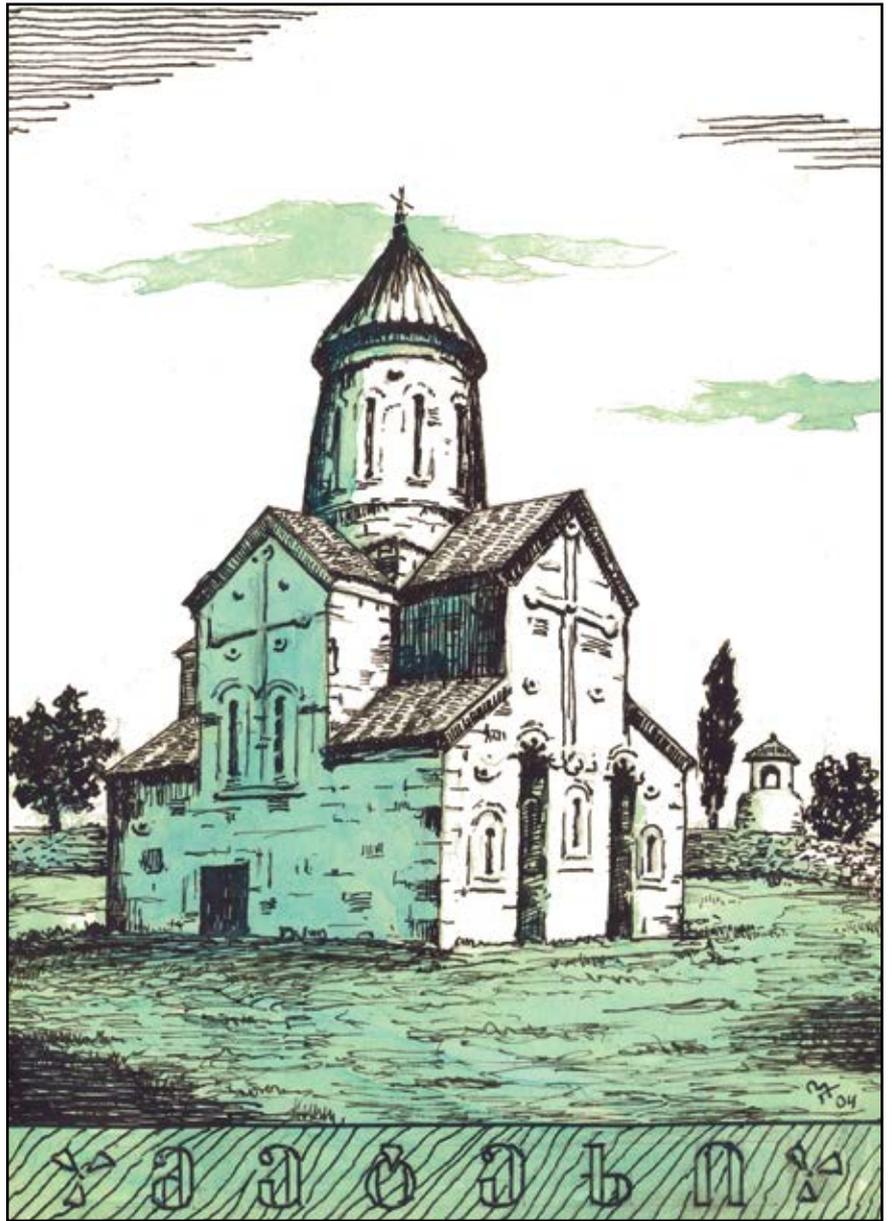

ტიმოთესუბანი. ღვთისმშობლის მიძინების ტაძარი. XII – XIII საუკუნეთა მიჯნა.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 21, 2005

Dormition of the Virgin Mary Church in Timotesubani. 12-13th c.
Watercolor, ink, paper, 20 X 21, 2005

სოფელ მეტეხის ღვთისმშობლის ეკლესია. XIII ს. მუყაო, ზეთი, 32 X 25, 1997
Virgin Mary Church in the village of Metekhi. 13th c. Oil, cardboard, 32 X 25, 1997

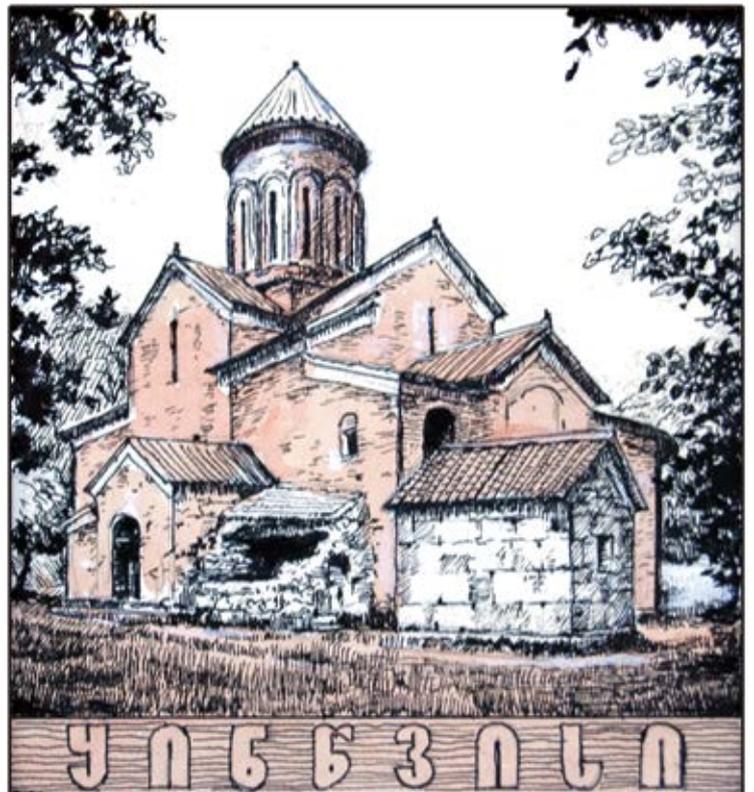
სოფელ მეტეხის ღვთისმშობლის ეკლესია. XIII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18 X 13, 2004

Virgin Mary Church in the village of Metekhi. 13th c. Watercolor, ink, paper 18 X 13, 2004

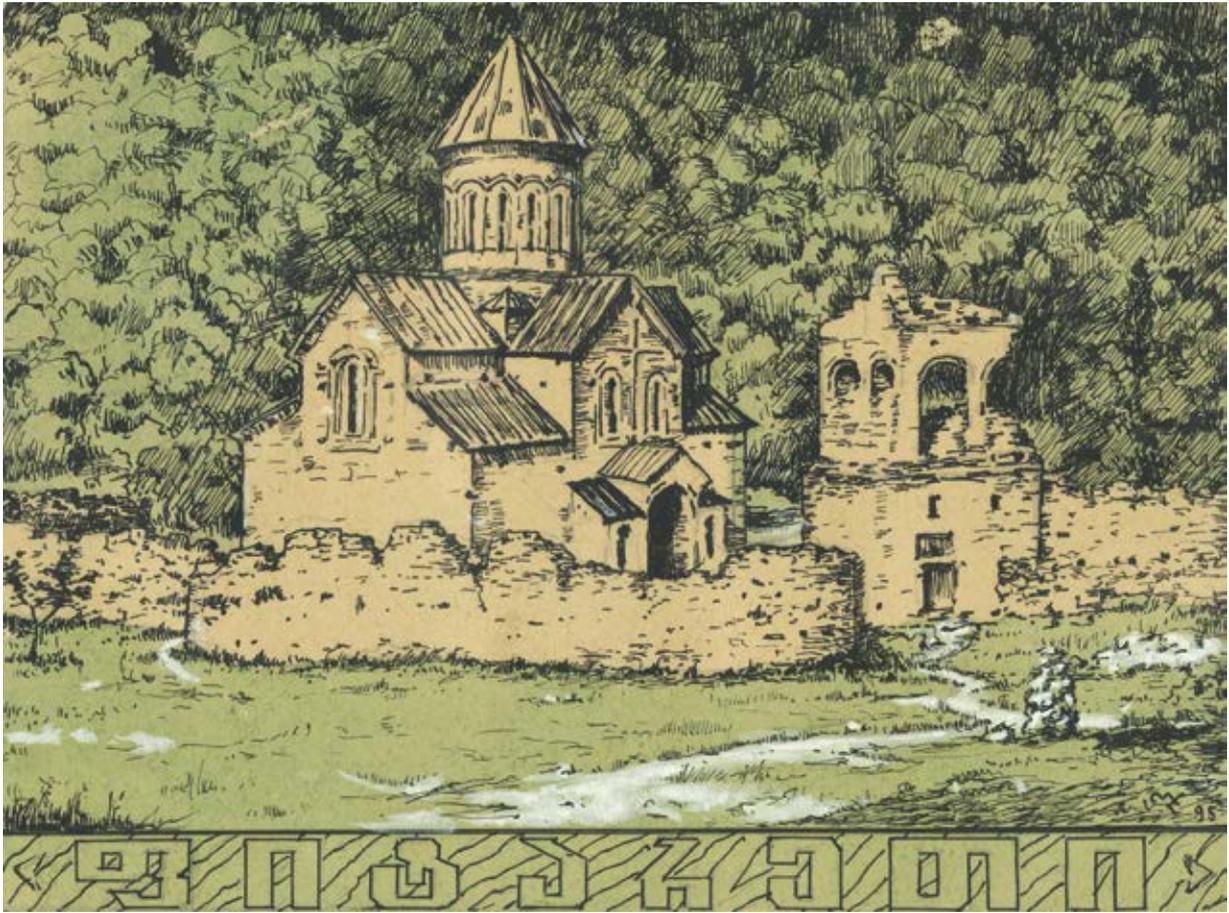
ყინწვისი, წმ. ნიკოლოზის ეკლესია. XIII ს.-ის დასაწყისი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13 X 10, 2008

Kintsvisi St. Nicholas Church. Beginning of 13th c. Watercolor, ink on paper, 13 X 10, 2008

ყინწვისი, წმ. ნიკოლოზის ეკლესია. XIII ს.-ის დასაწყისი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 15, 2008

Kintsvisi St. Nicholas Church. Beginning of 13th c. Watercolor, ink on paper, 15 X 15, 2008

ფიტარეთის ღვთისმშობლის ტაძარი. 1213-1222 წწ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 18 X 23, 2006
Phitareti Virgin Church. 1213-1222. Watercolor, ink, paper, 18 X 23, 2006

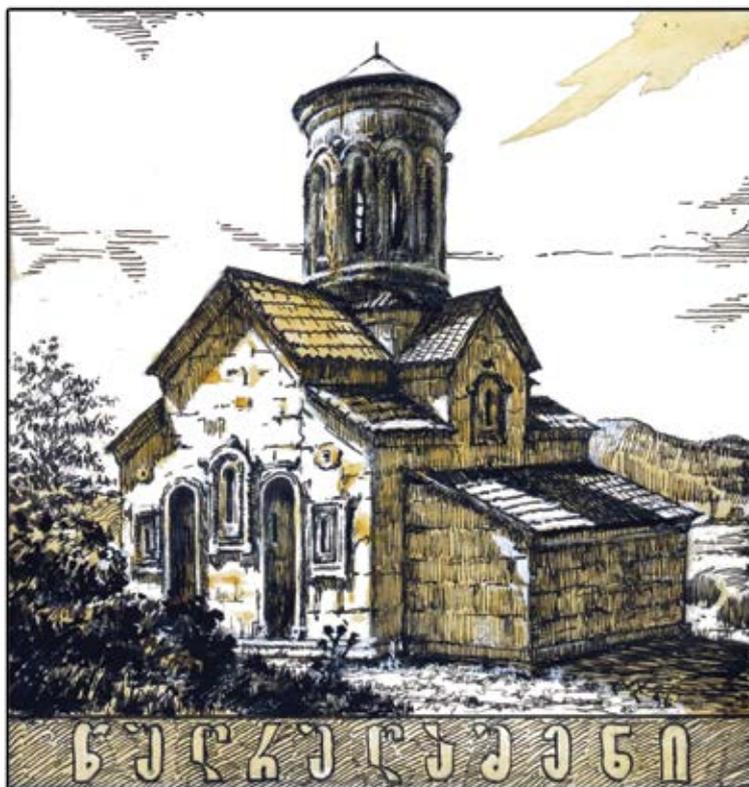

წუღრულაშენის წმ. გიორგის ტაძარი. 1213 – 1222 წწ. ქალ., ფანქარი, გუაში, 12 X 16, 1995

Tsughrughushani St. George Church. 1213 – 1222. Gouache, pencil, paper, 12 X 16, 1995

წულრულაშენის წმ. გიორგის ტაძარი. 1213 – 1222 წწ. ქალ., ტუში, 11 X 15, 1995
Tsughrughushani St. George Church. 1213 – 1222. Ink, paper, 11 X 15, 1995

წულრულაშენი. წმ. გიორგის
ეკლესია. 1213-1222 წწ. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 18 X 17, 1996
Tsughrughasheni St. George Church.
1213-1222. Water color, ink on paper,
18 X 17, 1996

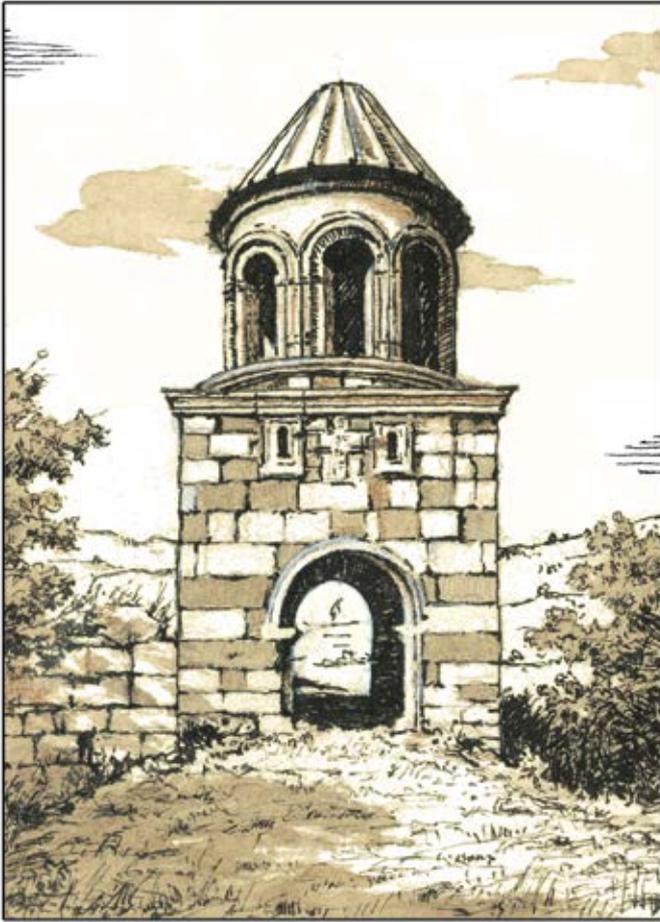

ნულრულაშენის წმ. გიორგის ტაძარი. 1213 – 1222 წწ. ფერ. ქად., ტუში, გუაში, ფანქარი, 11,5 X 18, 1997
Tsughrughushani St. George Church. 1213 – 1222. Gouache, ink, pencil, color paper, 11,5 X 18, 1997

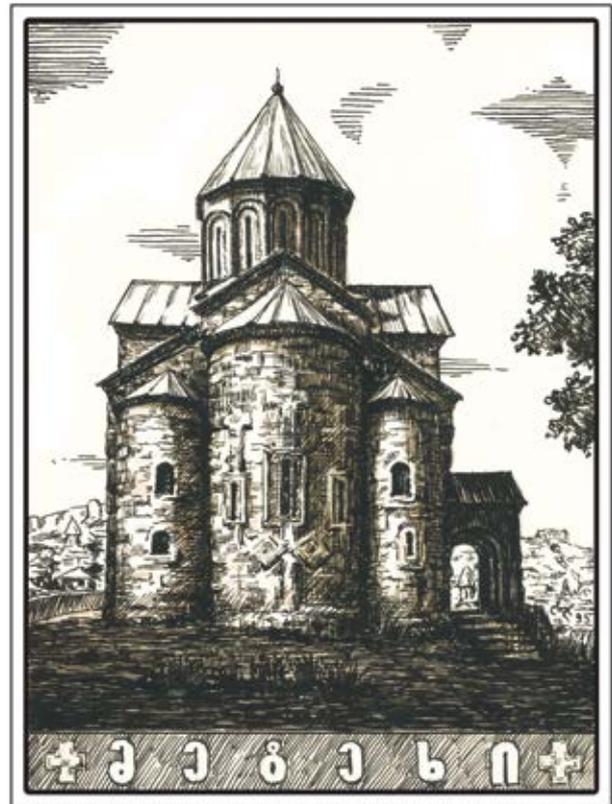
ნულრულაშენის წმ. გიორგის ტაძარი. 1213 – 1222 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 14, 2005

Tsghrughushani St. George church. 1213 – 1222. Watercolor, ink, paper, 20 X 14, 2005

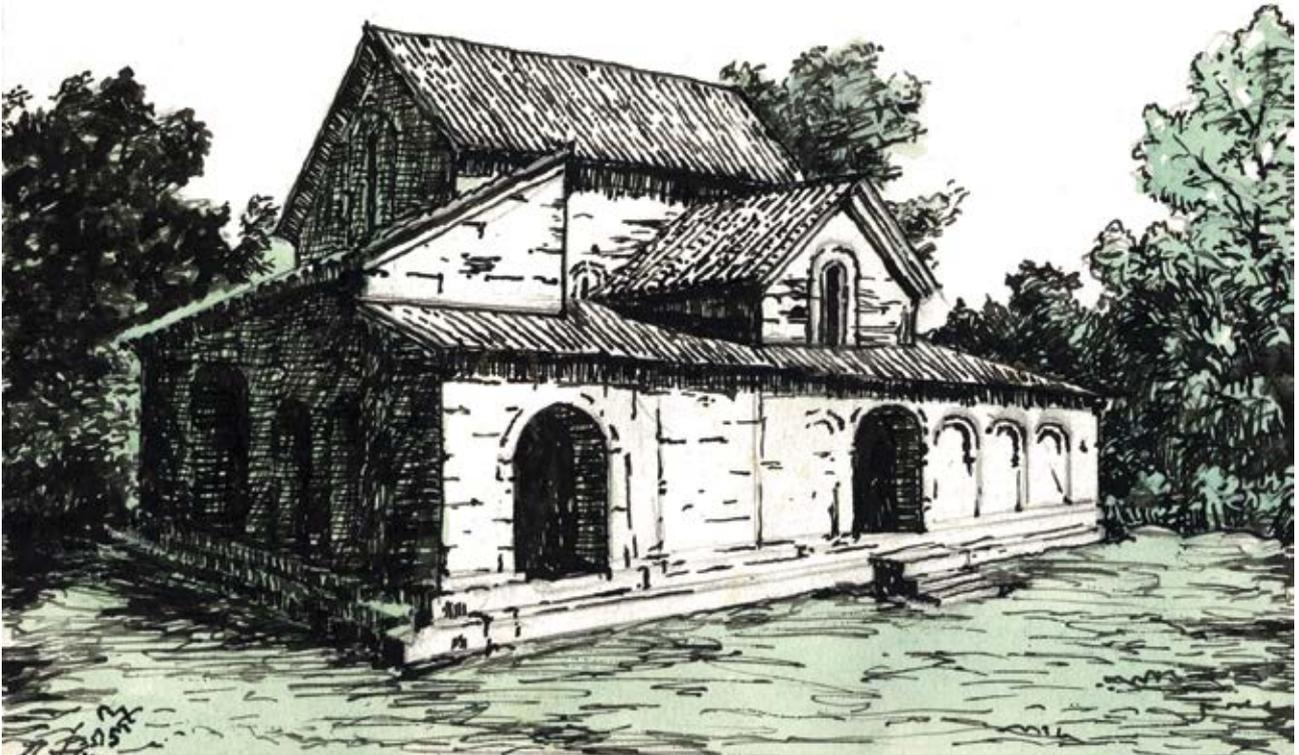
გუდარეხის სამრეკლო. 1278 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 11, 2004

Bell tower in Gudarekhi. 1278. Watercolor, ink, paper, 15 X 11, 2004

მეტეხის ტაძარი თბილისში. 1278-1289 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 15, 1995

Metekhi church in Tbilisi. 1278-1289. Watercolor, ink on paper, 20 X 15, 1995

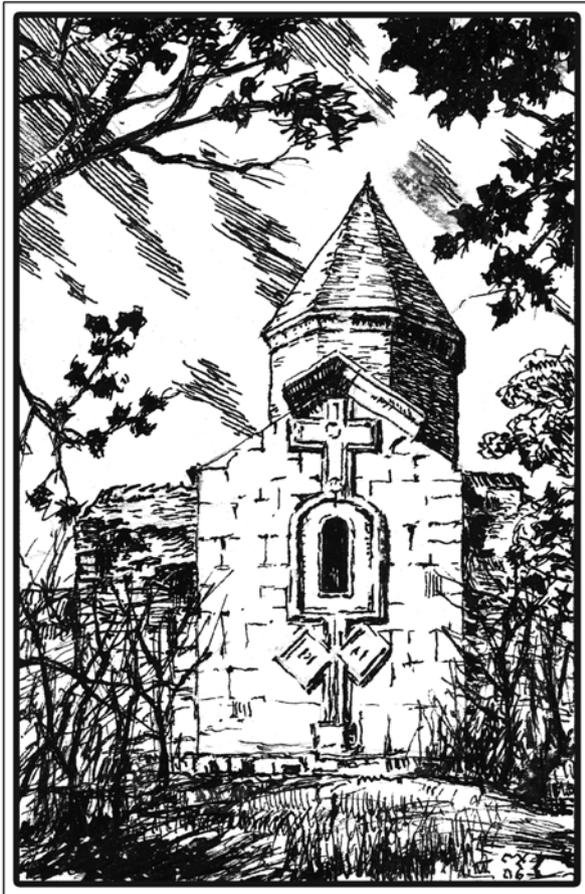
ხობის მონასტერი. XIII-XIV სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2005

Khobi Monastery. 13-14th c. Watercolor, ink, paper, 10 X 15, 2005

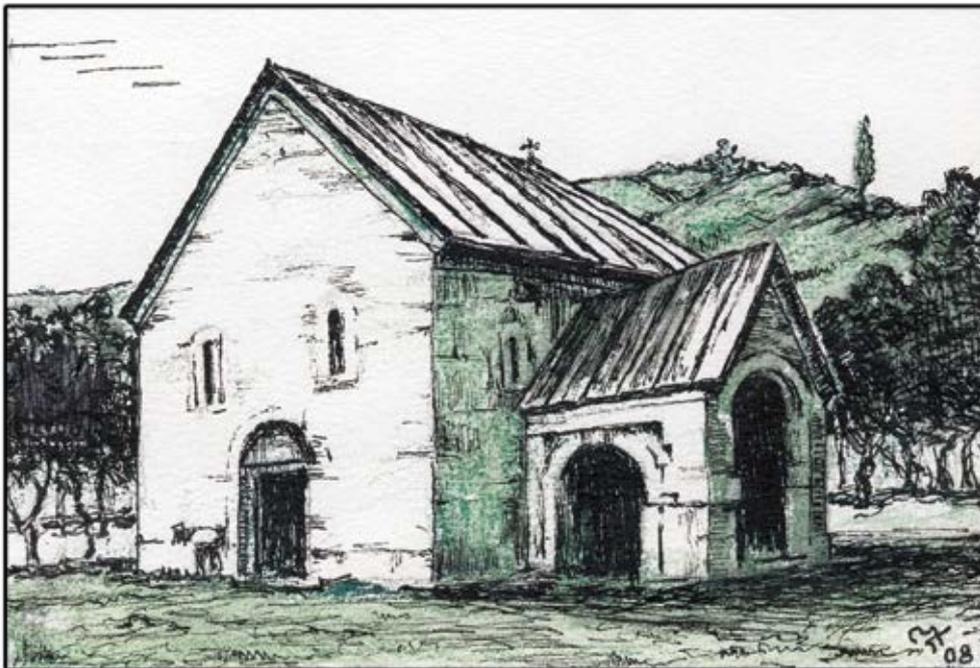

ერთანმინდა. წმ. ესტატეს ეკლესია. XIII ს-ის შუა წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16 X 12, 1997

Ertatsminda St. Eustace Church. Mid-13th century. Watercolor, ink, paper, 16 X 12, 1997

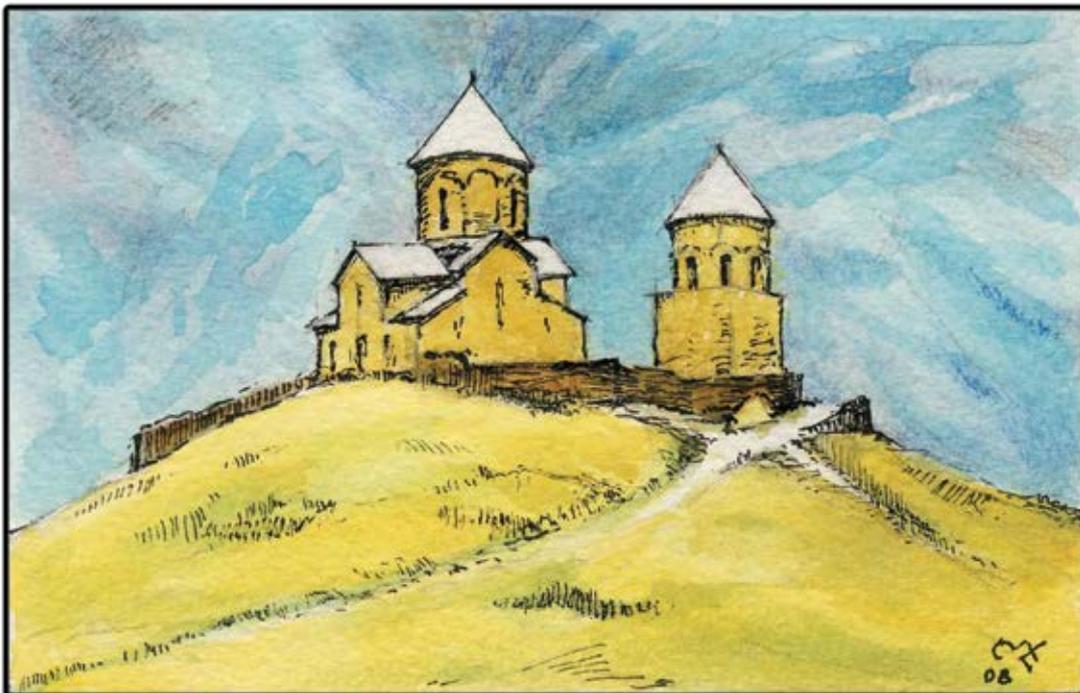
კაბენის, ყანჩაეთის მონასტერი.
XIII საუკუნის I ნახევარი. ქაღ., ტუში, 14 X 9, 2006
Kabeni Monastery in Kanchaeti. 1st half of 13th c.
Ink, paper, 14 X 9, 2006

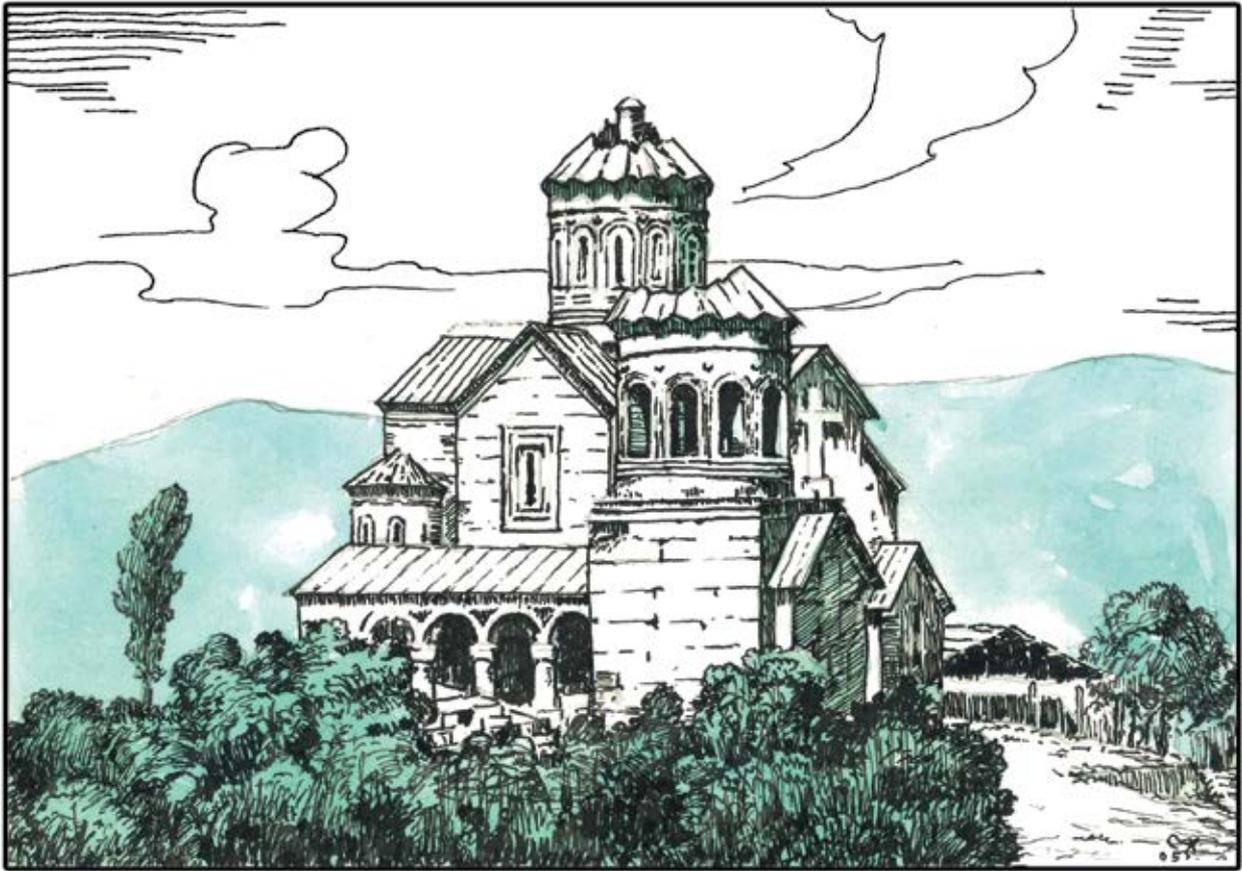
სოფელ ჩხალთის ეკლესია. შუა საუკუნეები. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2008
Church in the village Chkhalta. Middle Ages. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2008

დავითგარეჯი. ნათლისმცემლის კომპლექსი. VI-XIV ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 20, 2008
Saint John Complex in David Gareji. 6-14th c. Watercolor, ink on paper, 14 X 20, 2008

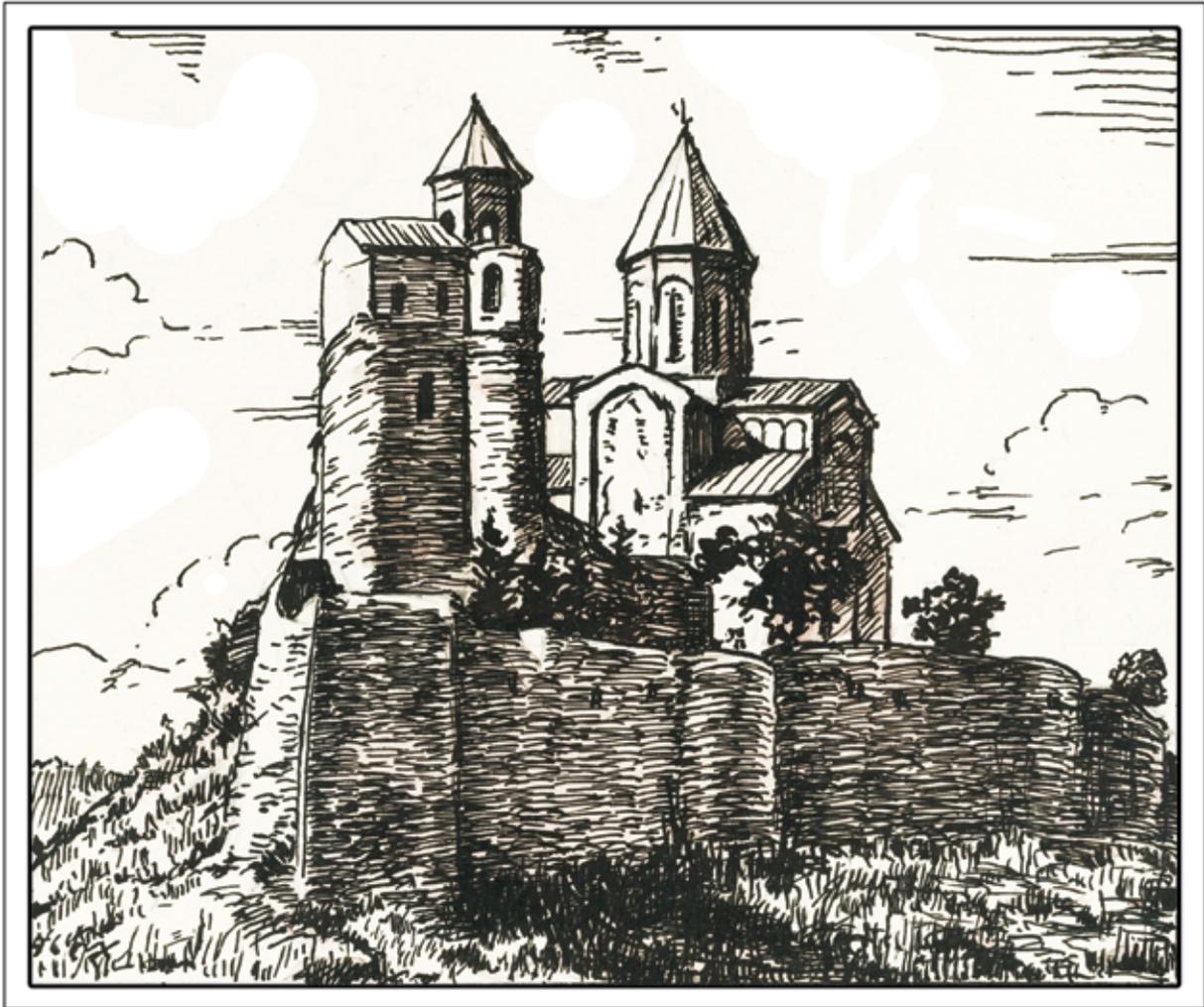

გერგეტის სამება. XIV ს.-ის I ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008
Gergeti Trinity Church. 1st half of 14th c. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

ზარზმის ფერისცვალების ტაძარი. XV ს-ის დასაწყისი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 20, 2005

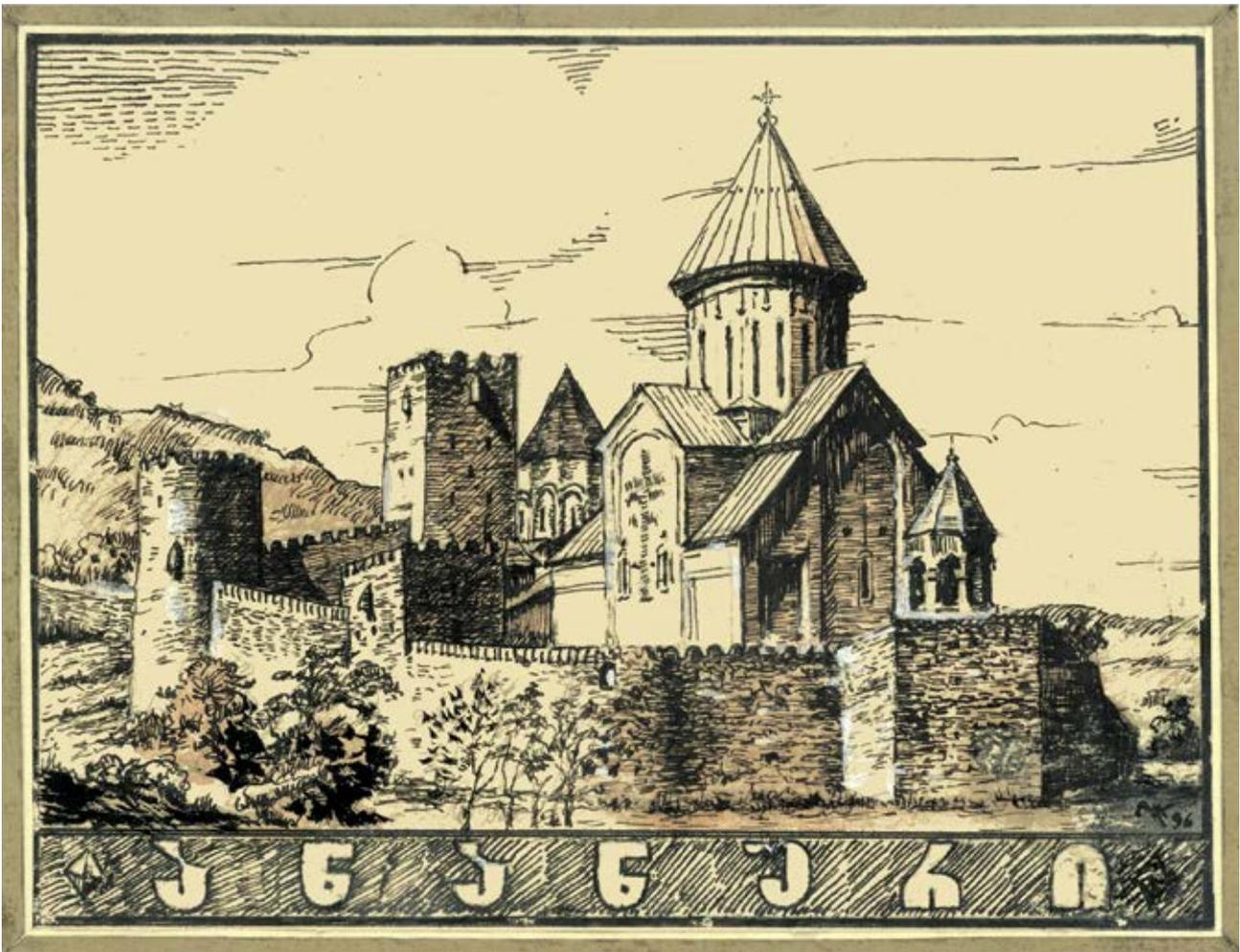
Zarzma Transfiguration church. Beginning of 14th c. Watercolor, ink, paper, 14 X 20, 2005

გრემი. მთავარანგელოზთა ეკლესია და სასახლე. XVI ს-ის 60-იანი წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 12, 1996
St. Archangels' Church and palace in Gremi. 60s of 16th c. Watercolor, ink, paper, 10 X 12, 1996

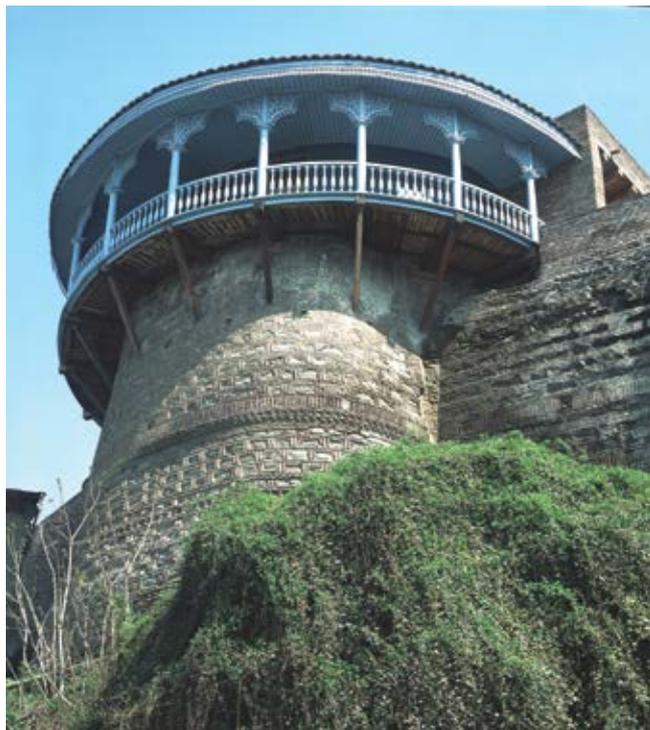
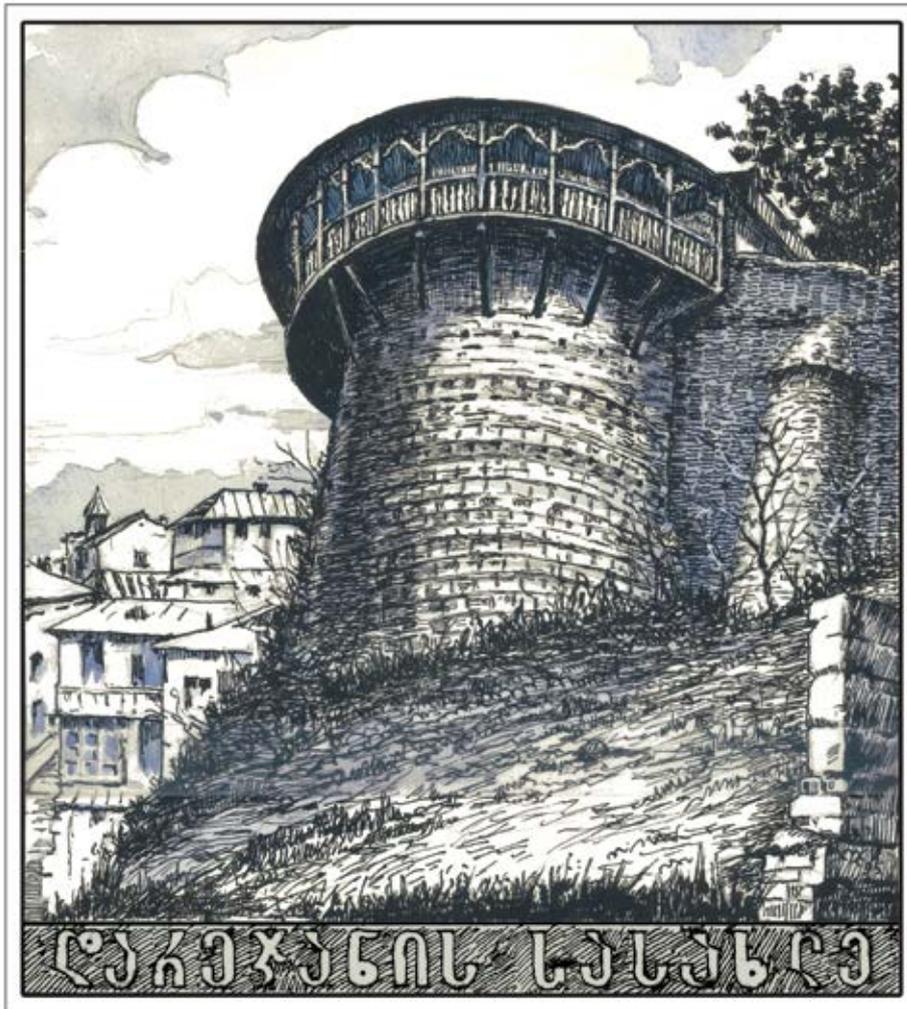

გრემი. მთავარანგელოზთა ეკლესია და სასახლე. XVI ს-ის 60-იანი წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 21, 1996
St. Archangels' Church and palace in Gremi. 60s of 16th c. Watercolor, ink, paper, 14 X 21, 1996

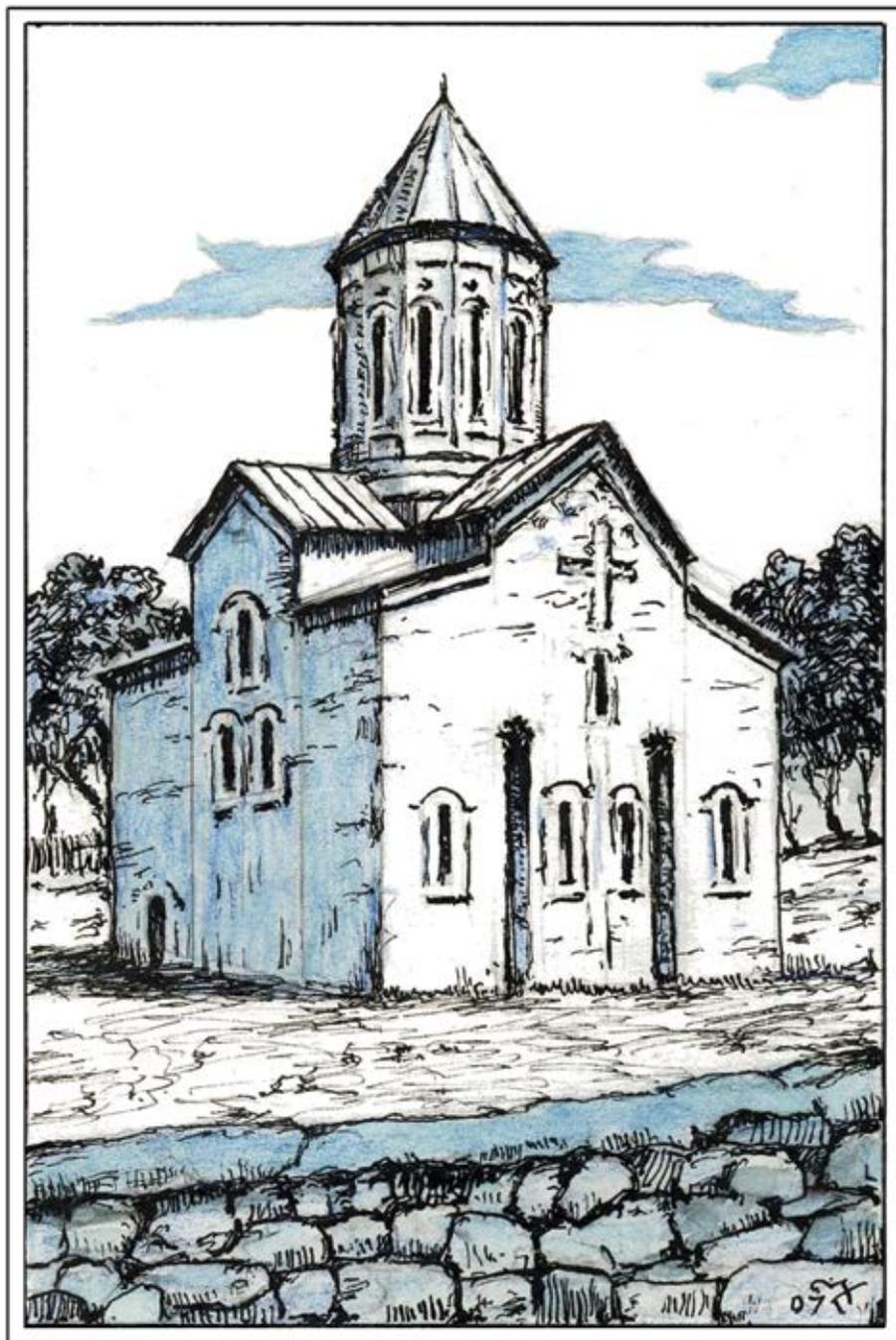
ანანურის ციხის კომპლექსი. XVII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 20, 1996

Ananuri Fortress complex. 17th c. Watercolor, ink, paper, 15 X 20, 1996

თბილისი. დარეჯანის სასახლე, საჩინო. 1776 წ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 18, 1995

Queen Darejan's Palace (Sachino). 1776.
Watercolor, ink, paper, 20 X 18, 1995

ბარაკონის ეკლესია. 1753 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15 X 10, 2007

Barakoni Church. 1753. Watercolor, ink on paper, 15 X 10, 2007

ბარაკონი. ღვთისმშობლის ეკლესია. 1753 წ. ტილო, ზეთი, 37 X 40, 1962

Barakoni Virgin Church. 1753. Oil, canvas, 37 X 40, 1962

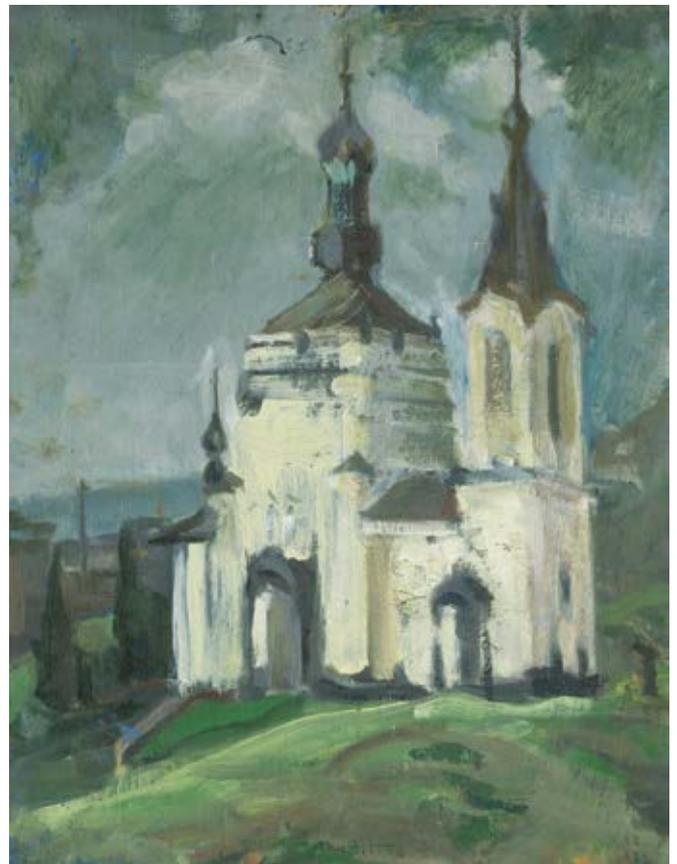

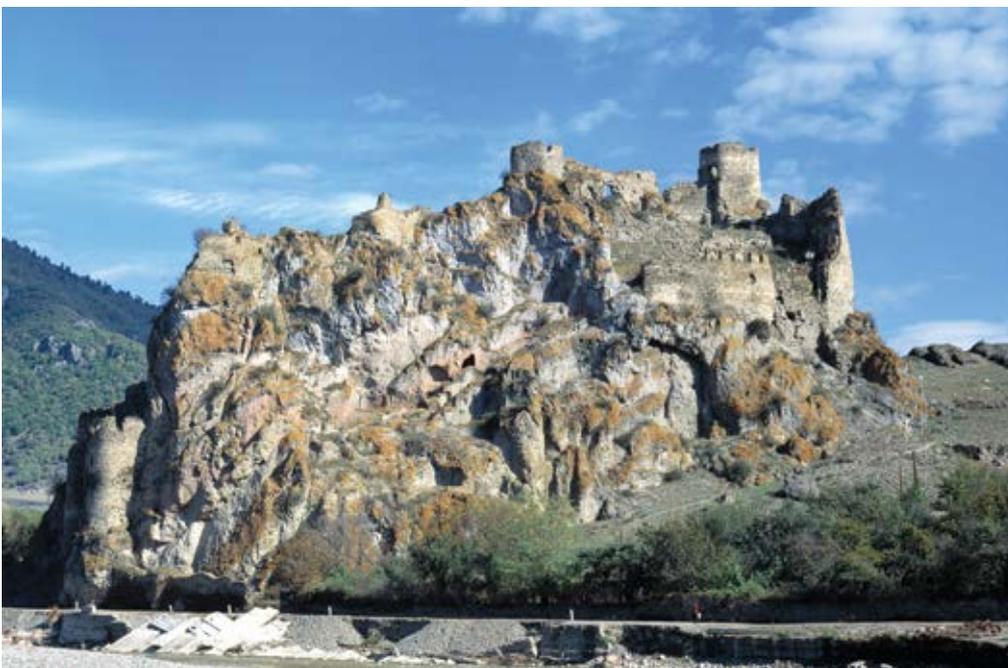
რუსული ეკლესია ჩვენი შუშაბანდიდან. 1911-1913 წწ. მუყაო, ზეთი, 20 X 15, 1950

Russian church from our glass gallery. 1911-1913 ww. Oil on cardboard, 20 X 15, 1950

წმ. მიხეილ ტვერელის სახელობის ეკლესია. 1911-1913 წწ. ფირფიცარი, ზეთი, 47 X 37,5, 1998

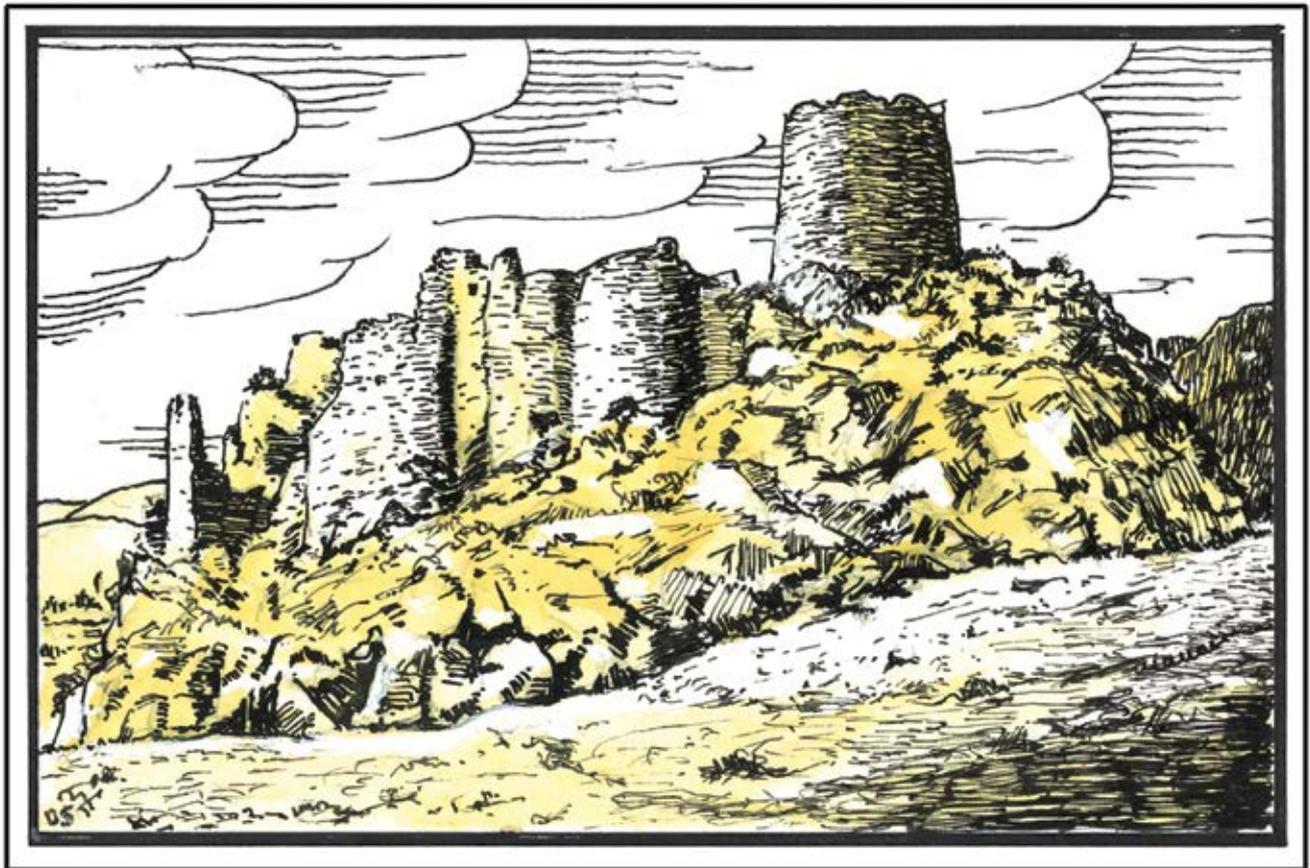
St. Michael Tvereli church. 1911-1913. Oil on plywood, 47 X 37,5, 1998

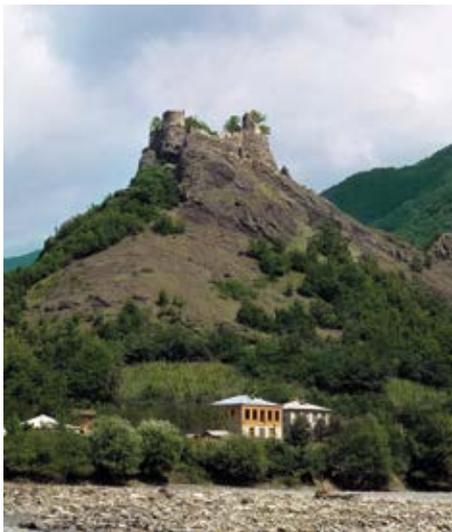
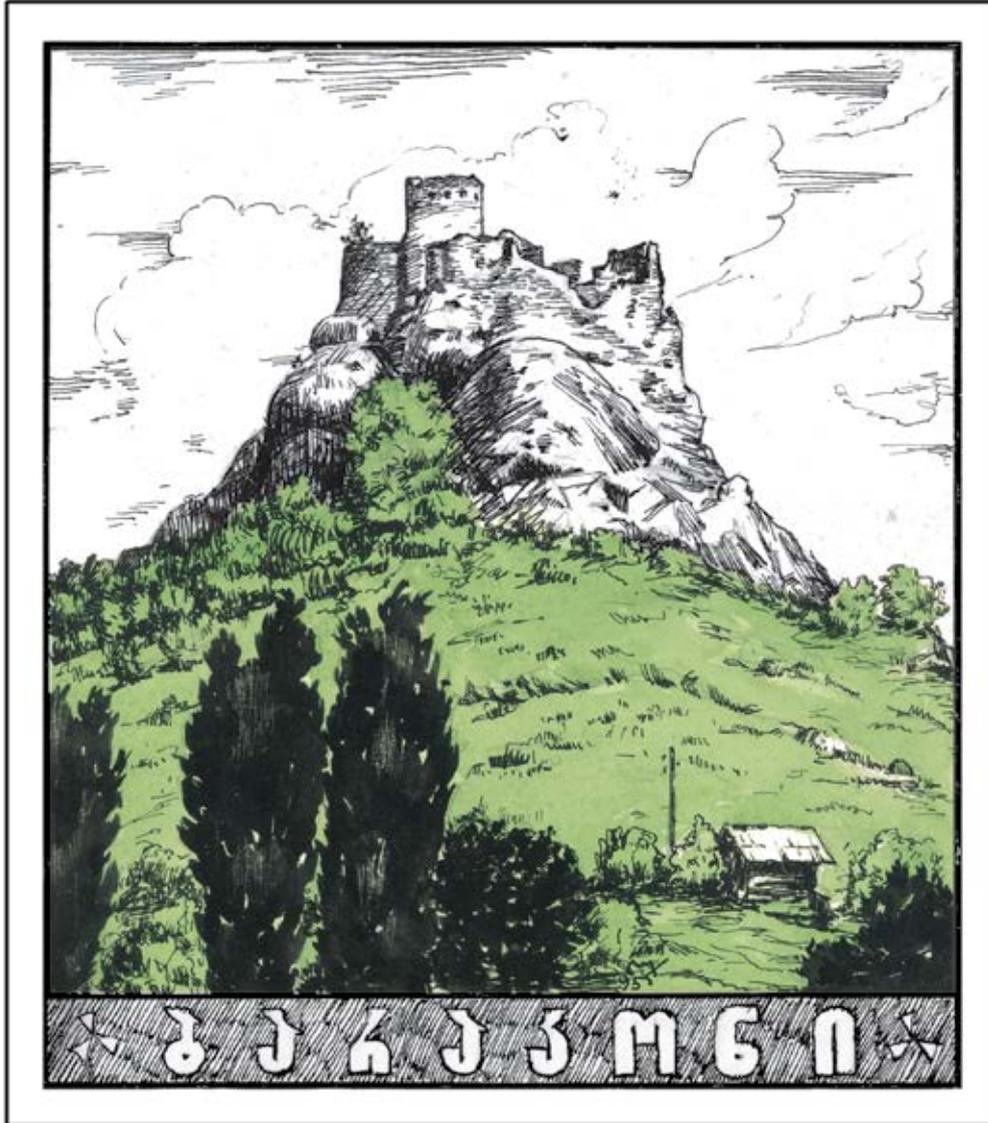
ანკურის ციხე. IX-X სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 7 X 12, 1998

Atskuri Fortress. 9-10th c. Watercolor, ink, paper, 7 X 12, 1998

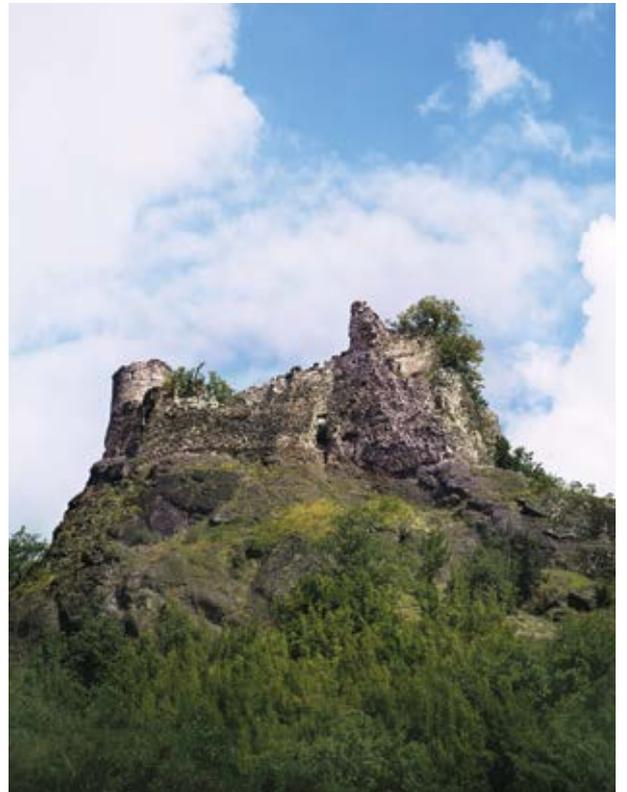
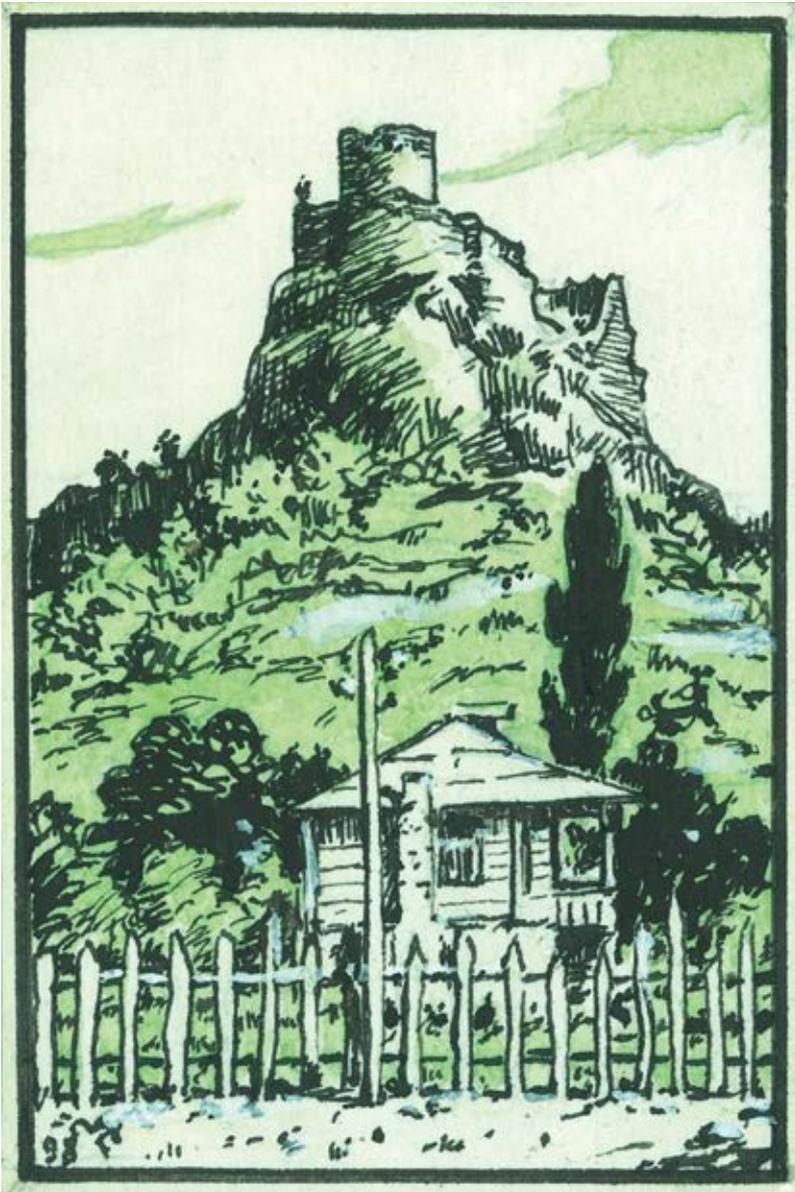
ანკურის ციხე. IX-X სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2005

Atskuri Fortress. 9-10th c. Watercolor, ink, paper, 9 X 14, 2005

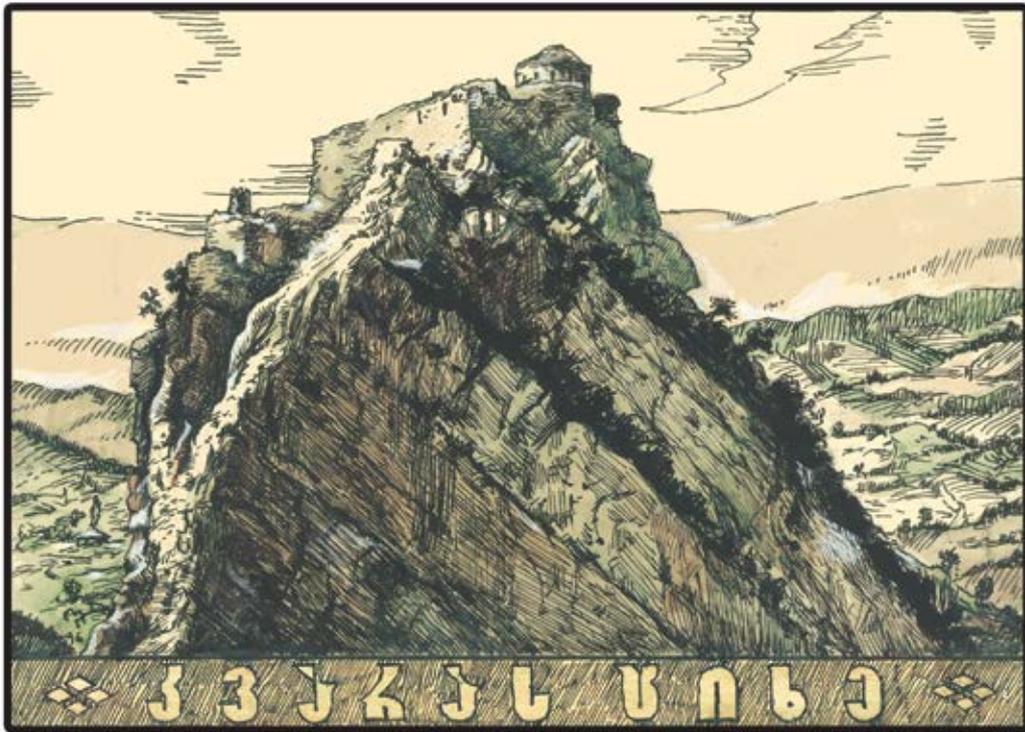
ბარაკონი. მინდა ციხე. ადრეული შუა საუკუნეები.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 17 X 15, 1995

Minda Tsikhe at Barakoni. Early middle ages.
Watercolor, ink, paper, 17 X 15, 1995

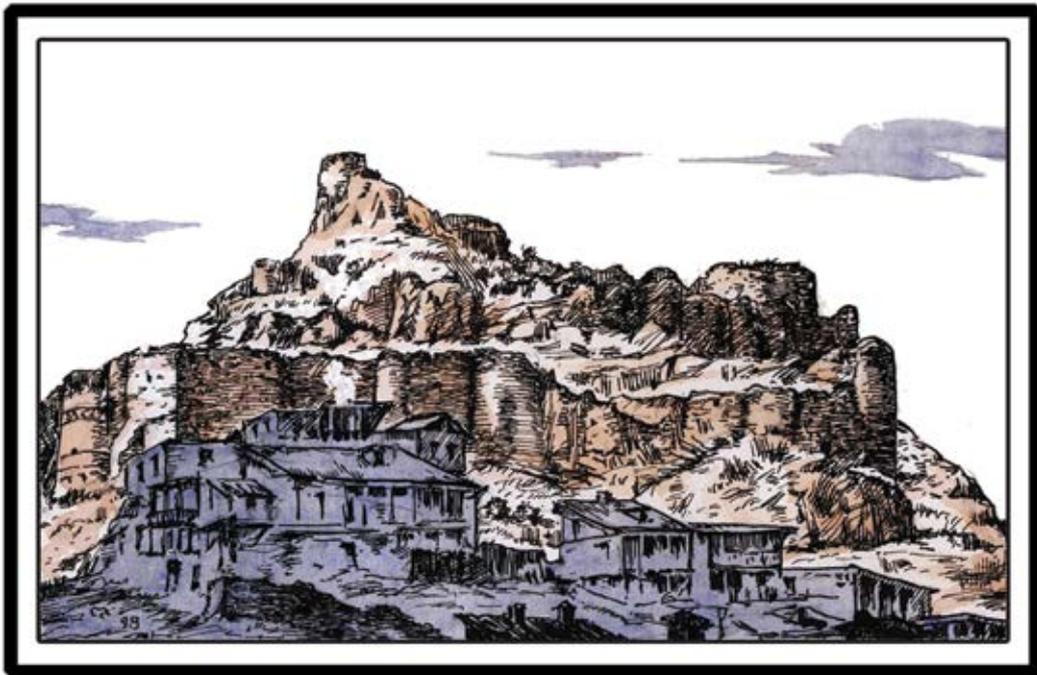

ბარაკონი. მინდა ციხე. ადრეული შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 6, 1998

Minda Tsikhe in Barakoni. Early middle ages. Watercolor, ink, paper, 9 X 6, 1998

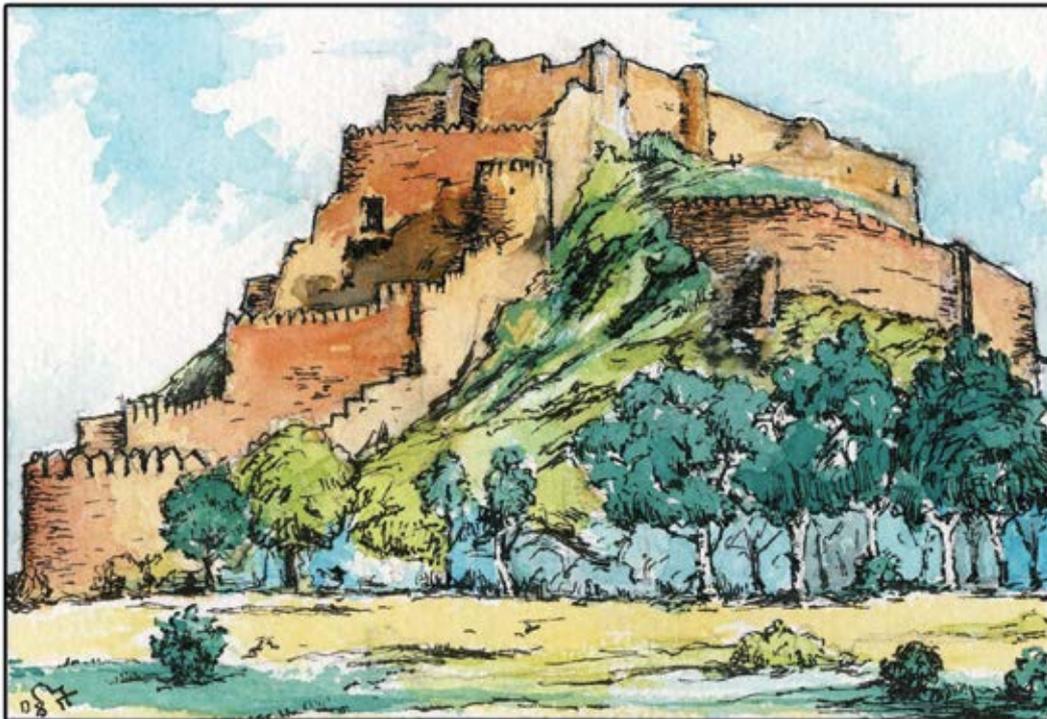
კვარას ციხე. ადრეული შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15,5 X 22, 1996
Kvara Fortress. Early middle ages. Watercolor, ink, paper, 15,5 X 22, 1996

ნარიკალა. შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12 X 19, 1998
Narikala Fortress. The Middle Ages. Water color, ink on paper, 12 X 19, 1998

ხერთვისი. შუა საუკუნეები. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2008
Khertvisi. The Middle Ages. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2008

გორის ციხე. შუა საუკუნეები. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 11 X 16, 2008
Gori Fortress. The Middle Ages. Watercolor, ink on paper, 11 X 16, 2008

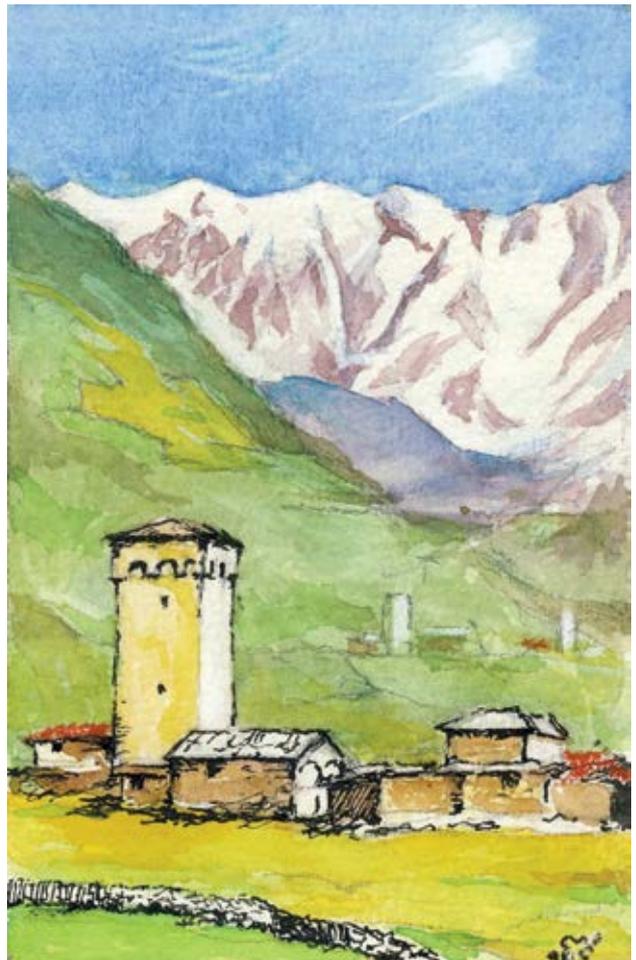
სვანეთი. ლატალი. შუა საუკუნეების
არქიტექტურული კომპლექსი. ფერადი ქაღ.,
ფანქარი, ტუში, თეთრა, 10 X 14, 1998

Medieval architectural complex in Latali, Svaneti. Ink,
lead white oil, pencil, color paper, 10 X 14, 1998

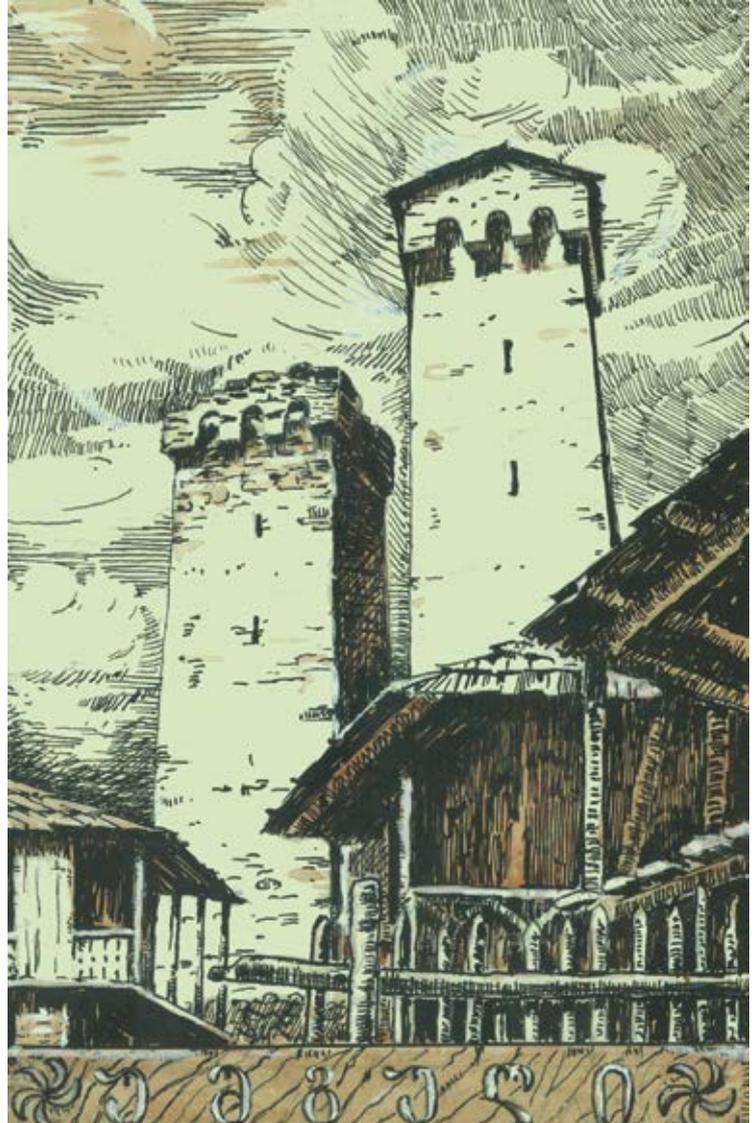
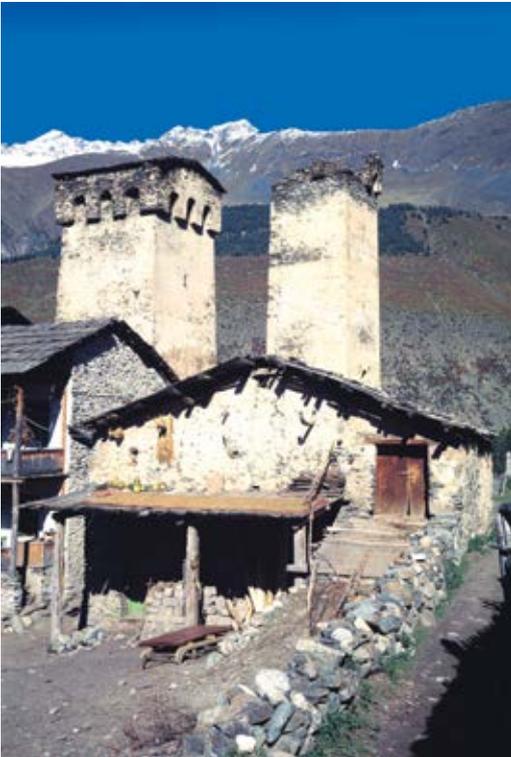

სვანეთი. უშგულის კუთხე. შუა საუკუნეები.
მუყაო, ზეთი, 19 X 16, 1994

Svaneti. Corner in Ushguli. Middle ages.
Oil, cardboard, 19 X 16, 1994

უშგული. ქალ. ტუში, აკვარელი, 18 X 12, 2008
Village Ushguli. Water color, ink on paper, 18 X 12, 2008

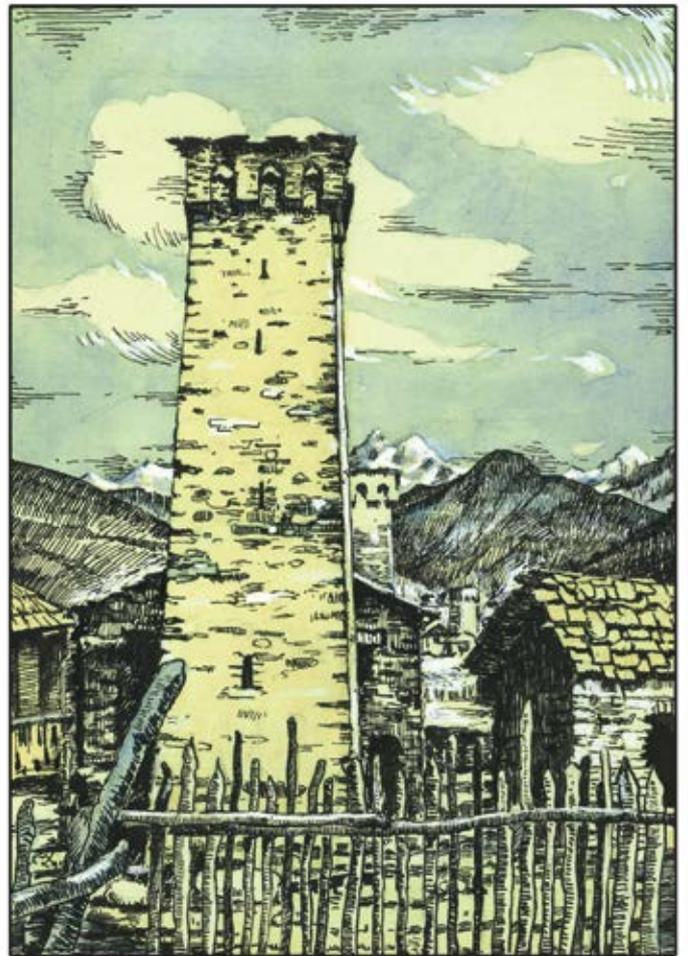

სვანეთი. უშგული. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18 X 12, 1994
Medieval architectural complex in Ushguli, Svaneti. Watercolor, ink, paper, 18 X 12, 1994

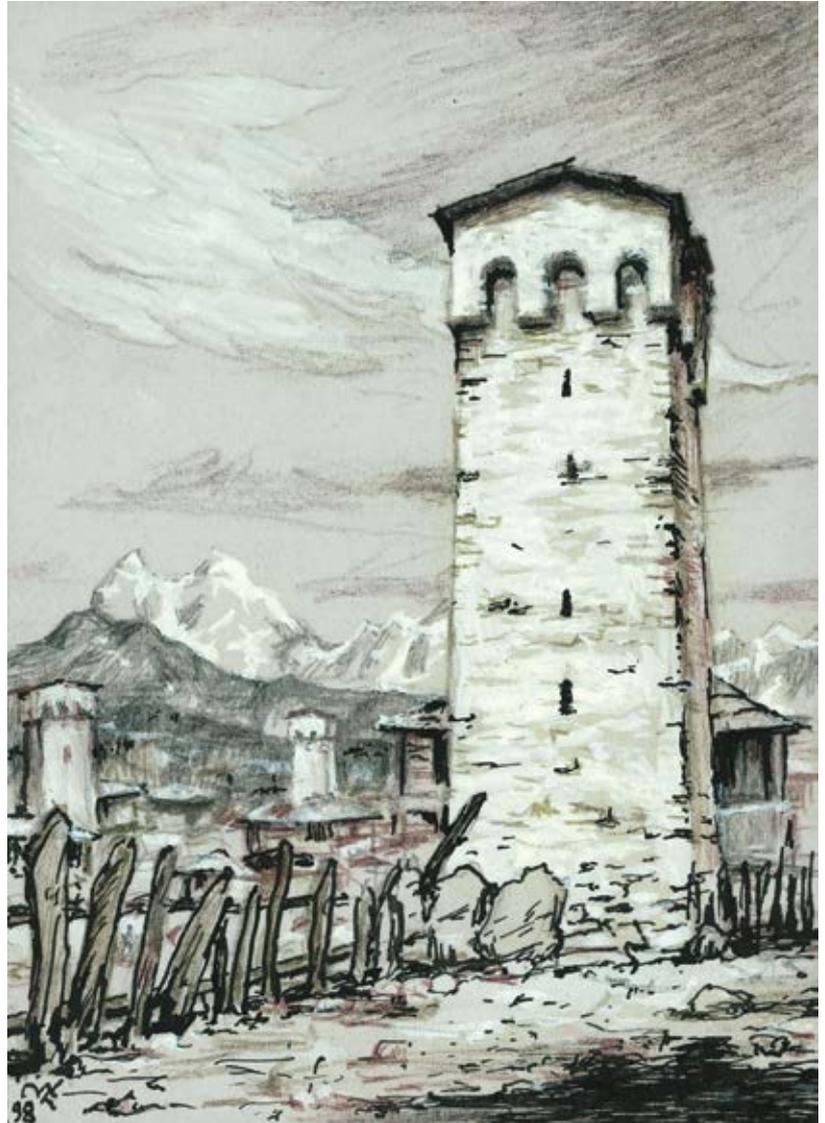
სვანური კოშკი. შუა საუკუნეები.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 8,5 X 5,5, 1998

Medieval Svan Tower. Water color,
ink on paper, 8,5 X 5,5, 1998

სვანეთი. უშგული. შუა საუკუნეები.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 20 X 14, 1995

Svaneti. Ushguli. Middle ages. Watercolor,
ink, paper, 20 X 14, 1995

სვანეთი. ლატალი. შუა საუკუნეები. ფერადი ქაღ., ფანქარი, ტუში, თეთრა, 14 X 10, 1998

Svaneti. Latali. Middle ages. Ink, lead white oil, pencil, color paper, 14 X 10, 1998

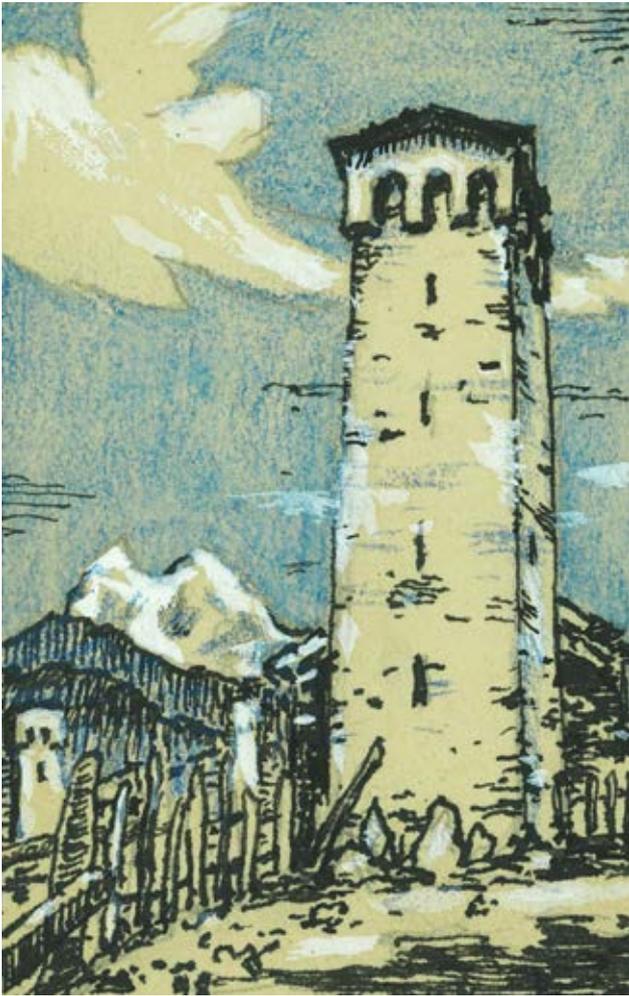
სვანეთი. უშგული. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი.
ქალ., ტუში, ფერადი ფანქარი, თეთრა, 12 X 20, 1998

Medieval architectural complex in Ushguli, Svaneti.
Ink, color pencil, paper, lead white oil, 12 X 20, 1998

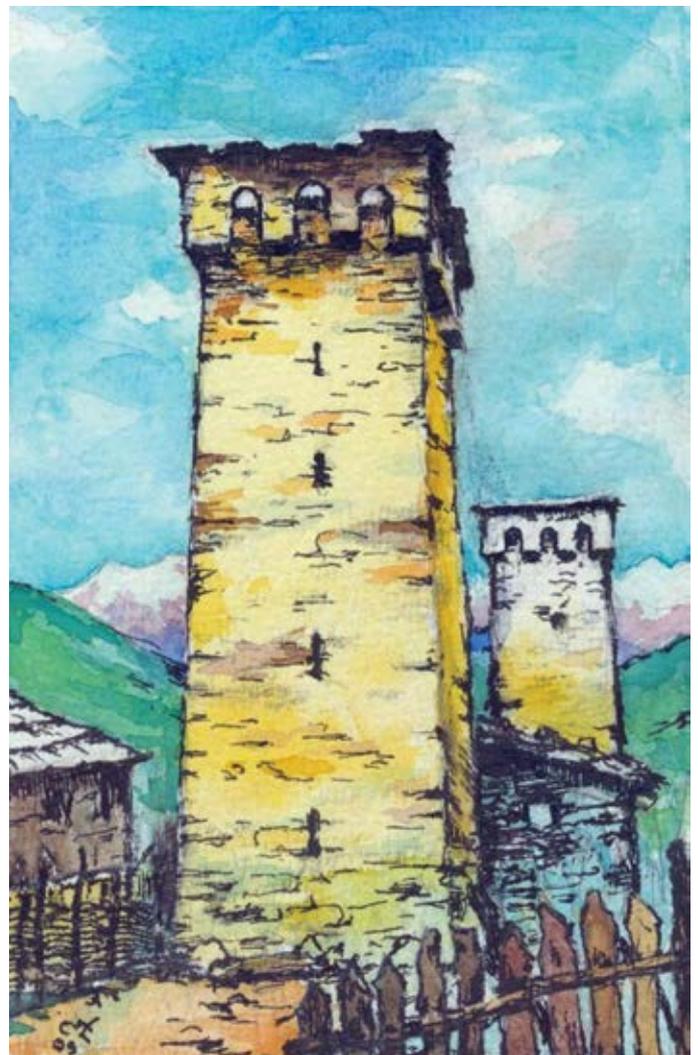
სვანეთი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 7 X 12, 1998

Medieval architectural complex in Svaneti.
Watercolor, ink, paper, 7 X 12, 1998

სვანური კოშკი. შუა საუკუნეები.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 8,5 X 5,5, 1998

Medieval Svan Tower.
Watercolor, ink, paper, 8,5 X 5,5, 1998

სვანური კოშკი უშგულში. შუა საუკუნეები.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 17 X 11, 2009

Swan Tower in Ushguli. Middle Ages.
Watercolor, ink on paper, 17 X 11, 2009

შატალი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 12 X 18, 1995

Medieval architectural complex in Shatili. Watercolor, ink, paper, 12 X 18, 1995

შატალი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 12 X 17, 1995

Medieval architectural complex in Shatili. Watercolor, ink, paper, 12 X 17, 1995

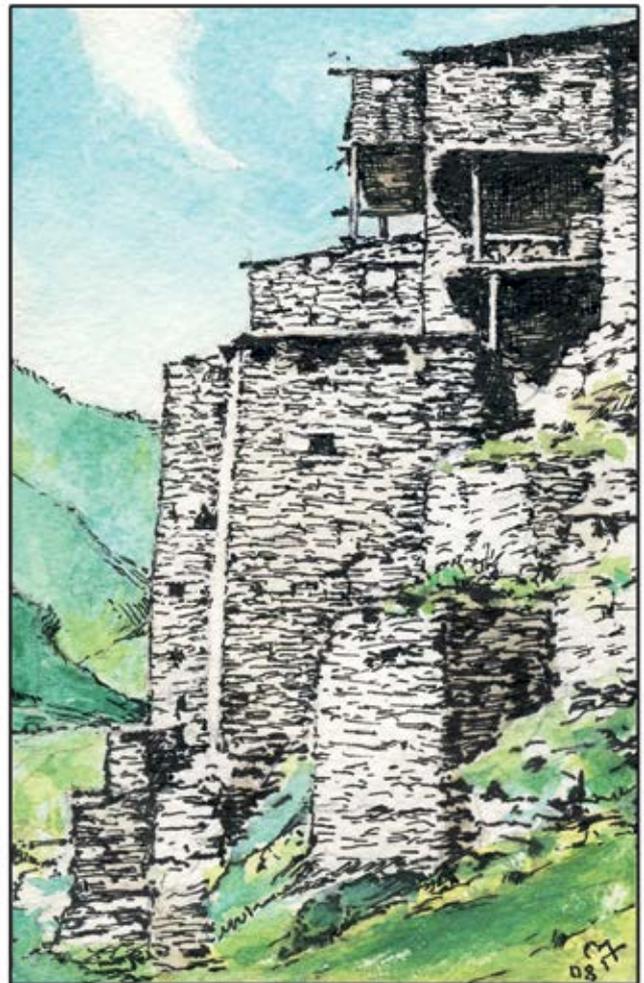

შატალი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი (ესკიზის ვარიანტი). ქაღ., ტუში, აკვარელი, 12 X 17, 1995

Medieval architectural complex in Shatili (sketch). Watercolor, ink, paper, 12 X 17, 1995

შატილი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19 X 13, 2007
Village Shatili, Water color, ink on paper, 19 X 13, 2007

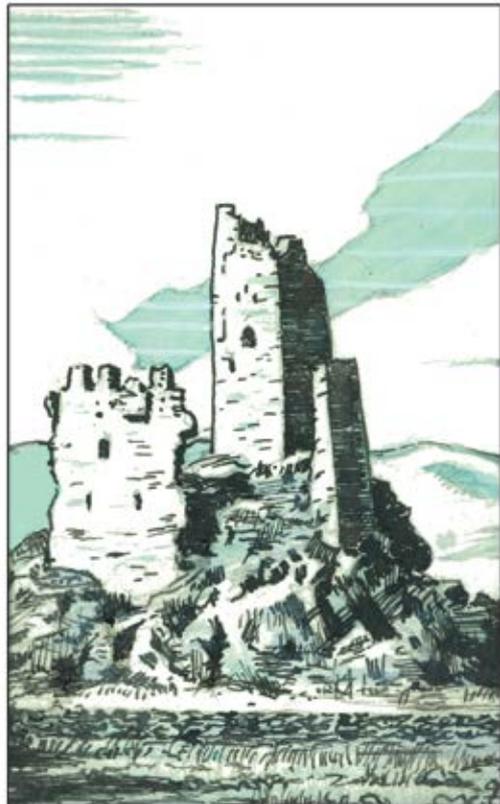

შატილის კუთხე. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14 X 9, 2008
Corner in Shatili. Watercolor, ink on paper, 14 X 9, 2008

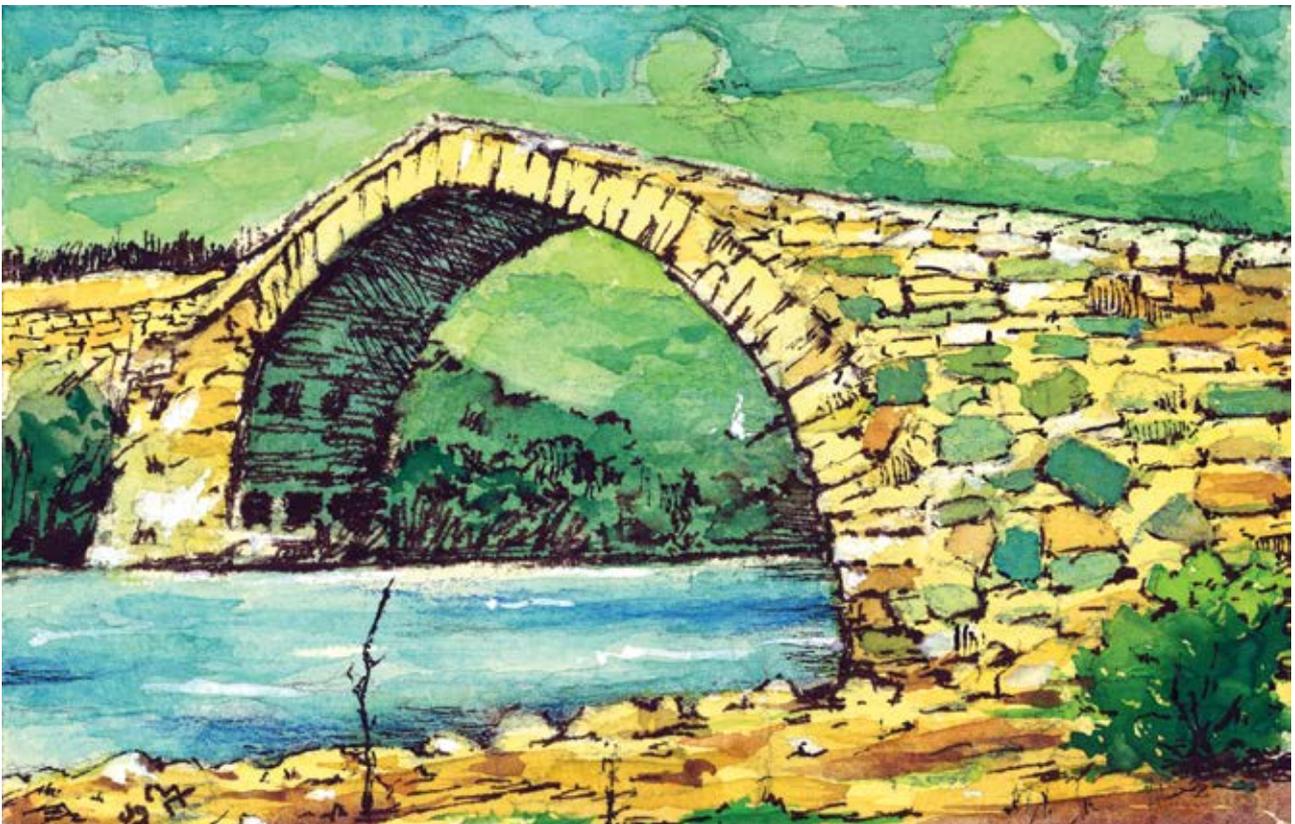
შათილი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2008

Shatili. Watercolor, ink on paper, 10 X 15, 2008

სნოს ციხე. XVI ს-ის ბოლო XVII ს-ის I ნახევარი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13,5 X 9, 1997

Sno Fortress. 16-17th c. Watercolor, ink, paper, 13,5 X 9, 1997

დანდალოს ხიდი (აჭარა). შუა საუკუნეები. ქაღ., აკვარელი, ტუში, 9 X 14, 1998

Dandalo Bridge in Adjara. Middle Ages. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 1998

რკონის (თამარის) ხიდი მდ. თედამზე. XII – XIII სს.
ქალ., ტუში, აკვარელი, გუაში, 10 X 15, 2006

Tamari Bridge on riv. Tedzami at Rkoni. 12-13th c.
Watercolor, gouache, ink, paper, 10 X 15, 2006

ხიდი აჭარის წყალზე. მახუნცეთის ხიდი. XII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10 X 15, 2006
Makhuntseti Bridge on Acharistskali River. 12th c. Watercolor, ink, paper, 10 X 15, 2006

ხიდი აჭარის წყალზე, მახუნცეთის ხიდი. XII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9 X 14, 2008
Makhuntseti Bridge on the riv. Adjaris Tskali. 12th c. Watercolor, ink on paper, 9 X 14, 2008

RESUME

Otar Japaridze, an acclaimed Georgian artist, is known for multitude of original oil paintings and graphic art. His landscapes are dedicated to different regions of Georgia and especially for his beloved native Racha. These landscapes exude artist's affection for the region and attract the viewer's eye with lush colours.

The series of works inspired by Georgian architectural monuments depict Georgian monasteries with documental exactitude, giving them meaning beyond artistic.

Otar Japaridze's public and pedagogical life deserve a special acknowledgement. He has been an unofficial chronicler of Tbilisi State Academy of Fine Arts ever since his freshman year and throughout his teaching and managerial career spanning over fifteen years in his alma mater and starting from 1960 and 1968 respectively. The years spent at the Academy were difficult and productive at the same time.

Otar's family background represented a microcosm of artistic world, him being the nephew of celebrated painter Ucha Japaridze and son and nephew of painters Grigol and Lado Japaridze. They are known for creating the new prototype of Shota Rustaveli's portrait first published in 1912 in the newspaper The Temi, edited by Gr. Diasamidze and in Okros Verdzi – the Golden Ram _ edited by Paolo Iashvili. The portrait was printed on postcards and circulated in 1940s to great acclaim. The Japaridzes have a special place in Georgian art scene.

Otar Japaridze is loved and respected for his loyalty, modesty, his intellect, and knowledge and for being a wonderful, dedicated teacher to his students.

Otar's 100th anniversary was celebrated on October 29th, 2020. We wish him many more good years to come alongside his loving and caring family.

ოთარ ჯაფარიძე (1920.29.10 — 2020.27.11)

ფერმწერი

საქართველოს დამსახურებული მხატვარი (1969)

დაჯილდოვებულია რამდენიმე მედლით და ღირსების ორდენით

1939-46 წწ.-ში სწავლობდა თსსა ფერწერის ფაკულტეტზე

1947-50 წწ.-ში თსსა ასპირანტურაში

პედაგოგები: კ. გრძელიშვილი, კ. სანაძე, უ. ჯაფარიძე

1953 წლიდან მონაწილეობს გამოფენებში

1958 წლიდან არის საქართველოს

მხატვართა კავშირის წევრი

1947-60 წლებში მუშაობდა პედაგოგად იაკობ ნიკოლაძის სახელობის სამხატვრო სასწავლებელში

1960 წლიდან მუშაობდა თსსა-ში. იყო

ფერწერის კათედრის პროფესორი

1968-1983 წწ.-ში იყო თსსა პრორექტორი სასწავლო დარგში

1988 წლიდან უჩა ჯაფარიძის სახლ-მუზეუმის დაარსების დღიდან შეთავსებით იყო ამ მუზეუმის ხელმძღვანელი

იყო საქართველოს მხატვართა კავშირის გამგეობის წევრი, დაჯილდოებულია მედლით „შრომითი მამაცობისათვის“ (1946)

ძირითადი ნამუშევრები:

„კონცერტი“ (1948-51), „მთის საძოვრებზე“ (1951), „პეიზაჟი“ (1951, 1953), „რაჭის სოფელი“ (1996), სერია — „საქართველოს არქიტექტურული ძეგლები“ (1980-იანი წწ.)

გამოფენები მონაწილეობა:

რესპუბლიკური გამოფენა (თბილისი, 1950), რესპუბლიკური გამოფენა (თბილისი, 1953), „ქართული საბჭოთა ხელოვნება“ (ხარკოვი, 1956), „საქართველოს სახვითი

ხელოვნება“ (მოსკოვი, 1958), ქართული სახვითი ხელოვნების საიუბილეო გამოფენა (თბილისი, 1961), საქართველოს კულტურის სამინისტროს ორგანიზებული მოძრავი გამოფენა (1961-62), თსსა პედაგოგების გამოფენა (თბილისი, 1997), ოთარ ჯაფარიძის პერსონალური გამოფენა. გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ცენტრის საგამოფენო დარბაზი Ars Georgica (2016).

ნამუშევრები ღაცულია:

საქართველოს ეროვნული მუზეუმი — დიმიტრი შევარდნაძის სახელობის ეროვნულ გალერეა (თბილისი), ონისა და ბორჯომის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი, რუსეთი — აღმოსავლეთის ხალხთა ხელოვნების მუზეუმი (მოსკოვი), საქართველოსა და ინგლისის კერძო კოლექციები.

მის შესახებ:

«Художники народов СССР». Изд. «Искусство», М., 1972

В. Беридзе, Н. Езерская. Искусство советской Грузии. 1921-1970. М., 1975

ვინ ვინაა თანამედროვე ქართულ ხელოვნებაში. თბ., 2000

[https://ka.wikipedia.org/wiki/ოთარ-ჯაფარიძე-\(ფერმწერი\)](https://ka.wikipedia.org/wiki/ოთარ-ჯაფარიძე-(ფერმწერი))

<https://www.facebook.com/o.jafaridze/posts/899849416738968>

<http://www.georgianart.ge/index.php/ka/2010-11-29-22-37-55/188-2015-12-16-18-37-16.html>

OTAR JAPARIDZE (29.10.1920 – 2020.27.11)

Painter.

Honored artist of Georgia

He is conferred several medals and Order of Honor

1939-46 – studying at Tbilisi State Academy at the faculty of painting

1947-50 – pursuing post-graduate studies at Tbilisi State Academy

Professors: K. Grdzlishvili, K. Sanadze, U. Japaridze

Since 1953 – participates in exhibitions

Since 1958 – Member of the Union of Artists of Georgia

Since 1947-60 – working as a teacher at Jacob Nikoladze Art Shool

Since 1960 – Professor at the department of painting, TSAA

1968-1983 – Pro-rector of TSAA

Since 1988 – Head of the Ucha Japaridze memorial museum

He was a member of the board of Union of Artists of Georgia, awarded with the medal for Labor Courage (1946).

MAIN ARTWORKS:

`Concert“ (1948-51), `On the mountain pastures“ (1951), `Landscape“ (1951, 1953), `A village In Racha“ (1996), Series – `Architectural monuments of Georgia“ (1980s).

EXHIBITION PARTICIPATION:

Republic exhibition (Tbilisi, 1950), Republic exhibition (Tbilisi, 1953), `Georgian Soviet Art“ (Kharkiv, 1956), `Fine Art of Georgia“ (Moscow,

1958), Anniversary exhibition of Georgian Art (Tbilisi, 1961), Movable exhibition organised by ministry of culture of Georgia (1961-62), TSAA teachers’ exhibition (Tbilisi, 1997), Solo exhibition at gallery Ars Georgica (exhibition hall of George Chubinashvili National Research Centre for Georgian Art History and Cultural Heritage (2016).

PATRONS:

GNM – Dimitri Shevardnadze National Gallery (Tbilisi), Musems of regional studies in Oni and Borjomi, Russia – State Museum of Oriental Art, private collections in Georgia and England.

REFERENCES:

«Художники народов СССР». Изд, «Искусство», М., 1972

В. Беридзе, Н. Езерская. Искусство советской Грузии. 1921-1970. М., 1975

vin vinaa Tanamedrove qarTul xelovnebaSi. Tb., 2000

[https://ka.wikipedia.org/wiki/OTar_jafariZe_\(fermweri\)](https://ka.wikipedia.org/wiki/OTar_jafariZe_(fermweri))

<https://www.facebook.com/o.jafaridze/posts/899849416738968>

<http://www.georgianart.ge/index.php/ka/2010-11-29-22-37-55/188-2015-12-16-18-37-16.html>

ოთარ ჯაფარიძის ნამუშევრების კატალოგი ARTWORK CATALOGUE OF OTAR JAPARIDZE

1941

კახელი კაცის თავი. ტილო, ზეთი, 50X40
Head of Kakhetian man. Oil on canvas, 50X40

1942

მეჩეთი ბოტანიკურ ბაღთან. მუყაო, ზეთი, 35X20;
კერძო კოლექცია (ინგლისელი მოქალაქის საკუთრება)
Mosque near Botanical Garden. Oil on canvas, 35X20;
Private collection in England

სვანეთი. უშგულის კუთხე. ტილო, ზეთი, 15X20;
კერძო კოლექცია
Svaneti. Corner in Ushguli. Oil on canvas, 15X20; Private
collection

უცნობის პორტრეტი. ტილო, ზეთი, 44,5X54,5
Portrait of unknown woman. Oil on canvas. 44,5X54,5

1943

ვეძისის დაღმართი ჩვენი ვერანდიდან. ტილო,
ზეთი, 80X50; კერძო კოლექცია (ინგლისელი
მოქალაქის საკუთრება)
Vedzisi decent from our veranda. Oil on canvas,
80X50; Private collection in England

მოხუცი ჩოხაში. ტილო, ზეთი, 80X50
Old man wearing chokha. Oil on canvas. 80X50

მშენებლობა. ესკიზი. ტილო, ზეთი, 50X40; კერძო
კოლექცია
Construction. Sketch. Oil on canvas, 80X50; Private
collection

პატარა გოგონას შიშველი ფიგურა. მუყაო, ზეთი,
75X55
Figure of a little girl. Oil on cardboard, 75X55

ცისია შანშიაშვილის პორტრეტი. ქაღ., გრაფიტი,
14X12
Portrait of Tisia Shanshiashvili. Graphite on paper, 14X12

1944

ავტოპორტრეტი. ქაღ., წითელი სანგინა, 60X55
Self-portrait. Red sanguine, paper, 60X55

ამირან დგებუაძე (ეტიუდი). მუყაო, ზეთი, 40X25
Amiran Dgebuadze (sketch). Oil on cardboard, 40X25

გიორგი ჯაში (ეტიუდი). მუყაო, ზეთი, 50X40
Giorgi Jashi (sketch). Oil on cardboard, 50X40

ვიოლონჩელისტი. მუყაო, ზეთი, 22X17
Cellist. Oil on cardboard, 22X17

ირინა გაჩეჩილაძის პორტრეტი. ტილო, ზეთი, 50X65
Portrait of Irina Gachechiladze. Oil on canvas, 50X65

კონცერტი. ტილო, ზეთი, 34X28
Concert. Oil on canvas, 34X28

ლეილა თაბუკაშვილის პორტრეტი. ტილო, ზეთი,
57X49
Portrait of Leila Tabukashvili. Oil on canvas, 57X49

მამაკაცის თავი, ძლიერ რაკურსში (ეტიუდი).
ტილო, ზეთი, 50X40
Head of a man in perspective study. Oil on canvas, 50X40

მჯდომარე გოგონა. ქაღ., ნახშირი, 40X30
A sitting girl. Charcoal on paper, 40X30

ძველი თბილისი. მუყაო, ზეთი, 15X20
Old Tbilisi. Oil on canvas, 15X20

ხე. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 21X14,5
Tree. Oil, canvas on board, 21X14,5

1945

გაღმა ღარი. ტილო, ზეთი, 13X20
Gaghma Ghari. Oil on canvas, 13X20

გლეხის ბავშვები კითხულობენ „დედა ენას“. ტილო,
ზეთი, 50X80 (თანაავტორი გოგი როინიშვილი)
Peasant children reading “Mother Language“. Oil on
canvas, 50X80 (co-author Gogi Roinishvili)

ვიოლონჩელისტი (ესკიზი). ტილო, ზეთი, 34X27,5
Cellist (sketch). Oil on canvas, 34X27,5

ზინას მჯდომარე შიშველი ფიგურა. ტილო, ზეთი,
90X50
Nude Zina sitting. Oil on canvas, 90X50

კონცერტი (სადიპლომო ესკიზის ვარიანტი). ტილო,
ზეთი, 34X27,5
Concert (sketch for diploma work). Oil on canvas, 34X27,5

მოხუცი ქალის თავი. ტილო, ზეთი, 40X28
Head of an old woman. Oil on canvas, 40X28

მწოლიარე შიშველი ბიჭის ფიგურა. ქაღ., ნახშ.,
43,8X61,5
Lying nude boy. Charcoal on paper, 43,8X61,5

სევდა. ქაღ., ტუში, 7,5X4, 5
Melancholy. Indian ink on paper, 7,5X4,5

სოფელი ღები. მუყაო, ზეთი, 20X20
Village Ghebi. Oil on canvas, 20X20

ჩელოზე დამკვრელი. ქაღ., ტუში, ფუნჯი, 11X8
Cellist. Oil on canvas, 11X8

1946

ღუეტი (ვიოლონო და როიალი). მუყაო, ზეთი,
19,5X15
Violin and piano duet. Oil on canvas, 19,5X15

დანოლილი შიშველი ქალი (ასპირანტურის საგამოცდო ნამუშევარი). ტილო, ზეთი, 80X140
Nude lying woman (exam work for PhD). Oil on canvas, 80X140

ვიოლონჩელისტი. ქალ., ზეთი, 16X14
Cellist. Oil on paper, 16X14

პეიზაჟი. ტილო, ზეთი, 16X50
Landscape. Oil on canvas, 16X50

პიანისტი (ესკიზის ვარიანტი). ქალ., ტუში, 12,5X9
Pianist (sketch). Indian ink on paper, 12,5X9

ჩელოზე დამკვრელი (ესკიზის ვარიანტი). მუყაო, ზეთი, 13,5X10,5
Cellist (sketch). Oil on cardboard, 13,5X10,5

ჩელოზე დამკვრელი (სადიპლომო სურათი). ტილო, ზეთი, 102X100
Cellist (diploma work). Oil on canvas, 102X100

1947

მუსიკა. ტრაპეზის ესკიზი (ცენტრალური ნაწილი). მუყაო, ზეთი, 20X40
Music. Feast sketch (central part). Oil on cardboard, 20X40

ტრიპტიქის ესკიზი. ქალ., ნახშირი. I – 15X15, II – 15X30, III – 15X15
Sketch for a triptych. Charcoal on paper, I _ 15X15, II _ 15X30, III _ 15X15

ექსლიბრისის საკუთარი ბიბლიოთეკისთვის. ქალ., ტუში, 7,5X4,5
Ex-libris for his own library. Ink on paper, 7,5X4,5

ხე ლარის ტყეში. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 20X11,5
Tree in the forest of Ghari. Oil, canvas on cardboard, 20X11,5

1948

კონცერტი. ესკიზის I ვარიანტი. მუყაო, ზეთი, 26X17,5
Concert (sketch). Oil on cardboard, 26X17,5

კონცერტი ვიოლინოსა და ორკესტრისათვის (ესკიზი). მუყაო, ზეთი, 12X30
Concerto for violin and orchestra (sketch). Oil on cardboard, 12X30

მუსიკოსები. ქალ., პასტელი, 7X14
Musicians. Pastel crayon on paper, 7X14

მუსიკოსები. მუყაო, ზეთი, 66X97
Musicians. Oil on cardboard, 66X97

რაჭის მთებში. ესკიზი. მუყაო, ზეთი, 45X15
In the mountains of Rat cha (sketch). Oil on cardboard, 45X15

შიშველი მოდელი. ტილო, ზეთი, 90X60
Naked model. Oil on canvas, 90X60

1948 – 1950

კონცერტი ფორტეპიანოსა და ორკესტრისათვის (საასპირანტო ნამუშევარი). ტილო, ზეთი, 200X340
Concert for piano and orchestra (work during PhD studies). Oil on canvas, 200X340

1950

გიორგინები. ქალ., ზეთი, 19X13
Dahlias. Oil on canvas, 19X13

ნათელას პორტრეტი. ტილო, ზეთი, 44X36
Portrait of Natela. Oil on canvas, 44X36

რუსული ეკლესია ჩვენი შუშაბანდიდან. 1911-1913 წწ. მუყაო, ზეთი, 20X15
Russian church from our glass gallery. 1911-1913 ww. Oil on cardboard, 20X15

1951

ავტოპორტრეტი. ქალ., წითელი ფანქარი, 16X13
Self-portrait. Red pencil on paper, 16X13

კურორტი შოვი. ტილო, ზეთი, 60X90; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
Resort Shovi. Oil on canvas, 60X90; Oni Ethnographic Museum

მთის საძოვრებზე. ტილო, ზეთი, 65X55; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
On the pastures of mountains. Oil on canvas, 65X55; Oni Ethnographic Museum

ნინო ნაკაშიძის პორტრეტი. ტილო, ზეთი, 60X50; საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურის მუზეუმი
Portrait of Nino Nakashidze. Oil on canvas, 60X50; Giorgi Leonidze State Museum of Literature

პეიზაჟი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 20X30; საქართველოს სახელმწიფო სურათების გალერეა
Landscape. Oil, canvas on cardboard, 20X30; Georgian National Gallery

რამაზ ჩხიკვაძე, ფიგაროს როლში. ქალ., ფანქარი, 30X20
Ramaz Chkhikvadze playing Figaro. Pencil on paper, 30X20

კონცერტი (ესკიზი). მუყაო, ზეთი, 22X50
Concert (sketch). Oil on canvas, 22X50

1952

ლამარას პორტრეტი. ქალ., ფანქარი, 30X24
Portrait of Lamara. Pencil on paper, 30X24

მხატვრის მეუღლის - ლამარა გიორგობიანის პორტრეტი. ტილო, ზეთი, 33X27
Portrait of artist's wife, Lamara Giorgobiani. Oil on canvas, 33X27

პეიზაჟი - რაჭა. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 33X27;
საქართველოს სახელმწიფო სურათების გალერეა
Racha Landscape. Oil, canvas on cardboard, 33X27;
Georgian National Gallery

1953

გაღმა ღარი. მუყაო, ზეთი, 23,5X30
Gaghma Ghari. Oil on cardboard, 23,5X30

პატარა ზურიკო. ქალ., ფანქარი, 14X10
Little Zuriko. Pencil on paper, 14X10

პეიზაჟი. ტილო, ზეთი, 20X30; საქართველოს
სახელმწიფო სურათების გალერეა
Landscape. Oil on canvas, 20X30; Georgian National
Gallery

სამთავისი. 1030 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X20
Samtavisi Cathedral. 1030. Water-color, ink on paper,
15X20

ხე წმენდაურის გზაზე. მუყაო, ზეთი, 25X35,5;
დავით მაჭავარიანის კოლექციიდან
Tree on Tsmendauri road. Oil on canvas, 25X35,5; David
Matchavariani private collection

1954

კურორტ შოვის საერთო ხედი. ტილო, ზეთი,
70X140
Open view of resort Shovi. Oil on canvas, 70X140

სტუდენტები. ესკიზი. მუყაო, ზეთი, 19X15
Students (sketch). Oil on cardboard, 19X15

1955

კურორტ შოვის პირველი სანატორიუმი. ტილო,
ზეთი, 100X140; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
Sanatorium of resort Shovi. Oil on canvas, 100X140; Oni
Ethnographic Museum

კურორტ შოვის მეორე სანატორიუმი. ტილო, ზეთი,
50X70; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
The second sanatorium of resort Shovi. Oil on canvas,
50X70; Oni Ethnographic Museum

რაჭის პეიზაჟი (ესკიზი). მუყაო, ზეთი, 14X58
Landscape in Racha (sketch). Oil on cardboard, 14X58

ძველი ხე. მუყაო, ზეთი, 30X20
Old tree. Oil on cardboard, 30X20

1956

ღარი. დილის ბურუსი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25X16
Ghari. Morning fog. Oil, canvas on cardboard, 25X16

რაჭული სახლი. მუყაო, ზეთი, 25X22
House in Ratcha. Oil on cardboard, 25X22

1957

ღრუბლები. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 120X55; აღმოსავ-
ლეთის ხალხთა ხელოვნების მუზეუმი. ქ. მოსკოვი
Clouds. Oil, canvas on cardboard, 120X55; State Museum
of Oriental Art in Moscow

ღრუბლები. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25X16
Clouds. Oil, canvas on cardboard, 25X16

1958

დილა. მუყაო, ზეთი, 25X35
Morning. Oil on cardboard, 25X35

კურორტ შოვის ხედი. ტილო, ზეთი, 70X140; ონის
მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
View of resort Shovi. Oil on canvas, 70X140; Oni
Ethnographic Museum

ლამარა. ტილო, ზეთი, 33X27
Lamara. Oil on canvas, 33X27

ორი ფიჭვი. მუყაო, ზეთი, 47X24
Two pine-trees. Oil on canvas, 47X24

პეიზაჟი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 49X70;
საქართველოს სახელმწიფო სურათების გალერეა
Landscape. Oil, canvas on cardboard, 49X70; Georgian
National Gallery

შოუბანის პანორამა. მუყაო, ზეთი, 25X10,5; კერძო
კოლექცია
Panorama of village Shoubani. Oil on canvas, 25X10,5;
Private collection

1959

სახერხი. მუყაო, ზეთი, 25X35
Sawmill. Oil on cardboard, 25X35

შოდა. ქალ., ტუში, კალამი, 10X13
Shoda mountain. Pen, ink, paper, 10X13

1960

ბარიტის საბადო. ტილო, ზეთი, 60X80; ონის
მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
Barite minefield. Oil on canvas, oil on canvas, 60X80; Oni
Ethnographic Museum

რაჭის სოფელი. ტილო, ზეთი, 60X80; ონის
მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
Village in Racha. Oil on canvas, 60X80; Oni Ethnographic
Museum

სადმელი - კლდეკარი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 49X70
Sadmeli _ Kldekari. Oil, canvas on cardboard, 49X70

სახლი სოფ. ზუდალში. მუყაო, ზეთი, 28X35
House in the village of Zudal. Oil on cardboard, 28X35

ღარი. ჩვენი სამზარეულო. ტილო მუყაოზე, ზეთი,
16X25; დავით კიპაროიძის კოლექცია
Our kitchen in the village Ghari. Oil, canvas on cardboard,
16X25, Private collection of David Kiparoidze

ჩვენი ეზო ღარში. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 17X25
Our yard in village Ghari. Oil, canvas on cardboard, 17X25

ჩემი სოფლის დილა. ტილო, ზეთი, 90X50;
საქართველოს სახელმწიფო სურათების გალერეა
Morning in our village. Oil on canvas, 90X50; Georgian
National Gallery

შოდა. ქალ., ტუში, 20X30
Mount Shoda. Indian ink on paper, 20X30

შოვი, მეორე სანატორიუმი. ტილო მუყაოზე,
ზეთი, 25X35
Shovi, The second sanatorium. Oil on cardboard, 25X35

1961

გურია. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 17X25
Guria (sketch). Oil on cardboard, 17X25

გურია. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 16X29
Guria (sketch). Oil on cardboard, 16X29

გურია. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 19X35
Guria (sketch). Oil on cardboard, 19X35

გურია. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 25X35
Guria (sketch). Oil on cardboard, 25X35

გურია. ჩაის პლანტაციები. მუყაო, ზეთი, 19X29
Guria. Tea-plantation. Oil on cardboard, 19X29

ჩაის პლანტაციები. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 17X35
Tea plantations (sketch). Oil on cardboard, 17X35

გურული ოდა. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 18X25
Wooden house in Guria (sketch). Oil on cardboard, 18X25

1962

ბარაკონი. ღვთისმშობლის ეკლესია. 1753 წ. ტილო,
ზეთი, 37X40
Barakoni Virgin Church. 1753. Oil, canvas, 37X40

ბარიტის წარმოების საერთო ხედი. ტილო, ზეთი,
80X120; ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
View of barite processing. Oil on canvas, 80X120; Oni
Ethnographic Museum

სოფელ ფარიახეთის ხედი. ტილო, ზეთი, 140X100;
ონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი
View of village Phariakheti. 140X100; Oni Ethnographic
Museum

ღარი. მუყაო, ზეთი, 25X16
Ghari. Oil on cardboard, 25X16

1963

ფიჭვები. მუყაო, ზეთი, 35X25
Pine-trees. Oil on cardboard, 35X25

1964

სოფელ წესის ციხე (მინდაციხე). მუყაო, ზეთი, 50X35
Mindatsikhe Fortress in the village Tsesi. Oil on cardboard,
50X35

ფიჭვები. მუყაო, ზეთი, 25X35; დავით კიპაროიძის
კოლექცია
Pine-trees. Oil on cardboard, 25X35; Private collection of
David Kiparoidze

1965

ხეები. მუყაო, ზეთი, 35X25
Trees. Oil on cardboard, 35X25

ღარი. წვიმა მოდის შოდიდან. მუყაო, ზეთი, 17X25
Ghari. Raining from Shoda. Oil on cardboard, 17X25

1966

გაღმა ღარი. მუყაო, ზეთი, 13X35
Gaghma Ghari. Oil on cardboard, 13X35

ნატურმორტი ყვავილებით. მუყაო, ზეთი, 36X28
Flower-piece. Oil on cardboard, 36X28

1967

ფიჭვები მზეში. მუყაო, ზეთი, 49X35; ნანა
ჯაფარიძის საკუთრება
Pine trees in sunshine. Oil on cardboard, 49X35; Private
collection of Nana Japaridze

ხე ღარის ტყეში. ტილო, ზეთი, 30X20
Tree in the forest of Ghari. Oil on cardboard, 30X20

1968

შოდა - მზის პირველი სხივები. ტილო მუყაოზე,
ზეთი, 25X17
Shoda Mountain and first sun-rays. Oil on cardboard,
25X17

1969

ხის ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 35X25
Sketch of the tree. Oil on cardboard, 35X25

1970

ღარის სათიბი მზის ჩასვლისას. მუყაო, ზეთი,
31X30
Hayfield in Ghari. Oil on cardboard, 31X30

შოდა. მუყაო, ზეთი, 50X35
Mount Shoda. Oil on cardboard, 50X35

ჩვენს ტყეში. მუყაო, ზეთი, 25X30
In our forest. Oil on cardboard, 25X30

1971

ჩემი სოფლის კუთხე. მუყაო, ზეთი, 34X46; დავით
კიპაროიძის კოლექცია
Corner in my village. Oil on cardboard, 34X46; Private
collection of David Kiparoidze

1972

ორი ხე (ძველი და ახალი). მუყაო, ზეთი, 27X30
Two trees. Oil on cardboard, 27X30

რაჭა. ღრუბლიანი დღე. მუყაო, ზეთი, 16,5X25;
კერძო კოლექცია
Cloudy day in Racha. Oil on cardboard, 16,5X25; Private
collection

1973

ორი ხე. მუყაო, ზეთი, 25X29
Two trees. Oil on cardboard, 25X29

1974

შოდა. მზის პირველი სხივები. ტილო მუყაოზე,
ზეთი, 25X16
Shoda Mountain and first sun-rays. Oil on cardboard, 25X16

1975

ზვინები. მუყაო, ზეთი, 35X50
Haystacks. Oil on cardboard, 35X50

1976

ალვის ხე. მუყაო, ზეთი, 25X16
Poplar tree. Oil on cardboard, 25X16

ვერხვი. მუყაო, ზეთი, 24X15
Aspen tree. Oil on cardboard, 24X15

1977

გაღმა ღარი (ეტიუდი). მუყაო, ზეთი, 14X34
Gaghma Ghari (sketch). Oil on cardboard, 14X34

1978

ჩემი სოფლის პეიზაჟი (გამეორება). ტილო, ზეთი,
60X50; კერძო კოლექცია
Landscape of my village. Oil on canvas, 60X50; Private
collection

1979

ხედი ნაკიეთის გზიდან. ზვინები. ტილო, ზეთი,
50X70
View from Nakieti road. Stacks. Oil on canvas, 50X70

1980

ზემო რაჭის სოფლის ხედი. შოუბანი. მუყაო, ზეთი,
25X34,5
View of the village in Zemo Racha. Shoubani. Oil on
cardboard, 25X34,5

შოდას მთა დილით. მუყაო, ზეთი, 25X35
Shoda mountain in the morning. Oil on cardboard, 25X35

შოდას მთა მზის ჩასვლისას. ტილო მუყაოზე, ზეთი,
16X25
Sunset at Shoda mountain. Oil on cardboard, 16X25

1981

ნიგვზნარა. ხეები გზის პირას. მუყაო, ზეთი, 35X25;
დავით კიპაროიძის კოლექცია
Trees on roadside in the village Nigvznara. Oil on
cardboard, 35X25; Private collection of David Kiparoidze

ძველი სახლი ღარში. ტილო მუყაოზე, ზეთი,
14,5X18
Old house in Ghari. Oil, canvas on cardboard, 14,5X18

1982

რაჭა. შოვის გზა. მუყაო, ზეთი, 35X50
Shovi road in Racha. Oil on cardboard, 35X50

ოსური სოფელი კვაისას მახლობლად. მუყაო, ზეთი,
25X34
Ossetian village near Kvaisa. Oil on cardboard, 25X34

1983

წვიმის წინ. მუყაო, ზეთი, 24X16
Before rain. Oil on cardboard, 24X16

1985

ფავნისი. წმ. გიორგის ტაძარი. IX-X ს. მონოტიპია,
7X10
Phavnisi St. George Church. 9-10th c. Monotopy, 7X10

1990

ჩემი სოფელი. ესკიზი. მუყაო, ზეთი, 9X29
My village (sketch). Oil on cardboard, 9X29

1991

ნიკორწმინდა, წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი.
1010-1014 წწ. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25X35
Nikortsmina Cathedral. 1010-1014. Oil, canvas on
cardboard, 25X35

ჩემი სოფლის კუთხე. I ვარიანტი. მუყაო, ზეთი,
34X30
Corner in my village. 1st sketch. Oil on cardboard, 34X30

1994

ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი.
1010-1014 წწ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X10
St. Nicholas Cathedral Church Nikortsmina. 1010-1014.
Watercolor, ink, paper, 14X10

რაჭა. სოფ. ღები. მუყაო, ზეთი, 20X20
Racha. Village of Ghebi. Oil on cardboard, 20X20

რაჭის მთები. ფერადი ქალ., ფერადი ფანქარი,
ტუში, 6,5X15
Mountains of Racha., Indian ink, colored pencil on color
paper. 6,5X15

სვანეთი. უშგული. შუა საუკუნეების არქიტექტურ-
ული კომპლექსი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X12
Medieval architectural complex in Ushguli, Svaneti.
Watercolor, ink, paper, 18X12

სვანეთი. უშგულის კუთხე. შუა საუკუნეები. მუყაო, ზეთი, 19X16
Svaneti. Corner in Ushguli. Middle ages. Oil, cardboard, 19X16

უშგული. ქალ. ტუში, აკვარელი, 18X12
Village Ushguli. Water color, ink on paper. 18X12

ღები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X14,5; კერძო კოლექცია
Village of Ghebi., Indian ink, water-color on paper, 18X14,5; Private collection

ღები. ტილო, ზეთი, 58,5X50
Village of Ghebi. Oil on canvas, 58,5X50

შოდა დათოვა. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 18X50
Snowy Shoda. Oil, canvas on cardboard, 18X50

ჩემი სოფელი. ტილო, ზეთი, 25X71; დავით კიპაროიძის კოლექცია
My village. Oil on canvas, 25X71; Private collection of David Kiparoidze

ჩემი სოფლის მიდამოები. მუყაო, ზეთი, 25X35
Neighborhood of my village. Oil on cardboard, 25X35

ფავნისი. ნმ. გიორგის ტაძარი. IX-X ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13X17,5
Phavnisi St. George Church. IX-X c. Water color, ink on paper, 13X17,5

1995

ალავერდის ნმ. გიორგის ტაძარი. XI ს-ის I მეოთხ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X11
Alaverdi Monastery. 1st quarter of XI c. Water color, ink on paper, 15X11

ატენის სიონი. VII ს. ქალ., ტუში, გუაში, 15X15
Ateni Sioni Church. 7th c. Gouache, ink, paper, 15X15

ბარაკონი. მინდა ციხე. ადრეული შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 17X15
Minda Tsikhe at Barakoni. Early middle ages. Watercolor, ink, paper, 17X15

გარიყულა. ფავნისი. ქალ., ტუში, კალამი, 17,5X31
Garikula. Pavnisi. Indian ink, pen on paper, 17,5X31

გელათის ნმ. ნიკოლოზის ეკლესია. XIII-XIV სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13,5X14
Gelati St. Nicholas Church. XIII-XIV c. Water color, ink on paper, 13,5X14

გელათის ღვთისმშობლის ტაძარი. XII – XIII სს. ქალ., ტუში, კალამი, 20,5X26
Gelati Saint Virgin Church. 12-13th c. Ink, pen, paper, 20,5X26

ზემო კრიხი. X- XI სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16,5X18
Zemo Krikhi. X-X1 c. Water color, ink on paper, 16,5X18

ზემო კრიხი. მთავარანგელოზის ეკლესია. X- XI სს. ქალ., ტუში, კალამი, 15X10
Archangel's Church in Zemo Krikhi. 10-11th c. Pen, ink, paper, 15X10

თბილისი. დარეჯანის სასახლე, საჩინო. 1776 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 20X18
Queen Darejan's Palace (Sachino). 1776. Watercolor, ink, paper, 20X18

იკორთა. 1172 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X14
Ikorta Church. 1172. Water color, ink on paper, 18X14

იყალთოს ფერისცვალების ეკლესია. VIII-IX სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19X15
Ikalto Transfiguration church. 8-9th c. Watercolor, ink, paper, 19X15

იყალთოს ფერისცვალების ეკლესია. VIII-IX სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 17X14
Ikalto Transfiguration Church. 8-9th c. Watercolor, ink, paper, 17X14

მარტვილის ღვთისმშობლის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X19
Martvili Monastery. 7th c. Virgin Mary Church. VIIth c. Water color, ink on paper, 19X19

მცხეთა. ნმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, კალამი, 13,5X17,5
Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 _ 604/605. Ink, pen, paper, 13,5X17,5

მცხეთის ნმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, კალამი, 11X11
Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 _ 604/605. Watercolor, ink, paper, 11X11

სამწევრისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. მუყაო, ზეთი, 17X24
Samtsevisi St. George Church. 7th c. Oil, cardboard, 17X24

პიანისტი. ქალ., ტუში, 5X5
Pianist. Indian ink on paper, 5X5

სამწევრისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X14
Samtsevisi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 12X14

საფარის მონასტერი. X- XIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X19
Saphara Monastery. 10-13th c. Watercolor, ink, paper, 16X19

სვანეთი. უშგული. შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 20X14
Svaneti. Ushguli. Middle ages. Watercolor, ink, paper, 20X14

ფიტარეთი. 1213-22 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 17X22
Phitareti Church. 1213-1222. Water color, ink on paper, 17X22

მატილი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X17
Medieval architectural complex in Shatili. Watercolor, ink, paper, 12X17

მატილი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X18
Medieval architectural complex in Shatili. Watercolor, ink, paper, 12X18

მატილი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი (ესკიზის ვარიანტი). ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X17
Medieval architectural complex in Shatili (sketch). Watercolor, ink, paper, 12X17

შოდა. მუყაო, ზეთი, 35X25
Shoda. Oil on cardboard, 35X25

ჩემი სოფელი. ქალ., ტუში, გუაში, 17X12
My village. Indian ink, gouache on paper, 17X12

ძველი შუამთის სამონასტრო კომპლექსი. V-VII სს. ქალ., ტუში, კალამი, 10X18
Old Shuamta Monastery. V-VII c. V-VII cc. Water color, ink on paper, 10X18

წულრულაშენის წმ. გიორგის ტაძარი. 1213 – 1222 წწ. ფერ. ქალ., ტუში, გუაში, ფანქარი, 11,5X18
Tsughrughushani St. George Church. 1213 _ 1222. Gouache, ink, pencil, color paper, 11,5X18

წულრულაშენის წმ. გიორგის ტაძარი. 1213 – 1222 წწ. ქალ., ფანქარი, გუაში, 12X16
Tsughrughushani St. George Church. 1213 _ 1222. Gouache, pencil, paper, 12X16

წულრულაშენის წმ. გიორგის ტაძარი. 1213 – 1222 წწ. ქალ., ტუში, 11X15
Tsughrughushani St. George Church. 1213 _ 1222. Ink, paper, 11X15

1996

ათენის აკროპოლისი. ძვ. წ. აღ. 560-527 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 17X13
The Acropolis of Athens. 560-527 BC. Water color, ink on paper, 17X13

ათენი. ნიკე აფთეროსის ტაძარი. ძვ. წ. აღ. V ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 17X13
Temple of Athena Nike. 5th c. BC. Water color, ink on paper, 17X13

ათენი. პართენონი. ძვ. წ. აღ. V ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11X17
Athens. The Parthenon. 5th c. BC. BC. Water color, ink on paper, 11X17

ანანურის ციხის კომპლექსი. XVII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X20
Ananuri Fortress complex. 17th c. Watercolor, ink, paper, 15X20

ბეთანია, ღვთისმშობლის შობის ეკლესია. XII ს.-ის II ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13,5X13
Betania Monastery. 2nd half of 12th c. BC. Water color, ink on paper, 13,5X13

ბეთანია, ღვთისმშობლის შობის ეკლესია. XII ს.-ის II ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 21X23
Betania Monastery. 2nd half of 12th c. BC. Water color, ink on paper, 21X23

გელათის ღვთისმშობლის ტაძარი. XII – XIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X18
Gelati Saint Virgin Church. 12-13th c. Watercolor, Ink, paper, 15X18

გერგეთის სამება. XIV საუკუნის 30-იანი წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X22
Gergeti Trinity Church. 1330 s. Water color, ink on paper, 12X22

გრემი. მთავარანგელოზთა ეკლესია და სასახლე. XVI ს-ის 60-იანი წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X12
St. Archangels' Church and palace in Gremi. 60s of 16th c. Watercolor, ink, paper, 10X12

გრემი. მთავარანგელოზთა ეკლესია და სასახლე. XVI ს-ის 60-იანი წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X21
St. Archangels' Church and palace in Gremi. 60s of 16th c. Watercolor, ink, paper, 14X21

ეგვიპტე, სფინქსი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X25
Sphinx in Egypt. Water color, ink on paper, 15X25

იყალთოს ფერისცვალების ეკლესია. VIII-IX სს. ქალ., ტუში, კალამი, 14X11
Ikalto Transfiguration Church. 8-9th c. Watercolor, ink, paper, 14X11

კვარას ციხე. ადრეული შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15,5X22
Kvara Fortress. Early middle ages. Watercolor, ink, paper, 15,5X22

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X12
Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 _ 604/605. Watercolor, ink, paper, 18X12

ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X17
Nikortsminda Cathedral. 1010-1014. Water color, ink on paper, 18X17

სამთავისი. 1030 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X20
Samtavisi Cathedral. 1030. Water-color, ink on paper, 15X20

სამთავრო. XI ს.-ის I ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13X12
Samtavro Monastery. 1st half of 11th c. Water color, ink on paper, 13X12

რაჭის სოფელი. მუყაო, ზეთი, 25X35
Village in Ratcha. Oil on cardboard, 25X35

რუისი. VIII-XI სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X16
Ruisi Church. 8-11th c. Water color, ink on paper, 12X16

ყინცვისი, წმ. ნიკოლოზის ეკლესია. XIII ს.-ის დასაწყისი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X14; კერძო საკუთრება
Kintsvisi St. Nicholas Church. Beginning of 13th c. Water color, ink on paper, 15X14; Private collection

ძველი პრაღის ქუჩა, ქალ., ტუში, აკვარელი, 20X14
A street in Old Town of Prague. Watercolor, ink on paper, 20X14

წულრულაშენი. წმ. გიორგის ეკლესია. 1213-1222 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X17
Tsughrughasheni St. George Church. 1213-1222. Water color, ink on paper, 18X17

წულრულაშენი. წმ. გიორგის ეკლესია. 1213-1222 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11X15
Tsughrughasheni St. George Church. 1213-1222. Water color, ink on paper, 11X15

შოდა და გაღმა ღარი წმენდაურის გზიდან. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 35X25
View of Shoda and Gaghma Ghari from Tsmendauroi road. Oil, canvas on cardboard, 35X25

1997

ათენი. ერეხთეიონი. ძვ. წ. აღ. 421-404 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 22X16
Athenian Erechtheum. 421-404 BC. Water color, ink on paper, 22X16

ათენი. პართენონი. ძვ. წ. აღ. 447-438 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11X17
Athens The Parthenon. 447-438 BC. Water color, ink on paper, 11X17

ალავერდი. წმ. გიორგის საკათედრო ტაძარი. XI ს-ის I მეოთხედი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X20
Alaverdi St. George Church. 1st quarter of 11th c. Watercolor, ink, paper, 15X20

ბანას ნაგებობა. IX-X სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19X18,3
Bana building. 9-11th c. Water color, ink on paper, 19X18,3

გაღმა ღარი. ეტიუდი. მუყაო, ზეთი, 19X37; დავით კიპაროიძის კოლექცია
Gaghma Ghari (sketch). Oil on cardboard, 19X37; Private collection of David Kiparoidze

ერთანმინდა. წმ. ესტატეს ეკლესია. XIII ს-ის შუა წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X12
Ertatsminda St. Eustace Church. Mid-13th century. Watercolor, ink, paper, 16X12

კაცხი. X-XI საუკუნეთა მიჯნა. ქალ., ტუში, აკვარელი. 15X15
Katskhi. X-XI c. Water color, ink on paper, 15X15

სოფელი ნაკიეთი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X12,5
Village Nakieti. Watercolor, ink on paper, 9X12,5

პიანისტი. ქალ., ტუში, 11X8
Pianist. Ink, paper, 11X8

პრაღა. ძველი ქალაქის კოშკი. XIV ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 21X17
Tower in Old Prague. 14th c. Water color, ink on paper, 21X17

სავანე. წმ. გიორგის ტაძარი. 1046 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X21
Savane St. George Church. 1046. Watercolor, ink, paper, 16X21

სამწევრისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8,5X8,5
Samtsevisi St. George church. 7th c. Water color, ink on paper, 8,5X8,5

სამწევრისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10,5X11
Samtsevisi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 10,5X11

სოფელ მეტეხის ღვთისმშობლის ეკლესია. XIII ს. მუყაო, ზეთი, 32X25
Virgin Mary Church in the village of Metekhi. 13th c. Oil, cardboard, 32X25

სნოს ციხე. XVI ს-ის ბოლო XVII ს-ის I ნახევარი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13,5X9
Sno Fortress. 16-17th c. Watercolor, ink, paper, 13,5X9

სპეთი. „ზედა მაცხოვარი“. XI ს-ის I ნახევარი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8X12
Upper church of Jesus in Speti. 1st half of 11th c. Watercolor, ink, paper, 8X12

შოუბანი. მუყაო, ზეთი, 32X49
Shoubani. Oil on cardboard, 32X49

ძველი პრაღის ქუჩა, ქალ., ტუში, აკვარელი, 20X14
A street in Old Town of Prague. Watercolor, ink on paper, 20X14

ხედი ნაკიეთიდან. ქალ., ტუში, 9,5X13
View from Nakieti. Ink, paper, 9,5X13

1998

ავტოპორტრეტი, მუყაო, ზეთი, პასტელი, 28,5X34,5, 1998
Self-portrait. Pastel, oil on cardboard, 28,5X34,5, 1998

ანჭურის ციხე. IX-X სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 7X12
Atskuri Fortress. 9-10th c. Watercolor, ink, paper, 7X12

ბარაკონი. მინდა ციხე. ადრეული შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X6
Minda Tsikhe in Barakoni. Early middle ages. Watercolor, ink, paper, 9X6

ბოლნისის სიონი. 478 – 493 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, თეთრა, 12X18,5
Bolnisi Sioni. 478 _ 493. Watercolor, ink, lead white oil, color paper, 12X18,5

გარიყულა. მუყაო, ზეთი, 25X35; ვალიკო ლეჟავას საკუთრება
Garikula. Oil on cardboard, 25X35, Private collection of Valiko Lezhava

იმერეთი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X26
Imereti. Indian ink, water-color on paper, 16X26

ინგუშეთის სოფელი. ფერადი ქალ., ტუში, აკვარელი, თეთრა, 8X11
The Ingush village. Indian ink, lead white, pencil on colored paper, 8X11

იტალია. ქალაქი ასსიზი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X25
Assisi town in Italy. Water color, ink on paper, 12X25

იტალია. ქალაქი ასსიზი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X25
Assisi town in Italy. Water color, ink on paper, 12X25

კვარას ციხე. ადრეული შუა საუკუნეები. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25X35; კერძო კოლექცია
Kvara Fortress. Early Middle Ages. Oil, canvas on cardboard, 25X35; Private collection

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., კალამი, აკვარელი, 13X9
Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 _ 604/605. Watercolor, ink, paper, 13X9

ნარიყალა. შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X19
Narikala Fortress. The Middle Ages. Water color, ink on paper, 12X19

პიანისტი. ქალ., ტუში, 4X8
Pianist. Indian ink on paper, 4X8

სამწევრისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8X14
Samtsevrissi St. George Church. 7th c. Water color, ink on paper, 8X14

სახლი სოფ. ზუდალში. ფერადი ქალ., ტუში, აკვარელი 15X14
House in the village of Zudal. Indian ink, watercolor on colored paper, 15X14

სვანური კოშკი. შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8,5X5,5
Medieval Svan Tower. Water color, ink on paper, 8,5X5,5

სვანეთი. ლატალი. შუა საუკუნეები. ფერადი ქალ., ფანქარი, ტუში, თეთრა, 10 X14
Svaneti. Latali. Middle ages. Ink, lead white oil, pencil, color paper, 10 X14

სვანეთი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 17X12
Medieval architectural complex in Svaneti. Watercolor, ink, paper, 17X12

სვანეთი. ლატალი. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი. ფერადი ქალ., ტუში, თეთრა, 10X14
Medieval architectural complex in Latali, Svaneti. Ink, lead white oil, color paper, 10X14

სვანეთი. უშგული. შუა საუკუნეების არქიტექტურული კომპლექსი. ქალ., ტუში, ფერადი ფანქარი, თეთრა, 12X20
Medieval architectural complex in Ushguli, Svaneti. Ink, color pencil, paper, lead white oil, 12X20

ტყეში. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8,5X5,5
In the forest. Water color, ink on paper, 8,5X5,5

ჩემი სოფელი. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 34,5X32,5
My village. Oil, canvas on cardboard, 34,5X32,5

წმ. მიხეილ ტვერელის სახელობის ეკლესია. 1911-1913 წწ. ფირფიცარი, ზეთი, 47X37,5
St. Michael Tvereli church. 1911-1913. Oil on plywood, 47X37,5

1999

ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ.

ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X11
Nikortsinda Cathedral. 100-1014. Water color, ink on paper, 14X11

რაჭა. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X12
Racha. Water color, ink on paper, 18X12

შოდა ნაშუადღევს. ტილო მუყაოზე, ზეთი, 25X35
Shoda in the afternoon. Oil, canvas on cardboard, 25X35

2000

ბოლნისის სიონის სამრეკლო. XVII ს-ის ბოლო წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 6,5X5
Bell tower in Bolnisi Sioni. End of 17th c. Water color, ink on paper, 14X11

დავითგარეჯი. ნათლისმცემლის კომპლექსი. VI-XIV ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X15
Saint John Monastery in David Gareji. 6-14th c. Water color, ink on paper, 9X15

იდლეთი. იოანე ნათლისმცემლის ტაძარი. VI ს-ის I ნახევარი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
St. John the Baptist Church in Idleti. 1st half of 6th c. Watercolor, ink, paper, 9X14

ფლორენცია. პალაცო ვეკიო. 1298-1214 წწ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 19X9
Palazzo Vecchio in Florence. 1298-1214. Water color, ink on paper, 19X9

ღები. დუროიანი სახლი. ტილო, ზეთი, 58X49
Tower-house in Ghebi. Unfinished. Oil on canvas, 58X49

2001

გელათის ღვთისმშობლის ტაძარი. XII – XIII სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 20X30
Gelati Saint Virgin Church. 12-13th c. Watercolor, Ink, paper, 20X30

მარტვილის ჩიქვანების ეკლესია. X-XI სს. ქაღ., ტუში, ფერ. ფანქარი, 13X11
Chikvani Church at Martvili. 10-11th c. Ink, color pencil, paper, 13X11

რუისი. VIII-XI სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 12X18
Ruisi Virgin Mary Church. 8-11th c. Water color, ink on paper, 12X18

სამწევრისი. წმ. გიორგის ტაძარი. VII ს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 15X15
Samtsevrissi Saint George Church. 7th c. Water color, ink on paper, 15X15

სამწევრისი. წმ. გიორგის ტაძარი. VII ს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 8,5X8,5
Samtsevrissi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 8,5X8,5

შიომღვიმე. შუა საუკუნეები. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 18X14
Shio-Mgvime Monastery. Middle Ages. Water color, ink on paper, 18X14

2002

ბოლნისის სიონის სამრეკლო. XVII ს-ის ბოლო წლები. ფერადი ქაღ., ფანქარი, ტუში, გუაში, 14X12
Bell tower of Bolnisi Sioni. End of 17th c. Gouache, ink, pencil, color paper, 14X12

სამწევრისი. VII ს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 9X29; კერძო საკუთრება
Samtsevrissi St. George Church. Water color, ink on paper, 9X29; Private collection

ნიქოზი. XVI ს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 15X21
Nikozi Church. 16th c. Water color, ink on paper, 15X21

ზემო ნიქოზი. მთავარანგელოზის ეკლესია. Xს. ქაღ., ტუში, 15X21
Archangel's Church in Zemo Nikozi. 10th c. Indian ink on paper, 15X21

ნეკრესის გუმბათიანი ეკლესია. VIII-IX სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 14X10
Domed church in Nekresi. 8-9th c. Watercolor, ink, paper, 14X10

შოუბანი. ტილო, ზეთი, 25X35
Village Shoubani. Oil on canvas, 25X35

2003

ზემო ნიქოზი. მთავარანგელოზის ეკლესია. Xს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 15X21
Archangel's Church in Zemo Nikozi. 10th c. Watercolor, ink, paper, 15X21

ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. და სამრეკლო 1863 წ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 9X16
St. Nicholas Cathedral Church in Nikortsmina. 1010-1014. Bell tower. 1863. Watercolor, ink, paper, 9X16

ნიკორწმინდა. სამრეკლო. 1863 წ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 14X10
Bell tower in Nikortsmina. 1863. Watercolor, ink, paper, 14X10

ჩვენი ტყის სიმფონია, ქაღ., ტუში, აკვარელი, 17X12
Symphony in our forest. Watercolor, ink on paper, 17X12

2004

ალავერდი. წმ. გიორგის საკათედრო ტაძარი. XI ს-ის I მეოთხედი. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 20X20
Alaverdi St. George Church. 1st quarter of 11th c. Watercolor, ink, paper, 20X20

გუდარეხის სამრეკლო. 1278 წ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 15X11
Bell tower in Gudarekhi. 1278 Watercolor, ink, paper, 15X11

ნიკორწმინდა. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. 14X10; ნინო გელაძის საკუთრება
Nikortsmina Cathedral. 1010-1014. 14X10; Private collection of Nino Geladze

ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 20X26
Nikortsmina Cathedral. 1010-1014. Water color, ink on paper, 20X26

სოფელ მეტეხის ღვთისმშობლის ეკლესია. XIII ს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 18X13.
Virgin Mary Church in the village of Metekhi. 13th c. Watercolor, ink, paper 18X13

2005

ანჭურის ციხე. IX-X სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 9X14
Atskuri Fortress. 9-10th c. Watercolor, ink, paper, 9X14

ბაგრატის ტაძარი. 1003 წ. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 15X20
Bagrati Church. 1003. Water color, ink on paper, 15X20

ერალაანთ საყდარი. V-VI სს. ქაღ., ტუში, აკვარელი, 10X12
Erelaant Church. 5-6th c. Watercolor, ink, paper, 10X12

ერედვი. წმ. გიორგის ტაძარი. X ს-ის შუა წლები.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Eredvi St. George Church. Mid. 10th c. Watercolor, ink,
paper, 10X15

ზარზმის ფერისცვალების მონასტერი. XIV ს.-ს
დასაწყისი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X20
Zarzma Transfiguration Monastery. Beginning of 14th c.
Water color, ink on paper, 14X20

ზედაზნის სამონასტრო კომპლექსი. VIII-X სს. ქალ.,
ტუში, აკვარელი, 10X15
Zedazeni Monastery complex. 8-10th c. Watercolor, ink,
paper, 10X15

თელივანის ჯვარპატიოსანი. VIII – IX სს. ქალ.,
ტუში, აკვარელი, 10X15
Jvaripatiosani Church in Telovani. 8-9th c. Watercolor, ink,
paper, 10X15

თიღვა. ღვთისმშობლის ეკლესია. 1152 წ. ქალ.,
ტუში, აკვარელი, 15X13
Tighva Virgin Church. 1152. Watercolor, ink, paper, 15X13

კვეტერას ციხის ეკლესია. X ს. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 15X10
Kvetera Fortress's Church. 10th c. Watercolor, ink, paper,
15X10

ლიხნე. ღვთისმშობლის მიძინების ტაძარი. X ს. ქალ.,
ტუში, აკვარელი, 14X20
Dormition of the Virgin Mary Church. 10th c. Watercolor,
ink, paper, 14X20

მარტვილის კათედრალი. VII ს. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 11X17
Martvili Cathedral Church. 7th c. Watercolor, ink, paper,
11X17

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 11X16
Mtskheta Church of Holy Cross. 586/587 _ 604/605.
Watercolor, ink, paper, 11X16

ოშკი. 963-973 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19X25
Oshki. 963-973. Watercolor, ink, paper, 19X25

პატარა ატენი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X11
Little Ateni. Water color, ink on paper, 16X11

საორბისი. წმ. გიორგის ეკლესია. 1152 წ. ქალ.,
ტუში, აკვარელი, 10X15
Saorbisi St. George Church. 1152. Watercolor, ink, paper,
10X15

ტიმოთესუბანი. ღვთისმშობლის მიძინების ტაძარი.
XII – XIII საუკუნეთა მიჯნა. ქალ., ტუში, აკვარელი,
20X21
Dormition of the Virgin Mary Church in Timotesubani. 12-
13th c. Watercolor, ink, paper, 20X21

ქვემო ბოლნისის წმინდა გიორგის სახელობის
სამეკლესიანი ბაზილიკა. V-VI სს. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 10X15
St. George basilic church in Kvemo Bolnisi. V-VI c.
Watercolor, ink on paper, 10X15

ძველი გავაზის ღვთისმშობლის ეკლესია. VI ს. ქალ.,
ტუში, აკვარელი, 14X10
Virgin Mary Church in Old Gavazi. 6th c. Watercolor, ink,
paper, 14X10

წალენჯიხა. მაცხოვრის ფერისცვალების ტაძარი.
X-XI სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X20
Church of Jesus' Transfiguration in Tsalendjikha. 10-11th c.
Watercolor, ink, paper, 14X20

წინარეხი. მალალანთ ეკლესია. XII ს-ის
დასასრული. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Maghalaant Church in Tsinarekhi. 12th c. Watercolor, ink,
paper, 10X15

წულრულაშენის წმ. გიორგის ტაძარი. 1213 – 1222
წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 20X14
Tsughrughushani St. George church. 1213 _ 1222.
Watercolor, ink, paper, 20X14

ხობის მონასტერი. XIII-XIV სს. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 10X15
Khobi Monastery. 13-14th c. Watercolor, ink, paper, 10X15

ხცისი. იოანე ნათლისმცემლის ტაძარი. 1002 წ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
St. John the Baptist Church in Khtsisi. 1002. Watercolor,
ink, paper, 9X14

2006

ციხე „მოდის ნახე“. გვიანი შუა საუკუნეები. ქალ.,
ტუში, აკვარელი, 9X14
Fortress "Modi Nakhe". Late Middle Ages. Water color, ink
on paper, 9X14

მუცო. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X18
Village Mutso. Water color, ink on paper, 12X18

ზარზმა. VIII-IX სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X20
Zarzma Transfiguration Monastery. 8-9th c. Water color, ink
on paper, 14X20

კაბენის, ყანჩაეთის მონასტერი. XIII საუკუნის I
ნახევარი. ქალ., ტუში, 14X9
Kabeni Monastery in Kanchaeti. 1st half of 13th c. Ink,
paper, 14X9

კუმურდო. 964 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X20
Kumurdo Cathedral. 964. Water color, ink on paper, 14X20

ნიკორწმინდა, წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი.
1010-1014 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი,
18X12
Nikortsminda Cathedral. 1010-1014. Water color, ink on
paper, 18X12

რკონის (თამარის) ხიდი მდ. თეძამზე. XII – XIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, გუაში, 10X15
 Tamari Bridge on riv. Tedzami at Rkoni. 12-13th c. Watercolor, gouache, ink, paper, 10X15

სამწვერისის წმინდა გიორგის ტაძარი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X15
 Samtsevisi St. George Church. 7th c. Watercolor, ink, paper, 16X15

უფლისციხე. კლდეში ნაკვეთი ნაქალაქარი და სამონასტრო კომპლექსი. ძვ. წ. აღ. II-III ათასწლეული - XV ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
 Uphlistsikhe cave town and monastery complex. 2-1 mill. B.C. – 15th c. Watercolor, ink, paper, 9X14

ფიტარეთის ღვთისმშობლის ტაძარი. 1213-1222 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X23
 Phitareti Virgin Church. 1213-1222. Watercolor, ink, paper, 18X23

ქვათახევის მონასტერი. XII – XIII საუკუნეთა მიჯნა. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X11
 Kvatakhevi Monastery. 12-13th c. Watercolor, ink, paper, 16X11

ყაურმის ტაძარი. 1014-1048 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
 Kaurma Church. 1014-1048. Watercolor, ink, paper, 10X15

ხიდი აჭარის წყალზე. მახუნცეთის ხიდი. XII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
 Makhuntseti Bridge on Acharistskali River. 12th c. Watercolor, ink, paper, 10X15

2007

შატილი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19X13
 Village Shatili, Water color, ink on paper, 19X13

ილორის წმ. გიორგის ეკლესია. XI ს. ქალ., ტუში, კალამი, 9X14
 Ilori St. George Church. 11th c. Water color, ink on paper, 9X14

პატარა ონი. რაკეთის წმ. ნიკოლოზის ეკლესია. XI ს.-ის I მეოთხედი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13X9
 Raketi St. Nicholas Church in Patara Oni. 1st quarter of 11th c. Water color, ink on paper, 13X9

2008

ალავერდის წმ. გიორგის ტაძარი. XI ს.-ის I მეოთხე. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X11
 Alaverdi Monastery. 1st quarter of 11th c. Water color, ink on paper, 15X11

ალავერდის სამრეკლო. XIX ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X9
 Bell tower of Alaverdi Church. 19th c. Watercolor, ink on paper, 14X9

ატენის სიონი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X9
 Ateni Sioni. 7th c. Watercolor, ink on paper, 12X9

ბაგრატიის ტაძარი. 1003 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X14,5
 Bagrati Cathedral. 1003. Watercolor, ink on paper, 10X14,5

ბაგრატიის ტაძარი. 1003 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X10
 Bagrati Cathedral. 1003. Watercolor, ink on paper, 15X10

ბედიის ტაძარი. X-XI სს.-ის მიჯნა. ქალ., ტუში, კალამი, 13X9
 Bedia Cathedral. 10-11th c. Watercolor, ink on paper, 13X9

ბეთანია, ღვთისმშობლის შობის ეკლესია. XII ს.-ის II ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11X16
 Betania Virgin Mary Church. 2nd half of 12th c. Watercolor, ink on paper, 11X16

ბოდბის მონასტერი, მთავარი ტაძარი. XI ს. ქალ., ტუში, კალამი, 9X14
 Main Church of Bodbe Monastery. 11th c, Water color, ink on paper, 9X14

ბოლნისის სიონი. 478 – 493 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
 Bolnisi Sioni. 478 _ 493. Watercolor, ink on paper, 9X14

გელათის მონასტერი. XII – XIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X20
 Gelati Cathedral. 12-13th c. Watercolor, Ink, paper, 14X20

გერგეტის სამება. XIV ს.-ის I ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
 Gergeti Trinity Church. 1st half of 14th c. Watercolor, ink on paper, 9X14

გორის ციხე. შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11X16
 Gori Fortress. The Middle Ages. Watercolor, ink on paper, 11X16

გურჯაანი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
 Gurjaani. Watercolor, ink on paper, 9X14

გურჯაანის ყველანმინდა. VIII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
 Gurjaanis Kvelatsminda. 8th c. Watercolor, ink on paper, 9X14

გურჯაანის ყველანმინდა. VIII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
 Gurjaanis Kvelatsminda. 8th c. Watercolor, ink on paper, 9X14

დავითგარეჯი. ნათლისმცემლის კომპლექსი. VI-XIV ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X20
 Saint John Complex in David Gareji. 6-14th c. Watercolor, ink on paper, 14X20

ზეგანი. წმ. მარინეს ეკლესია. V ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
Zegaani Monastery. 5th c. Watercolor, ink on paper, 9X14

თბილისი, ანჩისხატის ეკლესია. VI - ის I მეოთხ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
Anchiskhati Church in Tbilisi. 1st quarter of 6th c. Watercolor, ink on paper, 9X14

იკვი. წმ. გიორგის ეკლესია. XI ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
Ikvi St. George Church. 11th c. Watercolor, ink on paper, 9X14

კალა. ლაგურკას ეკლესია. 15X10
Lagurka Church in Kala. 15X10

კაცხი. X-XI საუკუნეთა მიჯნა. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X9
Katskhi. X-XI c. Watercolor, ink on paper, 14X9

კუმურდო. 964 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8X13
Kumurdo Cathedral. 964. Watercolor, ink on paper, 8X13

მანგლისი. V და XI სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 12X18
Manglisi. 5th and 11th c. Watercolor, ink on paper, 12X18

მარტვილი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Martvili Church. 7th c. Watercolor, ink on paper, 10X15

მოქვი. Xს.-ის II ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X10
Mokvi Church. 2nd half of 10th c. Watercolor, ink on paper, 14X10

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Jvari Monastery. Mtskheta. 586/587 _ 604/605. Watercolor, ink on paper, 10X15

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X11
Jvari Monastery. Mtskheta. 586/587 _ 604/605. Watercolor, ink on paper, 14X11

მცხეთა. წმ. ჯვრის ტაძარი. 586/587 – 604/605 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X11; კერძო საკუთრება
Jvari Monastery. Mtskheta. 586/587 _ 604/605. Watercolor, ink on paper, 14X11; Private collection

ნიკორწმინდა. წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13X19
St. Nicholas Cathedral Church in Nikortsminda. 1010-1014. Watercolor, ink, paper, 13X19

ნიკორწმინდა, წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძარი. 1010-1014 წწ. 1. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X11
Nikortsminda Cathedral. 1010-1014. Watercolor, ink on paper, 16X11

ოშკი. 963-973 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Oshki St. John Church. 963-973. Watercolor, ink on paper, 10X15

პარხალი. Xს.-ის 60-70-იანი წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X10
Parkhali Church. 60-70s of 10th c. Watercolor, ink on paper, 15X10

რკონი. სამონასტრო კომპლექსი. VII – XVIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
Rkoni Monastery. 7-8th c. Watercolor, ink on paper, 9X14

რკონი. სამონასტრო კომპლექსი. VII – XVIII სს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 18X22
Rkoni Monastery complex. 7-18th c. Watercolor, ink, paper, 18X22

სამთავისი. 1030 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X11
Samtavisi Church. 1030. Watercolor, ink on paper, 16X11

სამთავისი. 1030 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 16X11
Samtavisi Church. 1030. Watercolor, ink on paper, 16X11

სამთავისი. 1030 წ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Samtavisi Church. 1030. Watercolor, ink on paper, 10X15

სამშვილდის სიონი. 759-777 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
Samshvilde. Sioni Church. 759-777. Watercolor, ink on paper, 9X14

სამწევრისი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Samtsevisi Church. 7th c. Watercolor, ink on paper, 10X15

სამწევრისი. VII ს. ქალ., ტუში, 9X12
Samtsevisi Church. 7th c. Ink on paper, 9X12

სამთავრო. XI ს.-ის I ნახ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X11
Samtavro Monastery. 11th c. Watercolor, ink on paper, 14X11

სამწევრისი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X12
Samtsevisi Church. 7th c. Watercolor, ink on paper, 9X12

სამწევრისი. VII ს. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X11
Samtsevisi Church. 7th c. Watercolor, ink on paper, 15X11

სამწევრისი. VII ს. ქალ., ტუში, კალამი, 9X12
Samtsevisi Church. 7th c. Watercolor, ink on paper, 9X12

სვეტიცხოველი. 1010-1029 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X20
Svetitskhoveli Cathedral. 1010-1029. Watercolor, ink on paper, 14X20

სვეტიცხოველი. 1010-1029 წწ. ქალ., ტუში, აკვარელი, 11X16
Svetitskhoveli Cathedral. 1010-1029. Watercolor, ink on paper, 11X16

სოფელ ჩხალთის ეკლესია. შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Church in the village Chkhalta. Middle Ages. Watercolor, ink on paper, 10X15

უმგული. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X9
Ushguli. Watercolor, ink on paper, 14X9

ძველი შუამთა, სამონასტრო კომპლექსი. V-VII სს.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 11X16
Old Shuamta Monastery. 5-7th c. Watercolor, ink on paper, 11X16

შატილი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13X18
Shatili. Watercolor, ink on paper, 13X18

ყინწისი, წმ. ნიკოლოზის ეკლესია. XIII ს.-ის
დასაწყისი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13X10
Kintsvisi St. Nicholas Church. Beginning of 13th c.
Watercolor, ink on paper, 13X10

ყინწისი, წმ. ნიკოლოზის ეკლესია. XIII ს.-ის
დასაწყისი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X15
Kintsvisi St. Nicholas Church. Beginning of 13th c.
Watercolor, ink on paper, 15X15

შატბერდი. IX ს.-ის 20-იანი წლები. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 13X9
Shatberdi Church. 20s of 9th c. Watercolor, ink on paper, 13X9

შატილი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 10X15
Shatili. Watercolor, ink on paper, 10X15

შატილის კუთხე. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X9
Corner in Shatili. Watercolor, ink on paper, 14X9

წულრუღაშენი, წმ. გიორგის ეკლესია. 1213-1222 წწ.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X11
Tsughrughasheni St. George Church. 1213-1222.
Watercolor, ink on paper, 15X11

ხაშმი. V-VI საუკუნეთა მიჯნა. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 9X14
Khashmi Church. 5-6th c. Watercolor, ink on paper, 9X14

ხიდი აჭარის წყალზე, მახუნცეთის ხიდი. XII ს.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
Makhuntseti Bridge on the riv. Adjaris Tskali. 12th c.
Watercolor, ink on paper, 9X14

ხერთვისი. შუა საუკუნეები. ქალ., ტუში, აკვარელი,
10X15
Khertvisi. The Middle Ages. Watercolor, ink on paper,
10X15

ხე სოფელ ღარში. ქალ., ტუში, აკვარელი, 25X10
Tree in the village Ghari. Watercolor, ink on paper, 25X10

2009

დანდალოს ციხე (აჭარა). გვიან ფეოდალური ხანა.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X14
Dandallo Fortress in Adjara. Late Feudal Period.
Watercolor, ink on paper, 9X14

სოფელ მეტეხის ღვთისმშობლის ეკლესია. XIII ს.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X10
Mary Virgin Church in the village Metekhi. 13th c.
Watercolor, ink on paper, 15X10

კრამიტები. თელავი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 9X15
Roof tiles in Telavi. Watercolor, ink on paper, 9X15

რაჭა. ბეღელი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 13X18
Granary in Racha. Watercolor, ink on paper, 13X18

რაჭული ბეღელი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X16
Granary in Racha. Watercolor, ink on paper, 15X16

სვანეთი (უმგული). ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X21
Svaneti (Ushguli). Watercolor, ink on paper, 15X21

სვანეთი (კოშკი). ქალ., ტუში, აკვარელი, 15X10
Svan Tower. Watercolor, ink on paper, 15X10

სვანეთი. ქალ., ტუში, აკვარელი, 8,5X5,5
Svaneti. Watercolor, ink on paper, 8,5X5,5

ფურტიოს ხიდი აჭარის წყალზე. შუა საუკუნეები.
ქალ., ტუში, აკვარელი, 8X13
Phurtio Bridge on the riv. Adjaris Tskali. The Middle Ages.
Watercolor, ink on paper, 8X13

2010

ბოლნისის სიონის სამრეკლო. XVII ს.-ის ბოლო
წლები. ქალ., ტუში, აკვარელი, 14X9
Bell tower of Bolnisi Sioni. End of 17th c. Watercolor, ink on
paper, 14X9

სამთავისის სამრეკლო. XVIII ს.-ის I ნახევრი. ქალ.,
ტუში, აკვარელი, 14X9
Belltower of Samtavisi Church. 1st half of XVIIIth c.
Watercolor, ink on paper, 14X9

უმგულის კუთხე. ქალ., ტუში, აკვარელი, 19X13
Corner in Ushguli. Watercolor, ink on paper, 19X13

ფავნისი. წმ. გიორგის ტაძარი. IX-X ს. ქალ., ტუში,
აკვარელი, 11X16
Phavnisi St. George Church. 9-10th c. Watercolor, ink on
paper, 11X16

მცხეთა. სამთავროს მცირე ეკლესია. IV ს. ქალ.,
აკვარელი, ტუში, 11X9
Samtavro Small Church in Mzcheta. IVth c. Watercolor, ink
on paper, 11X9

ოთარ ჯაფარიძე **100**
OTAR JAPARIDZE
1920-2020 საიუბილეო გამოცემა
ANNIVERSARY EDITION

ISBN 978-9941-8-2928-4

9 789941 829284